

₹30

జూలై - 2019

DECCAN LAND, HYDERABAD

దక්ଖ

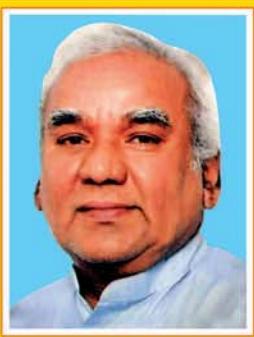
సామాజిక రాజకీయ మాసపత్రిక

ల్యాండ్

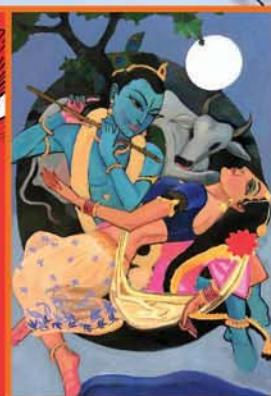
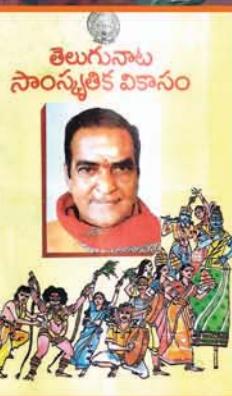
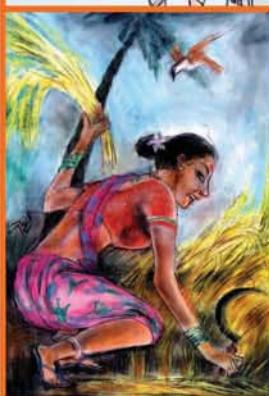
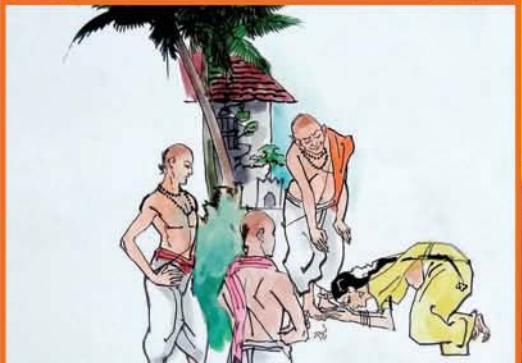

- ❖ మహాకవి దాశరథి కృష్ణమాచార్య పదాలు
- ❖ మనకాలపు కళా స్టోర్మ్ క్రూడ్
- ❖ టీఆర్ఎసీ జర్నల్ ఆఫ్ తెలంగాణ స్టడీస్...
- ❖ మనకాలపు మేటి పరిశోధకుడు సంగిశెల్పి

బాళ్లాలోనే లందపైన బీములు
ఎలా వేయాలో లవపాసన వల్లిన
గొప్ప అర్థాన్ని గొప్ప.
వీల లంలు వేయి ఎండ్ర గోపాలకృష్ణ.
మాగ జీవలతో సహాయానం
చేసి పోలాయ, భాగులు, వెట్టు,
పశులు, కోట్ల జాగ వ్రకీల ల్లే
రూపంలో అప్పటిలందాయ. ఉండ్లే
శొమ్ముచేస్తేని, పట్లంలో లందపైన
పెయింల్చీంగ్ ప్రాగం పోసినా ప్రక్కల
రఘుచేయలక్క లక్ష్మం పంచమం.
యాధ్వరీట్లు దాల్చినా తన ఉండ్లే గొపల
మీద ఆను వేసిన బీముల జువ్వెల్
పలకలనున్నాయంటే అయిన
స్వజనాశ్చకత దిపాలిలో తెలుస్తుండి,
‘మా భూమి’ చిత్రంలో పంజీయిలీ లవకారం
దక్కించుకొని ఎన్నో సినిమాలకు
శైవిధ్యభారతమైన లంగారం
తీసుకొన్నాయ. ఎన్నో తెలుగు ప్రతీకలకు
లందపైన శొమ్ముచేసి చేరా అనిపిస్తున్నారు.

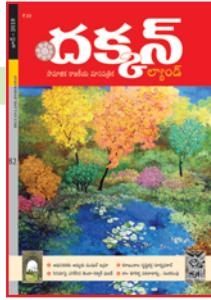
బోమ్మలే గోపాల్ జీవితం

సాధించాలనే తపన ఉంటే ఎలాంటి లక్ష్మీజ్ఞేణా వేరుకోవచ్చ అనడాలికి చక్కని ఉదాహరణ గోపాల్ గౌడ్. అందమైన బోమ్మలే కాదు..ఆరాభించే బోమ్మల్ని గోపాల్ వేస్తారంటే ఆతిశయ్యాక్తి కాదు. బిన్నతనంలోనే పక్కలు, జంతువులు, పాలాలు మొదలైన వాటిపై పెయింటింగ్ ప్రయోగాలు చేసి శభాష్ అనిపించుకున్నారు. మహాబూబ్ నగర్ జిల్లాలోని ఎనమెట్ల గ్రామానికి చెందిన ఆర్థిస్టు ఎల్.గోపాల్ గౌడ్ బిస్కుతనం నుండి పెయింటింగ్ వేయడం హాజిగా పెట్టుకున్నారు. జెవనీటియు ఔన్ ఆర్టిస్టులో చేరి ఐడెళ్ డిప్లోమా కోర్సు పూర్తి చేసి తన కళా వైపుణ్ణి మరింతగా మెరుగుపరుచుకున్నారు. బాపు మెప్పును పొందారు. సినిమాలకు పజ్జిలిటీ డిజైనర్గా, ఎన్టిఆర్ వద్ద పనిచేసి తన కళా వైపుణ్ణికి వస్తుతెచ్చారు. ఎన్నో తెలుగు పత్రికల్లో ఇలప్పేపన్న వేసి ఎంతో మంచి మస్తనలు పొందారు.

"CHANDRAM" 490, St.No. 12, Himayatnagar, Hyderabad - 500 029.
Fax: 040-27635644 Mobile: 9030626288
E-mail: desk.deccan@gmail.com website : www.deccanland.com

మెయిల్ బాక్స్

కేంద్రప్రభుత్వ బాధ్యతను గుర్తుచేసిన సంపాదకీయం

కేంద్రంలో రెండోసారి మొది ప్రధానమంత్రిగా నూతన ప్రభుత్వం ఏర్పడింది. విధి రాష్ట్రాలలో వేరువేరు పార్టీలు అధికారంలో ఉన్నాయి. పార్టీలక్తితంగా, వివక్తత లేని విధంగా రాష్ట్ర సమస్యలను పరిపురించాల్సిన బాధ్యత కేంద్రంపై వుంది. విధి రాష్ట్ర ప్రభుత్వాలు ఆయా రాష్ట్ర ప్రజల ప్రయోజనాల కోసం చేపట్టిన పథకాలకు అటుకాలు లేకుండా వాటి నిర్వహణకు సహాయ సహకారాలను కేంద్రం అందించాలి. ఘడరల్ వ్యవస్థ మౌలిక భావనలను నిరంతరం కాపాడుకోవాల్సిన అవసరాన్ని సంపాదకీయం నోక్కిచెప్పింది.

-కె.వి.రాఘవరెడ్డి, చుండూరు

జయశంకర్ సార్

ఉ ఉద్యమమైనా విజయం సాధించాలంటే ప్రజల మర్గతు, వారి భాగస్వామ్యంతోపాటు ఆ ఉద్యమాన్ని సరైన మార్గంలో నడిపించడానికి అవసరమైన సిద్ధాంత భూమిక కావాలి. తెలంగాణ ఉద్యమానికి అటువంటి భూమికను అందించినవారు జయశంకర్ సార్. జయశంకర్ సార్ వర్షంతి సందర్భంగా డా॥ తిరుమలేష్ తన జ్ఞాపకాలలో విశేషించిన తీరు అభిసందనీయం.

-ఆర్.ప్రసాద్, హుజూర్ సగర్

తెలంగాణ చరిత్ర, సాహిత్యం, కళలు...

తెలంగాణ భాగశిక, సామాజిక, సాహిత్య, సాంస్కృతిక చరిత్ర మూలాలను, ప్రాచీన శాసనాలను, వాటి ప్రాశస్త్యాన్ని వెలికితీసి, ఈ తరానికి అవగాహన కలిగించడంతో దక్కన్ ల్యాండ్ ఒక చారిత్రిక పాత్రను నిర్వహిస్తుంది. ఈ సంచికలో రాచకొండ-పాలకులు, రాచకొండ సాహిత్యం, రుద్రమదేవి శిల్పాలు, విష్ణుకుండిన గోవింద వర్ష తామ్ర దానశాసనం వంటి వ్యాసాలు చాలా బాగున్నాయి.

-కె.సంతోష్, నల్గొండ

అన్లైన్ డ్యూరా దక్కన్ ల్యాండ్ చండా చెల్లింపు

దక్కన్ ల్యాండ్ బ్యాంకు ఖాతా వివరాలు

Name : DECCAN LAND,
Kotak Account No: 7111218829
Bank: KOTAK MAHINDRA BANK
IFSC Code: KKBK0007463
Branch Code : 007463

అస్తకీకర వ్యాసాలతో అలరిస్తున్న దక్కన్ ల్యాండ్

జూన్ సంచిక 'దక్కన్ ల్యాండ్' ఈమారు మరోమారు ఆస్తకీ జనకమైన వ్యాసాలతో అలరించింది. ముఖ్యంగా శ్రే కూరెళ్ళ విరలాచర్యగారి గ్రంథాలయ నిర్వహణ వైభవం గురించి విశదంగా చెప్పిన తీరు అడ్డుతుంటి. శ్రే ఆచార్యుల వారికి యెందరో శిష్యులు. అందిని కాకున్నా ఒకరిని తప్పక చెప్పుకోవాలి. వారే కీ.శే. గొబ్బారి గోపాలరావు గారు. (భువనగిరిలో వంజరివాదలో ఉండేవారు) ఆచార్యులేకు సాహిత్య-అణ్ణపి. 'కరిపోకు' మీద కవితా సంపుటి వెలువరించినవారు. కూరెళ్ళన్నయ్యా? అంటూ గురువుగారిని సంభోధిస్తూ పద్యరచన చేసినవారు. వారి దాదాపు ఐదారు శతకాలకు నేను స్వయంగా హీరికలు ప్రాసిచ్చాను. చివరి దినాలలో 'ల్రీక్షప్ప కావ్యం' ఒకటి లఘుకృతే అయినా చక్కని పద్య శిల్పంతో అలరారేలా ప్రాసినారు. ఈ విశేషాలు 'కూరెళ్ళగారి వ్యాసంలో' ఉంచిపుంటే ఇంకా బాగుండేది.

-జి. సుఖపూర్ణ శాస్త్రి, నంద్యాల

త్వరలో మీ ముందుకు 'బాలచెలిమి'

చిల్డ్రన్స్ ఎడ్యుకేషన్ అకాడమీ ఆధ్వర్యంలో మణికొండ వేడకుమార్ సంపాదకత్వంలో వెలువడుతున్న 'బాల చెలిమి' పిల్లల మాస పత్రికను రంగులతో 48 పేజీలు ఆగ్నేయమాసం నుండి అందచేస్తామని తెలియజేయడానికి సంతోషిస్తున్నాం. బాలలలో స్పృజనాత్మకతను పెంచి విజ్ఞాన, వినోదాలను అందించాలన్న లక్ష్మీతో ముందుకు సాగే 'బాల చెలిమి'ని త్వరలో మీ ముందుకు తెచ్చేందుకు కృషి చేస్తున్నాం. చిల్డ్రన్స్ ఎడ్యుకేషన్లో అకాడమీ ప్రతి నెలా రెండవ శనివారం నిర్వహిస్తున్న 'బాలచెలిమి-ముచ్చుల్లో' ప్రసిద్ధ రచయితలు, మేధావులు, ఆర్టిస్టులు, ఫోటోగ్రాఫర్లు, పట్టిష్టులు, ప్రింటర్లు పొల్గొన్నాని తమ సూచనలు, సలహోలు అందిస్తున్నారు. బాల రచయితల నుండి బాలల కథలు, గేయాలు, కవితలు, స్నేహీలు, వ్యాసాలు, పొడుపుకథలు, సామెతలు, జాతీయాలు బాలచెలిమిలో ప్రచురణ కోసం ఆవ్యాసిస్తున్నాం. బాలచెలిమిని www.balachelimi.com వెబ్‌సైట్లో కూడా చూడవచ్చు.

-చిల్డ్రన్స్ ఎడ్యుకేషన్ అకాడమీ

మీ రచనలు మాతు పంపవలసిన చిరునామా:
ఎడిటర్, "బాలచెలిమి", చంద్రం, 3-6-712/2, ప్రైట్ నెం: 12,
హిమాయత్ సగర్, హైదరాబాద్ - 500029, తెలంగాణ.

Mobile: 9030626288

E-Mail: desk.chelimi@gmail.com

Website: www.balachelimi.com

దక్కన్ ల్యాండ్

సామాజిక, రాజకీయ మాసపత్రిక

సంపత్తి: 7 సంఖిక: 11 పేజీలు: 68

జూలై - 2019

సంపాదకులు

మసికోండ వేదకుమార్

9848044713

editordeccan@gmail.com

సహాయ సంపాదకులు

జాగర్ణ విలి

స్టోప్ కరస్టోండెంట్

కె. ప్రభాకర్

8106721111

సర్క్స్‌ఎంప్స్

పాచ్. మొహన్‌లాల్

వాణిజ్య ప్రకటనలు

సిరజ

9030626288

పాటోరాఫర్

బి.ఎస్.ఎస్

8374995555

కవర్‌వేబీ ముఖచిత్రం

గోవీ

చిత్రాలు

కూరెక్క త్రీవివాస్

layout & composing @

CHARITHA IMPRESSIONS

printed @ DECCAN PRESS

అబ్బామాబాద్, హైదరాబాద్-500 020.

కార్యాలయ బిరుదులు

DECCAN LAND

"CHANDRAM" 3-6-712/2, St.No. 12,
Himayatnagar, Hyderabad - 500 029
TELANGANA

Mobile: 9030626288 Fax: 040-27635644

E-mail: desk.deccan@gmail.com
website : www.deccanland.com

కృతజ్ఞతలు

దక్కన్ ల్యాండ్ మాసపత్రిక సాహిత్యం విభాగంలో
సలహాలు, సూచనలు అందించిన
డా॥ ఎన్. రఘుకు మా కృతజ్ఞతలు.

లోపలి పేజీల్లో...

“భారతీయ నాటక జ్ఞానపీఠం - గీరిష్ కర్కాల్”	డా॥ డి. విజయ్కుమార్తీ 6
పర్యావరణ పరిరక్షణ ధ్వనియంగా.. (ఎడిటరీలియల్)	ఎం. వేదకుమార్ 7
మన కాలపు మేబి పలశోదకుడు సంగీరెష్టి శ్రీవివాస్	డా. వెల్లండి శ్రీధర్ 11
పశ్చల పశిరం భాగ్వతగీరం	కట్టా ప్రభాకర్ 15
నగుల చింత టు ప్రైట్ సిబీ: వయా చించం	పరవస్తు లోకేస్ట్ 17
మన ప్రాంతం.. మన సంస్కృతి.. ప్రత్యేకం	డా॥ వి. విద్యావతి 19
అమ్మద్ ప్రాదరాబాదీ	డా॥ ఫీక్ అబ్దుల్ ఘని 22
గాంధాలి కథ	ఆచార్య బిరుదురాజు రామరాజు 23
రామదాసు శిలాశాసనం, చిత్రలేఖనం	ద్వావస్తవ్ సత్యనారాయణ 27
అంతర్భాతీయ పాటోరాఫర్ చంద్రశేఖర్	అనిల్ 29
మహాకి దాశరథి కృప్సమాచార్య పదాలు	అంబటి వేకువ 31
ఓష్ములకు ప్రాణం పోస్తున్న గిపాలీగాడ్	రామకృష్ణ కంపాచీ 39
మన కాలపు కళా సౌమ్యికుడు గీరిష్ కర్కాల్	పాచ్. రమేష్బాబు 41
తెలుగు భాషపై ఉర్కు ప్రభావము	బూర్గుల రామకృష్ణరావు 44
జాపువా స్ఫుర్తంలో చంద్రశేఖరుడి సందేశం	జాని. తక్కుడ శిల 47
టీఅర్సీ జర్నల్ అఫ్ తెలంగాణ స్టోన్ ప్రారంభింపుతుం	సంపేట్ నాగేంద్రశర్మ 49
మంచినీట్స్	భండారు విజయ 51
బాల సాహిత్య పరిమళం సీతాకీర్తి చిలుక్	పరవస్తు విష్ణుక్సేన 55
మనల్ని ప్రభావితం చేసిన మన బాల సాహిత్యం	గంగాపురం శ్రీవివాస్ (గంగశ్రీ) 57
అచార్య సురాజుధనంజయ్ వ్యాస సంపుటి 'గమనం'	డా॥ కె.డి.డి. మృణాళిని 63
పుస్తకాలు	దక్కన్ మ్యూన్ 66

‘దక్కన్ ల్యాండ్’లో అచ్చపుతున్న రచనలలో వ్యక్తమవుతున్న ఆభిప్రాయాలన్నింటితో సంపాదకులకు ఏకీభావం ఉండాల్సిన అవసరం లేదు. ‘దక్కన్ ల్యాండ్’ను ప్రజాస్వామిక అభిప్రాయ వేదికగా, ప్రజాపక్ష రాజకీయార్థిక, సామాజిక సాహిత్య విశ్లేషణావేదికగా తీర్చిదిద్దాలన్నదే మా సంకల్పం. అంచుకు అనుగుణంగానే అన్ని రకాల అభిప్రాయాలకు, భిన్నాభిప్రాయాలకూ స్థానం కల్పించాలన్నది మా ఉద్దేశం. విఫి రంగాల్లో నిపుణుల రచనలను అందించడం ద్వారా ఆయా అంతాలపై, సమ స్యలపై, పరిష్కార మార్గాలపై పొరకుల్లో అవగాహన పెంపాందించడమే ‘దక్కన్ ల్యాండ్’ లక్ష్యం.

“భారతీయ నాటక జ్ఞానపీఠం - గీరీష్ కర్మాండ్”

భారతీయ నాటకరంగ సవ్యావిష్వరులో ఆయన ఒక నిర్వాసనం. ప్రాచీనతకు, అధునికతకు వారథి కల్పిన సృజనాత్మక నాటక కట్ట. మన కాలపు సాంస్కృతిక ప్రస్తావంలో ఆయనది ఒక ప్రభావశీలమైన పాత్ర. ఆయన నటుడు, దర్శకుడు, పరిశోధకుడు, ఆచార్యుడు, చరిత్రకారుడు, విమర్శకుడు, సామాజిక కార్యకర్త, ఓ ప్రభించే గొంతుక. ఈ బహుమఖ ప్రజ్ఞాకాలి “జ్ఞానపీఠాన్ని” అధిరోహించి సాహిత్య ప్రక్రియల్లో నాటకరంగ భూతిని శిఖరాగ్రంపై నిపిపాడు. ఆయనే... “గీరీష్ కర్మాండ్”.

ఈ ప్రతిభా మూర్ఖ గురించి తెలియని తెలుగువారుండరంబే అతిథయోక్తి కాదు. కర్మాండ్ ప్రాసిన నాటకాలు తెలుగు నాటకరంగం సవీకరణకు కొత్త పునాదులు పడ్డాయి. ఆయన ప్రాసిన అనేక నాటకాలకు ప్రైదరాబాద్ వేదికైంది. సిని నటుడిగా సుదీర్ఘ ప్రస్తావం తెలుగు సినిమారంగ కళాత్మక సృష్టిలో ‘అనందబైరవి’ అయ్యాడు. సాహిత్య కారుడిగా, సామాజిక కార్యకర్తగా ప్రైదరాబాద్లో ఎండరో మిత్రులను ప్రోగ్రామసుకున్నారు. ఎంతో ఎత్తు ఎదిగినా ఒదిగి ఉండే గీరీష్ కర్మాండ్ కొంత కాలంగా అనారోగ్యంతో భాదపడుతూ జూన్ 10న కన్నుమూనారు. ఆయన అస్తమయంతో భారతీయ అధునిక నాటకరంగానికి తీరని లోటును మిగిల్చింది.

గీరీష్ కర్మాండ్ 1938లో మహారాష్ట్రలోని ‘మధేరన్’ హిల్ ప్రొంతంలో సారస్వత కొంకిణీ కుటుంబంలో కృష్ణాబాయి, డా॥రఘునాథ్ దంపతులకు జన్మించారు. ఆయన బాల్యం మహారాష్ట్రలో సాగింది. పిల్లలడిగా ఉన్నప్పుడు తల్లిదండ్రులు కిరోసిన దీపాల ముందు కూర్చోపెట్టుకుని పొరాణిక, జానపద కథలు చెపుతుంటే అందులోని ప్రాతలు కర్మాండ్కు కొత్త ప్రపంచాన్ని పరిచయం చేసాయి. తండ్రి వేలు పట్టుకుని బాలగంధర్వ నాటక మండలి, కేశోరావ్ భోలే నాటక మండలి ప్రదర్శించే మరారీ నాటకాలను ఇష్టంగా చూసేవారు. ఇవి ఆయన మనస్సులో చెరగని ముద్రను వేసాయి. తండ్రి వృత్తిరీత్యా డాక్టర్ కాపడంతో 1942లో కర్మాండక ప్రొంతమైన ‘సిర్పీ’లో పనిచేయాల్సి వచ్చింది. అక్కడి కన్నడ యక్కగానాలు కర్మాండును నాటకరంగానికి మరింత దగ్గర చేసాయి. ప్రేక్షకుడిగానే కావుండా ఆ నాటక బృందాలతో కలిసి నాటకాలను ప్రదర్శించడంలో తన అనందాన్ని వెతుకున్నారు. 1952లో వారి కుటుంబం ఇతర కర్మాండక కు సాంస్కృతిక కేంద్రంగా విలసిల్చే ధార్మాండ్ ను చేరుకుని స్థిర నివాసం వీర్పరముకుంది. కన్నడ భాషను, ధార్మాండ్ మండలికాన్ని అమితంగా ఇష్టపడే కర్మాండును ధార్మాండ్ నేల ఆయనను సృజనాత్మక వ్యక్తిగా తీర్చిదిద్దిందనే చెప్పాలి. 1954-58 మధ్య కాలంలో ధార్మాండ్ కర్మాండక కాలేజీలో బి.ఎ. గణితం డిగ్రీని పూర్తి చేసారు. ఆ తర్వాత పి.జి. డిగ్రీ కోసం ముంబాయికి చేరుకున్నారు.

విదేశాల్లో ఉన్నత విద్య చదవాలని పరితపించిన కర్మాండ్ ‘లండన్ రోడ్ స్కూలర్సిప్స్’కు ఎంపికై, 1960లో ఇంగ్లాండ్లోని ‘ఆస్క్సిఫర్డ్ విశ్వవిద్యాలయం’లో చేరారు. అక్కడ ఫిలానఫీ, పాలిటిక్స్, ఎకనామిక్స్ లో ‘మాస్టర్ డిగ్రీ’ చదువుకుంటూనే విద్యార్థి రాజకీయాల్లో చురుగ్గా పాల్గొనేవారు. గప్ప ఫాలోయింగ్ ఉన్న ఆయన విద్యార్థి నేతగా గుర్తింపు పొందారు. ఈ ఆదరణతో కర్మాండ్ 1962-63లో ఆస్క్సిఫర్డ్ విశ్వవిద్యాలయం విద్యార్థి యూనియన్ ఎన్నికల్లో పోటీ చేసి అధ్యక్షుడిగా ఎన్నికయ్యారు. ఒక భారతీయుడు విదేశీ విశ్వవిద్యాలయం ఎన్నికల్లో గెలవడం ఒక అరుదైన విషయం. ఆయన భారతదేశానికి తిరిగి వచ్చిన తర్వాత కొంతకాలం చెప్పేలోని ఆస్క్సిఫర్డ్ యూనివర్సిటీ ప్రెస్ మేనేజర్గా పనిచేసారు.

అయితే గీరీష్ కర్మాండ్ విద్యార్థి జీవితంలో ఒక వైపు చదువు, మరోవైపు నాటకం నవాంతరంగా సాగింది. ధార్మాండ్ లో చదువుకుంటూన్న సమయంలో ప్రమము విద్యాచేత్త వీ.కె.గోళక్, ప్రమము సాహితీవేత్త కీర్తినాథ్కుతీ కోటీల ప్రభావం తనపై ఉండని అంటారు. కర్మాండ్ ఒకరకంగా సాహిత్యం మరియు నాటక అధ్యయనానికి ఆయనకు స్ఫూర్తినిచ్చింది వీరిద్దరే. ధార్మాండ్లోని ‘మనోహర్ గ్రంథమాల’ గీరీష్ కర్మాండ్కు కన్నడ, మరారీ, అంగ్ల సాహిత్యంతో పాటు భారతీయ నాటకాలను పరిచయం చేసింది. ఆయన సాహిత్య వికాసానికి ఈ గ్రంథమాల ఎంతో దోహదపడింది.

గీరీష్ కర్మాండ్ తూలి రోజుల్లో అంగ్లంలో కవిత్వం, కన్నడంలో కావ్యాలు ప్రాయాలనుకున్నారు. గణితం, ఆర్థిక శాస్త్రాల్లో ఎంతో ప్రతిభ కలిగిన ఆయన పాపెల్స్ కావాలని కలుకున్నారు. అయితే బాల్యంలోనే తన మనసును కప్పిపడేసిన యక్కగానాలు ముంబాయిలో చూసిన మరారి నాటకాలు, ఉన్నత విద్య కోసం లండన్కు వెళ్ళినప్పుడు అక్కడ చూసిన అధునిక నాటకాలు ఈ కలల విహారిని కళాత్మక సృష్టివైపు మళ్ళించాయి. 60వెళ్ళ క్రితం తూలిసారి ‘యయాతి’ నాటకం ప్రాసి గీరీష్ కర్మాండ్ అధునిక నాటకరంగానికి ఓ దిక్కుచిలా ఓ సంచలనమై కనిపించారు. ఆ పరంపర 2018లో ప్రాసిన చివరి నాటకం ‘రాక్షస తంగిడి’ వరకు దిగ్యజయంగా సాగింది. చదువుకున్న గణితం తనకు ఒక క్రమపద్ధతిని, లాజికల్గా ఆలోచించడం నేర్చిందని, తర్వాతి కాలంలో ఆ వీడ్యే తన సృజనాత్మక నాటక రచనలకు దిశా నిర్దేశం చేసాయనీ అంటారు కర్మాండ్!

ఆయన ప్రాసిన ప్రతి నాటకం కొత్త అంశాన్ని స్పృజించి ప్రేక్షకులకు తాత్క్వికతను భోదిస్తూనే, లాజికల్గా ఆలోచింపజేస్తుంది.

(మగతా ఇవ వేజీలో)

పర్యావరణ పరిరక్షలే ధ్యేయంగా...

పర్యావరణ పరిరక్షలో అడవుల ప్రాధాన్యం ముఖ్యమైంది. స్యాతంత్ర్యం వచ్చిన తరవాత పట్టణ, రోడ్లు, మైనింగ్ విస్తరణ తదితర అంశాల వల్ల దేశీ ఆటవీ సంపద బాగా తగ్గపోయింది. ఆటవీ ప్రాంతాన్ని తమ నివాసంగా జీవించే జంతు ప్రపంచం తన ఉనికిని కోల్పోతోంది. దీనివల్ల జీవ వైవిధ్యం దెబ్బతింటున్నది. ‘అంతర్జాతీయ ట్రైగర్స్ డే’ జాలై 29న జరువుకోబోతున్నాం. విశాలమైన అడవులు ఉంటే పులులు చక్కగా జీవించే అవకాశం ఉంటుంది. ప్రపంచస్థాయి ప్రమాణాలతో స్వేచ్ఛగా జీవించే ట్రైగర్ రిజర్వ్ ఫారెస్ట్లు ఏర్పాటు చేయాల్సిన అవసరం ఉంది. తెలంగాణ రాష్ట్రంలో కవ్వాల్, అప్రూబాద్ ట్రైగర్ రిజర్వ్ ఫారెస్ట్ ఏరియాలు పులుల రక్షణకు అనుమతించాం. 33 శాతం అడవుల పెంపకం ధ్యేయంగా తెలంగాణ ప్రభుత్వం కృషి చేస్తుంది. ఈ కల సాకారమైనప్పుడు వన్య జీవుల రక్షణతోపాటు వాతావరణ సమతల్యం నెరవేరుతుంది.

కాలుష్యవహిత సగరంగా ప్రైమాబాద్ ఎదగడమే ధ్యేయంగా పనిచేస్తున్న ప్రముఖ సంస్థ ‘ఫోరం ఫర్ ఎ బెర్ ప్రైమాబాద్’ జాన్ 4న నాంపల్లిలోని ఇందిరా ప్రియదర్శిని ఆడిటోరియంలో ప్రపంచ పర్యావరణ దినోత్సవాన్ని నిర్వహించింది. ఈ ఫోరం ఆవిర్భవించిన 19 సంపత్సరాల నుండి నిర్వామంగా ప్రైదరాబాదు పట్టణ ప్రణాళిక ఇంప్లిమెంట్స్ మరియు ప్రజల భాగస్సామ్యంతో సుస్థిరమైన సగరంగా తీర్చిదిద్దాలన్న తపసతో కృషి చేస్తోంది.

భారతీయ కళాజగత్తులో విరబూసిన కళా కుసుమం గిరీష్ రఘునాథ్ కర్నూల్. 1938 మే 19న మరాలిలో పుట్టి కన్సుడిగుడిగా ఎదిగారు. తండ్రి వేలుపట్టుకొని కిరోసిన్ దీపాల ముందు నాటకాలపై ఓసమాలు నేర్చుకున్న పిల్లలు అంతర్జాతీయ స్థాయిలో కళారంగం కీర్తిని ఆవిష్కరిస్తాడని ఆ తండ్రి ఊహించి ఉండరు. ఈ ప్రతిభాశాలి అధునికతకు రంగులద్దారు. ఆయన రాసిన నాటకాలకు ప్రైదరాబాద్ కూడా వేదికైంది. భారతీయ నాటక, సినిమా రంగాలలో అర్థ శతాబ్దానికి పైగా తన ప్రతిభను చాటారు. జాన్ 10న కన్సుమూసిన కర్నూల్ ‘పద్మలీ’, ‘పద్మభూషణ’, ‘జ్ఞానపీఠ్’ పురస్కారాలు పొంది భారతీయ కళా ప్రపంచంపై తన పేరును సువర్ణాకూరాలతో లిఖించుకున్నారు.

ఆ చల్లని సముద్రగ్రాం పాటతో ప్రపంచంలో వెయ్యినోళ్ళలో పొగిడించుకున్నా, కవిత్వం అమృతం వంటిదని ప్రకటించి అభ్యుదయానికి నడకలు నేర్చిన మహోకవి, భాషా - పాండిత్యాలను కలబోసుకున్న ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానం దాశరథి కృష్ణమాచార్యుడి. ఆనాటి కాలమాన పరిస్థితులు వీరిని ఎంతగానో ప్రభావితం చేశాయి. తెలంగాణ సాయధ శైతాంగ పోరాటం దాశరథి కవిత్వానికి కొత్త బాటలు వేసింది. యువకుడైన ఆయనకి తెలంగాణ తీగలు తెగిన వీణలా కనిపించింది. ఉమ్మడి ఆంధ్రప్రదేశ్ ‘అస్థాన కవి’గా పనిచేసిన దాశరథిని ఎన్నో అవార్డులు, గౌరవ డాక్టరేట్లు వరించాయి. తెలంగాణ ప్రభుత్వం 2014 జాలై 22న దాశరథి జయంతిని ఘనంగా నిర్వహించింది. దాశరథి పేర విశిష్టమైన అవార్డును నెలకొల్పుడం అభినందనీయం. తెలంగాణ సమాజం గర్యాంచే విధంగా దాశరథి విగ్రహాన్ని ఏర్పాటుచేసుకోవాల్సిన ఆవశ్యకత ఉంది. తెలంగాణ ప్రభుత్వం దీని గురించి ఆలోచిస్తుందని ఆశిద్దాం.

విశ్వవిద్యాలయాలు విద్యా సంస్థలకు రోల్ మోడల్గా ఉంటాయి. తెలంగాణ రాష్ట్రంలో 9 విశ్వవిద్యాలయాలకు పైన్ ధాన్యలర్ల పడవీ కాలం జాలై 24తో ముగియునుంది. ఉన్నత విద్య ప్రతి విద్యార్థికి అందాలంటే ప్రతిథ కలిగినవాళ్ల వీరీగా రావాలి. అస్పుడే ఉన్నత విద్యా సంస్థలు ప్రగతిపథంలో పయనిస్తాయి. ప్రతిభావంతులను, పరిశోధనాత్మకమైన ఆలోచన కలిగిన సీనియర్ ఆచార్యులను పైన్ ధాన్యలర్లగా నియమిస్తే విద్యార్థులకు, సమాజానికి మేలు జరుగుతుంది. ఆ దిశగా తెలంగాణ ప్రభుత్వం అడుగులేస్తుందని ఆశిద్దాం.

వెదకుమార్.ఎమ్

(మణికొండ వెదకుమార్)

ఎడిటర్

(వె వేజీ తరువాయి)

ఆయన ముంబాయిలో పి.జి. డిగ్రీ చేస్తున్నప్పుడు స్వాతంత్య సమరయోధుడు రాజగోపాలాచారి (రాజాజీ) ప్రాసిన 'మహాభారతం' చదువుతున్న క్రమంలో అందులోని 'యయాతి' కథను నాటకంగా ప్రాసేందుకు ఆయనకు ప్రేరణనిచ్చింది. అయితే పురాణేతిహసాలలోని కథలను నాటకాలుగా, కావ్యాలుగా ఆవిష్కరించడం సాహితీ ప్రక్రియలో ఒక భాగం. ఆ స్వాతంత్యానే కర్ణాడ్ తొలిసారిగా 1960లో 'యయాతి' నాటకాన్ని ప్రాసారు. మూలకథకు సమకాలీనతను జోడించి ఊహికలుపుతో రచయిత నాటకానికి కొత్త సాంబగులద్దారు. యయాతి పొత్తును కేంద్రంగా చేసుకుని ఈ నాటకం సాగుతుంది. ఇందులో కచ దేవయానుల ప్రస్తావన పెద్దగా కనిపించదు.

దేవయానితో పెక్కెన యయాతిని ఆమెకు దాసిగా వచ్చిన శరీరప్ప తన జూడాతనంతో ఆయనను తనవాడిగా చేసుకుంటుంది. బాధతో కుమిలి పోతున్న దేవయాని తండ్రి శుక్రాచార్యుడితో యయాతికి ముసలితనం వచ్చేలా శాపం ఇప్పిస్తుంది. యయాతి కొడుకు పురు శుక్రాచార్యుడితో తండ్రి శాపిమోచనాన్ని అర్థిస్తాడు. ఎవరైనా యోవనాన్ని యయాతికి ధారపోసి ముసలితనాన్ని స్వీకరించవచ్చని శుక్రాచార్యుడు చెప్పాడు. ఈ అనివార్య పరిస్థితిలో 'పురు' తన యోవనాన్ని తన తండ్రికి ధారపోసి వృద్ధాప్యాన్ని స్వీకరిస్తాడు. ఈ త్యాగంలోని అనోచిత్యాన్ని ఎత్తిచూపి పురు భార్య చిత్రలేఖ ఆత్మరూపం చేసుకోవడంతో నాటకం విషాదాంతంతో ముగుస్తుంది. యయాతి నాటకాన్ని 1961లో ధార్మాదా మనోహర్ గ్రంథమాల ప్రచురించింది. ఈ తొలి నాటకం గిరీష్ కర్నూడ్ కు ఆధునిక నాటకకర్తగా పేరు తెచ్చిపెట్టింది, అన్ని భాషల్లోకి అనువదించబడి ప్రదర్శితమైంది. భారతీయ నాటకరంగంలో అప్పటికే బాదల్ సర్కార్, మోహన్ రాకేష్, విజయ తెండూల్కర్ లాంటి హేమాహేమీల సరసన గిరీష్ కర్నూడ్ పేరు కూడా చేరిపోయింది. ఆయన నుండి ఆవిష్కరించబడిన ప్రతి నాటకం ఒక కళాత్మకమే.

సమకాలీన రాజకీయాలను ఎండగడుతూ ఒక సామాజిక స్వపూతో నాటక రచనలు చేయడంలో గిరీష్ కర్నూడ్ సిద్ధహస్తుడు. నాటక ఇతివృత్తానికి పోరాణికాలే కాకుండా చరిత్రలో నుండి నాటకాన్ని ప్రాయలేమా అన్న చర్చ నుండి పురుడుపోసుకున్నదే 'తుగ్గక్' నాటకం. ఆయన మరో మొహంజదారో చరిత్రను చదువుతున్న క్రమంలో ఓ బలహీన వక్రవర్తిగా ముద్ర పడిన తుగ్గక్ జీవన ప్రయాణాన్ని

ఇతివృత్తంగా తీసుకుని నాటకంగా ప్రాశారు. వాస్తవానికి చరిత్రను పరిశీలిస్తే ధీల్ నుండి దౌలతాబాగ్ వరకు సామ్రాజ్యాన్ని విస్తరించిన తుగ్గక్ పట్ల ప్రజలల్లో హోస్య, వ్యంగ్య భావాలు ప్రస్తుటమవుతాయి. అయితే ఒక చారిత్రక వ్యక్తిని తీసుకుని సర్వ సాధారణ ఆభిప్రాయాలకు భిన్నంగా తుగ్గక్ లో వున్న మరో కోణాన్ని ఆయన వ్యక్తిత్వాన్ని కర్నాడ్ ఈ నాటకంలో ఆవిష్కరించారు. తుగ్గక్ అపజయానికి ఆయన చుట్టూ వున్న వాతావరణమని, అవినీతిపరమైన అధికారులు, మత నాయకులు అతని పొలన మీద తీసుకొచ్చిన వత్తిపెట్ల తుగ్గక్ బలయ్యాడని రచయిత ఈ నాటకం ద్వారా చర్చకు పెట్టారు. 40 పాత్రలతో ఒక కావ్యంలా ఆయన తుగ్గక్ నాటకాన్ని మలిచారు. ఈ నాటకం సమకాలీన రాజకీయాలకు ప్రతిచింబమై వ్యంగ్యాత్మకంగా సాగుతుంది. 1962-63 ప్రాంతంలో ప్రాసిన ఈ నాటకం కర్నాడ్ కు దేశ వ్యాప్తంగా గొప్ప పేరు తెచ్చిపెట్టింది. ఈ నాటకాన్ని ముంబాయిలో ప్రభ్యాత నాటక దర్శకులు అలక్ వదంసీ, ఎబ్రాహీం అల్యాజీ, అరవింద దేశ్ పొండ్, కలకత్తాలో శంఖమిత్ర, తెలుగులో ఆచార్య మొదలి నాగభూషణ శర్ష, కన్నడంలో సింహ వంటి వారు ప్రదర్శించారు.

తాను ప్రాసిన నాటకాలన్నీ సాధారణ చర్చల్లోనే పురుడుపోసుకున్నాయంటారు కర్నాడ్. ఆ క్రమంలో ఆవిష్కరింబడింది 'హయవదన' నాటకం. 11వ శతాబ్దాన నంస్కారంలో ప్రాయబడిన 'కథాసరిత్యాగరం'ను మాత్రకగా చేసుకుని 1940లో ధామన్ మాన్ 'త్ర్యాన్విషోష్ట హెడ్' నవలగా ప్రాసారు. ప్రభ్యాత రంగస్తల దర్శకులు బి.వి.కారంత్ తో గిరీష్ కర్నాడ్ ఈ నవలను సినిమాగా తీస్తే బాగుంటుందని అన్నారట. దీనితో విశేధించిన కారంత్ మాస్కులు పెట్టి తలలు మార్చే ప్రతియుతో నాటకం ప్రాస్తే అడ్యుత్తంగా పండుతుందని సలహో ఇచ్చారు. ఇదేంచో బాగుండని, ఈ త్రీకును పాటిస్తూ 'హయవదన' వేరుతో నాటక రచనకు ఉపక్రమించారు కర్నాడ్. హయవదన రెండు రూపాల సమూహంతో సగం గుర్రం, సగం మనిషి ఆకారం. మనిషి అంగాల్లో ఏది ముఖ్యం శిరస్సా?, మొండెమా? దీనిలో దేనిది ఆధిపత్యం ఆనే రెండు కథలతో ఉత్కూరభరితంగా ఈ నాటకం సాగుతుంది. బుద్ధికి, శిరస్కు ప్రతీకగా దేవదత్తుడు, శరీర సొందర్యానికి, దేహబలానికి రూపంగా కపిలుడు పొత్తలు సృష్టించబడ్డాయి. నాటకంలో వీరిద్దరు ప్రాణ స్నేహితులు. నాయక పొత్త అయిన పేరు అయిన తన భర్త గొప్ప బలసంపన్నుడు, సుందరాంగుడు, సకల కళా పరిపూర్ణుడు కావాలన్న కోరిక ఎంత

రక్షన ల్యాండ్

వినాశనానికి దారితీస్తుందో హాయవదన నాటకం తేటతెల్లం చేస్తుంది. రచయిత బొమ్మలాట, స్ట్రీ మేళం జానపద ప్రకియలను ఈ నాటకానికి ఉపయోగించారు. భారతీయ భాషల్లో ప్రయోగాత్మకంగా అవిష్కరించబడిన నాటకాల్లో ‘హాయవదన’ ప్రథమంగా నిలుస్తుంది. ఈ నాటకం దేశ విదేశాల్లో ప్రదర్శితమై కర్నూడ్కు గొప్ప కీర్తిని తెచ్చిపెట్టింది. ‘హాయవదన’ను ‘నేపసల్ స్నాల్ ఆఫ్ డ్రామా’ (ఎన్.ఎన్.డి.) రిప్రోర్టీ-బ్యండం దేశవ్యాప్తంగా ప్రదర్శించింది. తెలుగులో తొలిసారి ఆచార్య మొదలి నాగబూషణ శర్మ దర్శకత్వంలో పైదరూబాద్ ప్రమేచీక సరిద్రో హాయవదన’ నాటకాన్ని ప్రదర్శించారు. పైదరూబాద్ సెంటర్ యూనివర్సిటీ రంగస్థల శాఖ, ఉస్కానియా విశ్వవిద్యాలయం రంగస్థల శాఖ విద్యార్థులు ప్రయోగాత్మకంగా అందించారు.

గీర్ష కర్నూడ్ ‘పుల్ బ్రైట్ స్నాలర్షిష్ట్’ హౌదాలో చికాగో యూనివర్సిటీలో విజిటింగ్ ప్రోఫెసర్గా కొంతకాలం సేవలందించారు. ఆ సమయంలోనే అక్కడి విద్యార్థుల కోసం ఒక నాటకం ప్రాయాల్చివచ్చింది. అదే విశ్వవిద్యాలయంలో పనిచేస్తున్న ఆయన మిత్రుడు ప్రోఫెసర్ ప్రభ్యాత ఫోకలోరిష్ణ్ ఎ.కె.రామానుజన్ చెప్పిన ఒక జానపద కథను ఆధారంగా చేసుకుని ‘నాగమండల’ నాటకాన్ని ప్రాశారు. ఈ నాటకం ప్రధాన కథ ముందు ఒక ఉపకథతో ప్రారంభమవుతుంది. ఈ ఉపకథలో ఓ పాడుపడిన దేవాలయంలో ఓ వ్యక్తి రాత్రి జాగరణ చేయాలిన పరిస్థితుల్లో అలయంలో వెలిగి దీపాలు ఆయన దగ్గరకు వచ్చి నిద్రపోనివ్వుకుండా ఓ కథను చెబుతామని చెప్పి ప్రధాన కథలోకి వెళ్తారు. కొత్తగా పెత్తెన రాణి భర్తతో సంతోషంగా గడపాలనుకుంటుంది. కానీ భర్త సండి ఆ ప్రేమను పొందలేకపోతుంది. భర్తను తనవైపు తిప్పుకునేందుకు గుడి కురుడవ్వ ఇచ్చిన చెట్టు వేరును పాలల్లో కలిపి భర్తకు ఇవ్వాలనుకుంటుంది. ఆ పాలు ఎల్గా మారితే భర్తకు ఏమైనా కీడు జరుగుతుందేమౌని భయపడి ఇంటి బయట వున్న పుట్టలో పోస్తుంది. అందులో ఉన్న

సప్పరాజు ఆ పాలను తాగి రాణి పట్ల ప్రేమను పెంచుకుంటాడు. భర్త లేనప్పుడు సర్పరాజు ఆమె భర్త రూపంలో వచ్చి రాణితో గదుపుతాడు.

రాణి గర్భవతి అవుతుంది. కట్టుకున్న భర్త అనుమానిస్తాడు. రాణి తాను ఏ తప్ప ఎరుగని పుట్టలోని పాముని పట్టుకుని ప్రమాణం చేస్తుంది. కానీ పాము కాటు వేయదు. చూసిన ఊరివారంతా ఆమెను దేవతగా కీర్తిస్తారు. రాణి భర్త చేరీదీస్తాడు. రాణి ఎడబాటును తట్టుకోలేక సర్పరాజు ఒకరోజు రాత్రి ఆమె కేశపాశాలను చుట్టుకుని ఆత్మహత్య చేసుకుంటాడు. ఈ నాటకాన్ని ‘షికాగో విశ్వవిద్యాలయం’ విద్యార్థులు తొలిసారి ప్రదర్శించారు.

1989లో ఈ నాటకానికి ‘కర్నూటక

సాహిత్య అకాడమి’ అవార్డును ప్రకటించింది.

కర్నూడ్ షికాగోలో ఉన్నప్పుడే ప్రొఫెసర్గ్రూప్ జిరిగిన మేధోమధనంలో పురుఢుపోసుకున్న కథా వస్తువులతో ‘తలెదండ’, ‘అగ్నిపర్వం’ నాటకాలు ప్రాశారు. తలెదండ నాటకం 12వ శతాబ్దు చారిత్రక సేవధ్యంలో సాగుతుంది బసవణ్ణ జీవితాన్ని ప్రేరణగా చేసుకుని ప్రాశారు. పుట్టుకు, జాతికి సంబంధం లేదని, ఏ వృత్తి చేపట్టినా కష్టాన్ని నమ్ముకున్నాడిదే కైలాసమని, రాజ్యాన్ని ఏలే హక్కు పంశపారంపర్యం కారాడని, శక్తి, బుద్ధి సామర్థ్యం ఉన్నప్పాడికి రాజ సింహపసనం దక్కాలని ఈ నాటకం ఉద్దేశించున్నంది. ఈ నాటకంలో నమకాలీన రాజకీయ, సామాజిక పరిస్థితులకు ఎన్నో పోలికలు కనిపించే విధంగా గిర్ష్ కర్నూడ్ ఆసక్తికరంగా ప్రాశారు. ‘అగ్ని పర్వం’ నాటకాన్ని మహాభారతంలోని పరావశ కథను ఆధారంగా చేసుకుని ప్రాశారు. 1977లో ‘ద డ్రీం ఆఫ్ టీప్పునుల్లాన్’ నాటకాన్ని ప్రాశారు. కర్నూడ్ స్పృజనాత్మక రచనల్లో ‘బలి’, ‘ట్రైకెన్ ఇమేజెన్’, ‘వెడ్డింగ్ అల్బ్యుమ్’, ‘వడక్కల్ బింబ’ వంటివి అవిష్కరించబడ్డాయి. ‘వడక్కల్ బింబ’ నాటకాన్ని కర్నూడ్ దర్శకత్వం వహించి అనేక ప్రదర్శనలిచ్చారు. ఆయన చివరగా ప్రాసిన నాటకం ‘రాక్షస తంగడి’ విజయనగర సామ్రాజ్యపు చివరి రోజులను

గిరీష్ కర్న్ భారతదేశంలో జన్మించడంవల్లే ఆయనకు ‘నోబెల్’ బహుమతి రాలేదని తెలంగాణ అధునిక నాటక ప్రయోక్త దెంచనాల శ్రీనివాస్ అభిప్రాయపడతారు. చరిత్ర, వర్తమానాన్ని ఆధారంగా చేసుకుని పేక్సియర్ నాటకాలు ఖ్రాస్టే, గిరీష్ కర్న్ కర్న్ చరిత్ర, వర్తమానాలతో పాటు పొరాటిక, జానపద కథలను ఇతివ్యత్తాలుగా తీసుకుని ఇస్పటి సమాజంలోని దోషిదేని, దుర్మార్గాలను, అణివేతకు వ్యతిరేకంగా మహాద్యుతమైన నాటకాలు స్వప్తించాడని దెంచనాల పేర్కొంటారు. కర్న్ ప్రాసిన ‘బలి’ నాటకాన్ని దెంచనాల శ్రీనివాస్ తెలుగులోకి అనువాదం చేసారు. ఈ నాటకాన్ని ఆయన స్మియ పరికల్పన, దర్శకత్వంలో ‘జనపదం’ రిపర్టర్ తెలంగాణాలోనే కాకుండా విశాఖపట్టం, బెంగళూరు, ఫిల్మీలో ప్రదర్శించింది. ఈ ప్రయత్నాన్ని కర్న్ మెచ్చుకుంటూ ‘తన నాటకాల్లోకల్ల బలి’ నాటకం చాలా క్రిస్టమైనదని, ఈ నాటకాన్ని ప్రదర్శించడమే ఒక చాలెంజ్. మీరు ఛైర్యంగా ఈ వనిని చేపట్టినందుకు అభినందనలని దెంచనాల శ్రీనివాస్ ను ప్రశంసించారట.

ప్రైదరాబాద్ కేంద్రంగా 1961లో ప్రారంభించిన ‘ద్రమెటిక్ సర్కిల్ అఫ్ ప్రైదరాబాద్’ బృందం ఆగ్నంలో నాటకాలను ప్రదర్శించేవారు. కర్న్ నాటకాలను 1980 ప్రాంతంలో ప్రదర్శించారు. బి.యన్ ప్రకాశ్, మాజీమంత్రి బషీరుధీన్ బాబు భాన్, శంకర్ మెలోటీ, పాలిచినాయ్ వంటివారు నటించారు. ‘తుగ్గక్’ నాటకాన్ని బేగంపేటలోని ఒక కొండపై పరిసరాలకు అనువగా ప్రదర్శించారు. నాగభూషణ శర్మ దర్శకత్వంలో ‘నాగమండల’, ‘హయవదన’ వంటి నాటకాలు రపీంద్రభారతి మరియు ఇతర వేడికలపై ప్రదర్శితమయ్యాయి. ఎ.ఆర్.కృష్ణ ప్రైదరాబాద్లో నిర్వహించే నట శిక్షకుడా శిభిరాన్ని కర్న్ పటలసౌర్య సందర్శించి సలవోలనందించారు.

ఆచార్య భాగ్వతీరావు కర్న్ నాటక రవనలను తెలుగులోకి తీసుకురావడానికి ఎంతో త్రమించారు. ఆమె ‘యయాతి’, ‘తుగ్గక్’, ‘హయవదన’, ‘నాగమండల’, ‘అగ్నివర్షం’, ‘తలదండ’ వంటి పలు నాటకాలను కన్సుడం నుండి తెలుగులోకి అనువాదం చేశారు. ప్రైదరాబాద్కు చెందిన ‘నిఘంచిత బ్యాలే గ్రూప్’ గిరీష్ కర్న్ ప్రాసిన పలు నాటకాలను ప్రయోగాగాత్కంగా ప్రదర్శించారు. 2003లో ‘హయవదన’, 2010లో ‘నాగమండల’, 2015లో ‘బ్రోకెన్ ఇమేజన్’, 2016లో ‘అగ్నివర్షం’ నాటకాలను రామోహన్ పెట్లగుండి దర్శకత్వంలో అద్భుతంగా ప్రదర్శితమయ్యాయి. అదేవిధంగా గిరీష్ కర్న్ ప్రాసిన అనేక నాటకాలను ప్రైదరాబాద్ సెంట్రల్ యూనివర్సిటీ, ఉస్కానియా యూనివర్సిటీ, తెలుగు యూనివర్సిటీ రంగస్థల శాఖ విద్యార్థులు ప్రయోగాగాత్కంగా ఆవిష్కరించారు.

ఇతివ్యత్తంగా తీసుకుని ఈ నాటకాన్ని ఖ్రాస్టే. ‘మిత్’ (జానపదుల నమ్మకాలు) సాంప్రదాయాన్ని అనుసరించి నాటకాలు ప్రాసి ప్రభ్యాత నాటక కర్త ‘యూజిన్ ఓనీల్’ ప్రభావం గిరీష్ కర్న్ పై కనిపిస్తుంది. జానపద కథలు, సమ్మకాలు కర్న్ ప్రాసిన నాటక ఇతివ్యత్తాలకు మాత్రకల య్యాయి. అంతేకాదు చారిత్రక అంశాలను తీసుకుని వాటిని సమకాలీన పరిష్ఠితులకు అన్వయిస్తూ వ్యంగ్యాత్మకంగా ప్రాసి తన రచనలతో కొరదాను రుఖిపిసార్తు. ఆయన సత్యదేవ ధూబే, అలక్ పదమీ, అలాజ్జీ, ఓం శివపరి, సనీరుద్దిన్పొ, అమ్రేష్పరి, అనంత్నెగ్గ వంటివారిని నటులుగా పరిచయం చేశారు. ఆయన ఒక నాటక రచయితగానే కాకుండా బహుమఖీనమైన పాత్రలను పోషించారు. భారతదేశంలో కల్చరల్ పాలనే తీసుకురావడంలో ఆయన ప్రత్యేకంగా కృషి చేశారు. సుదీర్ఘ కాలం పూటే ఫిల్మ్ ఇన్సైట్యూట్టుకు చైర్మన్గా, కేంద్ర సంగీత నాటక అకాడమీ అధ్యక్షులుగా మరియు ‘లండన్ నెప్రోల్ సెంటర్లుకు చైర్మన్గా సారథ్యం వహించి తనదైన ముద్రను చాటారు. కర్న్ కొశిదాన్ సమ్మాన్, ‘గొబ్బి పీరాట్లం’ లైఫ్‌టైమ్ అచీవ్మెంట్ అవార్డు, స్ప్రాక్మ కమలం’ కేంద్ర సాహిత్య అకాడమీ వంటి అవార్డులను అందుకున్నారు. భారత ప్రభుత్వం ‘వద్గుప్రీ’, ‘వద్గు విభూషణలతో ఆయనను సత్కరించింది.

చింది. భారతీయ నాటకరంగంలో ఆయన చేసిన కృషికి ‘జ్ఞానవీర్’ అవార్డు వరించింది.

కర్న్ లాగే ఆయన భార్య సరస్వతీ గణపతి డాక్టర్ గా సేవలందిస్తునే సామాజిక కార్యకర్తగా మహిళా సాధికారతకు విశేషంగా సేవలందించారు. కొడుకు రఘురాం, కూతురు రాధాశాల్చు ఆయనకు కల్పిన సంతాసం.

భావవ్యక్తికరణకు ఆటంకం కలిగినప్పుడల్లా ఉద్యమించిన కర్న్ నాటకాన్ని ప్రేమించినంతగా దేనిని ప్రేమించలేదు. ఓ సందర్భంలో ‘తాను నడుస్తున్న కాలంలో’ నాటక రంగంలో కొంతమంది ఉండేవారు. ఆ సమయంలో నేను ఉండడం ఎంతో అద్భుతమైన సందర్భం’ అని కర్న్ పేర్కొన్నారు. అవను ఇది అష్టరాలా నిజం. ఆరు దశాబ్దాల నాటక ప్రస్తావంలో ఆయన స్పృజనాత్మక రచనలు ఎన్నో అద్భుతాలు స్పృష్టించి కొత్త వెలుగులు పూయించాయి. వాస్తవానికి గిరీష్ కర్న్ లేని భారతీయ ఆధునిక నాటకరంగాన్ని ఊహించలేము, కర్న్ జీవన నాటకరంగం నుండి నిప్పుమించినా ఆయన పాద ముద్రలు భవిష్యత్తు తరానికి మార్గదర్శకాలుగా నిలుస్తాయి.

- డా॥ జి. విజయ్కుమార్స్,

m: 9848078109

e: vijay.kumarji@rediffmail.com

మన కాలపు మేటి పరిశోధకుడు

సంగిశెట్టి శ్రీనివాస్

నది మైదానంలోకి ప్రవేశించినపుడు నిశ్చభ్యంగా పయనిస్తూ వేల ఎకరాల భూమిని సన్యశాపులం చేసినట్లు కొంతమంది చరిత్రకారులు, పరిశోధకులు, సాహితీవేత్తలు తమ పని తాము చాలా నిశ్చభ్యంగా, ప్రచారానికి దూరంగా, ఏ అర్థాటం లేకుండా చేసుకుంటూ పోతూ సమాజానికి, జాతికి, సాహిత్య చరిత్రకు ఎనలేని సేవచేస్తుంటారు. అలాంటివారు ఏకాలంలోనైనా వేళ మీద లెక్కించగల్చినంత మేరకే ఉంటారు. తెలుగు నేల మీద మానవవీరామకృష్ణప్పకవి, శేషాది రమణ కవులు, సురవరం ప్రతాపరెడ్డి బంగోరె (బండి గోపాలరెడ్డి) బి. యన్. శాస్త్రి లాంటి కొంత మందిని చూడవచ్చు. ఇప్పుడు మన తరంలో సంగిశెట్టి శ్రీనివాస్ కనిపిస్తారు. పరిశోధకుడిగా, విమర్శకుడిగా, సంపాదకుడిగా, ప్రచురణకర్తగా, ఉద్యమకారుడిగా తనదైన శైలిలో ముద్రించేన్నా తెలంగాణ సాంస్కృతిక పునరుష్టివనులో తన వంతు పాత్రను చాలా సమర్పించినా పోవిస్తున్న బహుజన ఉద్యమ కారుడు సంగిశెట్టి శ్రీనివాస్. భవనమెఘుడూ పునాదిని చూడలేనట్లు తెలంగాణ సాంస్కృతిక, చారిత్రక సౌధం నిర్మాణానికి పునాదిరాళ్ళను సమీకరిస్తున్న సంగిశెట్టి కృషి మరువలేనిది.

ఉద్యమకారుడిగా

తెలంగాణ సాయుధ పోరాటంలో పాల్గొన్న వాళ్ల చిన్నాన్నలు నాన్నల పోరాట వారసత్వాన్ని పుణికిపుచ్చుకొని తెలంగాణ మలిదశ పోరాటంలో విద్యార్థి దశ నుండి ఉస్కానియా విశ్వవిద్యాలయం కేంద్రంగా చురుకుగా పాల్గొన్నారు. 1988 - 89లో డిగ్రీలో ఉన్నప్పటి నుండి తెలంగాణ సోయిటీ ప్రైదారాబాద్ నగరంలో జరిగే అనేక తెలంగాణ మీటింగ్లకు హాజరయ్యావారు. 1990లో ఉస్కానియా విశ్వవిద్యాలయంలో చేరిన తరువాత తెలంగాణ కోసం ఎర్పడిన తెలంగాణ స్టోడెంట్ ప్రంట్ వ్యవస్థాపకుల్లో సంగిశెట్టి ఒకరు. అప్పటి నుండి తెలంగాణకు సంబంధించిన పలు సమావేశాల్లో మాటల్గాడేవారు. తెలంగాణ ఉద్యమానికి సంబంధించిన పోస్టర్లు అంటించేవారు. ఆ కాలంలోనే ఎం. ఏ తెలుగు విద్యార్థులకు తెలంగాణ సాహిత్యాన్ని పొర్చాంశాలుగా పెట్టాలని ఒత్తిడి తెచ్చినవారిలో వీరొకరు. 1991 నవంబర్ ఒకటిని ‘బ్లూక్ డే’గా పాటిస్తూ అంధ్రప్రదేశ్ అవతరణ దినోత్సవానికి వ్యక్తిగతంగా ఉస్కానియా విశ్వవిద్యాలయం ఆశ్చర్య కాలేజీ పైకించి దాని మీద పెద్ద సల్లజెండాను ఎగరవేశారు. ఈ చర్చకుగాను పోలీసులచే అరెస్టయ్యారు. ఆనాటి నుండి ఏ పని చేసినా తెలంగాణ

సోయిటీ తెలంగాణ ఔన్సుత్త్యాన్ని ఇనుమడించే పనులు చేయడం అలవాటు చేసుకున్నారు. ఆ దృష్టధమే వీరిని అనేక మంది సాహితీ వేత్తలతో, సంస్కృతతో, వ్యక్తులతో, ఉద్యమాలతో కలిసి నడిచేలా చేసింది.

పరిశోధకుడిగా

“నిజం రాష్ట్రంలో అంధ్రకవులు పూజ్యము” అని గోల్గొండ పత్రిక తొమ్మిదివ సంపత్తురాది సంచికలో ‘ఆధునిక భావకవిత్త తత్త్వము’ అను శీర్షికన రాసిన వ్యాసమనందు ముడుంబ వేంకట

రాఘవచార్యులు తెలంగాణ పట్ల అవగాహన లేకుండా విడ్డారపైన ఒక మాట రాసినందుకు చలించిపోయిన సురవరం ప్రతాపరెడ్డిగారు దానికి సమాధానంగా 1934లో 354 మంది తెలంగాణ ప్రాంత కవులతో తన సంపాదకత్వంలో ‘గోల్గొండ కవుల సంచిక’ వెలువరించారు. ఇంతే రగిలిపోయే గుణము సంగిశెట్టిలో కూడా కనిపిస్తుంది. తెలంగాణకు చరిత్ర లేదని, సాహిత్యం లేదని, కథలు లేవని ఆంధ్ర ప్రాంత విమర్శకులు అవాకులు చెవాకులు పేలిన ప్రతిసారి సంగిశెట్టి దాన్నాక సహాలుగా స్క్యూకరించి తగిన ఆధారాలతో చాలా ఘాటిన సమాధానం చెప్పారు. దీనికి మంచి ఉ

దాహరణ సంగిశెట్టి వెలువరించిన ‘దప్రమే’. ఇందులో 1956కు ముందు తెలంగాణ ప్రాంతానికి చెందిన వేయి మంది రచయితల కథల వివరాలున్నాయి. తెలంగాణలో పత్రికలు లేవా? అనే ప్రశ్నకు సమాధానంగా ‘ష్టూపీను’ అనే పుస్తకం ద్వారా తెలంగాణ పత్రికల చరిత్రను రికార్డు చేశారు. ఇన్నాళ్లు మనం స్నీలకు సంబంధించిన చరిత్రను, సాహిత్యచరిత్రను పట్టించుకోలేదు. సంగిశెట్టి ఈ లోటును భ్రమి చేశారు. స్వాదరాబాద్ కు చెందిన ప్రపంచంలోనే మొట్టమొదటి అనెస్తేషియన్ రూపాబాయి ఫర్మాన్జీ గురించి వెలికించి విలువైన వ్యాసం రాశారు. దక్కన్లాండ్ పత్రికలో ‘సంస్కానం - మహిళలు’ గురించి ఆసక్తికర వ్యాసాలు రాస్తున్నారు. మొన్న మొన్సుటి దాకా తొలి తెలుగు కవయిత్రిగా సుభద్రాకశ్యాం రాసిన తాళ్లపాక తిమ్మక్కను, తొలి తెలుగు కథగా ‘దిద్దుబాటు’ను కథకుడిగా గురజడ అప్పారావును చెప్పుకున్నాము. కాని సంగిశెట్టి పరిశోధన ద్వారా తొలి తెలుగు కవయిత్రి కుప్పాంబిక అని, తొలి తెలుగు కథకులు నల్గొండకు చెందిన భండారు అచ్చమాంబ అని నిరూపించి లభించిన కథలతో ‘భండారు అచ్చమాంబ కథలు’ ప్రచురించారు. దీని వల్ల శతాబ్దాలుగా మనం నిర్మించుకున్న తెలుగు సాహిత్య చరిత్రను తిరగరాయాల్సి వచ్చింది. డా॥ వెల్లండి శ్రీదర్శన్ కలసి తొలి తెలుగు

దళిత కథాయితీ తొడి నాగమ్మ కథలు, రచనలను 2017లో వెలువరించారు. తెలుగులో తొలి దళిత కథకుడిగా భాగ్యరెడ్డివర్ధను ప్రతిపాదించి ఆయన రాసిన ‘వెట్టి మాదిగ’ కథను వెలుగులోకి తెచ్చారు. రాయలనేమలో తొలికథ 1942 తర్వాతనే వచ్చిందని భావించే వారు కాని సంగిరెట్టి తన పరిశోధన ద్వారా రాయలనేమలో 1918 నాటికి కథ వచ్చిందని అది ఎవరో అజ్ఞత రచయిత రాసిన ‘కడపటి పైసా’ అని దాన్ని వెలుగులోకి తెచ్చారు. ఈ కథ రాసింది గాడిచర్చ హరిసర్కోత్తమరావు కావచ్చని సంగిరెట్టి ప్రతిపాదించారు. దీని మీద ఇంకా చర్చ జరగాల్సి ఉంది. ఇంతే కాదు తెలుగునాట తొలి దళిత ఉద్యమకారుడు వల్లాటి శేషయ్య గురించి కూడా మొదట రాసింది సంగిరెట్టి శ్రీనివాసే.

1969 ప్రత్యేక తెలంగాణ ఉద్యమాన్ని సమర్పిస్తూ సాహిత్యం అంతగా రాలేదనే తెలంగాణేతర విమర్శకుల వాదనకు సమాధానంగా డా.సుంకిరణ్డి నారాయణరెడ్డితో కలిసి ‘1969-73 తెలంగాణ ఉద్యమ కవిత్వం’ పేర అనాటి అనేక కవితలను సేకరించి ప్రచురించారు. ఇందులో జి. యాదగిరి, కె. రుక్కింద్రీన్ రచించిన ‘విష్ణవథంకా’, ఎస్సీ సత్యనారాయణ, జి. వి. జగదీశ్వరాచారి, అనుముల శ్రీహరిల ‘విష్ణవశంఖం’, జనధర్మ ప్రతికలోని కొన్ని కవితలున్నాయి. దీని ద్వారా కసిరెడ్డి వెంకటరెడ్డి, ముచ్చర్ల సత్యనారాయణ, సల్ల మల్లారెడ్డి, పేర్మారం జగన్నాథం, ఉంకశాల అశోక్, ముకురాల రామారెడ్డి, ఇందుర్తి ప్రభాకర్, ఎం. శ్రీధర్ రెడ్డి, బుయ్యా నాగరత్నం, జి. యశోద, జి. చిరంజీవి, వై. విద్యాసాగర్... లాంటి ఎంతో మంది మరుగున పడిన ఇప్పటి తరానికి తెలియని తెలంగాణ ఉద్యమ కవులు వెలుగులోకి వచ్చారు.

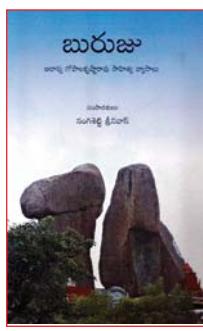
కొండ లక్ష్మణబాపూజీ జీవిత చరిత్రను రాయడమేగాక తెలంగాణ తొలితరం వైతాళికుడు వల్లికోటు ఆజ్ఞారుస్వామి జీవిత చరిత్రను మరో రచయిత ఎన్. వేంగోపాల్తో కలిసి వెలువరించారు. అంతేగాక వల్లికోటు రాసిన ‘రామపు రభన్’ పుస్తకాన్ని కూడా వెలువరించారు. ప్రత్యేక తెలంగాణ మలిదశ ఉద్యమంలో సీమాంధ్ర నేతలంతా హైదరాబాద్ మాది, దీన్ని మేమే అభివృద్ధి చేశామని పిడి వాదనకు దిగితే దీన్ని వృత్తిరేకిస్తూ ‘హైదరాబాద్ సిర్పు హమారా’ అనే పుస్తకాన్ని వెలువరించారు. ఈ పుస్తకం మలిదశ ఉద్యమంలో తెలంగాణ రాజకీయ నాయకులకు పెద్ద ఆయుధంగా పని చేసింది. ఈ పుస్తకం ఆధారంగా హైదరాబాద్ అభివృద్ధిపై ఆధారాలు లేవని వాదనకు దిగుతున్న సీమాంధ్ర నాయకుల వాదనను చాలా బలంగా వ్యక్తిగించారు.

కొంత మంది సీమాంధ్ర రచయితలు, మేధావులు సురవరం ప్రతాపరెడ్డిని సమైక్యంధ్ర వాదిగా ప్రచారం చేస్తూ ఆయనను తెలంగాణ నుండి విడగేసే ప్రయత్నం చేస్తుంటే ఈ వాదనను తిప్పి కొట్టడానికి డా. సుంకిరణ్డి నారాయణరెడ్డితో కలిసి ‘సురవరం ప్రతాపరెడ్డి తెలంగాణ

వ్యాసాలు’ సురవరం కవిత్వం పుస్తకాలను వెలువరించారు. దీంతో సీమాంధ్రుల నోట్లకు మూతలు పడ్డాయి. ఏరు రాసిన అనేక విలువైన వ్యాసాలలో కొన్నింటిని 2018లో తెలుగు అకాడమీ ‘దర్శిని’ పేర ప్రచురించిది. తెలంగాణ నవలా చరిత్రను కూడా రాశారు.

ప్రచురణ కర్తృగా/సంపాదకుడిగా

కొన్ని సంస్థలు, విశ్వవిద్యాలయాలు చేయాల్సిన పనిని సంగిరెట్టి ఒక్క చేతి మీదుగా చేస్తున్నారంటే అతిశయ్యాకీ కాదు. చరిత్ర మూలాల్కోకి టార్పులైట్ వేసి తెలంగాణ ఆస్తీత్వాన్ని, ఔన్నత్వాన్ని, ప్రాచీనతను తప్పితయిడం ఒక్కత్తుయితే వాటిని విశ్లేషిస్తూ వ్యాసాలు రాయడం, పుస్తకాలు వేయడం మరొకత్తు. ఈ పనిని చాలా నిపుణతతో చేసి పర్వమాన చరిత్రను కాంతివంతం చేసిన వారు సంగిరెట్టి. ఈ ప్రయాణంలో గత మూడు దశాల్లుగా కొన్ని వేల చారిత్రక, సాహిత్య, విమర్శ, భాషా వ్యాసాలను రాశారు. సాహిత్య చరిత్ర, తెలంగాణ చరిత్రను సవరించుకునేలా చేశారు. అనేక సంస్లఱతో, వ్యక్తులతో కలిసి పనిచేసి అనేక పుస్తకాలను ప్రచురించారు. అనేక పుస్తకాలకు సహా సంపాదకుడిగా, నంపాదకుడిగా వ్యవహరించారు. అంధ్ర జ్యోతి సంపాదకులు కె. శ్రీనివాస్తో కలిసి ‘కవిత – రీనెర్సీ అండ్రు రెఫరాల్ సెంటర్’ను స్థాపించి ‘పబ్లిషీసు’, ఆజ్ఞారుస్వామి జీవిత చరిత్ర, హైదరాబాద్ సిర్పు హమారా, దృష్టమ్, ఆపల పిచ్చయ్య కథలు, సురమౌతి కథలు తదితర పుస్తకాలను వెలువరించారు. అనిల్ కుమార్తో కలిసి ‘ముల్కీ స్టేషన్ సెంటర్’ను, స్థాపించి కె. శ్రీనివాస్ రాసిన ‘గాయపడ్డ తెలంగాణ’ పుస్తకాన్ని ప్రచురించారు. ‘తెలంగాణ ప్రచురణలు’ తరపున బి. నర్సింగరావు, కాసుల ప్రతాపరెడ్డి, సుంకిరణ్డి నారాయణరెడ్డిలతో కలిసి ‘ముంగిలి’ తెలంగాణ ప్రాచీన సాహిత్య చరిత్ర, తెలంగాణ చరిత్ర పుస్తకాలను ప్రచురించారు. ఇప్పటి తెలంగాణ పల్విక్ సర్పిన్ కమిషన్ సభ్యుడు తడకమళ వివేక, రచయిత శ్రీధర్ దేవ్పాండే, పరవస్తు లోకేశ్వర్, ఎవ. వేంగోపాల్, మరింగంటి రాఘవాచారిలతో కలిసి తెలంగాణ చరిత్రపై లోతైన అధ్యయనం చేసేందుకు ‘తెలంగాణ హిస్టరీ స్టేషన్’ని స్థాపించారు. తెలంగాణ హిస్టరీ స్టేషన్ ప్రచురించిన ఆన్ని పుస్తకాలకు సహా సంపాదకత్వం వహించారు. ఈ సంస్థ తరపున ‘1948 భిన్న దృక్కోణాలు’, ‘అంధ్రప్రదేశ్ ఏర్పాటు విద్రోహ చరిత్ర’, ‘1969 ఉద్యమ చారిత్రక పల్తాలు’ (రెండు భాగాలు) వెలువరించారు. అలాగే కమ్యూనిజిమా? కోస్తావాదమా? కేవల్ కిషన్, తెలంగాణ సాయుధ పోరాటం ఒక సఖాల్కున్ దృక్కోణం, బర్మార్, థి క్షుట్ కమిటీ తదితర పుస్తకాలను తన సంపాదకత్వంలో ప్రచురించారు. సంస్కర్త, స్వాతంత్య సమర్పయోగాలు, సందర్భాల పడ్డాయి. ఏరు రాసిన అందిరాదేవి తండ్రి వడ్డకొండ నరసింహ పాపులు, సంపాదకత్వంలో ప్రచురించారు. అనిల్ కుమార్తో వేసి వ్యవహరించారు. ఈ పుస్తకాలన్నీ ప్రచురించారు.

‘బురుజు’ (రెండు భాగాలు) వెలువరించారు. అలాగే కమ్యూనిజిమా? కోస్తావాదమా? కేవల్ కిషన్, తెలంగాణ సాయుధ పోరాటం ఒక సఖాల్కున్ దృక్కోణం, బర్మార్, థి క్షుట్ కమిటీ తదితర పుస్తకాలను తన సంపాదకత్వంలో ప్రచురించారు. సంస్కర్త, స్వాతంత్య సమర్పయోగాలు, సందర్భాల పడ్డాయి. ఏరు రాసిన అందిరాదేవి తండ్రి వడ్డకొండ నరసింహ పాపులు స్పూర్చు సంచిక నిశ్చితమైన వ్యవహరించారు. అనిల్ కుమార్తో వేసి వ్యవహరించారు. ఈ పుస్తకాలన్నీ ప్రచురించారు.

జతోదికంగా తోడ్పడ్డాయి. ఇంటలెక్చువల్స్ కు కూడా తెలంగాణ పట్ల వారి అవగాహన విస్తృతం కావడానికి ఉపయోగపడ్డాయి. ముదిగంటి సుజాత రెడ్డితో కలిసి తెలుగు కథా సాహిత్యంలోని 120 మేలిమి కథల్ని ఎన్నిక చేసి సంకలనం చేశారు. ఈ సంకలనానికి సహసంపాదకులుగా కూడా వ్యవహరించారు. దీన్ని తెలుగు విశ్వవిద్యాలయం ప్రచరించింది. దీంట్లో తెలంగాణ కథకులకు సమచిత స్థానం లభించింది. అలాగే ఈమెతోనే కలిసి ‘తొలినాటి కథలు’ ప్రచరించి దీనికి సహసంపాదకులుగా ఉన్నారు. ఇందులో 1956కు ముందు తెలంగాణ జీవితాన్ని ప్రతిబింబించిన కథలున్నాయి. దీనికి ‘పబ్లిక్’ పేర రాసిన ముందు మాట చాలా చర్చాస్థీయంశం, విలువైన సమాచారం అందించినదిగా గుర్తింపు పొందింది. మరో విలువైన పుస్తకం ‘కథాత్మ’ ఇందులో కూడా తెలంగాణ కథను చర్చించడం జరిగింది.

సాహిత్య సంస్థలతో సంబంధం

సామాజిక ఉద్యమాలు చేయడానికి కొన్ని రకాల సంస్థలతో, సాహిత్య పరంగా నిర్మాణాత్మకమైన పనిని చేయడానికి మరికొన్ని సంస్థలతో కలిసి పయనించాల్సి ఉంటుంది. సంగిరెట్లి శ్రీనివాస్ నిత్య చైతన్యశేలి కావడం మూలంగా అనివార్యంగానే అనేక సాహిత్య సంస్థలతో కలిసి పనిచేశారు. చేస్తున్నారు. కొన్ని సంస్థల స్థాపనలో భాగస్పాములయ్యారు. ముఖ్యంగా తెలంగాణ రచయితల వేదిక, తెలంగాణ సాంస్కృతిక వేదిక, ‘సిగిడి’ తెలంగాణ రచయితల సంఘంలతో అనుబంధముంది. సిగిడి తరఫున వెలువరించిన పలు తెలంగాణ ఆస్తిత్వానికి సంబంధించిన సంచికలకు సహసంపాదకులుగా ఉన్నారు. ఈ సంస్థ తరఫునే 2013 నుండి సైట్లాటు, డా. వెల్లండి శ్రీధర్లతో కలిసి ప్రతి సంవత్సరం ఉత్తమ తెలంగాణ కథల సంకలనాలను వెలువరిస్తున్నారు. ఇప్పటికి 2013లో రంధ్రి, 2014లో తల్లాట, 2015లో అలుగు, 2016లో కూరాడు, 2017లో దావతీలు వెలువడ్డాయి. ఇవి పలుపురి కథా విమర్శకుల మన్సునలను పొందుతున్నాయి. సైట్లాటు, డా. పసునూరి రవీందర్లతో కలిసి ‘బహుజన కథకుల కచ్చిరు నెలకొల్పి’ తెలంగాణ కథ మీద చర్చ, శిక్షణ, వర్షపొపలు నిర్వహించుటలో కీలక పాత్ర పోషిస్తున్నారు. వేముగంటి మురళీకృష్ణ, పసునూరి రవీందర్లతో కలిసి ‘దస్తుత్తి’ కథా వేదికను నిర్మించి అనేక కథా వర్షపొపలను నిర్వహణకు కృషి చేశారు. ఇవన్నీ

పోను బీసీల అస్తిత్వం దెబ్బతింటుందనే ఉద్దేశంతో ‘ఫోరం ఫర్ కస్టర్ బీసీసె’ పేర మరో సంస్థను ఏర్పాటు చేసి బీసీలకు వ్యాస రచన ద్వారా, పుస్తక ప్రచురణ ద్వారా అస్తిత్వ సోయి కల్పిస్తున్నారు. డా. వెల్లండి శ్రీధర్లతో కలిసి ‘సప్లైర్లు’ పేర ఒక త్రిమాసిక పత్రికను నడుపుతున్నారు. ముఖ్యంగా ఈ సంస్థ తరఫున ఇటీవల డా. వెల్లండి శ్రీధర్, డా. ఓబులేసులతో కలిసి ‘పడగు పేకలు’ చేసేత కథల సంకలనం తీసుకువచ్చారు. ఇందులో తెలంగాణ, అంధ్రప్రదేశ్, మహారాష్ట్ర కథా రచయితలు రాసిన 60 ఉత్తమ చేసేత కథలున్నాయి. చేసేత రంగం సంక్లేఖనలో చిక్కున్న ప్రస్తుత సందర్భంలో ఈ పుస్తకం ఒక వెలుగు డారి. లేదూ చేసేత రంగ సంక్లేఖన్నిఖాన్ని గురించి అవగాహన చేసుకునుట ఒక దీపదారిగా పనిచేస్తుంది. ఇవి కాకుండా అనేక ఇతర సంస్థల ప్రచరించే పుస్తకాలకు కూడా విషయ రచయితగా ఉన్నారు. ఇటీవల తెలుగు అకాడమీ ప్రచరించిన ‘తెలంగాణ ఆధునిక సాహిత్య చరిత్ర’ రచయితలలో వీరికరు. అంతేగాక రాష్ట్ర వ్యాప్తంగా అనేక మంది రచయితల కవిత్వ, కథ, వ్యాస సంకలనాలకు విలువైన ముందు మాటలు రాశారు. వీటిలో కూడా అనేక నిగుఢమైన చారిత్రక, సాహిత్య సంబంధ విషయాలను చర్చించారు. ముఖ్యంగా పరంగర్, ఇమ్మం, మెడక్ జిల్లాల కథా సంకలనాలకు విలువైన ముందు మాటలు రాశారు. 2017లో తెలంగాణ ప్రభుత్వం - తెలంగాణ సాహిత్య అకాడమీ నిర్వహించిన ప్రపంచ తెలుగు మహాసభల సందర్భంగా డా. సుంకిరెడ్డి నారాయణరెడ్డితో కలిసి తెలంగాణ ప్రచురణల తరఫున వివిధ అంశాలపై 28 పుస్తకాలను ఒకే సారి వెలువరించి రికార్డు నెలకొల్పారు. ఇవన్నీ ఇప్పటి తరం పరిశోధక విధార్ఘలకు అనుకరణ గ్రంథాలగా ఉపయోగ పడుతున్నాయి.

తొలినాళ్లలో ఉదయం దినపత్రికలో స్టోర్స్ పేజీ బాధ్యతలుగా పనిచేసిన సంగిరెట్లి ఆనాటి భారత క్రికెట్ టీం క్యాప్టెన్ కపిల్ దేవ్ చేత ఉత్తమ క్రీడా వార్తలు రాసినందుకు ప్రశంసలు అందుకున్నారు. తరువాత అనేక పత్రికల్లో వ్యాసాలు రాయడమే కాకుండా తెలంగాణ ట్రైమ్స్లో ‘తెలంగాణ వెలుగులు’, దక్కన్ ల్యాండ్లో ‘భజానా’, చర్చలో ‘కొలుపు’, మన తెలంగాణలో ‘వర్తమానం’, ప్రైదరాబండ మిర్రోలో ‘కచ్చిరు’ పేర్లతో రెగ్యులర్ గా కాలమ్ రాశారు. ఇందులో అనేక సామాజిక, రాజకీయ,

చందులుగా చేరండి!

‘ఎవేదుకుర్చ సంపాదకుత్వంలో ప్రజాఉద్యమాల వేదికగా ఆరంభమైన ‘దక్కన్ ల్యాండ్’ తెలుగు సామాజిక రాజకీయ మాసపత్రిక అనతికాలంలోనే అన్ని వర్గాల ఆదరణ పొందింది. తెలంగాణ ఉద్యమకారులకు కరదీపికగా మారింది. ఈ పత్రిక మరిన్ని వర్గాలకు చేరడంలో ఉద్యోగ, ఉపాధ్యాయ, మేధావుల అమూల్య సహకారాన్ని కోరుతున్నారు. చందులుగా చేరడంతోపాటు తమకు తెలిసినవారిని చందులుగా చేరించాల్సిందిగా అభ్యర్థిస్తున్నారు.

మా చిరునామా

DECCAN LAND

"CHANDRAM" 490, St.No. 12, Himayatnagar

Hyderabad - 500 029. Mob: 9030626288

E-mail:desk.deccan@gmail.com, www.deccanland.com

దక్షన్ ల్యాండ్

చందులులను చేరించండి!

చందు వివరాలు:

వారిద్ద చందు : రూ. 300

2 సంఎలకు : రూ. 600

‘దక్కన్ ల్యాండ్’ పేరిం ఎంట, మనీయార్డ్, వెక్ లేదా నగదు రూపంలో చందామెత్తం చెల్లించవచ్చ.

సాహిత్య అంశాలను చ్ఛించారు. నిజంకు న్యాయంగా డక్ష్మిన్ గుర్తింపు దక్కలేదని కె. చంప్రశేఖరరావు వ్యాఖ్యానించినపుడు లెక్క, రైట్ అన్ని పారీలు మూసగా వ్యతిరేకించాయి. కానీ సంగిశెట్టి శ్రీనివాస్ అయిన వ్యాఖ్యల్లోనే వాస్తువాన్ని ఆధారాలన్ని సేకరించి వ్యాసంగా రాశారు. ఈ వ్యాసాన్ని అనాడు తెలంగాణ వాదులు లక్ష్ల సంఖ్యలో కరపత్రాలుగా ముద్రించి పంచిపెట్టడం శ్రీనివాస్కు దక్షిణ అరుదైన గౌరవం. అంతేగాక సారంగ వెబ్ వార పత్రికలో కొన్నాళ్లు ‘కైఫియత్తు’ పేర కాలమ్ నిర్వహించారు. ఇందులో కూడా అనేక వివాదాస్పదమైన వ్యాసాలను రాసి సంచలనం సృష్టించారు. ఇటీవలనే ‘జర్నల్ ఆఫ్ తెలంగాణ స్టడీస్’ తైమానిక పత్రికకు ఎదిచోరియల్ బోర్డు మొంబర్గా నియమించబడ్డారు.

విద్యార్థి దశలో ఉద్యమకారుడిగా మొదలై అనంతరం పాత్రికేయుడిగా, పరిశోధకుడిగా, సంపాదకుడిగా, ప్రచురణ కర్తగా, సాహిత్యశ్రీగా, విమర్శకుడిగా గత మాడు దశబ్దాలుగా తెలంగాణలో విస్తరణకు గురైన అనేక అంశాలను, మన ఎరుకలో లేని విషయాలను ‘మనమూ చరిత్రకెక్కడగిన వారమే’ అని తెలంగాణ ప్రజలు గర్వంగా చెప్పుకోదగిన సంగతులను ఒక ప్రణాళిక ప్రకారం నిరంతరం వెలికి తీస్తూ, తెలంగాణకు వెలుగులు పంచుతున్నవారు సంగిశెట్టి శ్రీనివాస్. ఈ పనిని కొన్ని సార్లు ఒక్కడిగా, మరికొన్ని సార్లు మిత్రులతో కలిసి, ఇంకొన్ని సార్లు సంస్థలతో కలిసి చేస్తున్నారు. వీరు వెలుగులోకి తీసుకొచ్చిన అనేక అంశాలపై ఇప్పటికే తెలంగాణలోని, తెలంగాణతర ప్రాంతంలోని వివిధ విశ్వవిద్యాలయాల్లో మరింత లోతుగా పరిశోధనలు జరుగుతున్నాయి. ఇట్లు తెలంగాణ గురించి అనేక రకాలుగా

తండ్రాదుతున్న సంగిశెట్టి కృషణి గుర్తించి కేంద్ర సాహిత్య అకాడమీ వీరిని పట్టికోట ఆశ్చర్య స్థాపించై మొనోగ్రాఫ్ రాయమని కోరింది. ఇది కూడా సంగిశెట్టికి లభించిన ఒక అరుదైన గౌరవం. అంతేగాక బి. ఎస్. రాములు ఇచ్చే ‘విశాల సాహితి పురస్కారం’, 2013లో తెలుగు విశ్వవిద్యాలయం ‘కీర్తి పురస్కారం’, 2015లో తెలంగాణ రాష్ట్ర ప్రభుత్వం విశిష్ట వ్యక్తులకు అందించే ‘రాష్ట్ర స్థాయి పురస్కారం’ లభించాయి.

నిరంతర పరిశోధకులు సంగిశెట్టి సుంది ఇంకెన్నో పుస్తకాలను వెలువరించి తెలంగాణ సాంస్కృతిక చరిత్రను, సామాజిక చరిత్రను, సాహిత్య చరిత్రను మరింత బలోపేతం చేసే ఆలోచనలో ఉన్నారు. ఇప్పటి దాకా పీరు రాసిన సాహిత్య, చారిత్రక వ్యాసాల సమగ్ర సంకలనం రావాల్సి ఉంది. ఇది అందుబాటులోకి వస్తే వారి అధ్యయన సారం వెలుగులోకి వచ్చి తెలంగాణ చరిత్రకు మరింత వెలుతురు వస్తుంది. ఈ సందర్భంగా ప్రముఖ కథకులు, కథానిలయం వ్యవస్థాపకులు కాళీపట్టం రామారావు సంగిశెట్టి గురించి ‘నీ లాంటి వాడొక్కడు మా ఉత్తరాంధ్రలో ఉంటే మా ప్రాంత సాహిత్యం ఎంతో వెలుగులోకి వచ్చేది’ అని చేసిన ప్రశంసన గుర్తు చేసుకోవడం సమచితం. సంగిశెట్టి శ్రీనివాస్ నల్గొండ జిల్లా రఘునాథపురంలోని ఒక మధ్య తరగతి పద్మశాలి కుటుంబంలో సంగిశెట్టి వజ్రమ్మ, స్వామి దంపతులకు 1965లో పుట్టారు.

-దా॥ వెళ్లండి శ్రీధర్ ,

m: 98669 77741

e : sridharveldandi@gmail.com

పారకులకు మనవి : దక్ష్మ ల్యాండ్ మాసపత్రిక ధర పెంపు

దక్ష్మల్యాండ్ మాస పత్రిక 80 నెలలుగా క్రమం తప్పక వెలువడుతూ పారకాదరణ చూరగొంటున్నది. సుమారు ఆరు సంవత్సరాలుగా ఆర్డికంగా భారమే అయినప్పటికీ తెలంగాణ గొంతుకను బలంగా విన్యించాలనే సంకల్పంతో ఎంతో ట్రైప్ కోర్చు దక్ష్మల్యాండ్ మాస పత్రికను తీసుకువస్తున్నాం. ముద్రణ వ్యయం ఎక్కువ కావడం వలన పత్రిక ధరను ఏప్రిల్ 2019 ప్రస్తుత పత్రిక ధర రూ.20/- నుండి విడిప్రతి రూ.30/- పెండచమైనది. కావన పారకులు సహకరించవలసినదిగా విజ్ఞప్తి చేస్తున్నాము.

చందాదారుల చందాలే పత్రికకు ఉపిపిరి. దక్ష్మల్యాండ్ అభిమానులంతా తాము చందా కట్టడంతోపాటుగా నూతనంగా చందాదారులను చేర్చించాలిందిగా కోరుతున్నాం.

ఇప్పటివరకూ ఎంతోమంది ఈ మహాత్మర కార్యక్రమానికి సహకరిస్తు వచ్చారు. వారందరికి మా ధన్యవాదములు. 2012 నుండి చందాదారులుగా ఉన్న వారికి విస్తుపం ఏమనగా మీరు

కట్టిన చందా కాల పరిమితి ముగిసినచో మీరు మీ సంవత్సర చందా రూ॥ 300/సు, రెండు సంవత్సరాలుగాను రూ॥600/-లుగా రెస్యూవర్ల్ చేసుకోవలసినదిగా కోరుచున్నాము.

గౌరవ చందాదారులు ఎంట్/ అన్లైన్/ డిఫి/ చెక్/ పేటీఎం ద్వారా కానీ, వ్యక్తిగతంగాకానీ కట్టవచ్చును. మీ సహకారంతో మరింతమందిని పారకులుగా మరియు చందాదారులుగా చేర్చి పత్రికను ప్రోట్స్పహిస్తారని ఆశిస్తున్నాము. చందాపరంగా, ప్రకటన పరంగా చేయాతనిని పది కాలాలపాటు పత్రిక నిరాటంకంగా కొనసాగేందుకు మీముల్లినీ అభ్యర్థిస్తున్నాము. మీ అందరి సహకారంతో పత్రికను ముందుకు తీసుకువచ్చునీ తెలియజేస్తున్నాము. వీరు చేతియించు కావన పారకులు సంగిశెట్టి వజ్రమ్మ, స్వామి దంపతులకు 1965లో పుట్టారు.

వేదకుమార్.యం

ఎడిటర్, దక్ష్మ ల్యాండ్ మాస పత్రిక

పచ్చలవీరం భాగ్యనగరం

- మనంగా ప్రపంచ పర్యావరణ దినోత్సవం
- ఫోరం ఫర్ ఎబెటర్ ప్రాదరాబాద్ 19వ వార్ల్ కోత్సవం

శతాబ్దాల చరిత్రకు నిలువెత్తు సాక్షం భాగ్యనగరం. మహానగరం అభివృద్ధి కోసం, పర్యావరణ పరిరక్షణను కాపాడబుమే లక్ష్మణగా గత 19 సంవత్సరాలుగా నిర్విరామంగా కృషి చేస్తున్న ప్రముఖ ఆర్గానేజేషన్. ఫోరం ఫర్ ఎబెటర్ ప్రాదరాబాద్ ఆధ్వర్యంలో ఎయిర్ పొల్యూషన్స్‌పై 'పరల్ ఎన్విరాన్ మెంటర్ వీక్ -2019'లో భాగంగా జాన్ 4న ఫోరం 19వ వార్ల్ సదస్యును నాంపల్లిలోని పబ్లిక్ గార్డెన్ ఇందిరాప్రియదర్శిని ఆధిచోరియంలో నిర్వహించారు. ఈ కార్యక్రమానికి ముఖ్య అతిథిగా హజ్రెన్ ట్రిన్స్‌పాల్ భీష కన్సర్వేటర్ ఆఫ్ ఫారెస్ట్ అధికారి ఆర్.శోభ, ఫోరం చైర్మన్ మహికొండ వేదుమార్, ఇతర సభ్యులతో కలిసి ఎఫ్‌బిపోచ్ 19వ వార్ల్ సంచికను విడుదల చేశారు.

మొక్కలు మన నేపోలు:

ప్రిన్స్‌పాల్ చిఠ్ కన్సర్వేటర్ ఆఫ్ ఫారెస్ట్ అధికారి ఆర్.శోభా

సమాజం పచ్చగా ఉండాలంటే పర్యావరణ పరిరక్షణ చాలా ముఖ్యమని, పర్యావరణ పరిరక్షణకు ప్రతి ఒక్కరూ బాధ్యతాయుతంగా మొక్కలు నాటాలని ట్రైన్‌పాల్ భీవ్ కన్సర్వేటర్ ఆఫ్ ఫారెస్ట్ అధికారి ఆర్.శోభ పేరొన్నారు. ఫోరం ఫర్ ఎబెటర్ ప్రాదరాబాద్ చైర్మన్ మహికొండ వేదుమార్ అధ్యక్షతన జిగిని ఫోరం వార్ల్ సమావేశానికి ముఖ్య అతిథిగా ఆర్.శోభ హజరయ్యారు. ఈ సందర్భంగా ఆమె మాటలుడుతూ 0-50 మైక్రోగ్రామ్స్ ఫర్ క్యూబిక్ మీటర్ వరకు పొల్యూషన్ ఉన్నట్లయితే మనుషులు అలోగ్రకరంగా ఉంటారని, కానీ నేడు ప్రాదరాబాద్ నగరంలో 154 మైక్రోగ్రామ్స్ ఫర్ క్యూబిక్ మీటర్ పొల్యూషన్ పెరిగిపోయిందన్నారు. ఇది ఆందోళన కలిగించే పరిణామం అన్నారు. ఇప్పటి నుండి సష్టునివారణ చర్యలు తీసుకోవాలని, లేకపోతే భవిష్యత్తు తరాలు తీవ్రంగా సష్టుపోవాలి వస్తుందని పోచురించారు. డిలీలో భయంకరంగా 448 మైక్రోగ్రామ్స్ ఫర్ క్యూబిక్ మీటర్ పొల్యూషన్ ఉండని, ఇది అక్కడి ప్రజలకు తీవ్ర ముఖ్యగా పరిణమించిందన్నారు. దీనికంతటికి ప్రధాన కారణం చెట్లను నరికివేయడమేనన్నారు. మనం కూర్చున్న కొమ్మను మనం నరుకోవడం వల్ల ప్రమాదాన్ని

కొనితెచ్చుకుంటున్నామన్నారు. పట్టణాలలో వాహనాల రద్ది కారణంగా గాలి కాలుష్యం పెరుగుతుందని, చెట్లు లేకపోవడం వల్ల మానవులకు చాలా సమస్యలు వస్తున్నాయని ఆవేదన వ్యక్తం చేశారు. మొక్కలు మన నేప్టూలు అని, చెట్లు లేకపోతే మనిషి మనుగడ ప్రశ్నార్థకంగా మిగిలిపోయే అవకాశం ఉండన్నారు. అడవులను పరిరక్షించాలిన బాధ్యత సమాజంపై ప్రముఖంగా ఉండన్నారు. నేటి విద్యార్థులు, ఉపాధ్యాయులు, సమాజంలోని ప్రతి ఒక్కరూ బాధ్యతాయుతంగా మొక్కలు నాటాలని, చెట్లను పరిరక్షించాలని పిలుపునిచ్చారు. తాను ఉమ్మడి ఏమీ, తెలంగాణలో పర్యావరణ పరిరక్షణకు తెలిసంపూర్ణ పాటు పనిచేయడం గ్ర్యాకారణం అన్నారు. ఫోరం తరువసు పర్యావరణంపై ఎం.వేదకుమార్ చేస్తున్న కృషిని అభినందించారు. తెలంగాణ వ్యాప్తంగా ఫారెస్ట్ పరిరక్షణకు ఎంతో కృషి చేసినట్లు తెలిపారు. ఎయిర్ పొల్యూషన్ పెరగకుండా విద్యార్థులు, ఉపాధ్యాయులు విధిగా మొక్కలు నాటాలన్నారు.

169 పారిపోట్ జిల్లాగ్స్‌ను కాపాడగవిగాం :

ఫోరం ఫర్ ఎబెటర్ ప్రాదరాబాద్ చైర్మన్ మశికొండ వేదకుమార్

ప్రాదరాబాద్లో 10 వేల చెట్లను రక్షించడంతో పాటు 7 వేల వ్యాపారాలకు తరలించి వాణిని కాపాడినట్లు ఫోరం ఫర్ ఎబెటర్ ప్రాదరాబాద్ చైర్మన్ మశికొండ వేదకుమార్ పేరొన్నారు. తెలంగాణలో 169 పారిపోట్ బిల్డింగ్స్‌ను కాపాడటం కోసం ప్రభుత్వ పెద్దలకు పలుమార్గుల అనేక ప్రతిపాదనలు అందించినట్లు చెప్పారు. మస్సేన్సాగర్, ఉస్స్యాన్సాగర్ పక్కన ఉన్న చారిత్రక భవనాలను కాపాడాలని ఫోరం తరువసు విశేషమైన కృషి చేసినట్లు తెలిపారు. దేశంలోనే తెలంగాణ రాష్ట్రం పర్యావరణ పరిరక్షణకు అధిక ప్రాధాన్యం ఇప్పడం గ్ర్యాకారణం అన్నారు. కాకతీయులు గౌలుసుకట్లు చెరువులను, కుతుబ్-పోలు ప్రముఖ కట్టడాలను నిర్మించి ఆ రోజుల్లోనే పర్యావరణ పరిరక్షణకు బాటులు వేసినట్లు కొనియాడారు. కాకతీయులు కట్టిన చెరువులను కాపాడుకుంటూనే కుతుబ్-పోలు కట్టించిన ప్రముఖ కట్టడాలను పరిరక్షించాలన్నారు. ఫోరం తరువసు నిత్యం ప్రజలకు

ఉపయోగపడే పనులే కాకుండా భవిష్యత్ తరాలకు ఉపయోగపడే పనులను కర్తవ్య దీక్షతో చేపుట్టినట్లు వివరించారు. భవిష్యత్ తరాలు ఆనందంగా ఉండాలంటే మన వర్యావరణాన్ని వదిలంగా ఉంచుకోవాలిన బాధ్యత మనపై ఉండనన్నారు. మనిషి పుట్టినపుటి నుండి చనిపోయేంత వరకు ప్రకృతి మీదనే ఆధారపడాలి వస్తోందన్నారు. వర్యావరణాన్ని మనం వదిలంగా కాపాడుకోకపోతే భవిష్యత్ తరాలకు తీవ్ర సష్టుం చేసినవాళ్ళకువుత్తామని చెప్పారు. వాయి కాలుఘ్యం, జలకాలు ఘ్యాన్ని నివారించాలిన అవసరం ఉండనన్నారు. ప్రకృతిలో సహజంగా ఏర్పడే చర్యల వల్ల జరిగే కాలుఘ్యం కంటే మానవుని చర్యల వల్ల ఏర్పడే కాలుఘ్యాలే అధికంగా ఉన్నాయని ఆవేదన వ్యక్తం చేశారు. ఇది మనిషి జీవన విధానానికి గొడ్డలిపెట్టువంటిదని తెలిపారు.

వర్యావరణ కాలుఘ్యం పెరగడానికి మానవులే కారణం :

సంటర్ ఫర్ రూరల్ డెవలపమెంట్ ప్రాఫసర్ డా.పి.శివరాం

సంటర్ ఫర్ రూరల్ డెవలపమెంట్ ప్రాఫసర్ డా.పి.శివరాం మాట్లాడుతూ వాతావరణంలో వేడి పెరిగిపోవడానికి మానవులే కారణం అన్నారు. వర్యావరణ కాలుఘ్యాన్ని తగ్గించాలని, ఇంధనం వాడకం కూడా తగ్గించాలన్నారు. ముఖ్యంగా ప్లాస్టిక్ వాడకం ఇచ్చివల కాలంలో బాగా పెరిగిందని,

దీని వాడకంతో సమాజానికి ముఖ్య పొంచి ఉండనన్నారు. మనం వదిలే కలుపుత గాలి వల్ల కూడా ఎంతో కాలుఘ్యం జరుగుతుందన్నారు. ఇదంతా కలగకుండా ఉండాలంటే చెట్లను పెంచాలన్నారు. మనం చేసే పనుల వల్ల కాలుఘ్యం పెరుగుతుందని, తద్వారా కొన్ని వందల జీవరాపులు అంతరించిపోతున్నట్లు ఆవేదన వ్యక్తం చేశారు. వర్యావరణ పరిరక్షణ సరిగా జరగకపోవడం వల్ల భూమి చాలా వేడికి మానవులకు ఇబ్బంది కలుగుతుందన్నారు. ప్రైదరాబాద్ నగరంలో అత్యధిక వాయికాలుఘ్యం సమాచైనట్లు ఎయిర్ క్వాలిటీ ఇండ్స్ట్రీ, కేంట కాలుఘ్య నియంత్రణ మండలి బెట్టెట్లు వెల్లించడం అందోళనకరం అన్నారు. దీంతో చిన్నారులు, పెద్దలు ఊపిరితిత్తులకు సంబంధించిన వ్యాధుల బారిన పడే అవకాశం ఉండనన్నారు.

నేటి యువత మొక్కలు పెంచే బాధ్యత తీసుకోవాలి :

తెలంగాణ స్టేట్ లినోవేబుల్ ఎన్ఱీ వైన్ చైర్మన్ ఎస్.జానయ్

తెలంగాణ స్టేట్ లినోవేబుల్ ఎన్ఱీ వైన్ చైర్మన్ ఎస్.జానయ్ మాట్లాడుతూ నేవింగ్ ఎన్విరాన్స్‌మెంట్ సేవింగ్ ఎన్ఱీ అని, నేటి యువత బాధ్యతగా మొక్కలను నాటాలన్నారు. ప్రకృతి సహజ సంపద మానవ జీవితానికి ఎంతో మేలు చేస్తుందని, ఆ ప్రకృతి సంపదల ఆధారంగా జీవించడానికి ఒకడానిపై ఒకటి ఆధారపడి ఉండటం శుభపరిణామం అన్నారు. ప్రకృతిని మనం రక్కిస్తే అది మనల్ని రక్కిస్తుందన్నారు. దేశంలో ఎన్నో రకాల చెట్లను ప్రతి రోజు నరికివేయడం వల్ల అడవుల శాతం తగ్గిపోవడంతో పాటు పులక గడ్డిలేకపోవడం, జంతువులకు ఆవాసాలు లేకపోవడంతో పాటు ఉప్పుగ్రాతలు విపరీతంగా పెరిగిపోవడం మంచిది కాదన్నారు.

గ్రీక్ సిటి కోసం క్షాపి: డా.రమేష్

డా.రమేష్ మాట్లాడుతూ గ్రీన్ సిటి కోసం ప్రతి ఒక్కరూ ఎంతో కొంత పాటు పడితేనే ఉత్తమ ఫలితాలు పస్తాయన్నారు. భవిష్యత్ తరాల కోసం ఇప్పటి నుండి మొక్కలను నాటాలన్నారు. ప్రాణం పోస్తున్న చెట్లను అభివృద్ధి పేరుతో సరకడం తగదన్నారు. ఇలా నరుకుంటూపోతే వాయిపు కోసం పెతుక్కునే పరిస్థితి వస్తుందన్నారు. ప్రకృతి సహజ పర్యావర ఓమును కలుషితం చేయడం వల్ల ప్రస్తుత జనరేవ్నెకు ఇబ్బంది కలగడమేకాకుండా భవిష్యత్తరాలకు పెను ముఖ్య పొందన్నారు.

ఈ సందర్భంగా జంటనగరాల్లోని వివిధ పారశాలల నుంచి వచ్చిన విద్యుత్తీర్ణి, విద్యుత్తులు మరియు ఉపాధ్యాయులు, ఫోరం ఫర్ ఎ బెట్లర్ ప్రైదరాబాద్ అనుబంధ సంస్థల సభ్యులకు పార్టీసిపేవన్ సర్కిఫిటెట్లను ప్రదానం చేశారు. కార్బూక్మంలో పాల్గొన్న అతిథులకు కరిపేశాకు మొక్కలను అండజేశారు. ఈ కార్బూక్మంలో ఫోరం ఫర్ ఎ బెట్లర్ ప్రైదరాబాద్ అధ్యక్షులు ఎం.హెచ్.రావు, జనరల్ సెక్రటరీ శోభాసింగ్, జాయింట్ సెక్రటరీ సంఘమిత్ర పాల్గొన్నారు.

- కట్టు ప్రభాకర్, m : 8106721111
e: akumarkatta@gmail.com

దక్కన్ ల్యాండ్కు ISSN అమోదం

స్థివియాగుపరుచుకొవాలని కోరుతున్నాం.

రచయితలు తమ రచనలను పంపవలసిన చిరునామా :

“చంద్రం” 3-6-712/2, St.No. 12, Himayatnagar, Hyderabad - 500 029 Telangana.

సంప్రించవచ్చిన అభీన్విత ఫిన్ ఫిన్ : 9030626288

E-mail: desk.deccan@gmail.com

website: www.deccanland.com

- ఎఫిటర్

పారకులు, రచయితలకు నుభవార్త

దక్కన్ ల్యాండ్ మానవత్తుకు ISSN (International Standard Serial Number) అమోదం పొందినదని తెలియజేయడానికి సంతోషపూర్వకం. మా ISSN 2581-3188. ప్రముఖ, షైతాప్రాక, వశ్వమార రచయితలు, పరిశీలకులు తమ పరిశీలనాత్మక, విషేషభాష్యక రచనలను ప్రచురించజేయి విధియాగించుకొవడం ద్వారా ప్రాచుర్యం చేసుకోవాలనికి ఈ సదవకాశాన్ని

నాగుల చింత టు హైటెక్ సిటీ - వయా : చిచ్చం

**నీ నవ్వుల నవరత్నాలు
నీ చూపుల కొంచెతనాలు
మాయుదారి నాగకుమారి
మతులు పోయెనే!**

లోక సంచారం చేస్తూ దారి తప్పిన రాజకుమారుడు నాగలోకానికి చేరుకొని ఆక్కడి నాగ కుమారిని చూసి ప్రేమించి పలవరించిన పాట అది. తెలుగు మాటల్లదే ప్రజలంతా నాగజాతి వారని వారు నివసించే ప్రాంతం నాగలోకం అని పురాణాల ప్రస్తుతి. గంగానది తీర ప్రాంతాలలో నివసించే ఆర్యులు అంబరాన్ని చుంబించే వింధ్య పర్వతాలను, సర్పుడా, తపణి నదులను కాలినదకన దాటి దక్కిణాపథాన్ని చేరుకుని ఈ ప్రాంతం పాతాళలోకమని, నాగలోకమని భావించటం సహజమే.

మన నాగపూజలు, నాగులవంచమి పండుగ, నాగయ్య, నాగమణి, నాగేశ్వరరావు పేర్లు ఆ భావనను బలపరిచే ఉదాహరణలు. మన నాగ పూజా విధానాలు హరప్పా సింధూ నాగిరికతల ద్రావిడుల నాగపూజా విధానాలకు దగ్గరగా ఉంటాయని పరిశోధకుల అభిప్రాయం. యుద్ధాలలో ఆర్యులు ద్రావిడులను ఓడిస్తే వారు దక్కిణాపథాన్నికి వలన వచ్చారని వారు వలన రాక పూర్వమే ఇక్కడ నాగజాతి జనులు నివసించే వారని మరో సిద్ధాంతం కూడా ఉంది.

గొర్చెపాటి వెంకట సుబ్బయ్య దివిసీమ గురించి పరిశోధనాత్మకమైన గ్రంథాలు రాశాడు. ఆయన ప్రకారం కృష్ణజిల్లాలోని దివిసీమ “నాగక్కేత్తం” లేదా “నాగలోకం”. సుందర స్త్రీలకు అవి స్త్రోవరాలు. దేవ గణికలకు ఆక్కడ కొన్ని గ్రామాలు కేటాయించబడినాయి. బెజవాడ బందరు రోడ్సుమీద పామరు అని ఒక ఊరు ఉంది. దాని అసలు పేరు పాముపరు. పర్మ అంటే భూమి అని అర్థం. నాగభూమికి మరో పేరే పాముపరు లేదా పామరు. ఇక్కడి నుండే నాగసీమ ప్రారంభం. సంగీతానికి, సృతాన్నికి కాణాచి అయిన కూచిపూడి, మొవ్వుశ్శైల్ప్రాలకు ఈ పామరు నుండే వెళ్లాలి. క్షేత్రయ్య, సిద్ధేంద్రయోగిలు ఇక్కడే జన్మించారు. కాకతీయల అల్లుడు, సేనాని ఐన జాయవేసేనాని ఇక్కడి భూమిపుత్రుడే. అతను రచించిన “స్వత్య రత్నావళి” జగద్విదితం.

పాతనగరంలో గుణవర్ధక సంస్థ గ్రంథాలయం దాటి ఎదమవైపు సందులోకి తిరిగితే నాగులచింత వస్తుంది. ఇప్పుడు ఆక్కడ నాగులూ లేవు. చింతతోపులూ లేవు. “దిగుదిగునాగస్తు, నాగస్తు దిగురా నాగస్తు” అని నాగపంచమి రోజు పాము పుట్టుల మీద పాలు కుమ్మరిస్తూ

పాటలు పాడే నాగభక్తులు లేరు. నాగలోకాలు, నవ్వించి కవ్వించి నాట్యమాడే నాగకుమారిలు, చందులు కథల నుండి కూడా కనుమర్యాహైపోయారు. “పాములోక్క మండి మేము పాములోక్కమండి” అంటూ నాగస్వరాలు ఊదుతూ బుట్టలలో నుండి బుసలు కొట్టే నాగుపాములను తీసి పాము నాట్యం చేసే పాములోక్క కూడా లేరు. అన్నీ కాలం తెర వెనక్కి కనుమర్యాహైపోగా “నాగులచింత” బస్తే మాత్రం ఒంటరొంటరిగా మిగిలిపోయింది.

షాహ్ అలీ అనే సూఫీ ఘకీరు ఒక భద్రావ్ మీద రాగిచెట్టు కింద నివసిస్తూ ఆక్కడే అల్లకు ప్రియమైన తర్వాత ఒక దర్జా వెలిసి ఆ ప్రాంతాన్ని పాలించింది అని పిలపసాగారు. మరి అంతకు పూర్వం ఆ ప్రాంతాన్ని ఏమనేవారు? అప్పబేకింకా చార్పునార్, పురానాపూర్ కూడా కట్టబడని ఆ కాలంలో ఆ ప్రదేశాన్ని ఏమని పిలిచేవారు.? “చిచ్చం” అనేవారు. పేరు లేదా ఆ పదం చదపటానికి, విషటంగా ఉంది కదా? అదొక అపథ్రంశ పదం. చంచల లేదా చంచలం అనే భోగకాంత, అడిపాడే నాట్యక్కె పేరును ఉర్రూ మాటల్లదే ముస్లింలకు పలుకరాక అమె నివసించే ప్రాంతాన్ని “చిచ్చం” అనేవారు. ఆరోజులలో చిచ్చం ఒక చిన్న పల్లె . ఆ పల్లెలో ఒక భాగమే నాగులచింత. చిచ్చం, చంచలగూడ రెండు వేరు వేరు ప్రాంతాలు. ఒకటి కాదు.

పాలించడ అన్న పేరు తర్వాత కాలంలో ప్రాముఖ్యం సంతరించుకుంది. ప్రముఖుల నోక్కల్లో నాగానే చిచ్చం అన్న చిన్నపల్లె పేరు వెనుకబడి విస్మృతిలోకి వెళ్లిపోయింది. మాదాపూర్ అనే చిన్న ఊరు రెండు దశాబ్దాలలో హైటెక్ సిటీగా మారినట్టు!

కుతుబ్షాహీల కాలంలో ఫరిస్తా అను చరిత్రకారుడు, పర్మాటుకు నగరానికి వచ్చి వేశ్వాహాటికల గురించి వారిపై సర్పారు పన్ను గురించి చెబుతూ ఈ చిచ్చం ప్రస్తావన కూడా చేశాడు. అరవై సంవత్సరాల క్రితం పరకూ నాగులచింతక అనుకుని ఉన్న లాల్దరావ్జా రోడ్సు వార ఇండ్సు అన్న ఒకప్పబే వేశ్వాహారునుల సంతానాలవే. అక్కడి ముసులివారు తమ వంశపరంపర గాథలను చెబుతూ తామంతా “భాగమతి” వారసులమని, నిస్సమొస్తు దాకా తమకు రాజమాన్యాలు, రాచమర్యాదలు అందినాయని చేపేవారు. మాదిరాజు రామకోబేశ్వరరావు రాసిన స్వీయ చరిత్రలో “1908 ప్రాంతంలో ఆ వీధిలో వేశ్వల గృహాలు ఉండేవని, రాత్రిత్తు అక్కడకు వచ్చే విటులను అరబ్బు గుండాలు కొట్టే దోచుకునేవారని, తాను ఆపక్కనున్న బాలాగంజ బీస్తులో ఇల్లు కిరాయికి తీసుకుని వకాలత్

కుతుబ్ షాహీల భాగమతిల
చూపులు కలిసిన శుభవేళ
(పేశ్వీ జల్లు)

చదివే వాడినని” చెప్పాడు. ఆ రోజులలో పొతుగరంలోని కింది కులాల వారి స్త్రీల హేర్లు భాగమ్మ లేదా భాగ్యమ్మ అని కూడా ఉండటం గమనించడిన విషయం.

మరి ఇంతకూ భాగమ్మ ఎవరు? ఆమె చిచ్చం పట్టెకు చెందిన కళావంతుల నాట్యక్రతె, వేటు వచ్చిన కోటలలోని రాజకుమారుడు మహమ్మద్ కులీకుతుహ్వా ఆ “భాగ్యరేఖ”ను ఈ ప్రాంతంలోనే మొదచిసారిగా చూసి ప్రేమించాడని, ప్రతి రాత్రి వరదలతో ఉప్పుగే మూసిని లెక్క చేయక తన అశ్వం “పరాణీ”పై ఆ నది దాటి చిచ్చంకు వచ్చి భాగమతిని కలిసేవాడని అక్కర్ చకవర్తి ఆస్తానం నుండి వచ్చిన చరిత్రకారుడు అబ్బల్ ఫజల్ తాను రాసిన “అక్కర్ నామా”లో చెప్పాడు. ఆ తర్వాత వచ్చిన ఫెరిస్తో కూడా ఈ విషయాన్ని ద్రువీకరించినాడు. వారి ప్రేమ ఘలించి ఒక చార్పినార్ వెలిసింది. తర్వాత భాగమతి పేరుతో భాగ్యనగరం నిర్మించబడింది. భాగమతి ప్రైదర్బేగంగా మారగానే భాగ్యనగరం ప్రైదరాబాద్ అయ్యంది. “గోరి తెరా గావే బడా ప్యారా” అన్నట్లు ఒక చిన్నదాని పట్లు చిచ్చం “ఇంతిత్తె వటుడింతై అన్నట్లు” ప్రైదరాబాద్ అయ్యంది.

భాగ్యనగరం భాగ్యమ్మ అన్నట్లు ఆరోజులలో ఎన్నో భాగీలు, పూదోటలు ఉండేవి. ఈ పూదోటలు నగరాన్ని “భాగీనగర్” అని కూడా అనేవారు. ఆ భాగీల పుట్టమా అని ఆ బంగారు దినాలల్ల ప్రైదరాబాద్ నగరం వేసవిలో ఊచీలా మంద్రపవనాలతో, మలయ మారుతాలతో హామేషా గిలిగింతల చలికాలంలా ఉండేది. అందుకే “ప్రైదరాబాద్కి హవా ఏక్ లాఫ్కి దవా” అన్న సామెత వచ్చింది.

కాలవాహిని అలల వాలున కాలం మారి పోయింది. నగరంలోని తోటలు చెరువులు, కుంటలు, బావులు అన్ని మాయమైన నగరం కాంక్రీట్ భవనాలతో నిప్పుల కుంపటిలా మారింది. కాలప్యానికి కేంద్రమైంది. అయినా నాగులచింత మైదానంలో

జప్పుటికీ నాగపంచమి రోజు ప్రీతుల మీద పాలు పోస్తునే ఉన్నారు. నగరం నడిబోడ్డు కేంద్రాలు ఒకప్పుడు గౌలోండ-కార్బాన్లు తర్వాత చార్పినార్- శాలిబండలు, తర్వాత ఆబిష్టి-సుల్తాన్బిజార్, తర్వాత బంజారాపాల్స్- జాబ్లీపీల్స్లు, ఇప్పుడు పైబురాబాద్-పైబెక్సిటీలు.

చిన్నదాని పట్లు నాగులచింత, చిచ్చంలు ప్రయాణించి, ప్రయాణించి పైబెక్సిటీ చేరుకుంది. మరి ఆ తర్వాత?

మీర్ తకీ మీర్ ప్రముఖ ఉర్రూకవి (జీవితకాలం 1723-1810) మీర్లా గాలీలు కన్నా ముందు తరం కవి. ఇద్దరు కూడా ధిలీ నగరవాసులే. ఆ నగరాన్ని ప్రాణ ప్రదంగా ప్రేమించిన వారే. కాని దుర్దష్టప్పవశాత్తూ ధిలీ వారి కళముందే రెండుసార్లు విధ్వంసానికి గురి అయ్యంది. ఆ సందర్భాలు మాత్రం వేరు వేరు. మీర్ తకీ మీర్ కాలంలో పర్రియూ చకవర్తి నాదిర్లూ 1739లో ధిలీపై దండెత్తి నగరాన్ని దోచుకుని, తగలబెట్టి ప్రజలను చంపాడు. మళ్ళీ మీర్లాగాలీలు కాలంలో ప్రథమ స్వాతంత్య సంగ్రామంలో (1857) ధిలీ సర్వనాశనమయ్యంది. మీర్ తకీ మీర్ తన అంతిమ జ్ఞానాలలో ప్రియమైన ధిలీ నగరం గురించి ఇలా కవిత్త రూపంలో కలవరించాడు.

“మృత్యువు అనంతరం నాక్కలను తెరిచాను ఒకే ఒక చివరి కోరిక”

నా నగర సుందర వదనం మళ్ళీ చూడాలని కాని నగరం ఎలా కనిపిస్తుంది?

దాని స్థిర నివాసం నా హృదయంలోనే కదా!

నగరం కనిపించలేదు. కాని ధ్వంస నగరం కనిపించింది”.

-మీర్ తకీ మీర్

-పరవస్తు లోకేష్వర్, m: 91606 80847

e : lokeshwar.hyderabad@gmail.com

రాస్తున్న తిరుమలేష్ తనదైన తైలిని ఏర్పరచుకున్నారన్నారు. ఈ కార్బకుమంలో కోట్ల వెంకటేశ్వరరాద్ది, డాక్టర్ గుంటి గోపి, నాగరం బాలరాం, డాక్టర్ కె.వీరయ్య, శంకర్ గాడ్, కె.నారాయణరాద్ది, బైరోజు చంద్రశేఖర్, తిరుపత్యు సాగర్, తూర్పుంటి నరేష్ కుమార్ తదితరులు పాల్గొన్నారు. అనేక సామాజిక సమస్యలను ఇందులో చక్కగా చిత్రించారన్నారు. పుస్తక సమీక్షకులు బోల యాదయ్య మాట్లాడుతూ నిరంతరం కవిత్వం

- భీంపల్లి శ్రీకాంత్,

m : 9032844017

e : srikanth.bheempally@gmail.com

మన ప్రాంతం... మన సంస్కృతి.... ప్రత్యేకం

'టెలంగాణ' అది నుంచే 'ప్రత్యేకం!'

ఆదిమకాలం నుంచి ఆధునిక కాలం వరకు తెలంగాణ ప్రాంతం తనదైన అస్తిత్వాన్ని, ప్రత్యేకతను, ఔన్నత్వాన్ని కలిగి ఉన్నది. అడుగుగునూ సమరశీలతను ఇముడ్చుకునే ఉన్నది. పాత రాతియుగం నుంచే ఈ ప్రాంతం మానవ వికాస యోగ్యంగా వుంది. నాగరికతా వికాస కేంద్రంగానూ ఉంది. పురాణాలల్ల, మహాభారతంల పేర్కొన్న అశ్వక రాజులు ఈ ప్రాంతం వారే. చారిత్రక కాలంలోకి పస్తే శాతవాహనుల నుంచి అసహజాహీల వరకు అనేక రాజవంశాలు తెలంగాణను పరిపాలించాయి. శాతవాహనుల తోలి రాజధాని కోచీలింగాల. అంధ శాతవాహనుల టంకసాల నగరం తెలంగాణలోని 'కొండాడురమే!' ఇక, కాకళీయుల కాలం తెలంగాణకు సువర్ణాధాయమే. అయితే, శాతవాహనుల కాలం నుంచి ఆంధ్రప్రదేశ్ చరిత్రను పరిశీలిస్తే మొదటి నుంచి తెలంగాణ ప్రత్యేక ప్రాంతంగానే ఆయా రాజవంశాల పరిపాలనలో ఉన్నట్టు తేలుతుంది. మొత్తం మూడు వేల సంవత్సరాల పరిపాలనా కాలంలో కేవలం 800 సంవత్సరాలు మాత్రమే తెలంగాణ మిగతా ఆ మూడు ప్రాంతాలలో అంటే అంధ్ర, రాయలసీమ, కర్కాటక (మహారాష్ట్రాలో కొంత భాగం)ల్లో ఒక్కాక్కు రాజవంశికుల కాలంలో ఒక్కాక్కు ప్రాంతంలో కలిసి ఉంది. నిజానికి ఈ కాలం మొత్తం 800 సంవత్సరాల కంటే ఎక్కువ వుండడు. అంటే రెండు వేల సంవత్సరాలపైగా తెలంగాణ విడిగా, ప్రత్యేక భూభాగంగానే ఉంది. ఇందువల్ల కూడా తెలంగాణ భాష, సంస్కృతి ఇతర తెలుగు ప్రాంతాల కంటే భిన్నమైనవని తెలుస్తోంది.

పాలనా సంస్కృతికి ప్రత్యుమాయంగా ప్రజా సంస్కృతి

తెలంగాణ సంస్కృతిని పరిశీలించినప్పుడు మన ప్రజల జీవన విధానంలో ఎన్నో నూతన ఆవిష్కరణలు చోటు చేసుకోవడం, అలాగే గొప్ప పరిణామ శీలతా కనిపించడం విశేషం. కల్పర్ పాలిటిక్స్‌లో ఉంటుండిఅంటుండారు, 'ఒక పరిపాలన ఆ ప్రాంతపు సంస్కృతిని శాసిస్తుంది' అని. నిజమే. పాలకుల నంస్కృతిలో భాగంగా పాలితులుంటారు.

సంపూర్ణ గ్రామిణ జీవన వ్యవస్థలో శిష్ట జానపద సంస్కృతుల మార్గాలు ఎప్పుడూ వేరువేరుగానే ఉన్నాయని చెప్పాలి. అయితే, ముఖ్యంగా గమనించాలింది ఏమిటంటే, తెలంగాణలో జరిగిన సాహిత్య వికాస ప్రమాని పరిశీలిస్తే, ఇక్కడి పరిపాలనా సంస్కృతికి భిన్నంగా లేదా ప్రత్యుమాయంగా ప్రజా సంస్కృతి కొట్టొచ్చినట్టు కనిపిస్తుంది.

ఊదాపరణకు నన్ను అంధ్ర మహాబారతానువాదం తర్వాత, తిక్కన, ఎఱ్ఱన, నాచన సోమన, శ్రీనాథాది కవులు సంస్కృత మహాకావ్య నువాద రచనలు చేపట్టారు. రాజాశ్రయులై పొలనా సంస్కృతికి పట్టంటట్టారు. అదే సమయంలో తెలంగాణ గడ్డమీద పాలుస్థరికి సోమన, గోన బుద్ధార్థీ లంటి కవులు జానపద గేయబాణి ద్విపదను సాహిత్య ప్రక్రియగా స్వీకరించి జానుతెనుగును పోషించారు. ప్రజాజీవిత విశేషాలను, వాళ్ళ భౌతిక అధ్యాత్మిక ఆలోచనలను తమ కావ్యాల్లో పొంపుచిచారు. దేశీయతకు, స్కానిక ఆచారాలకు ప్రతిపత్తి కల్పించారు. జాయవసేనాని 'సృత రత్నవల్మి'లో ఆనాటి దేశిస్తున్నాను గరించి ప్రధానంగా వివరించాడు. చిందు, పేరిణి, ప్రేంభణ, వికటం, కందుక, బహురూప కోల్పట, భాండిక మొదలైన దేశి సృత రీతుల వివరణ నాటి తెలంగాణ సృత్య నాట్య రీతులను తెలుపుతాయి.

మహాబాబ్సాగర్ జిల్లా సంతప్తారు నివాసి అయిన కృష్ణమాచార్యులు తోలి వచ్చాలు రచించిన గొప్ప కవి. తెలిసినంత వరకు అయినే తెలంగాణకు

చెందిన తోలి త్వాపు కవి. పాలుస్థరికి తర్వాత గౌరవకవి (1380) ద్విపదను స్వీకరించి హరిశ్చంద్రో పొళ్ళానం, నవనాథ చరిత్రలను రచించాడు. గొప్ప సాహిత్యమండి, దీర్ఘ సమాస రచన చేయగలిగి కూడ జాను తెనుగులో రాయడాన్ని బట్టి ఆ కవి కవితా దృక్పథం తెలుస్తుంది.

తెలంగాణ రాయలసీమల్లో విశేషంగా వ్యాపించిన నాథ సంప్రదాయాన్ని తెలుగు సాహిత్యంలో మొదటిసారి గౌరవ కవియే ప్రవేశపెట్టిందు. విగ్రహపూజను, కులతత్త్వాన్ని నిరసించిన నాథ సంప్రదాయాన్ని స్వీకరించడం ద్వారా, రాజులను దేవతలను నాయకులుగా కాక సిద్ధులును నాయకులుగా స్వీకరించడం వల్ల గౌరవది, పాలుస్థరికిలా ప్రజాస్వామిక దృష్టి అని చెప్పువచ్చు.

తెలంగాణలో వెలువడ్డ గొప్ప కావ్యాలలో ఒకటి-సింహసన ద్వాత్మింశిక. ఈ గ్రంథ రచయిత కొఱవి గోపరాజు నిజామాబాదు జిల్లా వేముగల్లు వాడు. సింహసన ద్వాత్మింశికకు మూలం సంస్కృత 'వికమార్గ చరిత్ర' అయినప్పటికీ గోపరాజు స్వకపోల కల్పనలతో స్వతంత్ర కావ్యంగా రూపొందించి నాటి సాంఘిక జీవితాన్ని విప్రతంగా వివరించాడు. మను పొరల లోతులను విశేషించిన మనో వైజ్ఞానికత

ఈ కవి పాత్ర చిత్రణలో కనిపిస్తుంది.

“ව නාලු තැකිනා ටමුංධි/ඇංදුගලදංදු ලේස්නි අංධි” - අනි ප්‍රජල නාලුකලපු නිචිප්පෙයාන පෙදු කවී ප්‍රෝතන. “ඡමුනු සේවරාධමුල කිඩි පුරංබාල වාහනසංඛ්‍යාන ගානු ප්‍රචුකානී ප්‍රාකිතු” අනු ප්‍රිසිද්ධ වදුංහල් රාජාත්‍රියානු පිරසුරිංචි ප්‍රජාවාරුරු සංසුජිති චට්ඨ කළීමින්ද.

ఈ విధంగా చెప్పుకుంటూ పోతే ఎంతో మంది తెలంగాణ కవులు ప్రజా సంస్కృతికి పట్టం కట్టడం మనకు కానవస్తది. అయితే, ఆనాటి స్త్రీల పైత్యమూ తక్కువేమి కాదు. విరియుల కామసొని లాంటి రాజాంతః పుర స్త్రీలు ఎన్నో దానశాసనా లిచినారు. కుప్పాంబిక మొదటి తెలంగాణ కవయిత్రి. వీరరకై, వైష్ణవాలు స్త్రీలకు కూడ ఆధ్యాత్మిక జీవితాన్ని కల్పిం చాయి. శైవంలో గురు, లింగ, జంగములు ముగ్గురు సమానమే! స్త్రీలకు వీరరకైవంలో లింగధారణ, వైష్ణవంలో సమాప్తయింణం దీక్ష లిచి నారు. భక్తిలో భాగమే అయినా స్వేచ్ఛ, సమానత్వం అలాగే కొంత సామాజిక జీవితం ఏర్పరచు కోవడమూ జరిగింది.

తెలంగాణలో అధ్యనికత ప్రవేశం

అన్ని జాపీల కాలంలో తెలంగాణలో ఆధునికతకు అంకురార్పణ జరిగింది. ఒక కొత్త మిల్రె సంస్కృతి రూపొందిన కాలం ఇది.

ಅಯಾತೆ, ಸಮಕಾಲಿಕಂಗಾ ಪ್ರಜಲ ಜೀವಿತ ಕ್ರಮಂಲೋ ವಚ್ಚಿನ ಮಾರ್ಪುಲ ವೆನುಕ ಉದ್ಯಮಾಲ ನೇವೆಧ್ಯಮೂರ್ಖ ಪುಂಡಿ. ಕಾನೀ, ಅಪ್ಪು ದೀರ್ಘಾಕಾ ವೇಕ್ಕಾನಿಕಿಕಾನಿ ವುನ್ನ ಸ್ವಯಂ ಸಂಪೂರ್ಣ ಗ್ರಾಹೀಣ ಜೀವನ ವೃವಸ್ತುಲೋ, ಪರಿಪಾಲನಾ ವಿಧಾನಂಲೋ ಹೊಲಿಕಂಗಾ ಮಾರ್ಪುತ್ರೆ ರಾನೆ ವಚ್ಚಾಯಿ. ಮುಂದು ಅ ಸಂಗತಿ ಚೂದಾಂ.

క్రి.శ. 1800 లో నిజంతో ఈశ్విందియు కంపెనీ చేసుకున్న సైన్య సహకార ఒప్పండంతో తెలంగాణ మీద పాశ్చాత్యల ప్రభావం మెల్గా మొదలయ్యాంది. కోర్లో, సికింద్రాబాదులో పాశ్చాత్యల కాలనీలు కొన్ని ఏర్పడ్డాయి. నిజం సైన్యంలో ఎంతో మంది ఇంగ్లీషు వాళ్ళు చేరారు. అట్లా తెలంగాణలో పాలనా రంగంలో విద్యు వైద్య రంగాలు, పొర్కులు విప్పనలు, రవాణా రంగం, కమ్యూనికేషన్ల రంగాలు కొత్తగా రూపుద్దించుకున్నాయి.

వ్యవసాయ రంగంలో ఆధునిక పద్ధతుల ప్రచారం కోసం 1880 లో 'సేద్య చంద్రిక' అనే పత్రికను ప్రారంభమైంది. 1914లో వ్యవసాయ రంగ ఆధునికరణ కోసం కోపరేటివ్ శాఖ ఏర్పడింది. 1933 నాటికి ప్రైదరూబాదులోకి 'వడ్ గిర్మీలు' వచ్చాయి. బ్యాంకింగ్ విద్యుత్తు, సినిమా రంగాలు ప్రవేశించాయి. మధ్య యుగాల నాటి న్యాయ విధానం మారింజ. ఆధునిక న్యాయ విధానం అంటే 'చట్టం ముందు అందరూ సమానులే' అని న్యాయ విధానం ప్రవేశపెట్టి జిల్లా కేంద్రాలలో సివిల్, క్రమినల్ కోర్టులను ఏర్పరిచారు. ప్రైదరూబాదులో ఒక ఉన్నత న్యాయ స్థానం (క్లోకోర్టు) నెలకొల్పబడింది. పారిక్రామిక్కరణ, నగరీకరణ, పట్టణీకరణ, రహిత ఏర్పాటువల్ల పల్లెల నుంచి ప్రైదరూబాదు పట్టానికి ప్రజల వలన ప్రారంభమైంది.

సాంస్కृతిక వికాసం-సమర్పిలత

ఇదే సమయంలో తెలంగాణలో సాంస్కృతిక వికాసోద్ఘమం కూడా

వెదదలైంది. దీనికి మూలాలు గ్రంథాలయోద్యమంతో పాటు పత్రికారంగంలో వున్నాయి. అంద్ర మహాసభలు, గ్రంథాలయోద్యమం, పత్రికా రంగం-జవన్సీ సాంస్కృతిక, సామాజిక, రాజకీయ చైతన్యాన్ని వాహింపజేశాయి. ప్రజా చైతన్యాన్ని పెంచాయి.

సాంఘిక సమానత్వ ప్రబోధంతో అన్ని కులాలలో, వివిధ రంగాలలో మార్పులు వచ్చాయి. గిర్దార్ జమిందారీ భూస్వామ్యం నుంచి విముక్తి చెందాలనే చైతన్యం వచ్చింది. కుల స్వహాపు పెరిగింది. కుల సంఘాలు వీర్పడ్డాయి. ఈ చైతన్య క్రమం నిజాం-బ్రిటిషు వృత్తిరేపోద్యమానికి బాటలు వేసింది.

అంతేకాదు, భూమికోసం, భుక్కికోసం, భావకోసం జిరిగిన
పోరాటమూ ఒక ప్రలబ శక్తిగా ఎదిగింది. ఒక
రకంగా ఇది నిజాం-బ్రిటిషు సంయుక్త
నియంతృత్వ శక్తిని ఎదిరించిన ఫునతగా
చెపుతోపచు.

ప్రోఫెసర్ రాట్ల కమ్యూనికిషన్స్ పునాదులు

పోరాటం ఒక ప్రబల శక్తిగా ఎదిగింది. నిన్నందేహంగా నిజాం-బ్రిటిషు సంయుక్త నియంతృత్వ శక్తిని ఎదిరించిన వునత తెలంగాణ ప్రజలడే. అయితే, 1803 నుంచే

తెలంగాణ ప్రజల జీవితంలో ఒక పోరాటక్రమం ఏర్పడిందని చెప్పాలి.

1803 మరారీ ప్రజలు ఇంగ్లీషు వాళ్ళతో చేసిన పోరాటంలో పోదరాబాదు సంస్థాన ప్రజలు, భాల్కాల్లో నివసించే ప్రజలు పాల్గొన్నారు.

1855లో పీర్ల పండుగ నాడు ఊరేగింపు చప్పుళ్లు చెయ్యుద్దని బ్రిగేడియర్ మెకంజీ ఉత్తర్వులు జారీ చేసిపప్పుడు ఇక్కడి సిపాయిలు, ప్రజలు వ్యక్తిరేకించిందు. బ్రిగేడియర్‌పై గులాం భాదిర్ కత్తితో దాడి చేసిందు. సైన్యం చీలి గులాం భాదిర్ వైపు నిలబడింది. ఈ సంఘటన విజయోత్సవం హిందూ, ముస్లిం భాయి భాయి సంస్కృతిగా తెలంగాణలో స్థిరపడిపోయింది. పెద్ద సంఖ్యలో మొహరం ఊరేగింపు జరిగింది. ఇప్పటిక్కాడా ఊరూరా మొహరం జాతర జరుగుతుంది. దర్గాలల్లో ‘శక్రూర ఫాతెవోలు’ చదివించడం, మొక్కలు చెల్లించుకోవడం, ఉర్మలకు పోవడం తెలంగాణ ప్రజల సాంస్కృతిక జీవితంలో భాగ్యమైంది. ప్రత్యతం రంగారెడ్డి జిల్లాల్లోని ‘జహంగీర్ పీర్ దర్గా’, సల్గొండ జిల్లాల్లోని ‘జాన్ పాడు సైదులు’ (ముస్లింలకే కాక) తెలుగువాళ్లకు కూడ పుణ్యక్షేత్రాలుగ వచ్చాయి.

నిజం పైన్యాన్ని ఎదిరించిన తిరుగుబాటు ఫట్టం నుంచి 'తుడుంభాన్' అనే మాట ఒక తెలంగాణ జాతీయమయింది. 17-7-1857 నాడు జవేదార్ తుర్లేబాజ్ భాన్ వార్లీస్ అల్లా నాయకత్వంలో 500 మంది రోహిల్లాలు బ్రిటిషు రెసిడెన్సీ కోలిపై దాడి జరిపింద్రు. మెదక్ జల్లూ తుప్రాన్ వద్ద తుర్లేబాజ్ భాన్ను కాల్పి చంపిందు (1859)లో. ప్రభుత్వాన్ని గడగడ లాడించిన తుర్లేబాజ్ భాన్ 'తెలంగాణ తుడుంభాన్'గా ఆదరమేందు.

ఇట్లు ఎన్నో మరో వంక మరాళీ, కన్నడ ప్రజల జీవనశైలి, సంప్రదాయాల ప్రభావం తెలంగాణ హైదరాబాద్ రాష్ట్ర ప్రజలపై ప్రసరించింది. ఉదాహరణకు స్త్రీల పేర్ల చివర బాయమ్మ, బాయి (లక్ష్మీబాయి) చేరడం, ‘ఓ బాయి’ అని పిలుపు మహరొస్ట్రీముల నుంచి, ‘పశ్చును, ‘బ్యాట్లు’ అనడం కన్నడిగుల నుంచి ఇట్లాంటి తెలంగాణ తెలుగులో చేరిన అంశాలు. ముఖ్యంగా సంక్రాంతి పండుగకు ‘నువ్వుల వంటలను తప్పకుండా చేసుకోవడం అటు మహరొస్ట్రీ ఇటు తెలంగాణలో సమానంగా ఒక ఆచారంగా వున్నాయి. అయితే, ఇది ఆంధ్ర ప్రాంతంలో లేదని గమనించాలి.

మతసంస్కతి - మన ప్రత్యేకతలు

ఇట్లు ఎన్నో అంశాలు. మొత్తానికి ముఖ్యింలు, మహరొస్ట్రీలు, కన్నడ ప్రజల సంబంధం సమేళనాలతో హైదరాబాద్ కేంద్రంగా ఒక మిశ్ర సంస్కతి రూపొంది అది తెలంగాణ అంతటా వ్యాపించిన చేప్పాలి.

తెలంగాణ ప్రజలు వందల సంవత్సరాలు కుతుబ్ షాహీల, అస్ఫ్ జాహీల పాలనలోనో ఉండటం వల్ల, అదనంగా చుట్టూ మొగలాయి పాలన కూడా ఉండ ఉంతో వారి సంస్కతి అంతా ప్రాచ్య (బిరియంటల్) ఇరాన్, వర్లియా, టర్కీ వెండలైన ప్రజల దేశాల సంస్కరుతులతో ప్రభావితమైంది. కాబట్టి, ఇక్కడి భాష, వేషధారణ, అలవాట్లు, కళలు, సాపిాత్యం అన్నో ప్రాచ్యదేశాలనుపోలి వుంటాయి. గ్రామాల్లో ఈ

ప్రభావం కొంచెం తక్కువ అనిపించినా పట్టణాలు ముఖ్యంగా హైదరాబాద్లో ఈ సంస్కతికి వేళ్లనికొని పోయింది. ‘సవాబ్ రద్జు’, ‘నవాబు సాని’ అనే మాటలు తెలంగాణ జానపదుల నోళల్లో నానిపోయాయి.

అయితే, ఈ సంస్కతికి భిన్నంగా చివరి 200 సంవత్సరాలు అంగ్లీయుల పాలనలో ఉండిన రాయలసీమ, ఆంధ్ర ప్రాంతం వాళ్లు పశ్చిమ దేశాలు, బ్రిటిషు, అమెరికా, ప్రాస్-సామ్రాజ్యవాద పలను సంస్కతికి అలవాటువడ్డారు. ఈ రోజు ఈ రెండు సంస్కరుల మధ్య ఘర్షణ ఏర్పడుతున్నది అందువల్ల.

భాషకు సంబంధించినంత వరకు 200 సంవత్సరాలు నిజాం పాలనలో ఉండటం వల్ల రాజబాష్యా ఉర్దూ ఉన్న కారణంగా 1952కు ముందు తెలంగాణ వాళ్లు చాలావరకు ఉర్దూ మీడియంలోనే చదువుకున్నారు. ఉర్దూ ప్రభావం వల్ల ఇక్కడి తెలుగు ‘డిఫరెంట్ యాక్సెంబ్సు’ తీసుకుంది. తెలుగు, ఉర్దూ కలిసిన మిశ్రబాష్లో మాట్లాడటం ఇక్కడివారి జీవితంలో భాగమయింది.

తియిని ఉర్దూ కలిసిన తెలుగు వల్ల ఇక్కడి తెలుగువాళ్లకు ముఖ్యింలై అప్రకటిం ప్రేమ, వాత్సల్యం ఏర్పడ్డాయి. కానీ, భాషాపరమైన దాడి జరిగి తెలంగాణ భాష, సంస్కరులు మరుగున పదే విధానాలు మాత్రం చోటు చేసుకోలేదు. అయితే, హైదరాబాద్ రాష్ట్రాన్ని విభజించి తెలంగాణను ఆంధ్రతో కలవడం వల్ల తెలంగాణ భాష-సంస్కరులకు ఎంతో నష్టం జరిగిందనే చెప్పాచ్చు. భాషాపరమైన దాడి జరిగి పరభాషా సమేళనం వల్ల కలగని నష్టం మరొక ప్రాంతపు తెలుగువాళ్ల వల్ల

కలిగిందనడం సత్యదూరం కాదు! తెలంగాణ సంస్కతిలోని సహజత్వం క్రమంగా మరుగున పడిపోతున్న దానికి కారణం ఈ భాషాపరమైన దాడే.

వేషధారణ పరాసీ సూట్ల, పేర్స్నాని, లాట్టీ పైజామా, ఖమీజ్ల వంటి ముఖ్యిం ప్రస్తుతాలను తెలుగు వాళ్ల ధరించడం ఇక్కడి ప్రత్యేకత.

ఆపోరపు అలవాట్లు-హైదరాబాదు బీర్యాన్ ప్రపంచంలోనే ప్రసిద్ధి. రంజాన్ నెల అంతా హాలీమ్ హైదరాబాదులో తెలంగాణ పట్టణాలలో ముఖ్యమైన వంటకంగా విరిగిగా అమృదుపోతుంది. రంజాన్ నాడు చేసే సేమ్యా ‘శీర్భుర్రాన్’ ఊర్లల్ తెలుగువాళ్ల చాలా ఇష్టపడతారు. అట్లాగే, అనగంకాయ పేసి చేసే ‘దాల్ప’ కూడా!

ముఖ్యింల సంబంధం వల్లనే తెలంగాణలో మాంసాహిరం వంటలు ఎక్కువ ఇష్టపడటం. అదే ప్రధాన వంటగా ప్రత్యేక సందర్భాలలో

పాటించడం వంటివి కూడా మన సంస్కతిలోని ప్రత్యేకతలనే అనాలి.

అట్లే, పానియాల విషయంలో ముఖ్యంగా తెలంగాణలో ‘చాయ్’ తాగుతారు. ‘ఇరానీ’ చాయకు ఈ ప్రాంతం ప్రసిద్ధి.

బ్రాహ్మణ సంస్కతిలో పున్నవాళ్లు తప్ప సాధారణ ప్రజానీకానికి మద్యపానం సేవించే అలవాటు పండుగ పబ్బాలలో, చావు పుట్టుకలప్పుడు జీవితంలో ఒక భాగమైంది. తెలంగాణలో స్త్రీలు కూడా మద్యం ‘తీసుఉంటారని చెప్పుకోవడం ఒక తప్పు కాదు.

వండుగలు, ఆచారాలు, నంప్రదాయాల వల్ల గ్రామ దేవతారాధనల్లో కూడ తెలంగాణకు ప్రత్యేకతలున్నాయి. ముఖ్యంగా ‘దసరా’ నాడు జమ్మికి పోవడం, బతుకమ్మ, బోనాలు, పోశాళీ పండుగ ఇవన్నీ కేవలం స్నానికమైన పద్ధతులతో ముడిపడి వున్నవి.

ఉధుమ సందర్భం-పునర్వ్యాపక కర్తవ్యం

భాషా ప్రయుక్త రాష్ట్రాల పేరుతో ఆంధ్రరాష్ట్ర అవతరణ, అనంతరం ప్రసార, ప్రచార సాధానాల విస్తరణతో స్నానికమైన తెలంగాణ సంస్కతి, భాష సామాజిక జీవితం తెరపరుగు కావడం ప్రారంభమైంది. ఈ క్రమంలోనే తెలంగాణ రాష్ట్రేడ్యమం ఉన్నతున ఎగిసింది. అది ఊరూ వాడా వ్యాపించింది. ప్రజల్ని ఐక్యం చేసింది. ఇక మన జీవితాలను, మన పద్ధతులను రక్కించుకునే దిశలో తెలంగాణ సాంస్కతిక పునరుద్ధరించున, పునర్వ్యాపకం అవశ్యం. అందుకు మన ప్రాంతియ సంస్కతి అధ్యయనం మరింత ప్రాముఖ్యాన్ని, ప్రాధాన్యాన్ని కలిగి ఉంటుంది. ఆ దిగుంగా రచయితలు, మేధావులు, వరిశోధకులు లోతగా అధ్యయనం చేసి ఉద్యమ క్రేణులకు వివరించవలసి ఉంది.

-దా॥ వి. విద్యావతి

(‘నమస్తే తెలంగాణ’ దినపత్రిక-బతుకమ్మ’ థిబ్రపరి 17, 2013)

సవరణ : మే మాసంలో నారాయణదాను మంజుల గారి ‘సాగర మధునం’ వ్యాసంలో దా॥ సి.నారాయణరెడ్డిగారి ప్రోత్సాహంతో 970-980 మధుకాలంలో అని ఉంది. దానిని 1970-1980గా చదువుకోగలరు. ఈ పారపాటుకు క్షంతవ్యలం.

అమ్మద్ హైదరాబాద్

అనఫెజ్జోల కాలంలో వెలుగొందిన గొప్ప ఉర్రూ కపులలో పేరు ప్రభ్యాతులు గడించిన కవి అమ్మద్ హైదరాబాదీ. ఏరి పూర్తి పేరు సయ్యద్ అమ్మద్ హుస్సేన్, కలం పేరు అమ్మద్. రుబాయాల రచనలతో పేరు తెచ్చుకున్న కవి అయినప్పటికి ఏరు వివిధ ప్రక్రియలో కూడా రచనలు చేశారు. ఇవి అమ్మద్ రచనాత్మణిని గంభీర భావ వ్యక్తికరణను ప్రదర్శిస్తాయి.

ఏరు (1303 హిజ్రీ సం॥) 1881లో హైదరాబాద్లో జన్మించారు. ఏరి తండ్రి పేరు సూఫీ రహీమ్ అల్లి, అమ్మద్ బాల్యంలోనే తండ్రి పరమపదించగా, తల్లి సంరక్షణలోనే పెరిగారు.

మదర్సా నిజామియా మరియు దారుల్ ఉల్మాస్లో అమ్మద్ విద్యాభ్యాసం జరిగింది. పంజాబ్ విశ్వవిద్యాలయ పరీక్ష ముస్లిమ్ పాజిల్ ఉత్తీర్ణాలైనారు. తదుపరి అల్లమా అబ్బుల్ హాథ్ హైదరాబాది శైఖులైన తర్వాత్ర ఉపాధ్యాయులు హౌలానా నాదిరోద్దీన్ శిష్యరికంలో విద్యాభ్యాసం కొనసాగించారు.

1908లో మూసి నది వరదల్లో అమ్మద్ హైదరాబాదీ కుటుంబ సభ్యులంతా కొట్టుకు పోయారు. వీరిలో తల్లి, భార్య, కూతురు కూడా నదిలో కొట్టుకు పోయారు. కేవలం అమ్మద్ ఆభయంకరమైన వరద నుండి బయటవడ్డారు.

దారుల్ ఉల్మాస్ పారశాలలో అధ్యాక్షప వృత్తిలో అమ్మద్కు మొట్టమొదటి నియామకం లభించింది. తర్వాత అకొంటెన్ జనరల్ కార్యాలయానికి బిదీలైపై వెళ్లారు. అక్కడి నుండే పదవీ విరమణ గావించారు. 12 పవ్వాల్ 1380 హిజ్రీ (1958) లో మృతిచెందారు.

పద్మాలుగు సంవత్సరాల వయస్సులోనే అమ్మద్ కవితా ప్రస్తావం మొదటయైంది, ప్రారంభంలో ఒకరిద్దురికి తన రచనలను పరిశీలించడానికి చూపెట్టారు. కానీ తర్వాత ఆ అవసరం కూడా పడతేదు, ఎందుకంటే అమ్మద్ ప్రతిథ సహజసిద్ధమైనది. గద్య పద్యములో ఎన్నో రచనలు చేశారు. వాటి పేర్లు ఈ విధంగా ఉన్నాయి. రియాజె అమ్మద్ రెండు భాగాలు, రుబాయియాతే అమ్మద్ మూడు భాగాలు, ఖుర్ర అమ్మద్, నజర్ అమ్మద్, హజ్ అమ్మద్, జమాతె అమ్మద్, హీకాయాతె అమ్మద్, గులిస్తానె అమ్మద్, పయామె అమ్మద్.

సంస్కృతములో భర్తహరి, హిందిలో రహీమ్ రచనలకు ఉన్న ప్రాధాన్యత ఉర్రూలో అమ్మద్ హైదరాబాదీకి ఉన్నది ఎందుకంటే ఏరి రచనలలో వాస్తవ జీవితానుభంతో పాటు సమాజానికి దిశానిర్దేశం చేసే నీతి డాగి ఉన్నది. అందుకే ఏరు సామాన్య ప్రజలకు ఇష్టమైన కపులు.

అమ్మద్ కవిత్వంలో ముఖ్యంగా మూడు అంశాలు కనిపిస్తాయి. అవి నిరాడంబరత్వము, సూక్ష్మ భావాభీవ్యక్తి మరియు నరైన భాషాప్రయోగము.

“దునియా అవుర్ ఇన్నాన్” (ప్రపంచం మరియు మనిషి) అమ్మద్

దీర్ఘ కవితలో దైనందిన జీవితంలో ప్రపంచంలో ఉన్న ప్రజల అత్యాశ, పిసినారితనం, ఈరాష్ట్ ద్వేషాలను సహజంగా వర్ణించాడు. కొన్ని కవితల ఉదాహరణ మాడండి.

అబ్ సునో గార్నో అయి మాలోపె మర్చే వాలో

రుమాట్ సచ్ బోల్కే ఇన్ వేట్కే భద్రే వాలో

బుల్ బులా పానీకా బన్ బన్కే ఉభర్మే వాలో

నాక్ వోటీ మేం గిరఫ్టోర్ సంవర్షే వాలో

(ఆప్పుడు ధ్యానంగా వినండి ధనంకోసం చచ్చేవాళ్ళు

సత్యం అబద్ధాలు చెప్పి ఈ కడుపు నింపే వాళ్ళు)

నీలి బుడగలా మారి పైకి వచ్చే వాళ్ళు

ముక్కు జడలో బంధింపబడి అలంకరించే వాళ్ళు)

మూసి నదికి వచ్చిన వరద అమ్మద్ జీవితంలో జరిగిన ప్రత్యక్ష విషాద ఘటన అందులో తన కుటుంబాన్ని పోగొట్టుకున్న బాధ ఆ ప్రతయ దృశ్యం ఎప్పటికే ఆయన మనోఫలకం నుండి చెరిగిపోని స్తుతి. ఆ సంఘటన వర్ణన ఆయన శబ్దాల్లో విందాం....

‘వో రాత్ కా సన్నాటూ వో ఘన్ ఘోర్ ఘటాయేం

బారిష్కె లగాతార్ రఘుడీ సర్ద్ హవాయేం

గిర్మా వో మకానోంకా వో చీథోంకి సదాయేం

వో మాంగ్సూ హర్ ఏక్కొ రోరోకే దుహాయేం

పానీకా వో జోర్ అవుర్ వో దరియాకే రవానీ

పథ్రోర్కా కలేజా పోం జినే దేఖుకే పానీ’

ఆ నిశ్శబ్దపు రాత్రి, ఆ నల్లని గర్జిస్తున్న మేఘాలు

నిరంతరం పడుతున్న వర్షం విస్తుపు చల్లని గాలులు

కూలిపోతున్న ఆ ఇంధ్ము ఆ హోకారాల శబ్దాలు

ప్రతి ఇక్కరు విదుస్తూ అధుగుతున్నారు భగవంతుని వరాలు

పొంగుతున్న ఆ నీరు మరియు ఆ నది ప్రపాహం

అ నీటిని చూసిన వారిది కావాలి రాతి హృదయం

అమ్మద్ కవిత వాస్తవిక జీవితానికి ప్రతిచింబంలాంచీది. ఇలాంతి కపులు స్ఫుర్తిలో అరుదుగా లభిస్తారు మరియు ప్రజల గుండెల్లో అమరులై నిలుస్తారు. ఇలాంటి కపులగురించే భర్తహరి ఈ విధంగా స్తుతించాడు- జయంతి తే సుక్షుతినో రససిద్ధా: కవీశ్వరా:

నాట్రి యేషాం యశ: కాయే జరామరనజం భయమ్

అనగా రసజ్ఞలైన కవీశ్వరులు ధన్యులు, వారు ఉత్తమ విజయ స్వభావం కలవారు. అందుకే వారికి తమ కీర్తి మరియు దేహసికి చావు-పుట్టుకల భయముండదు

- దా॥ పేథ్ అబ్బుల్ ఘునీ, m : 99481 30168

e : saghani33@gmail.com.

గాంధారి కథ

(అమెరికన్ దైమండ్ ముద్రాక్షరశాల 1928లో గాంధారి కథను ప్రచరించినట్లు, శ్రీయాల రాజు కథను కాణికాడలోని కమలా ముద్రాక్షరశాల 1912లో ప్రచరించినట్లు ఆచార్య నాయని కృష్ణకుమారిగారు ప్రాశారు. సిరియాల దేవి / రాజు కథను నాయకపోత్తు ఇప్పటికీ పాడుతుంటారు. ఇతర జానపద సాహిత్య విద్యాంసులూ గాంధారి కథలపై అనేక అభిప్రాయాలు వెలిబుచ్చారు. వాటి సారాంశాన్ని, గాంధారి కథా సారాంశాన్ని ఆచార్య బిరుదురాజు రామరాజు ప్రాశారు. ఆ విపరాలు ఇవి.)

అద్యత కథా గేయములందు ‘గాంధారి కథ’ అగ్రగణ్యము పురాతనము కూడా కావచ్చను. దీని పౌరాతన్యముగూర్చి శ్రీ బేటుకుమళ్ళ కామేశ్వరరావు గారిట్లభిప్రాయ పడినారు. ‘ఇదొక విచిత్రమైన జంగంకథ. కవి పేరు తెలియదు కాని ఈ కవే కుమారరాముని కథ అను మరొక జంగం కథ కూడ రచించేదు. గాంధారి కథ క్రీ.శ.1300 ప్రాంతపు రచన. కాకిటియ అంద్ర మహా సామ్రాజ్యాన్ని రుద్రమదేవి అను ట్రై (1260-1295) పరి పాలించింది. ఆమె నేర్చుకి ప్రజలు ఆశ్చర్యపోయి ‘ఈమె మహా మాంత్రికురాలా’ అనుకొన్నారు. ఆమె యొక్క వివాహపు కథను జంగం కవి ఈ కథలో నిగూఢంగా తెలియజేసేడు.

శ్రీపారి ఆదిశేషువుగారి యథిప్రాయ మిటులున్నది. ‘ఇలాంటి తాంత్రిక వ్యవహరాల పద్ధతినెన్నో ఈ గ్రంథంలో ఉన్నాయి. అపి ఈనాడు పరిపాటి కాదు. అందుచేత ఈ కథారచన వర్ణతాల మఱల్లయ్య భక్తులు తాంత్రికవిధానాలలో నిమగ్నులైన 11-12 శతాబ్దాలలో జిరిగిందేమోనసి, తర్వాత దీనిలో మార్గులూ, చేర్పులూ, జానపదవాజ్యయానికుండే సహజ గుణానుసారంగా జిరిగాయేమోనసి ఊహించవలసి వస్తోంది’.

పై యురువురు విమర్శకు లించుమించుగా దీని పౌరాతన్యమున నేకాఖిప్రాయము గలవారే. నా యథిప్రాయముకూడ నంతియ. ఐనను జానపద గేయ విమర్శనమున కవికిగాని కాలమునకుగాని తావు లేదని తోలుతనే మనవిచేసి యుంటిని. ఇదమిత్తముగా నిర్మించటకు ఆధారము లేపియు దొరుకనష్టదు ఊహిగానముమీద ఆధారపడియండవలసినదే. అట్టి యూహనే పై విమర్శకులు చేసియుందురు. బేటుకుమళ్ళవా రీ కథ రుద్రమదేవి వివాహకథయనిరి. దానితో నే నేకీభవింపజాలను. రుద్రమదేవి వివాహకథయనినిరూపించుట కిందేమియాధారములును లేవు. కేవల మా కాలమునున్న రాణియగుటచే నీ కథ నామెకు అంంగట్టుట భావ్యము కాదు. గాంధారికథ ‘ఇదికథ ఇది మార్గ మినుపింతు వినుడి’

యని కుమారరాముని కథలైనే ప్రారంభమగుచున్నది. ఇదికూడ దానివలే కంపిలి రాజ్యములోని గాథయే. దీనిలోకూడ తపము, సంతాసప్రాప్తియు కలవు. ఇంతమాత్రము సాక్షమునబట్టియే రెండును ఒకరే రచించిరను టేకుమళ్ళవారి నిర్మారణ వుండుట ప్రారంభించును. కథయిందు రాజులు రాణులుగా నుస్సవారు నిజముగా సాధారణములకూడ కావచ్చను. సాధారణముల కలొకించుత మహాత్మ్యములందగిలించుకొనెడు జానపద దు లిట్లు చేసియుందురనుటలో పొరపాటేమియు లేదు. అంతియకాని రుద్రమదేవియే గాంధారిగా పరిణమించి దనుట కెట్టి యాస్యారము లేదు. నిజమాబాదు జిల్లా ఎల్లారెడ్డి తాలూకాలో గాంధారియను గ్రామమున్నది. ఒకప్పుడది నరేంద్రరాజు రాజదాని, దాని పూర్వానాము దేవర పట్టణము. గాంధారి గ్రామమున ఇప్పటికిని ఈ కథ కొలది మార్పులతో ప్రచారమండున్నది. అచ్చట గాంధారి బాలరాజుల విగ్రహములు కూడ కలవు. అచ్చటి పురావస్తువులు, ప్రచారమందున్న ఐతిహాములు, భావి పరిశోధకులకు గాంధారి బాలరాజుల సిసలైన చరిత్రము తెలిసి కొనుటకు ఉపకరించగలవు. ఈ విషయ మింతటితో చాలించి ముద్రితకథ నాయుదము.

ఆరంభమున కవివాక్య మిట్లున్నది.

‘ఇది కథ ఇది మార్గ మినుపింతు వినుడి, పురజనులార వో పుణ్యాత్ములార

అది యెట్టికథ యునగా వినుపింతు, ఆ హంపి విరూపాక్షి ఆనెగొందిభూమి

విక్రమార్పుండగు అతనికి నిజరాణి అలికులవేణి,

బిత్తరి కాంబోది యనునది తారశీల పట్టణము’.

ఈ తారశీలపట్టణమును జానపదకవి మనోహరముగా వర్ణించినాడు.

ప్రాధుపోయి చూచిన పొన్న పూచినట్లు-జామోయి చూచిన జాజి పూచినట్లు

నెఱ్చు నేరేళ్ళ మోదుగ బూచిన, చందం ఆదిగాక ఇంబీంట నాళీకళడము యిరువైన మేదలు, పొదుగాటి మిద్దెలు భువనేశ్వరాలు

అడుగుడుగు బాపులు ఆటకూటములు, చిరుమలైశాలలు చిత్రశాలలు’

నున్నట్లుగా వర్ణించినాడు. సార్యనారాయణస్వామి మేలుకొలుపు పాటలో సూర్యుని వర్ణించుచు ‘పొడుస్తు బాలుడు పొన్నపూఛాయ’ యను నిట్టి వర్షనమే కలదు.

తార్శీలపట్టణమును వశవతి (వసుపతియో-పశుపతియో కావచ్చును) రాజు పరిపాలించుచుండెను. ఆతని భార్య దేవపద్మగంధి. 24 ఏండ్లు గడచినను ఆమెకు సంతాసము కలుగలేదు. సంతాసార్థమై పద్మగంధి పెక్కునోములు నోచెను. కాని లాభము లేదయ్యేను. చివరకు భర్తాసాజ్జుగొని రాణి శ్రీశైల పర్వతమునకు పోయి మల్లికార్జునస్వామి స్వామిని ఫోర్సైస్ తపమాచరించెను. ఈ తపోదీష్ట సత్యధృతముగా వర్ణించినాడు. స్వామి ప్రత్యక్షమై ‘ఆయుస్సులేని మగబాలను ఇచ్చేదా లేక - ఆయుస్సు గలిగి అయిదవతనం గలిగిన ఆడబాలను ఇచ్చేదా’ యని ప్రశ్నించెను. వరమిచ్చు భగవంతు డిటులేల ప్రశ్నింపవలెనను ప్రశ్న సాధారణముగా మనకు కలిగినను మండుమందు వచ్చేదు కథాపోషణమునకిది యత్యంత మవసరము. మృకండ్యాది మునులకు గూడ నిట్టి చిక్కు తళస్థించుట మన పురాణములు చాటుచున్నపి. రాణి కూతురునే కోరెను. శివు దా బీడ్డ కుండెదు లక్షణములు చెప్పి శివగాంధారియని నామకరణము చేయుమని ఫలవ్యునగి తిరోహితుడయ్యేను. రాణి తార్శీలపట్టణము చేరుకొనెను. ఫలమారగించి సద్యోగర్భము ధరించి ప్రసవవేదన ననుభవించుండగా రాజుగారు బ్రాహ్మణాజ్ఞచే దేవశమున పదమటి భాగాన ఉన్న నందులను, తూర్పు భాగానికి గిర్రున తీప్పేసు’. రాణి సుఖప్రసవ మయ్యేను. శివుడు చెప్పినటులే ఆ బాలకు ‘పీపున వింబామర, అరికాలున తామరపద్మం, బద్ధున మాణిక్యం, కన్ముల చింతామణి, పంఛును పరశవేది, నొనట చిత్రకన్ను, విభూతిరేక, ఒంటీజడ’ యుండెను. ఈ వర్ణనము కూడ జానపదులకు సర్వసాధారణము. మహి మోహేతులగువారిని వర్ణించునప్పుడీ మాటలు తప్పును. కాలజ్ఞులామె జాతకమును చూచి మేనమామ గండమని చెప్పిరి. గాంధారి మేనమామ సుహితుడు వాలుగొండ పట్టణము పాలించుచుండెను. ఆతని తండ్రి మాంధాత. గాంధారి ఐదేండ్రదయ్యేను. రాజదంపతులక బ్రాహ్మణతాపసిని పట్టితెప్పించి గాంధారికి విద్యాబుద్ధులు గరవ నియమించిరి. గాంధారి శీప్రుకాలముననే సమస్త విద్యలు నేర్చేను. గురువుగారికే తప్పులు దిద్దెను. గాంధారికి తోడెవ్వరు లేక చదువుకొనుట యిష్టము లేకుండెను. తల్లిదండ్రు లది గమనించిరి. తోడుకై సుందరగిరి పట్టణపు గాండీవరాజు కుమారుడు బాలరాజును రహింప దలచిరి. గాండీవరాజు తార్శీలపట్టణపు రాజుగారికి బావమరిది. గాండీవరాజు భార్య రామక్క గాంధారికి మేనత్త. మీరికి యేగంలేశ్వరుని వరమున బుట్టినవాడు బాలరాజు. ఒకవ్యుడు గాండీవరాజు బావగారిపై తిరుగుబాటుచేసి తత్పులితముగా సోలెదు బియ్యం, తోటకూర కట్ట, పాతిక కానులు గ్రానం'గా బ్రతుకుచుండెను. బాలరాజు సామమార్గమున రాకున్న బలవంతముగా పట్టితెండని రాజుగారు జట్టీల నంపిరి. 'రామక్క కీడు శంకించి బాలరాజూర లేడని బొంకెను. కాని వారికి బాలరాజురనె యున్సుట్టు తెలిసెను. బాలుడ్వుడు

సాధనాల గరిదియందు

ముందర లఘువున వోరీ ముత్తుంరాళ్ళ గోతమును గోట
జిమ్మెను

వెనుక లగువున వోరి ఏదుంరాళ్ళ గోతం ఎడమకాళ్ల జిమ్మెను
జారుబుండ దూకులు జీరుబుండ మీదికి జీరుబుండ దూకులు
జారుబుండమీదికి'

యని సాధన చేయుచుండను. జెట్టీలాతని చూచి భయుపడి బలవంతము పనికిరాదనుకొని వసుపత్రిఱాజు గారి మాటలు మనవిచేసి తిరిగివచ్చిరి. బాలరాజు తల్లితో మేనమామ యింటికి పోదుననెను. జిరిగిన పరాభవముచే కృశించు తల్లి బాలరాజును పలదనెను. కాని బాలరాజు మామతో మాటలాడి పోంగు రాజ్యము తిరిగి సంపాదింతుని తల్లికి నచ్చచెప్పి, అశ్వమేక్కి బయలుదేరి, తారళీల పట్టణము చేరుకొనెను. వనుపత్రిఱా జల్లుని నగౌరపముగా నాశ్వరినించెను. బాలరాజు మామగారిని (తన తండ్రికి చేసిన శిక్షకు) దెప్పిపొడిచెను. కాని వసుపత్రిఱాజు అది సహ్యదయతతో స్వీకరించెను. బాలరాజు తానట నుండుట తన తల్లికి ఇప్పటములేదని, తిరిగి పోయెదనని చెప్పెను. వనుపత్రిఱాజుతని భోజనము గావించు కొని పొమ్మనెను. పద్మగంధి, బాలరాజు అంద చందములు, తెలివితేటలు, బలశౌర్యములు

లొకరినొకరు చూచుకొనుట సంభవించెను. ఒకరి రూపముల కింకొక రాశ్రర్యపడిరి. బాలరాజు ప్రయాణ మూపుకొని గాంధారికి సహాపారి యయ్యెను. వసుపత్రిఱాజు గాంధారిని బాలరాజుకిచ్చి మునుముందు పెంటిచేయ నిశ్చయించుకొనును. పద్మగంధి మాత్రము తన కూతురు నీ దరిద్రునినుండి తప్పించి సుహితునకీయ దలంచెను. చదువు సాములప్పుడుకూడ వారిరువురు కలిసికొన కుండునట్టును మాటలాడుకొన కుండునట్టును కట్టుబాటు చేసినది. కానీ వారిరువురు తమ గురువు కనులకు గంతలుకట్టి పరస్పర ప్రేమమును పెంపొందించుకొనిరి. పెండ్లి చేసికొనుటకు బాసలు చేసికొనిరి. గాంధారి ఒకనాడు గురువుగారును బాలరాజును లేని సమయమున గురువుగారి తాళవత్ర గ్రంథములు శోధించి, శక్తివంపు, శాంభవిపంపు, హానుమంతపంపు, వీరభద్రపంపు, శైవిపంపు మొదలుగాగల మంత్రములును, శక్తిముగ్గు, శాంభవిముగ్గు, మొదలుగాగల తంత్రములును గ్రహించెను. వానిని ప్రయోగించి చూచుకొనెను. గాంధారి రహస్యముగా బాలరాజు మేడకేగి కలియుచుండెను. బాలరాజు తనకు ప్రమాదము సంభవించునని తెలిపెను. గాంధారి తన శక్తిసామర్థ్యముల నాతని కెరుకవరచి ఏమి భయముండబోదని పోచ్చరించి తన శక్తిని ప్రదర్శించి బాలున కాశ్చర్యము ఘైర్యము

దక్షన్ ల్యాండ్

కలిగించెను. చదువు చెప్పేడు బ్రాహ్మణుడు వీరి ప్రణయరహస్యములను కాణించారి కెరుకపరచెను. పద్మగంధి వారి నిరువరిని పట్టి కౌశ్మించెను. కానీ గాంధారి తనశక్తిచే బాలరాజును కాపాడెను. బాలరాజు స్వగ్రామమునకు వెడిలిపోవుచుండ గాంధారి తన మహాత్మమున మరలించుకొనెను. పద్మగంధి కూతురునకు వివాహముచేయ నిశ్చయంచి జెట్టీలను సుహితుని కడకు వాలుగొండ కంపెను. కానీ సుహితుడు ‘పెండ్లిరోత పెండ్లామో రోతని, ఇల్లురోత యెల్లాలో రోతని, తడెక నిష్పత్తో పంచగ్దాలు పెంచుకొని’ యుండుచే వచ్చిన జెట్టీల తన్ని పంపివేసెను. బహుశ ఈతనికి గాంధారిపై మోహము లేకుండటకును వివాహమిష్టము లేకుండటకును కారణము, గాంధారి మేనమామ గండమున పుట్టిన దుటుచే కాబోలు, తమ్ముని రాక్కె యెదురు చూచెదు పద్మగంధి ఆశాభంగమయ్యెను. ఆమె గాంధారి స్వర్ణ చిత్రపటమును పంపించి తమ్ముని మరల నాహ్వోనించెను. గాంధారిపటమును చూచి మార్గపోయి సుహితుడు తన ప్రతము విడిచి వివాహముచేసికొన సిద్ధుడయ్యెను. వివాహలగ్నములు లేవన్న బ్రాహ్మణుల మాన్యములు లాగికానెను. చదువురాని బ్రాహ్మణుడొకడు (నాగంభట్టు) తరుణమును గమనించి ‘రేపుప్రాదున శనివారమని విచారించ నక్కరలేదు, దుర్మారమని విచారించ నక్కరలేదు, రేపు ప్రార్థుపొడుపున మంచి లగ్నమయ్యా’ యెనెను. అందరి మడిమాన్యములు నాగంభట్టకు లభించెను. ఇచ్చట కొంత హస్యము ప్రదర్శింప బడినది. పెండ్లికొడుకై రాజుగారు పేరంటాండ్రుతో సపరివారముగ బయలు దేరెను. గుడ్డి తిరుమలక్క కుంటికాలు తిరుమలక్క మూగచ్చమ్మ, చెవటి సుబ్బమ్మ, చొల్లునోటి రమణమ్ములు పెద్ద ముత్తుయిదువలు. ఎన్ని యహశకునములైనను సుహితుడు గ్రహింపక వివాహనిశ్చయముతో బయలుదేరి ప్రయాణము గావించుచుండెను. మధ్యమార్గమున రెండు కపోతములు వసుపతిరాజుకు నోఅన్నా, సోయితుడా అన్నా, సోయితుడా మంచి శివునివరము, వరము కుమార్తెరా, సోయితుడా నీకు చిక్కదు, ఛీ వెళ్ళకూరా సోయితుడా, నీకు డక్కదు గాంధారీ యని చెప్పును. సుహితుడు కుంటుడై కపోతములను చంపెను. సుహితుడు తార్థిలీ పట్టణము చేరుకొనెను. వివాహ ప్రయత్నములు సాగుచుండెను. పద్మగంధి తన పట్టుదల నెగెనను సంతోషమున,

‘వాలగొండ సీమనుంచి వచ్చేనమ్మ సోయితుడు,
మేలైన సామ్ములంతా తెచ్చేనూ ఓయమ్మ
పట్టుచీర రవికి కట్టువే తల్లి నీవు-పట్టాభద్రుని చేపట్టువే తల్లి’
యని పాడగా గాంధారి
‘మేలు మేలాయెనమ్మ మేలాయెనమ్మ-నా మేలంత బాలరాజు
పాలాయెనమ్మ

వయసాయెనమ్మా వయసాయెనమ్మా-నా వయసంత బాలరాజు
పాలాయెనమ్మా

బాగు బాగాయెనమ్మా బాగాయెనమ్మా-నాబాగంత బాలరాజు
పాలాయెనమ్మా'

యని పాడెను. తల్లి యది విని గాంధారిని కట్టివేసి కొట్టెను.

గాంధారి భేతాళని ప్రత్యక్షము చేసుకొని వాలుగొండవట్టించు నాశనముచేసి రఘునెను. వాడు వాలుగొండచేరి 'మెకమార్జన చేసి మూడుపుట్ట తిరుమణి, ముప్పందుం తిరుమణి నామందీరి', తాపిప్రమాణంగా చెరువుగట్టమీద నిలుచుండెను.' మాంధాతరాజు వాని జూచి తాను పారిపోవు నేనానులకు వాని నెదుర్కొన్న నాజ్ఞాపించెను కాని భేతాళడు 'తొలివీధి మలిపిరా వోరి మలివీధి ప్రింగెను, యేమి రెండు గడియలకు ఏమి, పట్టమింత ప్రింగెను'. భేతాళడు గాంధారి చెంతకు వచ్చి ఆమెచే శాంతిబ్రందెను. గాంధారి తానేమియు నెరుగ నట్లూరకుండెను. ఇచ్చట విహాముహారము సమీపించెను. భేతాళడు తిరిగి పోయినపిమ్మట మాంధాతరాజు తన పట్టంచమునకు తిరిగవచ్చి పట్టంచము నాశనమైనందుకు వగచి తత్క్షణమే బయలుదేరి రావలసినదిగా కుమారునికి లేఖనంపెను. సుహితుడా యుత్తరమును చూచి కత్తితో గాంధారికి పెండ్లిచేసి తీసికొని రఘుని నాగంభట్టకు కత్తినిచ్చి తన పట్టంచమునకు వెడలి పోయెను. ఎత్తుకు పైయెత్తుగా గాంధారి పిండిబమ్మును చేయించి దానితో కతికి పెండ్లిచేయించెను.

గాంధారి తనను మోసగించి సుహితుని వివాహమాడినందులకు కుపిత్తుడై బాలరాజు స్వదేశము తిరిగిపో నెంచెను. గాంధారీ బాలరాజులకు ఈ సమయమున జరిగిన నంవాదము ఏలపొటల రూపమున, తుమ్మెద పొటల రూపమున నర్సర్గర్బముగా నున్నది. గాంధారి బాలరాజును తనమేడపైకి రప్పించుకొనెను. ఆతడు కోరిన వస్తియు నమకూర్చెను. దేవేంద్రుని చెంటువండి

రెక్కల గుళ్లములు తెప్పించుకొని ఇరువురు లేచిపోయి గంగాయొద్దు వ్రాలిరి. అచ్చట గాంధారి, ఛైరవడు మరియు నితరశక్తుల సహాయమున నడ్చుతుట్టయ్యము లోనర్చినది. సోలురావులకడ వార్కాక పట్టణము నిర్మించిరి. వీరహస్వంతుడు మున్నగువారు తారళీలపట్టణపీధుల కొన్నింటిని పెల్లగించి తెచ్చి ఇచ్చట పేటులు కోటులు నిలిపిరి. గాంధారీబాలరాజు లిచ్చట సుఖముగా నండిరి. పద్మగుంధి కీ వార్త తెలిసి తన సైన్యములను సహాయమిచ్చి తమ్ముని బాలరాజు మీదికి యుద్ధమునకు పంచించెను. బాలరాజు వీరోచితముగా పోర్కాడి సుహితుని చంపెను. గాంధారి బాలరాజు కోరికపై పర్వతాల మల్లవును దలవి సుహితుని మరియు నాతని సేనలను మరల బ్రతికించెను. సుహితుడు గాంధారీబాలరాజుల తల్లిదండ్రులను పిలిపించి వారిరువురికి పెండ్లిచేయించి తాణెష్టచీయట్లు సన్మానమును స్థీకరించెను. గాంధారీ బాలరాజులు నుఫముగా రాజ్యములేచిరి. వింతవింతలగు నడ్చుతములతో నమానుపశక్తులతో నిండియున్న ఈ కథ సుభాంతముగా ముగిసినది. కథ ఎవ్వటిదైనను ఉర్రూ ఇంగ్లీషు పదములు, ఆధునికములగు ఫిరంగులవంటి ఆయుధముల పేర్లు ప్రవేశించినవి. జానపద గేయమున కీ లక్షణములు పరిపాటి.

- ఆచార్ బిరుదురాజు రామురాజు

(డಾ॥ ದ್ಯಾವನಪಲ್ಲಿ ಸತ್ಯನಾರಾಯಣ ಸಂಪಾದಕತ್ವಂಲ್ರೋ ವೆಲುವದಿನ 'ಗಾಂಥಾರಿ ಫೀಲ್ಸ್' ಪುಸ್ತಕಂ ನುಂಡಿ. ತೀಅರ್ನ್ಸ್ ಪ್ರಚರಣೆಲು - 2019)

రాత్ కీ రాణి

బాధ కూడా పరిమళమే.
అందరూ కలలుగనే వేళ
అతడు పరిమళిస్తాడు.
వైట్ కీవీ పుష్పానికి తనకూ
పోలికలున్నాయని భావిస్తాడు.

సూర్యాస్తమయవేళ
విహంగాలు వెనుదిలిగినప్పుడు
వెనుకబడ్డ ఆఖలి పడ్డిలాగ
వి తెల్లారగట్టనో
నిద్ర అతణ్ణి చేరుకుంటుంది.

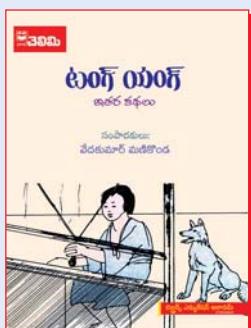
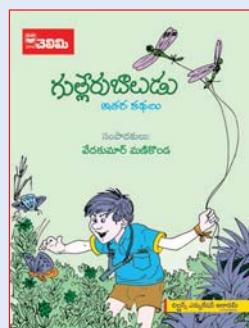
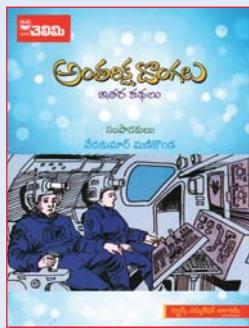
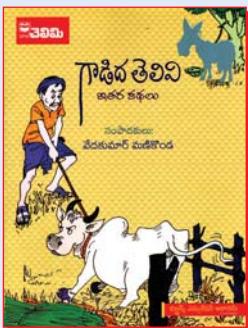
సూర్యుడి బాల్య చేప్పలతించి
మెలకువ వచ్చినప్పుడు
కొండలు వ్యక్తమయ్యేవేళ
అతని హృదయం బట్ట బయలౌతుంది.

ఇప్పుడతని బాధా సువాసనలు
జ్యాలల్లగా విస్తరిస్తాయి.
గాలి సంగీతానికి
కొమ్మలు తలలూపుతుంటాయి.

విదో తెలియని
తన్నయం ఆతణ్ణి చుట్టుముడుతుంది.
బాధ కాస్త కాస్త తగ్గిపోయి
పూర్తిగా పరిమళమే మగుల్లుంది.

ఇప్పుడు గమనిస్తే
నిన్నటి బాధ
అతని కళ్ళలో తేజస్వగా మార
అలుగులై దూకుతుంది.

-ఎస్. గోపి, 9391028496
prof.ngopi@gmail.com

చిల్మన్ ఎడ్డుకేషనల్ అకాడమీ ఆధ్వర్యంలో బాలచెలిమి
ప్రచలించిన 'గాడిద తెలిపి', 'అంతర్లక్ష్య డొంగలు' (2018 నవంబర్),
'గుల్మేరు బాలుడు', 'టంగ్ యంగ్' (2018 డిసెంబర్) అనే నాలుగు
కథల పుస్తకాలు వెలువడినందుకు సంతోషం వ్యక్తం చేస్తున్నాము.
ప్రతులు కావల్సిన వారు ఈ క్రింది చిరునామా నుండి పొందవచ్చును.

విడి ప్రతి వెల: రూ.30/-

'Bhoopathi Sadan' 3-6-716, Street No.12, Himayathnagar,
Hyderabad-500029, Telangana. Mob: 9030626288

మరియు

- Nava Telangana ● Manchi Pustakam
- Naga Chetana ● Navodaya Book House

బాల చెలిమి పిల్లల మానపత్రిక 44 పేజీలు రంగులతించి ఆగస్టు మాసం నుండి మీ చేతుల్లోకి.

రామదాసు శిలాశాసనం, చిత్రలేఖనం

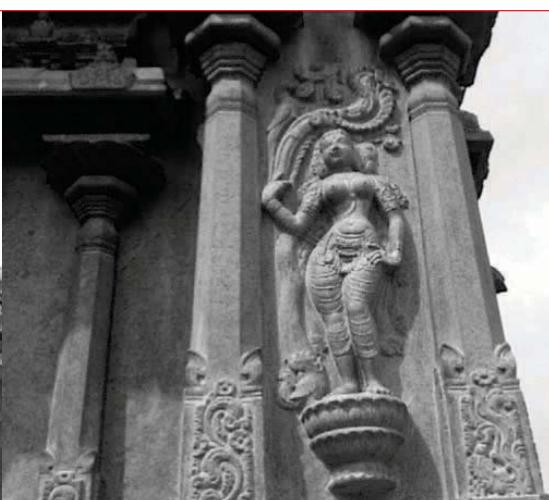
తెలుగు దేశంలో శ్రీరామదాసువమికి అత్యంత పవిత్రమైన ప్రదేశంగా భాసిల్లుతున్న భద్రాచలం రామాలయాన్ని, రామదాసును స్వరించుకోకుండా ఉండలేదు. కారణం, ప్రస్తుతమున్న దేవాలయాన్ని రామదాసే 360 సంవత్సరాల కిందట కట్టించి, కీర్తించి ప్రాచుర్యంలోకి తేవడం. 2013 సంవత్సరము శ్రీరామదాసువమికి సరిగ్గా 360 సంవత్సరాల కిందనే జడే నందన నామ సంవత్సర చైత్ర శుద్ధ నవమి ఆదివారంనాడే రామదాసు ఈ అలయానికి దేవ, బ్రాహ్మణ వృత్తులు నిలిపి, శ్రీవారి నన్నిధిన జరిగే ఉత్సవ ప్రకరణముల వివరణములతో దేవాలయ ఆవరణలో రామస్తంభం అనే పేర శిలాశాసన నాన్ని వేయించాడు. అయితే క్రి.స. 1769లో 'ధంసా' అనే బిరుదున్న ముస్లిం నాయకుడు తన సేనలతో భద్రాచల రామాలయాన్ని ధ్వంసం చేసి దోషకున్న సమయంలోనే రామస్తంభ శాసనాన్ని కూడా విగ్గాట్టాడు. అదే శాసనాన్ని 180 సంవత్సరాల తరువాత నాటి నిజాం నవాబు ప్రధాని చందూలార్ ప్రోఢ్యులంతో ఇప్పటికి సరిగ్గా 180 సంవత్సరాల కిందట మళ్ళీ రాజు తుము లక్ష్మినరసింహదాసు, వరద రామదాసు రామస్తంభ శాసనాన్ని (క్రి.స. 1832లో) చెక్కించి నిలిపారు. ఆ శాసనాన్ని భక్తులు ఇప్పుడు భద్రాచలం ఆలయ ఆవరణలోనే ప్రధానాలయం వెనుక చూడవచ్చు. భక్తులు సులభంగా అర్థం చేసుకోవడానికి వీలుగా ఆ శాసన పాతాన్ని ఇక్కడ యథాతథంగా ఇప్పుడు మనకు అర్థమయ్యే అక్షరాలలో అందిస్తున్నాము.

“స్వాత్మీ విజయాభ్యుదయ శాలివాహన శక వర్షంబులు 1574 అగు నేచి పర్వమాన వ్యవహారిక చాంద్రమాన నందన నామ సంవత్సర చైత్ర శు 9 భానువారం శ్రీ భద్రాచల సీతారామచంద్ర మహాప్రభువువారి సస్విధిన శ్రీరామదాసుగారు శ్రీ తానీపాగారి అసుమతం వెంబడిన జరిగించిన దేవ బ్రాహ్మణ వృత్తులు శ్రీవారి

గొపన్న (రామదాసు)

సస్విధిన జర్నీ ఉత్సవ ప్రకరణములు ప్రాసిపున్న శాసనం ధంసా ప్రపంచములో శ్రీవారు పోలవరం వలన వేంచేసినపుడు ఒక దుర్మార్గుడు శాసనం చెక్కివేసినందున సర్వజనులకు తెలిసి సంతోషించేటందుకు లేకపోగా దుర్మార్గుడు పుత్ర మిత్ర కళత్రాదులతోటి నశించి పోయినాడు. తదనంతరం శాలివాహన శక వర్షంబులు అగు నేటి 1754 నందన నామ సంవత్సర చైత్ర శు 9 ఇందువారం భద్రగిరి రామదాసు అనే రామదాసు హంశను జన్మించిన భక్తుడు కంచి నగరం నుంచి శ్రీ భద్రాదికి వచ్చి తనకు తన భార్యకు గల సకల ఆభరణములు ధనము శ్రీవారికి అర్పణ చేశి ఆయన తల్లి అయిన రంగమ్మ అనే మభాగ్యవతి అసుమతం వెంబడి ఆత్మకుటుంబంతో కూడా హరిదాసులై ట్రైలు సమ్మార్జన కయింకర్యమున్నా పురుషుడు భజన మొదలయిన సేవాదులన్నా జగ్గిస్తుండగా శ్రీవారు నాసరుద్దపులా వారి నవాబుగిరిలో చందూలాల్ అనే భగవదంశ సంభూతుడై స్వప్నమందు దర్శనం కృపచేశి పరద రామదాసు రామదాసుగారి హంశ అనిన్ని హాసనబాడు పరగణా శ్రీవారి మొహరుతోటి పరద రామదాసు దస్సుతోటి అమలు జరిగించవలసిందనిన్ని అదివరకు దుర్మార్గులు ప్రపంచ పరిపాలన చేసుల చాతను దేవ బ్రాహ్మణ వృత్తులు నిరాటంకంగా జరుగుటం లేనందున అవి విమర్శగా జరిగించ వలసినదనిన్ని ఆజ్ఞ యిచ్చినందున చందూలాల్ అనే భగవదంశ సంభూతుడు అతి భక్తియుక్తుడై భగవదాజ్ఞ ప్రకారం దేవ బ్రాహ్మణుల అగ్రహారు. వృత్తులు రున్నులు మొదలయినవిగాను అమాని గ్రామాదులు 55 సరళస్తాలు 11 సాయరున్న శివాయ బాహులతో కూడ 71 డెబ్బాయి వక్క వెయ్యి చలాపుటి రూపాయిలు హసనాబాదా పరగణా రకం యొరుపరిశి అందుగ్గా 32 వేలు సర్యారుకు నగదు చెల్లించేలాగ్నున్నా 100 జనం శిబ్బంది తోపు శ్రీవారి సస్విధిలో తయార్తి వుండేలాగ్నున్నా వారికి 8000 వేల రూపాయలు ప్రతి సంవత్సరం జీతాలు

యిచ్చెలాగునను 18500 శ్రీవారి కైంకర్యము క్రింద జరిగేటట్టున్న 12500 సాదరు శిఖించి దరబారు ప్రయం నిమిత్తంగాను నిర్వయం చేశి అమలు పరద రామదాసు పరం చేశినారు. గసుక భగవదనుగ్రహపాత్రుడైన రాజు తూము లక్ష్మీనరసింహ దాసున్న పరద రామదాసున్న శ్రీవారి ప్రేరణ వెంబడి హసనాబాదా పరగణాలో వుండె దేవ బ్రాహ్మణ వృత్తులు అగ్రహారములు విమర్శించి సర్వదుంబాలా జర్గగలందులకు యేరుపాటు చేశిన వివరం.”

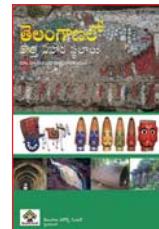
ఈక భద్రాచల రామదాసుగా పేరు గాంచిన శ్రీ కంచర్ల గోపన్న గురించి తలుచుకోవడమే గాని ఆయన నిజ రూపం ఎలా ఉంటుండో రేఖా మాత్రంగానైనా భక్తులకు తెలియదు. అద్యప్రపంచాత్మ రామదాసు చిత్రాన్ని సుమారు అరవై ఏళ్ళ కిందట భద్రాచల దేవస్థాన కార్యాన్నిపూరుచుకులగా పని చేసిన శ్రీ కొండపల్లి రామచంద్రరావుగారు

నేకరించి భద్రపరిచారు. ఆ రామదాసు చిత్రలేఖనాన్ని భక్తుల కోసం ప్రచురించడమైంది.

-ద్యావనపల్లి సత్యనారాయణ,

m : 9490957078

e : tribalmuseumcurator@gmail.com

(తెలంగాణ కొత్త విషార స్తలాలు”

పుస్తకం నుంచి

ప్రతులకు: తెలంగాణ రిసోర్స్ సెంటర్,

చంద్రం 490, వీధి నెం. 12,

హిమాయత్ నగర్, హైదరాబాద్-29,

తెలంగాణ. వెల: రూ. 100

మట్టి కన్న తెరవాలి!

విత్తనం

మొలువడానికి వీల్చేదు

మొలిసినా

మొగ్గలు విచ్చుకోవడానికి అసలు వీల్చేదు

ఆంగాలు

పురుగులై పొరాడుతున్నయి

మగాళ్ళు

మృగాలై మోరలెత్తుతున్నరు

తండ్రి ఒడిలో నిద్ర లేదు
దేవుని గుడిలో రక్షణ లేదు
అక్కర బడిలో భరిసా లేదు
తల్లి పాత్రిలిలో వెచ్చదనంలేదు
అడుగడుగునా
శాలువాలు కప్పుతున్న కోడెనాగులే

పాలు విరిగిపోతున్నయి
సీళ్ళు రంగు మారుతున్నయి
పెరుగు పుల్చిపోతున్నది
మాంసం రుబితప్పుతున్నది
పంచభూతాలు పొటుతప్పుతున్నది
మరణయ్యామీద మానవత్వం

మనిషి

నడినాఖ్యాన తోవనే వెలిపేస్తున్నడు
పుట్టిన చోటునే రాచపుండు చేస్తున్నడు
కన్నతెలిచిన కాడనే సర్వమై కాటేస్తున్నడు
తల్లి గర్భాన చెడుపుట్టిన కంతిలగాళ్ళు

మానవత్వం బట్టకట్టాలంటే

మట్టి కన్నతెరవాలి

మాతృభూమి తలెత్తాలంటే

పుట్టు పులిపిరై లేవాలి

-వనపట్ల సుబ్బయ్య,

m : 9492765358

e : subbaiahvanapatla@gmail.com

అంతర్జాతీయ ఫోటోగ్రాఫర్ చంద్రశేఖర్

143 అంతర్జాతీయ అవార్డులు, 44 అంతర్జాతీయ గౌరవాలు, 200 మెఱట్ స్ట్రాఫికెట్లు

ఫోటోగ్రఫీలో అభిరుచి, ఆసక్తి ఉంటే ఎలాంటి శిఖరాలైనా చేరుకోవచ్చని నిరూపించారు చంద్రశేఖర్. కృషితోపాటు ప్రతిభ తోడవడంతో ఛాయాచిత్ర ప్రపంచంలో ప్రొఫెషనల్ ఫోటోగ్రాఫర్గా కీర్తి గడించారు. ఫోటోగ్రాఫ్ స్టోర్టీలకు లైఫ్ మెంబర్గా ఉంటూ అంతర్జాతీయ, జాతీయ, రాష్ట్ర స్టోర్లో ఉత్సవ ఫోటోగ్రాఫర్గా నిలిచారు. సృజనాత్మకతకు హార్డ్ వర్క్ తోడవటంతో అంతర్జాతీయ స్టోర్లో పలు అవార్డులు వరించాయి.

సిలసిల్ నుండి సింగపూర్ వరకు:

మెర్సు చంద్రశేఖర్ కరీంనగర్ జిల్లా సిరిసిల్ పట్టణానికి చెందినవారు. 1989లో స్నేహితులతో కలిసి తన స్నేహితుని స్టూడియోకి వెళ్లారు. ఆ క్రమంలో ఒకానొక సందర్భంలో చీకటి గదిలోకి వెళ్లినప్పుడు రసాయన ప్రాసెసింగ్ యొక్క మాయాజాలాన్ని కళ్లారా చూశారు. ఫోటోగ్రాఫర్లు ట్రోప్మెట్ కాగితంతో చిత్రాన్ని ముదించడానికి దాన్ని ఉపయోగిస్తారు. దీంతో ఎలాగైనా దీన్ని చేయాలనే ఆసక్తి కలిగింది. దీంతో ఫోటోగ్రఫీలో ప్రముఖమైన వ్యక్తిగా ఎదగాలని నిర్ణయించుకున్నారు. అనంతరం కొత్త కెమోరా కోసమని తల్లిదండ్రులను పలుమార్పు బటిమిలాడుకున్నారు. అనంతరం కెమోరా కోసం తల్లిదండ్రులతో గొడవడ్డారు. తన కోరికను తల్లిదండ్రులు కొత్తకెమోరా కొనిచ్చి తీర్చారు. తన అభిరుచికి కొత్త కెమోరాతో వీజం పడింది. అప్పటి నుండి తన సరికొత్త నూతన జర్నల్ ప్రారంభమైంది. లేటు రాజనీభాబు నుండి కొన్ని చిత్ర ఫోటోగ్రాఫిక్ నైపుణ్యాలను నేర్చుకున్నారు. వాటి ద్వారా సాంతంగా అభిరుచి, నూతన అభిప్రాయాలు ఏర్పరుచుకొని తన నైపుణ్యాలను మెరుగుపరుచుకున్నారు. అనంతరం ఫోటోగ్రఫీలో 'మాస్టర్ ఇన్ సైన్స్' అండ్ డిప్లోమా ఇన్ అడ్వాన్స్ స్టీల్ ఫోటోగ్రఫీ' కోర్సు చేశారు. ప్రొఫెషనల్ ఫోటోగ్రాఫర్ పాట్సు, వెడ్డింగ్ ఫోటోస్, పాట్స్ మొదలైన వాటిని వైవిధ్యమైన రీతిలో చిత్రీకరించేవారు.

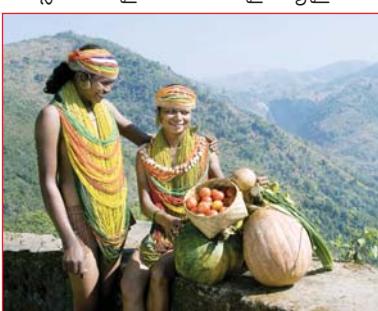
పికోరియల్ ఫోటోగ్రఫీలో ఎంతో టాలెంట్ ఉన్న శేఖర్ చిత్రించిన వాటిలో వేటికవే భిన్నంగా ఉండేవి.

రాష్ట్ర ప్రభుత్వం వాటర్స్ ప్రోగ్రామ్లో అవార్డు :

రాష్ట్ర ప్రభుత్వం వాటర్స్ ప్రోగ్రామ్లో భాగంగా 1992లో దాక్యుమెంట్స్ నిర్వహించింది. అలా తాను మొట్టమొదటిసారిగా దాక్యుమెంట్స్ వర్క్ చేశారు. దాక్యుమెంట్స్ మీద జలయజ్ఞం విషయంలో చాలా బాగా పనిచేసినందుకు మొదటిసారిగా రాష్ట్ర ప్రభుత్వం అవార్డు లభించింది. శేఖర్ తెలంగాణలో ప్రత్యేకమైన ఫోటోగ్రాఫర్గా ఎదిగేందుకు ఎంతో శ్రమించారు. అతను 143 జాతీయ, అంతర్జాతీయ అవార్డులను గెలుచుకున్నారు. 44 అంతర్జాతీయ గౌరవాలు, 200పైన మెరిట్ స్ట్రాఫికెట్లు పొందారు. శేఖర్ తీసిన 1650కి పైగా వైవిధ్యమైన ఫోటోలు జాతీయ, అంతర్జాతీయ సెలూస్ అంగీకరించడం ఎంతో గర్వకారణం. 20కిపైగా సోలో ఫోటోగ్రాఫిక్ ఎగ్గిబిపస్టు ఆయన నిర్వహించారు. ఆయన వివిధ అంతర్జాతీయ సంస్థలతో కలిసి పలుమార్పు ఎగ్గిబిపస్టు నిర్వహించి శభాష్ అనిపించుకున్నారు. ఆయన ఫోటోలు భారతీయ తెగల గొప్ప సంస్కృతిని ప్రదర్శించాయి. గిరిజనుల సంస్కృతి, సంప్రదాయాలు, వారి వేషధారణ మొదలైన వాటిపై ఫోటోలు తీయడంలో ఆరితేరినవారు శేఖర్. ప్రతిరోజు ఏదో ఒక సందర్భంలో ఫోటో ఎగ్గిబిపస్టు ప్రదర్శనలో పాల్గొనడం ఆయనకు అలవాటుగా మారింది.

ధిలీలో ప్రత్యేకమైన ఎల్లిజిషన్స్ :

ధిలీలో లెక్కకు మించి ఎగ్గిబిపస్టు నిర్వహించడం ఆయన శక్తిని తెలుపుతుంది. నేపసంల బుక్ ట్రస్ట్ ఆఫ్ ఇండియా, హ్యామన్ రిసోర్స్ డెవలపమెంట్ పీటిని గుర్తించి గౌరవించింది. ఇవి జాతీయ భాగోళిక పత్రికలో ప్రమరితమయ్యాయి. ప్రత్యేకమైన హార్డ్ వర్క్ సృజనాత్మకత

వల్లనే ఇవన్నీ ఆయనకు సాధ్యముయ్యాయి. గిన్స్ బుక్‌లో చేరాలనే తపణతోనే శేఖర్ మొదటి నుంచి భిస్టమైన పద్ధతిలో ఆలోచించేవారు. ఎంతటి కష్టమైనా లక్ష్మిన్ని చేరుకోవాలని నిత్యం త్రమించేవారు. వివిధ అవార్డులు, గౌరవాలతో గిన్స్ బుక్‌లో ఎక్కులని తపిస్తుండేవారు. శేఖర్ ప్రవంచ ప్రతిభ్యాత వి కోరియాల్ ఫోటోగ్రాఫర్ అయ్యారు. మనోపారమైన అరెక్ తెగలు, రంగు రంగుల బోండాన్ మరియు అందమైన బంజారీలు వంటి వారిపై చూడముచుటగా చిత్రించే వారంబే అతిశయ్యాక్రీ కాదు.

భారతదేశంలో తెగలు వారి సంస్కృతి, సంప్రదాయాలు, వారసత్వం, జీవనశైలిపై ప్రత్యేకంగా చిత్రించేవారు. భవిష్యత్తులో కూడా వివిధ వర్గాలతో రంగురంగుల సంస్కృతి, సంప్రదాయాలు, వారసత్వం చిత్రించాలనుకుంటున్నారు. చంద్రశేఖర్ 2009, 2010, 2011, 2012, 2016, 2017 సంవత్సరాల్లో జాతీయ, అంతర్జాతీయ స్థాయిలో ఫోటో సెలువు సెక్రెటరీగా పనిచేశారు.

రాబోయే తరువాత కోసం పాటోర్మీ అకాడమీ:

భవిష్యత్తులో రాబోయే ఫోటోగ్రాఫర్ కోసం ఫోటోగ్రాఫిక్ స్కూల్స్‌పై ఒక పుస్తకం కూడా రాయాలనుకోవడం ఆయన సుదీర్ఘమైన ఆలోచనలకు అద్దం పదుతుంది. గ్రామీణ ప్రాంతాల ఫోటోగ్రాఫర్లను ప్రోత్సహించడం కోసం సిగ్సు అకాడమీ అఫ్ ఫోటోగ్రఫీ' అనే ఒక సంస్థను స్థాపించారు. ఫోటోగ్రఫీలో కొత్తవాళ్ళకు నాల్స్ట్రో కల్పించడమే ధ్వయంగా అర్థం అండ్ సైన్స్ పికోరియల్ ఫోటోగ్రఫీపై విస్పృత ప్రచారం కల్పిస్తున్నారు. కిరింగనగర్ జిల్లాలోని సిరిసిల్ పట్టణంలో 1995లో మానేరు కెమెరాకట్ స్థాపించి విశిష్ట సేవలు అందిస్తున్నారు. చంద్రశేఖర్ పలు దేశాల సుంది ఫెలోగా ఎంపికవ్యవహం ఆయన అమోఫుమైన కృషికి నిదర్శనంగా నిలుస్తుంది.

అవార్డులు:

- పీఱెన్సెస్‌ఎస్‌పిస్‌ (పైప్రస్)లో గ్రాండ్ ప్రోగ్రామ్ అవార్డు
- యూపీపోచెక్ (హోంగ్‌కాంగ్)లో మాస్టర్ అవార్డు
- యూపీపోచెక్ (హోంగ్‌కాంగ్)లో గ్రాండ్ మాస్టర్ అవార్డు
- గ్రాండ్ మాస్టర్ అవార్డు
- (ఇండియా) అవార్డు
- ఆర్టిస్ట్ ఫెడరేషన్ అఫ్ ఇంటర్ నేషనల్ డిఎల్‌అర్ట్ అఫ్ ఫోటోగ్రాఫిక్ (ప్రాస్) అవార్డు
- అసోసియేట్‌పిప్ అఫ్ ది ఫోటో

గ్రాఫిక్ స్టాప్‌టీ అఫ్ మలేషియా అవార్డు

- అసోసియేట్‌పిప్ అఫ్ వెల్స్ ఫోటోగ్రాఫిక్ ఫెడరేషన్ అవార్డు
- అసోసియేట్‌పిప్ అఫ్ ఫోటోగ్రాఫిక్ స్టాప్‌టీ అఫ్ సింగపూర్ అవార్డు

ఎక్సిజస్ట్స్:

- ద రాయల్ ఫోటోగ్రాఫిక్ స్టాప్‌టీ (గ్రేట్ బ్రిటన్) మెంబర్
- ద ఫోటోగ్రాఫిక్ స్టాప్‌టీ అఫ్ అమెరికా మెంబర్
- ద ఫోటోగ్రాఫిక్ స్టాప్‌టీ అఫ్ సింగపూర్ మెంబర్
- ద ఫోటోగ్రాఫిక్ స్టాప్‌టీ అఫ్ మలేషియా మెంబర్
- ఫెడరేషన్ అఫ్ ఇంటర్ నేషనల్ డిఎల్‌అర్ట్ ఫోటోగ్రాఫిక్ (ప్రాస్) లైఫ్ మెంబర్

తెలంగాణ ఫోటోగ్రాఫిక్ స్టాప్‌టీ మెంబర్.

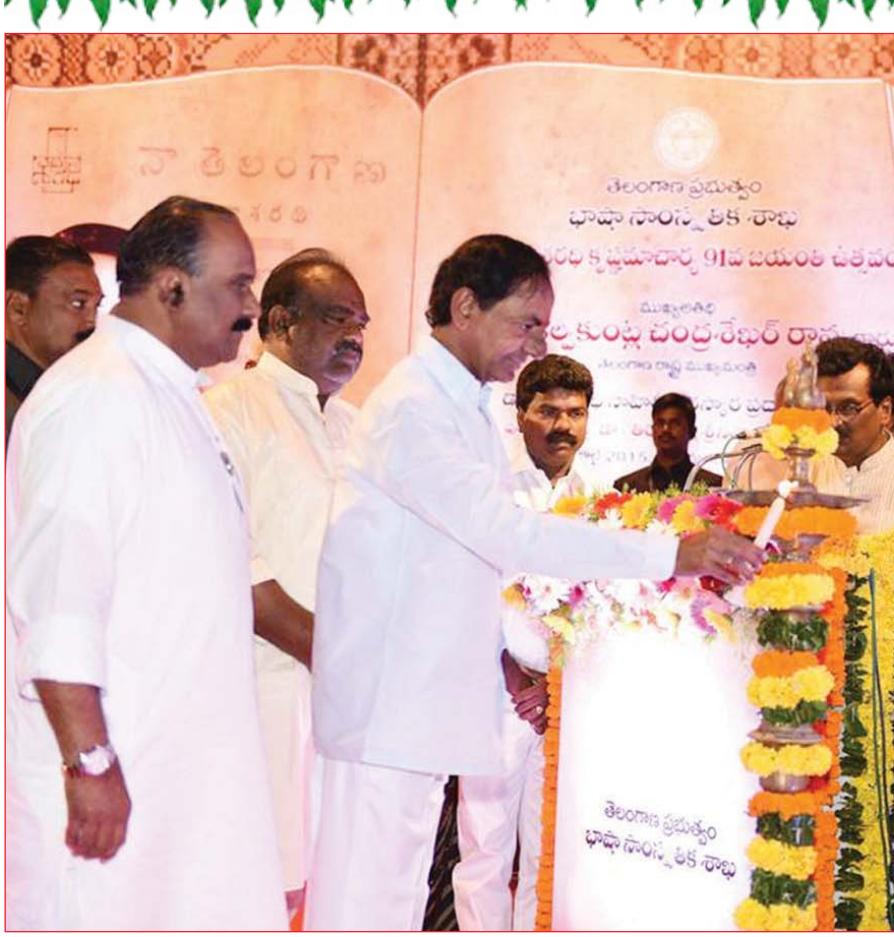
ఎ.సి. శేఖర్ (ఫోటోగ్రాఫర్), m : 91-8008021075

e : mcshekar006@gmail.com

- అనిల్, m : 9030 6262 88

e: desk.deccan@gmail.com

గాయపడిన కవి గుండెలలో రాయబడిన కావ్యాలు-
తిమిరంతో పోరాడిన ఉషాదయ కిరణాలు

మహాకవి దాశరథి కృష్ణమాచార్య పదాలు

(జూలై 22 'మహాకవి దాశరథి' జయంతి సందర్భంగా...)

సనాతన వైష్ణవ సంప్రదాయం నుంచి వెలువడిన తల్లిదండ్రుల జీవధార ఈ పాట. వివిధ భాషా-పాండిత్యాలను కలబోసుకున్న ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానం ఈ పాట. పద పదాన భావసాందర్భాన్ని నింపుకొని, పద్యమై దద్దరిల్లిన పాట. భాస్వాముల దేర్జ్ఞాన్యాలను ఎదిరించిన పాట. సాయుధ రైతాంగ పోరాటానికి ఉత్తమిచ్చిన పాట. భారత స్వాతంత్య కాంక్షను రగిలించిన పాట. రజాకార్లతో రణంజీనిన పాట. నిజాం పాలనపై విరుచుపడ్డ పాట. జైలు గోదలమీదికెక్కి దిక్కులు పిక్కబీటేలా నినదించిన పాట. ఆ చల్లని సముద్రగ్రథంలో అందరని దేవులాడుకున్న పాట. కరువు కాటకాలు కనిపించని కాలాన్ని కలగన్న పాట. అగ్నిధార ఆ పాట. తిమిరంతో సమరం సాగించిన క్రాంతిధార ఆ పాట. పలపు వాకిళ్ళతో సినీ జగత్తును ఊయలూపిన పాట. నిరంతరం ప్రజల మదిలో వీణలు మోగించి వీసుల విందైన సంగీత ప్రపంచంలో ఓలలాడించిన పాట. అది కవితా శరథి దాశరథి పాట.

“కవిత్వం అమృతం వంచిదని” ప్రకటించి, అభ్యరధ్యానికి ఆద్యాద్రిన మహాకవి దాశరథి కృష్ణమాచార్య గురించి నేటి మన ‘అలుగిల్లిన పాట’లో...

“ఏ కంబిలోను కన్నీలేచుక్క కనిపించని ఆదర్శ సమాజం రచయిత శ్యేయం కావాలి. సమాజం పరిణామశీలమైనది. మార్పు ప్రపంచంలో సహజమైనదిగా భావించాలి. భాష సైతం తరతరానికి మారుతూ ఉంటుంది. కాబట్టి సజీవవైన భాషనే రచయితలు సాహిత్యంలో పొందుపర్చాలి. పరిణాతి పొందని అసమగ్ర వ్యాకరణ సూత్రాలతో తేనెలూరె తెలుగుభాషను బంధించవద్దు”

-దాశరథి కృష్ణమాచార్య.

దాశరథి పూర్వీకులది భద్రాచలం. ఆనాటి రామానుజని అంతరంగ శిష్యుల్లో ఒకడైన దాశరథి వంశే వీళ్ళదని అంటారు. దాశరథి లక్ష్మణాచార్యులు - బుచ్చమ్మ దంపతులు దేవునిగుడిలో

2017లో తెలంగణ రాష్ట్రం హైదరాబాద్లో నిర్వహించిన కవ ప్రవంచ తెలుగు మహాసభల్లో మాట్లాడుతున్న ముఖ్యమంత్రి కె. చంద్రశేఖర్ రావు

రాముని సేవలో గడిపే సంప్రదాయ వైపువ కుటుంబం. లక్ష్మణాచార్యులు మంచి విద్యాంసులు. రామాలయంలో ఉద్యోగం చేస్తూనే ప్రజలకు చేతనైన వైపులు చేసేది. ఈయనకు కూనపరాజు పర్వత్లో ఉన్న భాముల్ని సాగుచేసుకుంటు ఉండిది. వెంకటాచార్యులు జన్మించిన కొంత కాలానికి విధిలేని పరిస్థితులలో భిద్రాచలాన్ని విధిచి బుచ్చుమ్మ తమ్ముడు ఉండే చినగూడూరుకు చేరుకున్నరు. గూడూరు ప్రస్తుతం ఖమ్మం జిల్లాలో ఉన్నది. వెంకటాచార్యుల చదువు కోసం ముద్రాసుకు పోయి అక్కడి యూనివర్సిటీలో విద్యాన్ చేయించి తిరిగి గూడూరుకు వచ్చింద్రు. దాశరథి వెంకటాచార్యులు సంస్కత, ద్రావిడ భాషల్లో ఉ ధ్వండ వండితులు. తమిళం నుంచి అనేక గ్రంథాలను తెలుగులోకి అనుపదించిందు. దాశరథి వెంకటాచార్యులు - వెంకటమును పెండ్లి చేసుకుండు. వెంకటముకు సంస్కృతాంధ్ర భాషల్లో మంచి పట్టు ఉండడంతో చాలాసార్లు భర్తకు వచ్చిన సందేహాలను కూడ ఆమె నివృత్తి చేసేది. ఈ దంపతులకు ఇద్దరు కొడుకులు, ముగ్గురు బిడ్డలు కలిగింద్రు. వారు దాశరథి కృష్ణమాచార్యులు, రంగాచార్య, శక్తంతల, రమాదేవి, అరుణ. 1925 జులై 22న వరంగల్ జిల్లా మానుకోట తాలూకా చినగూడూరులో జన్మించిన దాశరథి కృష్ణమాచార్యులు తెలుగునేల గర్వించగిన వ్యక్తిగా కీర్తిశిఖరాలను అధిరోహించిందు. దాశరథి రంగాచార్య ప్రసిద్ధ సవలాకారుడిగా పేరు గడించిందు. తల్లిదంప్రశిల్ధరు మంచి విద్యాంసులు కావడం, పాలుర్చికి సోమన్సు, బమ్మేర పోతనల వారసత్వం ఉండడంతో పాటు ఆనాటి కాలమాన పరిస్థితులు వీరిని ఎంతగానో ప్రభావితం చేసినాయి. నిజానికి ఇయ్యాల దాశరథి గురించి

తెలియని వాళ్ళైవరు ఉండరు. భాషా పాండిత్యాలు నిండిన సాహిత్య పర్వతాలలో పుట్టిన దాశరథి పదాల ఆసరాతోనే బుడిబుడి అడుగులు వేసిందు. తల్లిదండ్రులే ఆదిగురువులుగా పద్యమే ప్రాథమిక విద్యాభ్యాసమైంది. చినగూడూరులోని తహతన్యాలో 4వ తరగతి పూర్తి చేసిందు. తల్లి దగ్గర కూర్చోనీ తెలుగు కావ్యాలను వల్లావేసిందు. అప్పకమీయం, పోతన భాగవతం నేర్చుకుండు. తండ్రికి సంస్కృత, ద్రావిడ భాషలు తప్ప ఇతర భాషలు భాషలే కావు. దాశరథికి తెలుగు భాషపట్ల మమకారం ఎక్కువ ఉర్దూ, ఫారసి భాషలు నేర్చుకున్నాడు. తండ్రి పోరుతో కేవలం పదిహేను సంవత్సరాలకే దాశరథి ‘తిరుప్పావై కాలక్షేపం’ చేసిందు. 1937లో దాశరథి పన్నెండవ యేటనే అంటే 7వ తరగతి చదివే రోజుల్లో ఇరవై ఐదు పద్యాలు ఆశవగా చెప్పడం జరిగింది. ఆ సమయంలో సుభేదారి నారాయణరావు “విక్దిన్ తెలుగు కాశాయేరే ఆజం బనేగు” అని ప్రకటించడంతో పాటు వంద రూపాయలు కూడ ఇచ్చిందు. 7వ తరగతి పరకు ఉర్దూ మీడియమే. 8వ తరగతిలో తెలుగు ఆప్సన్లో ఉండది. కేవలం దాశరథి మాత్రమే తెలుగు ఆప్సన్లో ఎంచుకున్న విద్యార్థి. దాశరథి తెలుగు మమకారానికి ఖమ్మంలోని విజ్ఞాన నికేతనం, విద్యార్థి సంఘం గ్రంథాలయం ఎంతో ఉపయోగపడ్డవి.

దాశరథి పదేండ్లకే పద్యాలు రాయడం మొదలు పెట్టిందు. దాశరథి స్వాల్యమ ఘ్స్వ వచ్చినందుకు ఆనాటి సుబేధారి గపర్చర్ పెన్నును బహుమానంగ ఇచ్చిందు. అందులో ఇంకుపోసి వెంటనే ఆపువగా రాసిన పద్యం

“గోసంచి పరుగుల పోటీ భలే మంచి ఆటల పోటీ

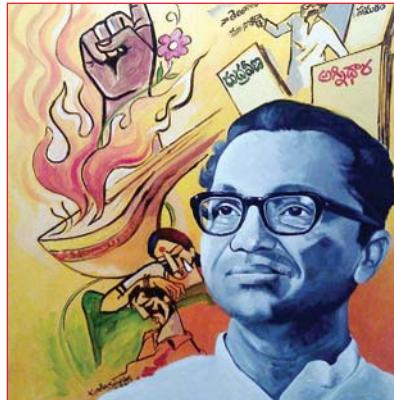

1975 సంవత్సరంలో హైదరాబాద్‌లో నిర్వహించిన మొదటి ప్రపంచ తెలుగు మహాసభల్లో

1) నాటి నిజాం నిరంకుశత్వంపై తన కలంతో ఉక్కపూడం మోహిన కవి కంఠరపం, నా తెలంగాణ కోటి రత్నాల వీణ అని ఎలుగెత్తి చాటిన కవి దిగ్గజం దా. దాశరథికి సత్యారం చేస్తున్న ముఖ్యమంత్రి జలగం వెంగళరావు. 2) చిత్రంలో నాటి విద్యాసాంస్కృతికి మంత్రి శ్రీ మండలి వెంకట కృష్ణరావుతో పాటు దా. దాశరథి, దా. వావిలాల గోపాల కృష్ణరావు, దా. అరిపిరాల విశ్వం, శ్రీ వి.పి.రాఘవాచారి, శ్రీ పి.రాజగోపాల్ నాయుడు, శ్రీ వాసుదేవ నాయక్, శ్రీ ఎ.భగవంతరావు మొదలైనవారితో పాటు శ్రీ వై. ఆంజనేయులు, శ్రీమతి కస్తూరి కృష్ణము రాజు ప్రభృతులు.

శ్రీకృష్ణరావు పద్మావాక్యము, ముక్కువగిలి వీడ్యాదొక్కడు నేడు గెలుపు రేపోటమి - నేడోటమి రేపు గెలుపు

అదేరా జీవితం మరి ఎందుకు ఏడవటం” అని పదిహేనెండ్ల వయసులో రాసిన కవితను దాశరథి జీవితాంతం గుర్తుపెట్టుకున్నదు. దాశరథి ఉన్నత చదువుల కోసమని ఖమ్మం చేరుకుందు. అక్కడ గుంటి మల్లన్న వీధిలో గల శైఖాన్య (ప్రైస్‌స్టుల్స్‌లో) లో చేరిందు. కేశవాచార్య శాస్త్రి దగ్గర చదువుకుందు. ఉర్దూ బోధనా భాష, అక్కడ జక్కిస్సాపోవ్ ఇక్కాల్ కవితలు చదివి ఆర్థం వివరించి చెప్పేటోడు. కేశవాచార్యశాస్త్రి ఉపనిషద్వాక్యాలలోని భావాన్ని విదుమరిచి చెప్పేటోడు. వీళ్ళిద్దరు లేని సమయంలో దాశరథి మనసు మరదలు పిల్ల చూడామణి కోసం ఆరాటపడేది. ఆ పద్మాల్సోని సామాజిక విషపు షైతన్యం, అందమైన చూడామణి చూపులు రగిలించిన వెచ్చదనం దాశరథి జీవితాన్ని మలుపుతిప్పింది. దాశరథి ఖమ్మం ప్రైస్‌స్టుల్స్ నొప్పి తరగతి చదువుతున్నపుడు హీరాలాల్ మోరియా 7వ తరగతి. దాశరథి అప్పటికే కొన్ని పద్మాలను ఇంగ్లీషులో కూడ రాసిందు. ఖమ్మం ఉస్కానియా ప్రైస్‌స్టుల్స్ మెల్లిక్కులేషన్ పూర్తి చేసిందు. అరోజుల్లో ఉర్దూ మీడియంలో మెల్లిక్ అంటే ఇయ్యాల ఉర్దూ ఎం.ఎతో

సమానం. దాశరథి కృష్ణమాచార్యులు పారశాల దశలోనే దాశరథిగా మారిందు. 1940లో ఖమ్మంలో జరిగిన గ్రంథాలయ మహాసభల్లో దాశరథి కవితలు వినిపించి పీట్ కొంచెం కూత ఫునం’ అనిపించుకున్నాడు. దాశరథి భోపాల్ విశ్వవిద్యాలయం నుంచి ప్రైవేట్ గా ఇంటర్వైడియట్ పూర్తి చేసిందు. హైదరాబాద్ ఉస్కానియా విశ్వవిద్యాలయం నుంచి ఆంగ్లంలో బి.ఎ. పట్ట పొందిందు. తెలంగాణ సాయుధ రైతాంగ పోరాటం దాశరథి కవితానికి కొత్త బాటలు వేసింది. విష్ణవపథంలో నడిపించింది. యువకుడైన దాశరథికి తెలంగాణ తీగలు తెగిన వీణలా కనిపించింది. పాటలు, పద్మాలే ఆయుధంగా ప్రత్యక్ష ఉద్యమంలోకి వచ్చిందు.

నెల్లికుదురులో పొలీసులు దాడి చేసినప్పుడు పొలీసులకు దొరికిన దాశరథి స్టేషన్ నుంచి తప్పించుకున్నదు. మైళ్ళ దూరం నడిచి కమ్మునిస్టు పార్టీకి కంచుకోలైన పిండిపోలుకు చేరుకున్నదు. నైజాం వ్యతిరేక ఉద్యమంలోను, భారత స్వాతంత్ర్యచ్చుమంలోను చురుకైన పాత్ర పోషించిందు. కమ్మునిస్టు పార్టీలో సభ్యుడిగా ఉన్న దాశరథి రెండవ ప్రపంచ యుద్ధ కాలంలో పార్టీ వైఖరి నచ్చక బయటికి వచ్చిందు. ఆంధ్ర మహాసభ పోరాటాలతో అడవులు, ఆదివాసీలంటూ తిరగడంతో దాశరథి ఆరోగ్యం కొంత దెబ్బతిన్నది. ఆంధ్ర మహాసభలో కీలక భూమిక పోషిస్తున్న దాశరథి సభలు, సమావేశాలు

నిర్వహించడమే కాకుండ స్వయంగా ఉద్యమాలలో పాల్గొని తిరుగుబాటు కవిత్వ జెండాను ఎగరేసిందు. దీంతో చినగూడూరులో అముమ్ము ఇంబ్లో అన్ను తినడానికి కూర్చున్న దాశరథిని నిజాం సర్హదు అరెస్టు చేసి వరంగల్ సెంట్రల్ షైల్డ్ నిర్భందించింది. కొన్ని నెలల తర్వాత అక్కడి నుంచి నిజాముబాద్ జైలుకు మార్చిందు. దాశరథికి షైల్డులో కాలోటి, పట్టికోటు, హీరాలాల్ మోరియా, థోగుజు వెంకటేశ్వరరావు, లహోటి వంటి వాళ్ళు సహచరులైనారు. షైల్డ్ నే జలగం వెంగళరావు దాశరథికి మంచి మిత్రుడయ్యిందు. దాశరథిని చూసిన జైలు వార్డెన్ “వి గిడ్డు క్యా కరేగా” అంటే, వెంటనే పక్కనున్న జమలాపురం కేశవరావు “వి గిడ్డు కుచ్ నహి కరేగా, లేకిన ఏ గిడ్డాకూ కలం తుమ్కో ఖతం కరేగా” అంటడు. అప్పటికే హైద్రాబాద్ స్టేట్ కాంగ్రెస్ బాధ్యతలు స్వామీ రామానందతీర్థ తెలంగాణ విముక్తి పోరాటానికి పిలుపునిచ్చిందు. అర్థ సమాజ్, అంధ మహాసభలు కూడ ఉద్యమాన్ని ఉధృతం చేసినట్టు. దీన్ని భరించలేని సర్హదు ఉద్యమాన్ని అణిచివేయాలని శతవిధాల ప్రయత్నం చేసింది. అందులో భాగంగానే 1948 జనవరి 11న రజాకార్లు జైలు మీద విరుచుక వడ్డరు. ఉద్యమకారులను పొట్టుపొట్టుగా కొట్టిందు. లహోటికి తల వగిలిపోయింది. కవులను కూడ వదిలిపెట్టలేదు. ఆ దెబ్బలకు దాశరథి స్వాహాత్మప్పి పడిపోయిందు. ఆ తర్వాత ఉద్యమం తీవ్రరూపం దాల్చింది. జైలు గోడల మీద బొగ్గుతో రాసిన దాశరథి పద్యం ప్రజ్వరిల్చింది. నిజాముబాద్ నుంచి హైద్రాబాద్ జైలుకు తరలించే సమయంలో దాశరథి రాసిన కవితలు, గేయాలతో పాటు ‘తెలంగాణపొఖ్యానము’ ఎక్కడో పడిపోయింది. మొత్తానికి హైద్రాబాద్ ను భారత యూనియన్లో విలీసం చేయడానికి సర్వం సిద్ధమైంది. పోలీస్ చర్యకు సరిగ్గా నెల రోజుల ముందు దాశరథి జైలు నుంచి విడుదలై బెజవాడకు పోయిందు. అటు నుండి మద్రాసుకు పోయి ఆరుద్రను కలిసిందు.

ఆనాటి మాతృభూమి, అభ్యర్థులు, విశాలాంధ్ర, ప్రజామిత్ర, గోలకొండ, సారథి, అభ్యర్థులు వంటి ప్రతికలలో వచ్చిన దాశరథి కవితలన్నింటిని నల్గొండ జిల్లా సాహితీమేళల సంస్థ ఒకవోట ఏర్పకూర్చి 1949లో ‘అగ్నిధార’ పుస్తకంగ ప్రచురించింది. ఆ మరుసటి సంవత్సరమే 1950లో ‘రుద్రవీణ’ సంపుటి వచ్చింది. దాదాపు ఈ రెండు పుస్తకాలలోని కవితలు జైలులలో ఉండి రాసినవే ఎక్కువ. దాశరథికి ఖమ్మం సభలో ‘మహేకవి’ బిరుదును ప్రదానం చేయడం జరిగింది. 1950లోనే తెలంగాణ పదానికి పర్యాయ పదంగా నిలిచిన దాశరథి, ‘మహేకవి’గా సంబోదించబడినాడు.

1950లో దాశరథి కృష్ణమాచార్య - లక్ష్మిని వివాహం చేసుకుండు. ఈ దంపతులకు బిడ్డ ఇందిర, కొడుకు లక్ష్మీ ఉన్నారు. ఉన్నాంతలో పిల్లలు చదివించిందు. పెండిళ్ళు చేసిందు. ఎవరి కాళ్ళ

మీద వాళ్లు బతకాలె తప్ప ఒకరికి చేయి చావపూడడను ధృక్షథంతోనే పిల్లల్ని పెంచిందు. దీనితో వాళ్లు తండ్రి భావజాలాన్నే నమ్ముకున్నారు. దాశరథి బీడ్లులుగా గర్యంగా బటుకుతున్నప్పటికీ, ఆర్థికంగ అనేక ఇబ్బందులను ఎదురొంటున్నారు. తండ్రి ఇచ్చిన సాహిత్యమే సంపదగా సాదారం జీవితంతో సత్తమతమే బతుకీడుసున్నారు.

ఆనాడు దాశరథి ఓ సాధారణ వ్యక్తిగా ఆలోచన చేసిందో, విశాలాంధ్ర భావనకు రూపకల్పన చేసిందు. కొన్నిసార్లు ఇట్లాంటి సంఘటనలు ఎంతటివారికిన తప్పవు. శీరీ సైతం చిన్న ఉద్యోగం కోసం నిజాం ప్రభుత్వం చుట్టు తిరిగిందన్న సంగతి మరిచిపోవడ్డ. మొదట సమైక్యాంధ్రకు మద్దతు పలికి, ఆ తర్వాత వాస్తవాన్ని గుర్తించిన కాళోజీ “ఎవరనుకున్నారు ఇట్లానని” కుమిలిపోయిన పద్యాలు లేకపోలేదు. నరే ఏదేమైనా దాశరథి కాళోజీ నారాయణ రావు,

వాసమామలై పరదాచార్యులు, బి.రామరాజు, వట్టికోట ఆచార్యులస్మామి, దేవులపల్లి కృష్ణశాస్త్రి, పల్లా దుర్గయ్య, సి. నారాయణ రెడ్డి పంటి కపులతో కలిసి 1952లో “తెలంగాణ రచయితల సంఘం” ను స్థాపించిందు. దాశరథి అధ్యక్షులుగా, సినారె కార్యరథిగా పల్లె పల్లె తిరిగి కవి సమ్మేళనాలు ఏర్పాటు చేసి ప్రసంగాలు చేసిందు. ఇదే క్రమంలో మద్రాసాలోని విజయూ న్యాడి యో ప్రాంగణంలో 1954లో దాశరథి, సినారె, కాళోజీలకు గొప్ప సన్మానం జరిగింది.

బూర్ధుల రామకృష్ణరావు ముఖ్యమంత్రిగా ఏర్పడిన హైదరాబాద్ రాష్ట్రంలో ప్రతి మూడు రోజులకు ఒకసారి కవి సమ్మేళనాలు జరిగినయ్య. మహోరాష్ట్ర, కర్ణాటక రాష్ట్రాలలో బహుభాషా కవి సమ్మేళనాలు జరిగినయ్య. ఆ సభలకు తెలంగాణ రచయితల సంఘం సభ్యులు కూడా హజరయ్యేవారు. అయితే ఆంధ్ర ప్రదేశ్ అవతరణ తర్వాత ఆ సాహిత్య వాతావరణం చెడిపోయింది. తెలంగాణ వివక్కకు గురయింది.

దాశరథి మొదటి నుంచి విశాల దృక్ప్రథం కలవాడు. మానవత్వమే పరమావధిగా గల అతిసున్నిత మనస్సుడు. “విదుషుర్ కోట్ల భాంగా ప్రజల సమరం నా సమరం. వారు ఎదిరించే శత్రువు నా శత్రువు” అంటూ బంగ్లాదేశ్ పోరాట సమయంలో తన అభిప్రాయాన్ని రచనల ద్వార వ్యక్తం చేసిందు. బంగ్లాదేశ్ సైనికులను ఉత్సేధిపర్చుతూ పాకిస్థాన్ సేనలతో పోరాడుతూ ప్రాణాలప్రాంచిన వీరగాయని పపిహోను గురించి దాశరథి “రక్తం ఉడకెత్తించే రఘుఘైన గీతం / విష్వాడు రణమందును విధిగా దూకాదమ్మా / నీ గళమే రుద్రపీఠి- నీ గాన అగిసోన” అంటూ ఆమె త్యాగాన్ని కీర్తిస్తదు. దక్కిణాప్రికా, చైనా, వియత్నామ్ వంటి జాతీయ, అంతర్జాతీయ రాజకీయ సంఘటనలపై స్పుందించి పాటలు రాశిందు. విష్వవం గురించి దాశరథి “విష్వవం అంటే అర్థం తెలియని వానికి పిస్తేలు పట్టిన వాడే విష్వవాడి / విష్వవం అంటే అర్థం తెలిసిన వారికి

పిస్తేలుక గురైనవాడే విషపవాది” అన్న మాటలు తూటులై పేలినయ్. మార్పిస్టు అవగాహన, సహజసిద్ధ పాండిత్యంతో అనేక కావ్యాలు, గేయాలు రాసిన దాశరథి

“ఆ చల్లని సముద్రగ్ర్ఘం దాచిన బదబానలమెంతో”

ఆ నల్లని ఆకాశంలో కానరాని భాస్యరులెందరో” అనే గేయంలో భూగోళం పుట్టుక కానించి మానవ పరిణామం దాక వర్ణించిన తీరు ఇప్పటికీ ప్రజల మదిలో మార్చేగుతూనే ఉన్నది. అంతిమంగ మానవకళ్యాణం జరగాలనే సందేశంతో సాగే ఈ పాట విషగీతమై నిలబడ్డి. కరువు కాటకాలు కనపడకుండ పోవాలంటడు. అన్నార్థులు, అనాధలు లేని నవయుగాన్ని కలగంటడు. కడలి తరంగమై హృదయాంతరంగాలను కదిలిస్తాడు.

ఒహుభాషా పాండిత్యంతో పాటు అత్యున్నత జ్ఞానసంపన్నుడైన దాశరథి 1960లో గాలీబ్ గీతాలను తెలుగులోకి అనువదించిందు. గజల్ ప్రత్యియును తెలుగులోకి తెచ్చిన కవి దాశరథి. గజల్, రుబాయిలకు ఇంతలతో మంతనాలు లేదా ప్రియరూలితో మాట్లాడటం అని అర్థం. గజల్లో తొమ్మిది, వది పేర్లు ఉంటయి. మొదటి ఏర్పను ‘మత్తు’ అని చివరి ఏర్పను ‘మక్కా’ అని అంటరు. గజల్ అరబీ పదం. అరబీలో గజల్ అంటే భయపడ్డ లేడి అరుపు అని. గజల్ లోని వస్తువు చాలావరకు శ్యంగారమే. దాశరథి ‘గాలీబ్ గీతాలకు’ 1965లో ‘రాష్ట్ర ప్రభుత్వ పురస్కారం’ దక్కింది. గాలీబ్ గజల్ కాకుండ మీర్, జాఫర్ల కవిత్వాన్ని కూడ దాశరథి తెలుగులోకి అనువదించిందు. “ఎంత తీయని పెదవులే ఇంతి నీవి / తిట్టుచున్నపుడున్ కూడ తీపి కురియు” అంటడు. దాశరథి ఈ అనువాదాలకు ఆటవెలది, తేటగీతి ఛండస్యులను ఉపయోగించుకున్నాడు. అంతేకాకుండ దాశరథి తాను స్వంతంగ గజల్స్, రుబాయిలు రాసి, వాటిని “జ్యులాలేఖిని - సాఫీనామా సహితం” అనే పేరుతో గ్రంథసం చేసిందు. దాశరథి ఉర్రూ సాఫీకి తెలుగులో ‘మధుమంజరి’ అని పేరు పెట్టడం జరిగింది. “చెలిమి చేయదల్చుకున్న చిరునగవులే చాలు” అంటడు. “అఖిలము తెలిసిన దేవునికి అర్థం కాని ప్రహేళికలు” అంటూ ట్రై మనస్తత్వాన్ని అర్థం చేసుకోవడం సాధ్యం కాదని అంటడు.

1956లో వచ్చిన “పునర్వమం”లో దాశరథి “హృదయం వినా నా దగ్గర ఏ వస్తువు లభింపదు/ఉదయం వినా నా కంటికి ఏ వస్తువు రుచింపదు” అంటడు. 1959లో దాశరథి “నవమి” పేరుతోని తొమ్మిది దేహియో నాటికలు రాసిందు. దాశరథి రాసిన లలితీతాలు, ఇతర సంిత్త రూపకాలను కలిపి 1959లో “నవమంజరి” అనే పుస్తకంగా ప్రచురించిందు. “మార్పు నా తీర్పు” అనే పుస్తకాన్ని వెలువరించిందు. బుద్ధుని జాతక కథ ఆధారంగ దాశరథి 1959లో ‘మహాబోధి’ కథా కావ్యాన్ని వెలువరించిందు. 1962లో వెలువడిన దాశరథి శతకం విలక్షణమైన వస్తువుతో పాఠకులను

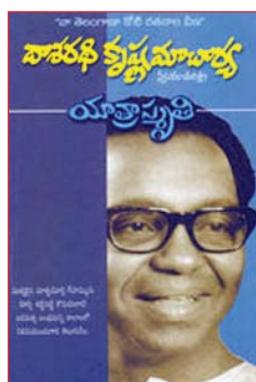
మెప్పించింది. 1963లో డిల్లీలో జాతీయ కవి సమ్మేళనంలో పాల్గొన్నాడు. 1966లో వెలువడిన ‘కవితాపుష్టకం’ సంపుటికి 1967లో ఆంధ్రప్రదేశ్ రాష్ట్ర సాహిత్య అకాడమీ పురస్కారం’ లభించింది. 1969లో అమృతాభిషేకం. 1972లో ఇందిరాగాంధీ హయాంలో భారత ప్రభుత్వం దాశరథిని స్వీతంత్ర్య సమరయోధుగిగా గుర్తించి తామ్రపత్రం అందజేసింది. 1973లో దేశరాజుధాని డిల్లీలో జరిగిన జాతీయ కవిసమ్మేళనాలలో రెండవసారి పాల్గొన్నాడు. కేంద్ర సాహిత్య అకాడమీ విధి ప్రాంతియ భాషల్లో అత్యుత్తమ రచనకు గాను 1955 నుంచి ఆవార్డులు ఇస్తుంది. ఐదువేల రూపాయల నగదుతో పాటు జ్ఞాపికను అందిస్తుంది. ఈ వరుసలో దాశరథి 1973లో ప్రచురించిన ‘తిమిరంతో సమరం’ ఎనిమిదవది. ఈ కవితా సంపుటికి 1974లో కేంద్ర సాహిత్య అకాడమీ’ అవార్డు లభించింది. 1974లో ఆంధ్ర విశ్వకళాపరిషత్తు ‘కళాప్రపూర్ణ’ బిరుదును ప్రధానం చేసింది. 1975లో నేత్రపర్యం వెలువడింది. 1976లో ఆగ్రా విశ్వవిద్యాలయం, 1981లో శ్రీ వేంకటేశ్వర విశ్వవిద్యాలయాలు ‘గౌరవ డ్యూకేట్లు’ను ప్రకటించడం జరిగింది. ఇదే సంపత్తురం దాశరథి “ద్వాజమెత్తిన ప్రజ” ప్రచురిత మయ్యాంది. 1988లో “అలోచనాలోచనాలు” వెలువడింది. ఉర్రూ నవల ‘గుజస్టాలక్ష్మీ’ ను దాశరథి తెలుగులోకి అనువదించిందు. ఇదంతా ఒక పార్శ్వమైత్రీ దాశరథి మరోకోణం సినిమా. మొట్టమొదట 1961లో ప్రసిద్ధ సిని గేయ రచయిత ఆత్రేయ దర్శకత్వం వహించిన “వాగ్దానం” సినిమాతో దాశరథి సినీరంగ ప్రవేశం చేసిందు. సెప్టెంబర్ 5, 1961లో పెండ్యాల నాగేశ్వర రావు సంగీతంలో ఘుంటసాల, సుశీల పాడిన

“నా కంటి పాపలో నిలిఖిపోరా నీ వెంట లోకాల గెలవనీరా ఈనాటి పుస్తుమి ఏనాచీ పుణ్యమో జాబిలి వెలిగేను మనకోసమే నీ యాలలో తలపుటుయ్యాలలో” అందుకొండాము అందని ఆకాశమే” ... పాట దాశరథితో పాటు ఘుంటసాలకు కూడా ఎంతో పేరుచెచ్చింది. అక్కినేని నాగేశ్వరరావు, కృష్ణకుమారిలు అభినయించిన ఈ పాట ఇప్పటికీ ప్రజల హృదయాలను కదిలిస్తాడి. మనసును కరిగిస్తాడి. ఇదే సమయంలో అన్నపూర్ణ సంస్కార అధినేత దుక్కిపొటీ మధుసూదనరావు “ఇద్దరుమిత్రులు” సినిమా కోసం పాటలు రాయాల్సిందిగా కోరడం జరిగింది. ఆ చిత్ర సంగీత దర్శకుడు రాజేశ్వరరావు. ఆయన ఇచ్చిన బాటీకి అనుగుణంగ వెంటనే “నవ్వాలి నవ్వాలి నీ నప్పులు నాకే కావాలి” అనడంతో ఆ చిత్రయూనిట్ అంతా సంప్రదాశ్వర్యాలకు గురైతరు. దాశరథిలోని కవితా ధారకు మంత్రముగ్గైతరు. అదే సినిమాలో

“ఖుపిఖుపిగా నప్పుతూ చలాకి మాటలు రుప్పుతూ హపారుగాలి వే వెండుకే నిషా కనులదానా మేనాలోనా ప్రీయునిజేర వెళ్లింది నా చెలి మీనా

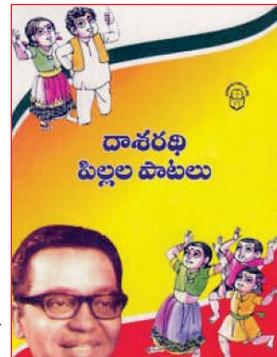
నింగిదాబి ఆనందసాగరం పొంగ పొళతె నాలోనా” అంటూ ఉర్ధు పదాలను జోడించి రాసిన ఈ పాట అత్యంత జనాదరణ పొందింది. అయితే ముందు ‘వాగ్గానం’ సినిమాలో పాటలు రాసినప్పటికి ‘జ్ఞాద్రుమిత్రులు’ సినిమా ముందు విడుదలైంది. దాశరథి సినీ ప్రస్తావంలో ఇంకా ‘మంచిమనసులు’ సినిమాలో “సన్మ వదలి నీవు పోలేపులే అది నిజములే / హాపు లేక తావి నిలువ లేదులే లేదులే / తావి లేని పూపు విలువ లేదులే ఇది నిజములే / నేను లేని నీవు లేని లేపులే లేపులే” అన్న చిన్న పదాలతో బఱువైన భావ పరిమళాన్ని వెదజల్లడంతో తెలుగు సినీ ప్రవంచం ఉప్రాతలూగింది. ‘చదువుకున్న అమ్మాయిలు’ సినిమాలో “వినిపించని రాగాలే కనిపించని అందాలే / అలలై మదినే కలచే కలలో ఎవరో పిలిచే” అంటడు. ‘ఆత్మగౌరవం’ సినిమాలో “అందెను నేడే అందని జాబిల్లి” అంటడు. ‘పూలరంగడు’ సినిమాలో “నీవు రాపు నిదురు రాదు” అంటడు. దాశరథి గీతాల్లో ఎక్కుపుగా గజల్, రుబాయిల లక్షణం కనిపిస్తది. ఉమర్ ఖయ్యాం కవితా ధోరణి కనిపిస్తది. రంగులరాట్లుం సినిమాలో “కనరాని దేవుడే కనిపించినాడే / కనిపించి అంతలో కన్నుమరుగాయై / అల నీలి గగనాన వెలిగే నీ రూపు / ఆనందభాష్యాన మునిగే నా చూపు” అనడంతో ఎంత తాత్క్షిక ధోరణి ఉండో చూడవచ్చు. ఇదే సినిమాలోని మరో అధ్యాత్మమైన పాట “నదిరేయి ఏ జాములో స్పృష్టి నినుజేర దిగి వచ్చునో / తిరుమల శిఖరాలు దిగవచ్చునో / మముగన్న మాయమ్మా అలివేలు మంగమ్మా / పతిచేవు ఒడిలోని మురినే వేక / స్పృష్టి చిరునప్పు వెన్నెలలు కురిసేబి వేళ / విభునికి మా మాట వినిపించవమ్మా / పభ్రమకు మా మనవి వినిపించవమ్మా” అంటూ ఆర్తిని గానం చేస్తాడు. శ్రీ వైష్ణవ సాంప్రదాయంలో అమ్మవారితోని అయ్యవారికి చెప్పించడం ఉంటది. అందుకే అన్నమయ్య “మము బ్రోపమని చెప్పవే” అంటడు. అదే ఒరపడి దాశరథి ఈ పాటలోను కనిపిస్తది. ‘మూగనోమూలో’ “నిజమైన కలయైన” అంటూ జీవితసారాన్ని పాటలోకి ఒంపుకుంటడు. ‘మనములు-మమతలు’ సినిమాలో “వెన్నెలలో మల్లియలు మల్లియలో ఘుమఘుమలు / ఘుమఘుమలో గుసగుసలు” అనే పాట ఎంతటి భావకతను మోసుకొచ్చిందో చూడవచ్చు. ‘రాము’ సినిమాలో “మంటలు రేవే నెలరాజు” అంటడు. ‘పూజ’ సినిమాలో “మల్లతీగ వాడిపోగ” వంటి పదాలతో శ్రోతులను ఆలోచింపజేస్తాడు. ‘మంచిమనిషిలో’ “ఓహా గులాభి బాల” అర్థంకాని అమ్మాయిల మనసు లోలోతుల్లోకి తొంగి చూస్తాడు. ‘ఆత్మియులు’ సినిమా కోసం “చిలిపినప్పుల నిను చూడగానే పలు పొంగేను నాలోనే / ఎన్ని

జన్మల పుణ్యాల ఘలమో నిను నే చేరుకున్నాను” అంటూ హాయిగా, ఆశ్వాసంగ పాడుకుంటడు. ‘గూడుపురాతా’ సినిమా కోసం దాశరథి రాసిన “తనివి తీరలేదే నా మనసు నిండ నీవే / ఏనాటి బంధమీ అనురాగం చెలియా... ఓ చెలియా/ఎన్నే పసంత వేళలలో వలపుల ఊయలులూగామే / ఎన్నే పున్నమి రాత్రులలో వెన్నెల జలకాలాదామే” అంటూ తనివితీరని ప్రేమ దాపోన్ని గానం చేస్తాడు. ‘పూజ’ సినిమా కోసం “ఎన్నెన్నే జన్మల బంధం నీది నాది / ఎన్నుబీకి మాయని మమత నాది నీది / ఒక్క క్షణం నిను ఏడి నేసుండలేను / ఒక్క క్షణం నీ విరహం నే తాళలేను” అంటడు. ‘కున్నపుయసు’ సినిమా కోసం “ఏ దివిలో ఏరిసిన పారిజూతమో / ఏ కవిలో మెరిసిన ప్రేమ గీతమో” అంటూ సాహిత్యపు లోతుల్ని తరచి చూస్తాడు. ఈ పాట బాలసులుహృణ్యంకు ఎంతో పేరు తెచ్చింది. ‘బుధిమంతుడు’ సినిమాలో “నను పాలింపగ నడవచి వచ్చితివా / మొరలాలింపగ తరలి వచ్చితివా గోపాల” అంటూ భ్రూపి పారవశ్యాన్ని చూపిందు. ‘రాము’ సినిమా కోసం “దీనులను కాపాడుటకు దేవుడు ఉన్నాడు / దేవుని నమ్మిన వాడు ఎన్నడు చెడిపోడు / ఆకలికి అన్నము వేదనకు జౌషధము / పరమాత్మునికి సన్మిధికి రావే ఓ మనసా/ రారా కృష్ణయ్య రారా కృష్ణయ్య / దీనులను కాపాడ రారా కృష్ణయ్య” అంటూ గానం చేస్తాడు. నిజానికి దాశరథి ఏనాడు కమ్మునిజాన్ని గాని, దేవప్రీణి గాని ఒక్క మాట అన్నియీడు. ‘శ్రీమంతుడు’ సినిమాలో “కొంటే చూపులెందుకు” అంటూ అల్లరి పదాలతో గిలిగింతలు పెడతడు. ‘మా ఇంటి దేవతలో’ “నీ లేత గులాబి పెదవులపై” అన్నపాట ప్రేక్షకులను మైకంలోకి తీసుకపోతాడి. ‘మూగమనసులు’ సినిమాలో మహాదేవన్ అందించిన తమిళ పాట “కావేరి క్కరై ఇరుక్కూ” బాణీలో ఉక్కున “గోదారి గట్టుంది గట్టుమీన సెట్టుంది / సెట్టు కొమ్మున పిట్టుంది పిట్టు మనసులో ఏముంది / వగరు వగరుగా పొగరుంది పొగరుకు తగ్గ బిగువుంది/ తీయతీయగ సాగసుంది సాగసును మించిన మనసుంది” అంటూ రాసిన పాట తెలుగు సిని చరిత్రలో దాశరథి స్థానాన్ని పడిలపరిచింది. ఇది దాశరథికి ఎంతో పేరు తెచ్చిన పాట. ‘మనసు మాంగల్యం’ సినిమాలో “ఏ పుష సమయంలో ఈ చెలి వ్యాదయంలో / ఏ ప్రేమగీతం పలికిందో ఎన్నెన్ని మమతలు చిలికిందో” అంటూ తన ప్రేయసికి తనపట్ల కలిగిన ప్రేమైక సందర్భాన్ని గురించి పాడుకుంటడు. ‘శ్రీదేవి’ సినిమాలో “రాశాను ప్రేమలేభలెన్నే దాచాను అశలన్ని నీలో / భువిలోన మల్లియలాయి దివిలోన తారకలాయి నీ నప్పలే” అంటూ ప్రకృతిలోని రమ్యమైన ప్రతివస్తువును లేభలో అక్కరాలుగా మలుస్తాడు. ‘అమరశిల్పి జక్కును’ సినిమాలో “అందాల బొమ్మతో ఆటాడవా”

అంటదు. సినిమాలలో సైతం సన్నివేశానికి తగ్గట్టగా రాస్తునే మానవసంబంధాలను పెనవేసుకుంటదు. చిన్నచిన్న పదాలతో నే బరువైన బంధాలను అట్టరీకరిస్తడు. ఇవే కాకుండ కమ్మనీ జోలపాటలు, కుటుంబ కథా గేయాలు కడు రఘుణీయంగ రాసిందు. ‘ఆడపడుచు’ సినిమాలో “అన్నా నీ అనురాగం” రైతుకుటుంబంలో “అమ్మా చల్లని మా అమ్మ” ‘నాదీ ఆడజన్సే’ సినిమాలో “చిన్నార్చి పొన్నార్చి పువ్వు” వంటి పాటలు అందుకు మంచి ఉదాహరణలు. ‘బుద్ధిమంతుడు’ సినిమాలో “వేయి వేఱువులు ప్రోగ్రామ్సే వేళా హాయి వెల్లువై పొంగేవేళా రాసెక్షిలో తేలే వేళ” అంటదు. ‘తోటరాముడు’ సినిమా కోసం “జీ బంగరు రంగుల చిలకా పలకవే / ఓ అల్లరి మాపుల రాజు ఏమనీ / నా మీద ప్రేమ ఉండనీ.. నీ పైన అలకే లేదని” అంటదు. విరహ వేదనను రగిలిస్తడు. ‘అత్మియులు’ సినిమా కోసం “ముదిలో వీణలు మోగే ఆశలేన్నే చెలరేగే / కలవై కని అనందం ఇలలోన విరిసె ఈనాడే / సిగ్గుచాటున నా లేతపలపు మెగ్గతొడిగింది / పాలవెన్నెల తానాలు చేసి పూలు పూసింది” సిగ్గు మెగ్గతొడగడం, పాలవెన్నెల తానాలు చేయడం వంటి అందమైన పదాలతో అలరిస్తడు. దాశరథి “చంప్రహోని సినిమాలో “ఓ వీణ చెలీ నా త్రియ సభి / ఈ ఒంటరితం ఏలనో / నా సక్కని రాజెట దాగెనో” అంటదు. ఇంకా ఇదే పాటలో మలయమారుతం మంటలు రేపినట్టు, చిలక పలికినా చికాకు కలిగినట్టు వర్షిస్తడు. ‘జమీందారుగారి అమ్మాయిలో’ “మైగింది వీణ వదే వదే హృదయాలలోన / ఆ దివ్యరాగం అనురాగమై పాడిందిలే / అధరాల మీద ఆడింది నాదం / కసుపాపలందే కదిలింది రూపం” వంటి పాటలతో దాశరథి వీణ పాటల కవిగా ప్రత్యేకతను సంతరించుకుంటదు. తెలుగులో మొట్టమొదటి ‘ఖవ్వాలీ’ రాసింది కూడా దాశరథి. ఇదే సినిమాలోని మరో పాటలో “మీకోసం నీకోసం నా గానం నాప్రాణం నీకోసం” అంటూ సర్వస్ఫూర్ణ అర్పించే ఆ పరిణామ క్రమాన్ని గానం చేస్తడు. ‘మనములు మమతలు’ సినిమాలో “కన్నుమూసింది లేదు నిన్ను మరిసింది లేదు” అంటూ తాత్ప్రిక నేపథ్యంలో పాటను అల్లుకుంటదు. పారకులను మైమరిపిస్తడు. ‘కథానాయకుడు’ సినిమాలో “ముత్యాల జల్లు కురిసె రతనాల మెరువు మెరినే” అంటూ వేఖాలను కరిగిస్తడు. నిచ్చెలి వేచ్చని హృదయంతో ఊసులాడుకుంటదు. ‘రాంరహీం’ సినిమా కోసం దాశరథి ఉర్ధూలో రాసిన “యునాని హకీం హూ” అనేపాటకు మహ్మద్ రఫ్ఫి ప్రశంశల జల్లు కురిపించిందు. ‘సుడిగుండాలు’ సినిమా కోసం ఎలాంటి

పారితోషికం లేకుండ దేశభక్తి గీతాన్ని రాసిచ్చిందు. ఇవే కాకుండ దాశరథి భక్తిరసప్రధానమైన పాటలతో గుండెల్నీ కరిగిస్తడు. ‘పునర్జన్మన్లో దీపాలు వెలిగే పరదాలు తొలిగే” అంటదు. ‘అమాయకురాలు’ సినిమాలో “పాడద నీ నామమే గోపాలా” అంటదు. ‘మేనకోడలు’ సినిమా కోసం దాశరథి రాసిన “తిరుమల మందిర సుందరా సుమధుర కరుణా సాగరా / ఏ రూపున నిను కొలిచేసురా ఏ పేరున నిను పిలిచేసురా” అనే పాట దాశరథి మాత్రమే రాయగల పాటల్లో ఇడొకటి. ‘రామాలయం’ సినిమా కోసం “జగద్భిరామ రఘుకులసోహా.. శరణము నీయవయా రామ కరుణను జూపయా” అంటూ భక్తిపారవశ్యంతో పులకించిపోతడు. ఇవే కాకుండ ఇంకా “కులగోట్టాలు, దాగుడుమూతలు, తేనెమనసులు, నాదీ ఆడజన్సే, బంగారుగాజలు, లేతమనసులు” వంటి ఎన్నో సినిమాలకు పాటలు రాసిందు. తమిళ, మళ్ళీయాళ, కన్నడ, హిందీ పాటల బాణీలలోనే దాశరథి ఎక్కువ పాటలు రాసిందు.

మద్రాస్ ట్ర్యంక్ కాల్ ద్వార ప్రోద్రాబాద్లో బాణీలు విని, కేవలం పది నిమిషాల్లో పాట రాసి పైటల్లో పంపించిన ఘనత దాశరథికి దక్కింది. తేలికగా, అలవోకగా పాటలు రాయగల దిట్ట దాశరథి. ప్రధానంగ సినీ కవికి రచనా వేగమే ముఖ్యం. దాశరథికి అది పుష్పలంగ ఉన్నది. అందుకే కావచ్చు. ఆదుర్తి తన ప్రతీ సినిమాలో దాశరథితో ఒకపోత్తైనా రాయించుకుంటడు. సహజంగ రచయితకు ఉన్న సామాజిక అనుభూతినికి, జీవితానుభూతిన్నా జోడించినపుడే పాట పురుషబోసుకుంటది. సినిమా పాట రాయడం అంత ఆషామాషి ఏమి కాదు.

అందరిని మెప్పించి, ఒప్పిస్తే తప్ప ఒక పాట జన బాహుళ్యంలోకి వచ్చే అవకాశం లేదు. వేలాది పాటలు రాసిన దాశరథి కృష్ణమాచార్యులు “శభావ్ పాపన్న, చదువుకొన్న అమ్మాయిలు” సినిమాలలో కొన్ని సన్నివేశాలలో నటుడిగా కూడ కనిపిస్తడు. నిజానికి సినిమా వ్యాపార రంగం. వ్యాపార రంగంలో సాహిత్యపు విలువల్నీ వెతికి పట్టుకోలేం అంటడు దాశరథి. ఈయన దృష్టిలో సాహిత్యం అంబే “ప్రజల్లో ముఖ్యంగ పారకుల్లో కొత్త అనుభూతిని కలిగించి, హితం చెప్పేది”. దాశరథి యౌవ్యనం రెండు రకాలని, ఒకటి వయసుతో, రెండవది మనసును ముడించింది. పయసతో సంబంధం లేకుండ సామాజిక దృక్పథం కలిగి నిర్మాణాత్మకమైన పద్ధతిలో ఆలోచించి ప్రజా సమస్యలను అర్థం చేసుకొని కళాత్మకంగ రచన చేయడమే ముఖ్యమని

భావిస్తడు.

దాశరథి భిహుముఖ ప్రజ్ఞాశాలి. పద్య, గేయ, పచన కవితా ప్రక్రియల్లో కవిత్వం రాశిందు. దాశరథి కవిత్వంలో సంగీతం, లయ కలగల్చి ఉంటయి. దాశరథి ప్రతి రచనలోను విశ్వజనీనవత, మూనవీయత, దేశక్షతి వంటి అంశాలు చోటుచేసుకుంటాయి. ‘మహాకవి’ అనే బిరుదును సార్థకం చేసుకున్న కవి దాశరథి.

1956 నుంచి ఉపాధ్యా యుధిగా, పంచాయతీ ఇన్ఫోక్స్టర్స్గా, ఆకాశవాణి ఆలిండియా రేడియోలో ప్రయోక్తగా పనిచేసిందు. దాశరథి లితిగీతాలలో ప్రణయ మాదుర్యాన్ని ఒలికించిన “తలనిండ పూదండ దాల్చిన రాణి / మొలక నవ్వులతోడ మురిపించబోకే” అన్న గీతం అత్యంత ప్రజాదరణ పొందింది. ఇదే కాకుండ “భూదరమా సాగరమా, నీలో దీపం వెలిగించు” వంటి లితిగీతాలను ఎన్నింటినో రచించిందు. రేడియోలో జనరంజని అనే ప్రత్యేక కార్యక్రమంతో క్రోతలు కోరిన పాటలకు శ్రీకారం చుట్టిందే దాశరథి. హైద్రాబాద్, విజయవాడ, మద్రాస్ రేడియో కేంద్రాలలో పనిచేసిన దాశరథి 1961లో సినీ గేయ రచయితగా మారి, 1971లో ఉద్యోగానికి రాజీనామ చేసిందు. క్రమంగ సినిమా పాటలు తగ్గిపోవడంతో దాశరథి ఇల్లు గడవడమే కష్టంగా మారింది. ఈ దశలో జలగం వెంగళరావు అంధ్రప్రదేశ్ ముఖ్యమంత్రి కావడంతో 1977లో అంధ్రప్రదేశ్ ‘ఆస్థానకవి’గా దాశరథిని నియమించాడు. దీంతో కొంత ఆర్థికంగ నిలదొకుకున్నడు. మద్రాసులో ఇరుకు గదిలో మగ్గిపోయిన దాశరథి హైద్రాబాద్లో చిన్న ఇల్లు సంపాదించుకున్నడు.

1980 నుంచి దాశరథి సినిమా పాటలు రాయడం దాదాపు తగ్గిపోయింది. ఈలోపు 1983లో ముఖ్యమంత్రిగా అధికారం చేపట్టిన ఎన్.టి.రామూరావు, దాశరథిని ‘ఆస్థానకవి’ బాధ్యతల నుంచి తొలగించి, మహాంధ్రోదయాన్ని కలగన్న మహాకవిని అవమానించిందు. రజాకార్ణను సైతం ఎదిరించిన రాతిగుండె ముక్కలైంది. తీవ్ర మనస్తాపనానికి గురైన దాశరథి మంచం పట్టిందు. అనతికాలంలోనే అంతలేని ఆవేదనతో నవంబర్ 5, 1987 కార్టీకపౌర్ణమి నాడు చనిపోయిందు. తుది శ్వాస విడిచే వరకు పేక్సిప్పియర్, మిల్లునెల సాహిత్యాన్ని కలగన్న దాశరథి భూతికం ఈ సమాజాన్ని విధిచిపోయిందు.

దాశరథి చనిపోయిన తర్వాత “కవితా శరథి దాశరథి” అన్న పేరుతో డా॥ అక్రియాజు సుందర రామకృష్ణ శతాధిక పద్య కావ్యాన్ని

రచించి, 2003లో పుస్తకంగా ప్రచురించిందు. విద్యార్థులు దాశరథి కవిత్వం మీద పరిశోధనలు చేసి పట్టలు పొందిందు. కానీ సీమాంధ్ర పాలకులు ఏనాడు దాశరథిని గురించి ఆలోచించిన దాఖలాలు లేవు. ఎపరికి తెలువని “బళ్ళారి రాఘవ” విగ్రహం ట్యూంకుబండు మీద ఉన్నది గాని, దాశరథి విగ్రహాన్ని మాత్రం ఎక్కడ ప్రతిష్ఠించలేదు. పలస పాలకులు ట్యూంకుబండు మీద విగ్రహం పెట్టకపోయినప్పటికీ సాహితీ ప్రేమికులు, దాశరథి అభిమానులు ముఖ్యంగ గూడారు గ్రామ ప్రజలు 2008 నవంబర్ 30న స్వగ్రామంలో దాశరథి విగ్రహాన్ని ప్రతిష్ఠించి గుండెల్లో నిలవుకుందు. విగ్రహాదాత అడ్డగోడె నరేష్ ఆధ్వర్యంలో ప్రజాయుద్ధనౌక గద్దర్ దాశరథి విగ్రహాన్ని అవిష్కరించిందు.

ఇలాంటి అవమానాలెన్నో దిగమింగిన ఈ నేల యుద్ధానికి సిద్ధమైంది. తెలంగాణ ప్రాంతానికి అన్ని రంగాలలో అన్యాయం

చేస్తున్న సీమాంధ్ర పాలకులను తరిమి కొట్టడమే శర్యాంగా తెలంగాణ ఉద్యమం ఉధృతమైంది. దీక్షలు, పోరాటాల ఫలితంగ తెలంగాణ రాష్ట్రం ఆవిష్కరించింది. మొదటి ముఖ్యమంత్రిగా ఉద్యమ నాయకుడు కేసీఆర్ పాలన మొదలైంది. వెంటనే 2014 జులై 22న దాశరథి జయంతిని తెలంగాణ ప్రభుత్వం ఖండం నిర్వహించింది. ఆ మహాకవిని గుర్తు చేసుకుంది. మరుసటి సంవత్సరమే దాశరథి పేర లక్ష సూచపదహారు రూపాయల అవార్డును నెలకొల్పింది. మొట్టమొదటి ‘దాశరథి అవార్డు’ ను తిరుమల శ్రీనివాసచార్యకు, తర్వాత వరుసగా జె. బాపురెడ్డి, ఎన్.గోపి, వరుల శివకుమార్, ఈ సంవత్సరం కూరెళ్ళ విరలాచార్యకు ప్రదానం చేయడం జరిగింది. అయితే ప్రభుత్వం ఆ కుటుంబాన్ని అన్ని విధాలుగా ఆదుకోవాల్సిన బాధ్యత ఇంకా మిగిలే ఉంది. తెలంగాణ సమాజం గర్వంచే విధంగ దాశరథి విగ్రహాన్ని ఏర్పాటు చేసుకోవాల్సిన బృహత్తర కార్యక్రమం అట్లనే ఉన్నది. కాబట్టి ప్రభుత్వం దీనిపై ఆలోచించాలని, ఆ మహాకవిని ఆత్మకు శాంతి చేకూర్చాలని ఈ సందర్భంగా విజ్ఞాపి చేసుకుంటున్నాము.

దాశరథి లక్ష్మీం,

సెల్: 7337558052

-అంబటి వేకువ,

m: 94927 55448

e: varji.ambati@gmail.com

సినిమా పాటలు

తగ్గిపోవడంతో దాశరథి ఇల్లు గడవడమే కష్టంగా మారింది. ఈ దశలో జలగం వెంగళరావు అంధ్రప్రదేశ్ ముఖ్యమంత్రి కావడంతో 1977లో అంధ్రప్రదేశ్ ‘ఆస్థానకవి’గా దాశరథిని నియమించాడు. దీంతో కొంత ఆర్థికంగ నిలదొకుకున్నడు. మద్రాసులో ఇరుకు గదిలో మగ్గిపోయిన దాశరథి హైద్రాబాద్లో చిన్న ఇల్లు సంపాదించుకున్నడు.

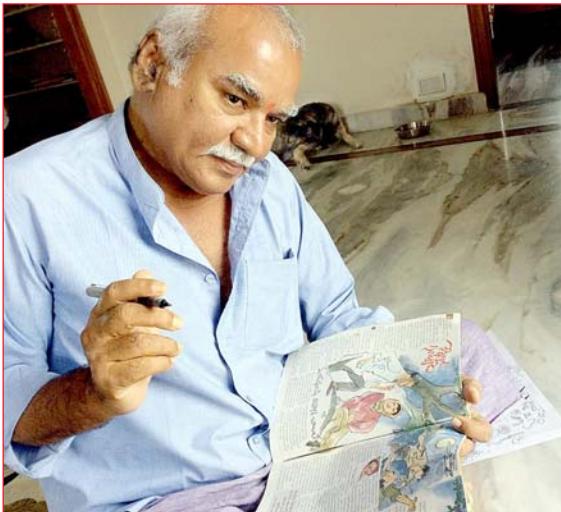
బోమ్మలకు ప్రాణం పేశస్తన్న గోపాలగాండ్

తన బాల్యం చాలా అందమైనది. ఎంతో వైతన్యం..మరింతో ఉత్సాహం. మూగ జీవాలతోనే తన అనుబంధం. పొలాలు, బావులు, చెట్లు, పశువులు, కోళ్ళు.. ఇలా అన్నీ తన బొమ్మలే. ఊరి గోడలపై యాభై ఏళ్ల దాటినా తన బొమ్మలు లీలగా ఇప్పటికీ కనిపిస్తాయి. ఊర్లో, స్వామ్యాల్లో అందరూ తన బొమ్మలను అభిమానించేవారే.. తనను ప్రోత్సహించినవారే అంటారు చిత్రకారుడు గోపాల్ గాండ్.

వీరు ఆర్టిష్ట్ గోపిగా తెలుగు పత్రికా పారకులందరికి చిరపరి చిత్రుడు. 'గోపే' 1952 జూన్ 6న మహాబూబ్ నగర్ జిల్లా కొల్లాపూర్ దగ్గరలోని ఎనవెట్ల గ్రామంలో జన్మించారు. నారాయణమ్మ, హను మంతు గాండ్ వీరి తల్లితండ్రులు. భార్య ప్రభావతి, కొడుకులు చైతన్య, అభివేంక, కూతురు శిరీష.

పల్లెటూల నుండి పట్టానికి:

ఎల్.గోపాల్ గాండ్ చిన్నతనం నుండి పెయింటింగ్ వేయడం హాబీగా పెట్టుకున్నారు. 1969 జూన్ లో 17 ఏళ్ల వయస్సులో పౌచ్ఛర్ణసే సర్టిఫికెట్టో మారుమూల పల్లెటూరి నుండి సిటీలో అడుగుపెట్టారు. పైన్ ఆర్ట్స్లో చేరితే బాగుంటుందని అన్నయ్య సలహాతో జీవెన్టియూ పైన్ ఆర్ట్స్లో చేరారు. ఐదేళ్ల డిప్లొమా కోర్సు అది. అందులో విద్యార్థులు, లెక్షణర్స్ ఏదో ట్రైమ్పాస్ కోసం

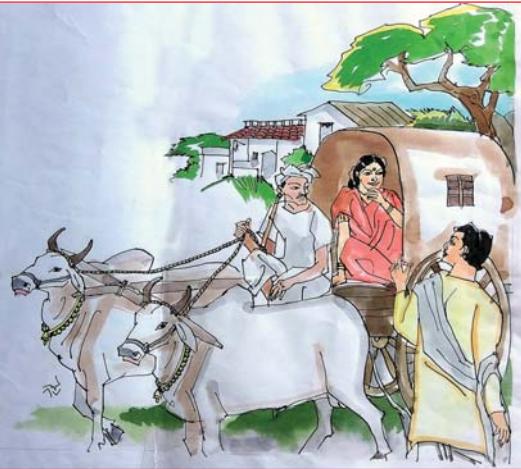
వచ్చినట్టుగా ఉండేది. అప్పట్లో సినిమా హార్ట్ దగ్గర నటీసటుల పెయింటింగ్ పెట్టేవారు. అవి గోపాల్సు ఎంతో ఆకర్షించాయి. ఆ స్వాదియోస్ హాండ్ సినిమాలకు 'జ్ఞా' అని, తెలుగు సినిమాలకు ప్రసాద్, అనిత అనే స్వాదియోలు పనిచేసేవి. గోపాల్ రెగ్స్యూలర్స్ గా అక్కడికి వెళ్లేవారు. వాళ్లు తన స్నేచ్ఛన్ చూసి చాలా ఎంకోట్ చేసేవారు.

ప్రసాద్, రామకృష్ణ, అంబాజీ మొదలైన పెయింటర్స్ అద్భుతంగా పెయింటింగ్ చేసేవారు.

చిత్రకారునిగా...

అంబాజీగారు 'అవరాధ పరిశోధన' అనే డిప్లొట్ పత్రికకి కవర్ పేజీలు వేసేవారు. తనను ఒకసారి తీసుకెళ్లి వాళ్లకు పరిచయం చేసి ఇలాస్ట్రేషన్ పని ఇప్పించారు. అది మొదలు మిగతా పత్రికలు అంద్ర పత్రిక, ఆంద్ర ప్రభ, ఆంధ్రజ్యోతి, యువ పంచి బాటిల్లో కూడా తన బొమ్మలు చూసి తీచామగారు కొండరు ఆర్టిస్ట్సు మిత్రులతో బొమ్మలు చాలా బాగుంటున్నాయని అభినం దించారట. వారి సలహాతో 'ముత్యాల ముగ్గు' పండ రోజుల పండగ సందర్భంగా షైదరాబాద్ లో బాపుని కలిశారు. ఆయన చాలా సంతోషించి ప్రకాశ్ ఉన్న నవోదయ రామోహన్రా వుకి పరిచయం చేసి మీకు విజయ వాడలో ఎక్కువ వర్క్ ఉంటుందని అక్కడికి రమ్మన్నారు. వారి సలహా

మేరకు విజయవాడ పిట్ట అయ్యారు.

పైన్ ఆర్ట్స్ లో తమ సీనియర్ బి.నరసింగరావు ‘మా భూమి’ అనే చిత్రాన్ని నిర్మించి తనకు పబ్లిసిటీ అవకాశం కల్పించారు. బాపు గారి మాత్ర పబ్లిసిటీ ద్వారా తనకు చాలా అవకాశాలు వచ్చాయి. ‘రారాకృష్ణయ్య’, ‘బొంగలదోపిటీ’, ‘రంగులకల’ మొదలైన సినిమాలకు కూడా పబ్లిసిటీ డిజైనర్గా పనిచేశారు. అప్పటికే గోపాల్ విజయవాడలో ఇబ్బంది పడడం, అది చూసిన ఐపీవెన్ అధికారి కె.సదాశివరావు(ఎపి డెయిరీ ఎండి) అడక్కుండానే ఆర్టిస్టు ఉద్యోగం అపాయించుంటే లెటర్ పంపించారు. చేరాలా..? వద్దా..! అని తాను చాలా సందిగ్ధంలో ఉంటే గోపాల్ అన్నయ్య రెండుసార్లు విజయవాడ తిరిగి తనకు ఉద్యోగంలో చేర్చించారు. అతి కష్టం మీద 18 నెలలు పనిచేసి ఉద్యోగానికి రాజీనామా చేశారు.

‘ఉడయం’ లోగో కోసం తెలుగు ఆర్టిస్టులందరినీ అడిగి డిజైన్ చేయించారు. తాను చేసిన డిజైన్ సెలక్ట్ అవ్వడం తనకు ఎంతో సంతృప్తినిచ్చింది.

ఎన్ని చేసినా తెలుగు పత్రికలకి బొమ్మలేసి (ఫీలాన్స్ ఆర్టిస్టు)గా బతకడం చాలా దుర్భారం. చాలాసార్లు పిల్లలు సూర్యులు రిక్షాకి ఇప్పుడానికి కూడా డబ్బులుండేవి కావు. ఎన్ని కష్టాల్చురైనా బొమ్మల మీద ప్రేమతో అదే వృత్తిలో కొనసాగారు. ఆ టైమ్స్లోనే తెలుగు

సమాచార శాఖ వారు ‘తెలుగు సమాచారం’ అనే పత్రిక పెట్టారు. నందగోపాల్ తనను సైదులుకి పరిచయం చేశారు. తన పర్కు ఎన్సెటీఆర్ గారికి సచ్చడంతో ఓ నాలుగైదు ఏళ్లు గొడ్డుచాకిరి చేశారు. అప్పుడు పబ్లిసిన కొద్దిపాటి డబ్బులను కూడా నిలబెట్టుకోలేకపోయారు గోపాల్. పక్కింటాయనకి థించన్ అరవై వేలదాకా వస్తుందట తెలుసా? ఔ జంటాయనకి లక్ష్మదాకా వస్తుందని కూడా తెలుసా? యాహై ఏళ్లు బొమ్మలేసినా నీ జేబులో చిల్లర కూడా ఉండదు. అని పెళ్లాం, పిల్లలు రోజుకు వందసార్లు సరదాగా వెక్కిరిస్తుంటారు.

పీళ్లందరినీ.. ఎప్పుడు? ఎలా? సంతోష పెట్టాలో తేలిక అటక మీదున్న పత్రికల బూజు మరోసారి దులిపి బ్రష్ అందుకున్నారు. ఏళ్ల తరబడి తలవంచి బొమ్మలేస్తూ ఒకే చోట కూర్చోవడం వల్ల ‘సయాటికా’ తనని ఆక్రమించి వెనక్కి లాగుతోంది. అయినా పరుగెత్తాల్సిందే.., తాను చేరుకోవాల్సిన గమ్యం ఇంకా చాలా దూరం ఉంది. యుధం అయిపోలేదు. బతుకు యుధం చేయాల్సిందే! అంటున్నారు ఆర్టిస్టు గోపి.

- రామకృష్ణ కాంపాటి,

m : 9866168863

e: ramakrishna.praja@gmail.com

మన కాలపు కళా స్వాధీనకుడు గిరీష్ కర్ణాడ్

వర్ధమాన భారతీయ సాహిత్య కళా రంగంలో విభిన్న స్వభావాలు, జీవితమంతా నాటకరంగానికి అంకితం చేసి ఎక్కువలసిన శిఖారులన్నీ అధిరోహించిన కళాకారుడు. గిరీష్ కర్ణాడ్ గత నెల 10న బెంగుళూరులో కన్నుమూని భారతీయ నాటకరంగంలో విషాదం నింపారాయన. కన్నుడు సాహితీ, సాంస్కృతిక, కళారంగాలలో తనదైన ముద్ర వేసిన కళాకారుడు గిరీష్ రఘునాథ్ కర్ణాడ్. ‘జ్ఞానపీఠ్’ అందుకున్న కన్నడిగులలో ఈయన ఏడవవాడు కాగా, నాటక రచయితల్లో రెండోవాడు.

నాటక రచయిత, నటుడు, దర్శకుడూ అయిన గిరీష్ కర్ణాడ్ మహారాష్ట్రలోని మాధరన్లో జన్మించాడు. కవితా రచనతో తన సాహితీ వ్యవసాయం ప్రారంభించిన కర్ణాడ్ గణితంలో డిగ్రీ పొంది, ‘రోడెన్’ స్కూలర్ వివేష్ట్ 1960-63 కాలంలో ఆక్స్పిఫర్ యూనివర్సిటీలో ఉన్నత విద్యాభ్యాసం చేశాడు. 1961లో తన తొలి నాటకం ‘యుయాసి’ని ప్రాశారాయన. ఈ నాటకం 1961లో మైసూరు ప్రభుత్వ అవార్డునందుకున్నది. రెండవ నాటకం ‘తుగ్గక్క’ సంచలనం స్ఫైరించింది. ఆక్స్పిఫర్ నుండి తిరిగివచ్చిన తర్వాత చేసిన ఈ రచన ఆంగ్లంలోకి అనువాదమై అనంభ్యాక పర్యాయాలు ప్రదర్శితమై 1964లో ‘మైసూరు సాహిత్య అకాడమీ’ అవార్డు అందుకున్నది. 1971లో ‘హయవదన’ నాటకం రాసిన కర్ణాడ్ ‘ఉత్తమ నాటక రచయిత’గా ‘సాహిత్య అకాడమీ’ అవార్డునందుకున్నారు.

‘అంజుమల్లిగి’ (1976), ‘హాట్ న హుంజ’ (1980), ‘బాలి’ ‘సాగమండల’ (1990), ‘తలదండ’ (1991) తదితర గొప్ప నాటకాలను అయిన రచించారు. వీటిలో ‘తలదండ’ నాటకాన్ని హిందీలోకి అనుస్వరం చేసి ‘రక్త కళాట్ట’గా ప్రదర్శించారు కూడా. సంగీత నాటక అకాడమీ చైర్మన్‌గా, ‘పదుభూషణ’ గ్రహీత అయిన కర్ణాడ్ రచనల్లో రాశి కంటే వాసికి ప్రాధాన్యత ఇస్తారు. ‘రంగ స్థలాన్ని వారావత్తికలా మార్పడం నాకిష్టంలేదు. వర్ధమానాన్ని విమర్శనాత్మక దృష్టితో పరికించాలంటే కొంత “దసరం” పాటించడం చాలా అవసరం” అంటారాయన.

కర్ణాడ్ నాటకాల్లోకిల్లా సంక్లిష్టమైన అంశాలను ప్రతిభింబించినది ‘తలదండ’. మతతత్త్వాన్ని, అన్విధాలైన తీవ్రవాద, ఉన్నార్థ ధోరణలను ఇందులో వ్యక్తిరేకిస్తారు. అయింధ్య ఉదంతాన్ని పురస్కరించుకుని రేగిన మతకల్లోలాలను దృష్టిలో ఉంచుకుని

‘తలదండ’ను ప్రాశారాయన. 12వ శతాబ్దపు ప్రపంచ బసపణ్ణ జీవనాన్ని ఆధారంగా తీసుకుని ఈ నాటకం రాశారాయన. బసపణ్ణ శిఘ్యుల సాయంతో నాటి కుల వ్యవస్థాపై తిరుగబాటు చేశారు. అయిన అనుచరులు కులాలను పరిత్యజించి బ్రాపణ్ణ అనే నామాన్ని ధరించేవారు. కానీ ఒక బ్రాహ్మణ బ్రాపణ్ణ యువతి ఓ శూద్ర యువకుడిని పెళ్ళాడగనానే ఊరు ఊరంతా హింసకాండ రేగి రక్తం ఏరులై పారిన విషాదకర స్తితిని తలదండ నాటకం చిత్రిస్తుంది. బసపణ్ణ శిఘ్యులలో కొండరు ఆయనకు ఎదురుతీరగడం కూడా నాటకంలో కనిపిస్తుంది. దాదాపు రెండు వందల ఏళ్ళపాటు బ్రాపణ్ణలు అడవుల్లో అజ్ఞాత జీవనం గిపారు. పీరే తదనంతర కాలంలో క్రూటకలో ‘లింగాయతీ బలిజలు’గా అవిర్భవించారు. ఈ తలదండ నాటకాన్ని నేపసల్ స్కూల్ ఆఫ్ డ్రామా విద్యార్థుల కోసం ఇబ్రహీం అల్వాజీ దర్జకత్వంలో ‘నాగమండల’ నాటకాన్ని ఫెస్టివల్ ఆఫ్ ఇండియా ఉత్సవాలలో భాగంగా బెర్రిన్, లీపింగ్లో ప్రదర్శించారు కూడా.

కర్ణాడ్ నాటక రచయిత, నటుడు, దర్శకుడూ కూడా. ఆయన నాటకాలన్నీ క్రీడా పరీక్షల్లా ఉంటాయి. ఎంతో తార్కికంగా, సహాతుకంగా ప్రతి సీనీలోనూ రూపొందిస్తారు. అందుకే భారత దేశపు అగ్రగణ్యపు నాటకకర్తలలో గిరీష్ కర్ణాడ్ ఒకరు’ అన్న శ్యాంబెనెగ్జెషన్ మాటలు అక్కర సత్యాలు.

జ్ఞాతియ సిని నటుడు గిరీష్ కర్ణాడ్

గిరీష్ కర్ణాడ్ ‘థియేటర్ ప్రేమికుడు. సినిమాల్లో నటించినా, నాటకరంగాన్నే ఇష్టపడతా రాయన. కళాత్మక, వ్యాపార సినిమాల్లో నటించిన తాను నటను ఎన్నడూ సీరియస్‌గా తీసుకోలేదంటారు. అయితే ఆ నటనలో మాత్రం సినియారితీ ప్రేక్షకుడికి కొట్టాచ్చినట్టు కనబడుతుంది.

గిరీష్ కర్ణాడ్ సిని, నాటక రంగాల్లో కాలుమోపాలని ఆదిలో అనుకోలేదు. సినిమా రంగంలో ఉద్దేశపూర్వకంగా అడుగు పెట్టలేదు. ‘సంస్కూర్చ’ నపలని అదే పేరుతో తీసున్న పరాభి ఆప్యోనంచై ఆ సినిమాలో నటించాడు. ఈ సినిమాకు నహకార దర్జకత్వం కూడా చేపట్టిన కర్ణాడ్ ఆ తరువాత బెనగెల్ మంథన్, బసు భట్టి స్పౌమి చిత్రాల్లో నటించగా అవి విజయం సాధించాయి. ఈ నేపథ్యంలో స్వప్తపోగా నాటకకర్త, నటుడూ అయిన కర్ణాడ్

ఆ తరువాత సినిమా దర్జకుడిగా అవతరించడంలో పెద్దగా ఆశ్చర్యపోవలసిన అవసరం లేదు. 1971లో ‘పంశ్వక్షు’ చిత్రానికి బి.వి. కారంత్ తో కలిసి దర్జకత్వం వహించి నటించారాయన. ఈ సినిమా ఆ యేచు జాతీయ అవార్డులలో ఉత్తమ ప్రాంతీయ చిత్రం, ఉత్తమ దర్జకుని అవార్డులను అందుకోవడం విశేషం. ఈ సినిమాలో ‘నానక్ దుఖయాసచ్’ పాట రాసిన ప్రేమదావన్ ఉత్తమ గీత రచయిత పురస్కారం అందుకున్నారు కూడా.

అలా తొలి సినిమాతోనే జాతీయ స్టోయిలో సంచలనం సృష్టించిన కర్మాద్ధి ఆ తరువాత “కాడు”, 1978లో ‘బండానొందు కాలదల్లి’, 1977లో బి.వి.కారంత్ తో కలిసి ‘గోధూళి’, శికిపూర్ తీసిన ‘ఉత్సవ్’ (1985), 92లో ‘చెలువి’ చిత్రాలకు దర్జకత్వం నెరిపాడు. ‘చెలువి’ చిత్రం ‘జాతీయ అవార్డు’ తెచ్చిందాయన�sk.

1978లో తీసిన ‘బండానొందు కాలదల్లి’ చిత్రాన్ని చారిత్రక నేపథ్యంలో రూపొందించారు. ఇందులో ‘కళరిపయ్యాటు’ యుద్ధ రీతులను, విజయనగర సాప్రాజ్య పతనం తదుపరి రేగిన కల్లోలాన్ని చిత్రించారు. ‘ఘృష్టకటికం’ నాటకాన్ని శశికపూర్ గిరీవ్ కర్మాద్ధి దర్జకత్వంలో ‘ఉత్సవ్’ పేరుతో నిరించారు. అయితే ఈ చిత్రం వ్యాపారపరంగా విఫలమవడంతో కర్మాద్ధి నిరాశకు గుర్తొనడు. ఈ సినిమా నిర్మాణానికి ఒక సంపత్తురం పట్టింది. దాన్ని సృష్టించడానికి నా జీవితంలో ఐదేళ్ళ కాలాన్ని కేటాయించి నా ‘సర్వశక్తులూ ధారపోశానని ఒకానొక ఇంటర్వ్యూలో చెప్పుకున్నారాయన. ఇలా కొంతకాలం అజ్ఞతంలో పున్న ఆయనను 1987లో ‘ఖికగో’ యూని వర్ధించి సంస్కరణ నాటకరంగంలై ఉపస్థినించడానికి అప్పోనించడంతో ఆయన ప్రవాసానికి తెరవడింది.

కర్మాద్ధి ‘చెలువి’ పర్మావరణాన్ని ఉప్పిలో వుంచుకుని తీసిన కళాఖండం. ఈ సినిమా ముగింపులో ప్రకృతి (చెట్టు రూపంలోని ట్రై) విగిపోయిన తన కొమ్ములు, రెమ్ములు తెచ్చి ఒక మంటం ద్వారా తిరిగి బ్రతికించవచ్చని చెబుతుంది. కాని దర్జకునిగా కర్మాద్ధి అలా చేయకుండా

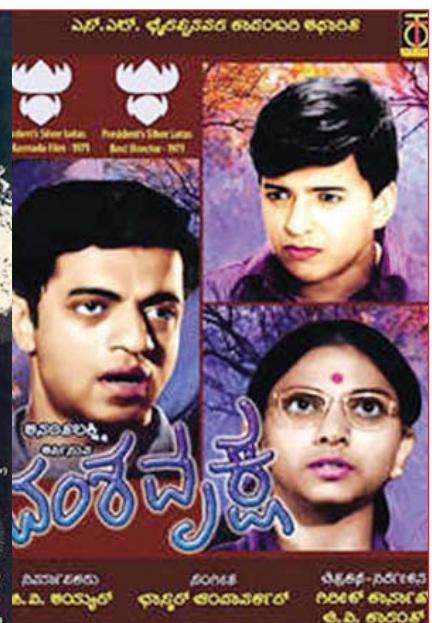
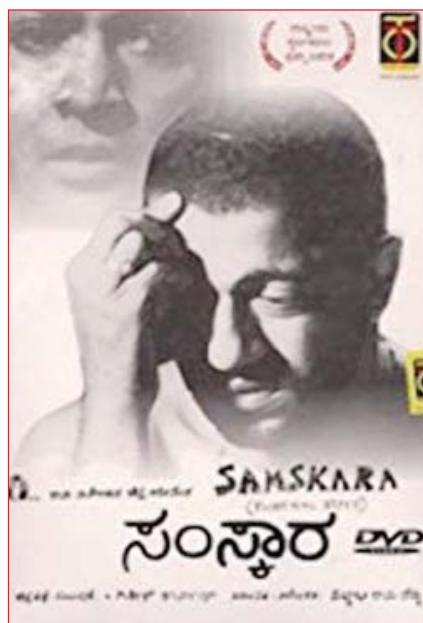
విషాదాంతంగా తీశాడు. ఎందుకంటే పర్మావరణం అంటే ఏమిటో తెలీని పరిస్థితిలో చాలామంది వున్నారు. కనీసం ఈ విషాదాంతం చూస్తే కొండరు స్పందించి మారుతానేది కర్మాద్ధి ఆశాభావం కావచ్చు. తొలినాటి ‘పంశ్వక్షులో’ కుల వ్యవస్థ మీద తిరుగుబాటు చేశారాయన. ఇంకా గిరీవ్ కర్మాద్ధి నిశాంత్, బధిర, హిందీ, మరాతి, కన్నడ, తెలుగు, తమిళ్ చిత్రాల్లో నటించారు.

తెలుగులోకి డవ్ అయిన (కానచెంకి) ‘వింత అనుభవం’ లో పైల్కియాట్టోగా నటించిన కర్మాద్ధి ‘ఖాందాన్’, ‘మాల్హుడీ దేనే’, ‘సిరాజహ హమారా’ సైన్స్ సీరియల్ ‘టర్మింగ్ పాయింట్’ (వ్యాఖ్యాతగా) వంటి బి.వి. సీరియల్లో నటించారు. ‘మానస’ అనే టెలి ఫిలింను స్వయంగా రూపొందించారు.

అయితే వాస్తవిక సినిమా దర్జకునిగా, నటువిగా, రచయితగా గొప్ప పేరున్న కర్మాద్ధి వ్యాపార సినిమాల్లో నటించడం ఆయన అభిమానులు కొండరికి నచ్చలేదు. అందుకు సమాధానంగా ‘నా పంధాను కొనసాగించేదుకు కావలసిన డబ్బు కోసమే కమర్షియల్ సినిమాలను పేకప్ప చేస్తున్న నంటారాయన.

ఏది ఏషైనప్పటికీ వెంటవెంట ఏకబిగిన రిశ్యు చుట్టే సినిమాలు తీయడం, ఒక్క రాత్రిలో కథ-స్నేహప్ప రాయడం వంటి వ్యాపార ఫోరటికి దూరంగా పుండే కర్మాద్ధి తన సినిమాల ద్వారా, తన నాటకాల ద్వారా సమాజాన్ని ఎడ్యుకేట్ చేయడానికి ప్రయత్నించారు. అందుకే ఆయన నాటకాలకు ‘జ్ఞానపీఠం’ లభించింది.

‘సంస్కార’ సినిమా తీస్తున్నప్పుడు అసలు దర్జకుడు పాభి కాదని, గిరీవ్ కర్మాద్ధి డైరెక్ట్ చేస్తున్నారని కథనాలు వచ్చినవి. కానీ గిరీవ్ దర్జకత్వం జోలికి పోలేదు. ఈ సినిమా అంతా మైసురు దగ్గర్లోని గ్రామంలో మాటింగ్ జరుపుకున్నది. అయితే మొదట్లో దర్జకుడియనే అనే పుకారు తరువాత బి.వి. కారంత్ తో కలిసి ‘పంశ్వక్షు’ కు దర్జకత్వం నెరవడంతో నిజమైంది. ఇట్లా సినిమాల్లోకి రావడం, నటుడు, దర్జకుడు కావడం అనుకోకుండానే జరిగిపోయినది.

‘వంశవృక్ష’ కథ ఆధారంగానే బాపు తెలుగులో ‘వంశవృక్షం’ తీశారు. ‘వంశవృక్షతో జాతీయ స్థాయిలో కారంత తో కలిసి ‘ఉత్తమ దర్శకుని’ అవార్డు అందుకున్నారు. వీరిద్దరూ ఆ తరువాతే ‘గోధూళి’ (1977) చిత్రాన్ని కూడా డైరెక్ట్ చేశారు.

‘శంకరాభరణం’ తరువాత అటువంచిదే మరోచిత్రం తీయాలనుకున్న జంధూల అనందభైరవి’ (1984) తలవెట్టారు. ప్రధానంగా ఇది నాట్య ప్రధాన చిత్రం. గిరీం కర్నూల్ నాట్య గురువు నారాయణ శర్మ పాత్రతో తెలుగు సినిమా రంగానికి పరిచయమైనారు. ఆ పాత్రలో ఒదిగి పోవడానికి ఆయన శేషు మాట్లారు వద్ద రెండూ నెలల పాటు కానాచిహ్నాడి నేర్చుకున్నారు. ఈ సినిమా గొప్ప విజయం సాధించింది. ఈ చిత్రం చూసిన సి.నారాయణారెడ్డి గారు “నారాయణ శర్మ పాత్ర పోషించడానికి గిరీంకర్నూల్ పుట్టారని” ప్రశంసించారు. కర్నూల్కి ఈ సినిమాతో “ఉత్తమ నటునిగా ఫిలింఫేర్” అవార్డు వచ్చింది.

ఆ తరువాత కె.విశ్వనాథ్ ‘శంకరాభరణం’ చిత్రాన్ని హిందిలో సుర్సంగమ్ గా తీస్తున్నపుడు శంకర శాస్త్రి పాత్రకు గిరీంనే ఎంపిక చేసుకోవడం ఆయనకో గొప్ప గుర్తింపు. ఆ తరువాత గిరీం చాలా తెలుగు చిత్రాల్లో కనిపించారు. సంకీర్ణ, జీవనవేదం, ప్రాణాదాత, ధర్మచక్తం, రక్షకుడు, శంకరుడా ఎం.బి.బి.వెన్, కొమరంపులి వంచి చిత్రాల్లో ఆయన నటించారు.

అనలు గిరీంకి ఆఫ్ బిట్ చిత్రాల్లో నటించడం వల్లనే ఎక్కువ పేరు వచ్చింది. మృణాల్సేన్, సత్యజిత్రీ, ర్యాంబెనెగళ్ వంచి ఉత్తమ దర్శకులతో కలసి పనిచేశారు. ‘భూమిక, మంథన్’, ‘నిషాంత్’ వంటి చిత్రాలలో ఆయనను తప్ప మరొకరిని జోహించలేదు. ‘నిషాంత్తో టీచరగా, ‘మంథన్’ లో క్లీర్ విష్వవ మూర్తి కురియాన్గా ఆయన నటన అనస్య సామాన్యం. బసూచట్లీ స్టోమి’ చిత్రాల్లో గిరీం నటుడిగా గుర్తుండిపోయే పాత్రలు పోషించారు.

ఇంకా కర్నూల్ “జాదూగా శంభ్య” (1974), ‘జీవన్ ముక్కి’ (1977),

గిరీంకి ఆఫ్ బిట్ చిత్రాల్లో నటించడం వల్లనే ఎక్కువ పేరు వచ్చింది. మృణాల్సేన్, సత్యజిత్రీ, ర్యాంబెనెగళ్ వంచి దర్శకులతో కలసి పనిచేశారు. ‘భూమిక, మంథన్’, ‘నిషాంత్’ వంటి చిత్రాలలో ఆయనను తప్ప మరొకరిని జోహించలేదు. ‘భూమిక’ పాత్రతో టీచరగా, ‘మంథన్’ లో క్లీర్ విష్వవ మూర్తి కురియాన్గా ఆయన నటన అనస్య సామాన్యం. బసూచట్లీ స్టోమి’ చిత్రాల్లో గిరీం నటుడిగా గుర్తుండిపోయే పాత్రలు పోషించారు.

సందర్భి(1978), సంపర్క్ రత్నదీప్(1979), బేకసూర్, మనుసందీ, ఆషా, అప్పేవరాయా(1980), వమా(1981), ఉంబర్తా, అపురూప(1982), ఏకబార్ చలే ఆవో, అన్సేపటీ(1983) తరంగీ, డైవోర్స్(1984), జమానా, మేరీ జంగీ(1985) నీల్ కురింజ్, పూతప్పల్, నాన్ అడిమై ఇల్లె (1986), సూత్రధార్(1987), ఆకర్ణం, పథు ఉపాకిరణ(1988), గుజ, అంతర్మంద్, బ్రాహ్మణ, మాత్రాల్ మాత్రాల్ (1991), పూర్ణ నత్య, కాదలన్, అగాధ నంగీత, సాగర(1994), కానూరు హాగ్గుడితి, ఎక్-47, జన్మదాత, గానయోగి పంచాక్షరి గవాయ్, ప్రత్యార్థ(1999), లవకుశ(2007), నర్తకి(2011), ముగమూడి (2012), సామ్రాట్ అండ్ కో,

నవారి-2(2014), రణవిక్రమ (2015), 24(2016) విదుర(2019)” వంచి తెలుగు, తమిళ, కన్నడ, మలయాళ, మరాఠి చిత్రాలలో నటించారూయన. ఆయన తొలి చిత్రం తుది చిత్రం రెండూ కన్నడంలోనే ఉండటం విశేషం. తెలుగులో ‘ప్రేమికుడు’, రక్షకుడు, (డబీంగీ) చిత్రాలలో కనిపించారు. కాగా ‘టైగర్ జిందాబై’(2019) కర్నూల్ చిపరి చిత్రం.

1938 మే 19న మారాల్ పుట్టి కన్నడిగుడిగా ఎదిగిన ఆయన నాటకరంగం తన జీవనాదిగా ఎంచుకుని భారతీయ నాటక, సినిమా రంగాలను అర శతాబ్దానికి పైగా చక్కటితం చేసిన అనమాన ప్రతిభాశాలి. ఆయన కవిగా, రచయితగా, నటునిగా, నాటక దర్శకునిగా ఒక దానిలోంచి మరొకదాంట్లోకి ప్రవేశించుతూ తనదైన బలవైన ముద్రను ఆపిపురించిన మన కాలపు కళా స్టోపిన్కుడు, ప్రయోగశిలి. గిరీంకర్నూల్ వంటి బహుముఖ ప్రతిభాశాలురు చాలా అరుదుగా పుడుతుంటారు. ఆయనకిదే నివాళి.

- హమేషిభాబు,

m: 7780736386

e: hrameshbabu5@gmail.com

అవార్డులు - సత్కారాలు

- ‘సంగీత నాటక అకాడమి’ అవార్డు (1972)
- డైరెక్టర్, పూనా ఫిలిం అండ్ టెలివిజన్ ఇన్ఫోట్యూన్యాట్ (974)
- ‘పద్మశ్రీ’ (1974)
- ‘పద్మభూషణ’(1992)
- ‘పుస్తక సాహిత్య పరిషత్తే’ పురస్కారం (1992)
- ‘కేంద్ర సాహిత్య అకాడమి’ అవార్డు(1994)
- ‘జ్ఞానపీఠ్’ పురస్కారం (1998)
- ‘కౌశిధాన్ సమ్మాన్’(1998)
- ‘రాజ్యోత్సవ’ పురస్కారం
- ‘దుక్కిల కాలిఫోర్నియా వర్షిటీ’ - ‘గౌరవ డాక్టర్స్’(2011)
- ‘ఉత్తమ దర్శకుడుగా జాతీయ అవార్డు’ (బి.వి.కారంతో కలిసి) (1971)
- ఉత్తమ కన్నడ చిత్రం ‘వంశవృక్ష’ (1971)
- ఉత్తమ ద్వితీయ చిత్రం ‘కాడు’ (173)
- ఉత్తమ కన్నడ చిత్రం ‘తభ్యలియు నీనడిమగనె’ (1977)
- ఉత్తమ స్ట్రోన్ఫ్లె భూమిక’ (1978)
- ఉత్తమ కన్నడ చిత్రం ‘బండానొందు కాలదల్లి’ (1978)
- ఉత్తమ దర్శకుడు ‘కాడు; (1983)
- ఉత్తమ దాక్యుమెంటరి - ‘కనకపురందర’ (1989)
- ఉత్తమ పర్యావరణ చిత్రం ‘చెలావి’ (1992)
- ఉత్తమ కన్నడ చిత్రం ‘కానూరు హాగ్గడతి’ (1999)
- ‘గుబ్బి వీరం ప్రశ్ని’
- యునెస్కో సాంస్కృతిక రాయభార

తెలుగు భాషపై ఉర్దూ ప్రభావము

అంధ్రజాతి చాల ప్రాచీనమైనది. బుగ్గేదములోని ఐతరేయ బ్రాహ్మణములో ఆంధ్ర శబ్దం ప్రయోగింపబడినది. ఈ జాతి విశ్వామిత్రుని సంతతి యందురు. ఈ జాతి మాట్లాడిన భాష ఆంధ్రభాష. ఇది క్రమముగా తెనుగు లేక తెలుగుగా మారినది. తెనుగు అంటే దక్షిణదేశ భాష. తెన్+అగు=తెనుగు అని దాని వ్యవత్తి. తెన్ అంటే అరవంలో దక్షిణ దిక్కు త్రిలింగ నుంచి తెలుగు పదం పుట్టింది. ఇది చారిత్రకమైన పదం. ద్రాక్షరామ, శ్రీమైల, కాళేశ్వర క్షేత్రాలలో వెలసిన మూడు శివలింగాల మధ్య వ్యన్న దేశం త్రిలింగ దేశం. అక్కడి వారి భాష త్రిలింగ భాష. అదే తెలుగైంది. ఇప్పటి అంధ్రప్రదేశ్ రాష్ట్రం ఇంచుమించు ఈ మూడు క్షేత్రాల మధ్య ప్రాంతమే. ఇందులో ద్రాక్షరామ ప్రాంతం సర్పారు ఆంధ్రజిల్లాలనీ, శ్రీమైల ప్రాంతం రాయలసీమ అనీ, కాళేశ్వర ప్రాంతం తెలంగాణమనీ స్వాలంగా మనం అనవచ్చు.

ఈ మూడు తెలుగు ప్రాంతాలకు చారిత్రకంగా చాలా కాలం నుంచి సంబంధం ఉన్నది. మూడూ ఒక తెలుగురాజు ఏలుబడిలోనే ఉండెను. కాకతీయులు, విజయనగర రాజులు వీరిని నమానంగానే యేలిరి. ఈ మూడు ప్రాంతాల తెలుగువారు మాట్లాడే భాష అంతా ఒకటే. ఐతే ఆయా ప్రాంతాల సరిహద్దులలో ఉన్న అన్యభాషల సంపర్కం తెలుగుకు కలుగక తప్పింది కాదు. రాయలసీమలోని అనంతపురం, బళ్ళారి ప్రాంతాల తెలుగులో విరివిగా కన్నడం కలిసింది. అలాగే చిత్తూరు, నెల్లూరు ప్రాంతాల తెలుగులో తమిళ సంపర్కం కలిగింది. విశాఖపట్టం ప్రాంతం వారు ఓడ్రం కలిపి తెలుగు మాట్లాడుతారు. తెలంగాణ వారికి ఆదిలాబాదు, నిజమాబాదులవైపు మరారీ భాష, గద్దాల, ఆలంపూరు, మక్కల్ వైపు కన్నడ భాష సంబంధం తప్పిందికాదు. దీనికి కారణం సరిహద్దులే కాక, ఈ మూడు ప్రాంతాల ప్రజలు ఒక రాజు ఏలుబడిలో ఉండి వారికి రాజధాని కేంద్రం పైదరాబాదు కావడమేనని చెప్పవచ్చును.

అంధ్రదేశమును బహామనీ రాజులూ, కుతుబ్షాహీలు చాలాకాలం యేలిరి. ముగల్ చక్రవర్తులూ ఏలిరి. వీరందరూ పార్సీ భాషాభిమానులు. అందువల్ల రాజభాష ప్రభావం సర్వత్రాపడటం సహజం. ఇంతేకాక రాజ్య వ్యవహారాలు చాలావరకు పార్సీ ఉర్దూలలోనే జరిపిరి. వారు సనదులు పార్సీ భాషలోనే ప్రాసి యిచ్చేవారు.

బహమనీల కన్న కుతుబ్షాహీలు కొంత సహనంతో తమ ఉర్దూతో పాటు తెలుగుకు కూడా ప్రాధాన్యమిచ్చిరి. సనదులు

తెలుగులో ప్రాయించడం, ప్రభుత్వ వ్యవహారాలు కొంతవరకు తెలుగులో జరుపడం, తెలుగు కవితను, తెలుగు కవులను ఆదరించడం వారూ చేస్తూ వచ్చిరి. వారిలో ఇబ్రహిం కుతుబ్షాహీ అను రాజు తెలుగు నేర్చుకొని తెలుగు వారికి ‘ఇబ్రాముడు’ని పిలువబడెను. ఇతడే ‘మల్హిబ్రాముడు’. అధ్యంకి గంగాధర కవితో ‘తపతీసంవరకో పాఖ్యానము’ అను కావ్యమును తెలుగులో ప్రాయించి అంకితము పొందెను. ఈ కావ్యంలో “శౌరిషుడై కరుణారస వ్యషిచే నిరాయాసత ప్రోచుగావుత స్వప్రాగ్రణి మల్హిబ్రాము” అని కవి ప్రాసెను. ఈ నవాబు గూడ తెలుగు కవిత ప్రాసేవాడు “యథారాజు తథా ప్రజలు” అన్నట్లు ఇతని సేనాని అమీన్ భాన్ అనువాదు కూడా పొన్నగంటి తెలగనార్యనితో “యయాతి చరిత్రమును ప్రాయించి కృతిసందెను. ఇది తెలుగులో మొదటి అచ్చ తెలుగు కావ్యము. ఈ సేనాపతి చాలా ఉదారుడు, సరసుడు, ఇతనిని గూర్చి-

అంధ్ర దేశమును బహామనీ రాజులూ, కుతుబ్షాహీలు చాలా కాలం యేలిరి. ముగల్ చక్రవర్తులూ ఏలిరి. వీరందరూ పార్సీ భాషాభిమానులు. అందువల్ల రాజభాష ప్రభావం సర్వత్రాపడటం సహజం. ఇంతేకాక రాజ్య వ్యవహారాలు చాలావరకు పార్సీ ఉర్దూలలోనే జరిపిరి.

“కడకునమీను భానుడు జగంబు తనున్ బోగడంగ వేడుతో ఏడువక యొప్పుడున్ పుడమి వేల్పుల బిడ్డల పెండ్లి సేయు” అని కవులు ప్రశంసించిరి. అతని భార్య ఒడెవీచీ కూడా అంతటి ఔదార్యం గలిగినదే. మహమ్మద్ కుతుబ్షాహీ పొందూరాజుల నాదరించెను. క్రి.ఎ. 1617లో గణనాథకవి ‘కురుపార నశ్శోరస్తాన కవించుడుని చెప్పికొన్నాడు. అతడు గొప్ప కవి. అతని గ్రంథాలేవీ ఇప్పుడు లభించుట లేదు. దోషకొండ మల్లార్దె కవి పద్మ పురాణమును కుతుబ్షాహీల అండలోనే యుండి రచించెను. గోలకొండ కోటలో కవిగాను ఉండిన సారంగు తమ్ముయ్యే జెయింతీ విలాసమును ప్రాసి సుల్తానున కంకితము చేసెను. అందులో “జనసమరేఖలూ స్వపులక్షేత్ర మహమ్మదు పొహ” అని పొగడెను. ఈ కవి గోలకొండకు కరణము. ఇబ్రాహిం కాలం నుండి తానీపోవరకు సవాబులు తెలుగు నేర్చుకొని, తెలుగు కవులను ఆదరించి వారికి అగ్రవోరాలిచ్చిరి. ఇంతగా కుతుబ్షాహీ రాజులు పోషించిన తెలుగుకు అసఫ్జులీహీ రాజులు కాలంలో రాజకీయంగా తప్పనిసరిగా ఉర్దూ, పార్సీ భాషల ప్రభావం తెలుగుభాషపై పడవలసి వచ్చింది. ఆ రోజుల్లో దక్కనీ, ఉర్దూ అని నేటి ఇక్కడి ఉర్దూకు పూర్వరూపంగా ఒక భాష వాడబడుతుందేది. ఆ దక్కనీ ఉర్దూలో పార్సీ అరబీ పదాలే కాక పొంది, మరారీ, కన్నడ, తెలుగు పదాలు కూడా వాడబడుతూ ఉండేవి. అలాగే ఈ భాషల్లో కూడా ఉర్దూ శబ్దాలు కలిసిపోయాయి. ఈ విధంగా ఈ భాషలకు ఉర్దూతో పరస్పర సంబంధం ఏర్పడింది. ముసల్హునులు పాలకులుగా ఉండడంపల్ల అన్ని ప్రాంతాల తెలుగులో ఉర్దూ పదాలు విశేషంగా చేరిపోయి వాడుకలోకి వచ్చినాయి. అక్కర్

కాలంలో రాజబ్రాహమణ పొర్టీ. ఆ కాలంలో రాజు తోడర్ ముల్ అనువాదు రెవిన్యూ అధికారిగా ఉండేవారు. అప్పుడు దేశ భాషలలో రెవిన్యూకు సంబంధించిన అనేక ఉర్దూ, పొర్టీ పదాలు చేరినాయి. ఐతే తెలంగాణంలో నీన్నబీదాకా ఉర్దూ భాష రాజబ్రాహమణ ఉండడం వల్ల ఇక్కడి తెలుగులో అన్ని రంగాలలో ఉర్దూ ప్రభువం సహజంగా పడింది. విశేషించి ఉర్దూ పదాలు రాజకీయాద్వీగ సంబంధంగల వ్యక్తులలోనూ, తద్వాపహోరాలలోనూ కరణలలోను చాలావరకు విధిగా చేరవలసి వచ్చినాయి. అంధ్రలోని ఇతర ప్రాంతాలలో కేవలం రెవిన్యూ సంబంధిత పదాలు మాత్రమే ఉర్దూ, పొర్టీ భాషలలో వాడబడుతూ ఉండగా, తెలంగాణంలో ఇతర పదాలు కూడా వాడడనికి కారణం, న్యాయస్థానాలు, కార్యాలయాలు, విద్యాలయాలు మొదలగు అన్ని ప్రజాసంస్థలలోనూ ఉర్దూయే ఉండేది కనుక చివరకు సైన్సు లెక్కలు, మెడికల్ కాలేజీ వంటి సాంచేతిక విద్యలు కూడా ఉర్దూలోనే జరుగుతుండినదువల్ల తెలంగాణంలో తెలుగు న్యాయమాత్రావశిష్టమైన అన్ని వ్యవహోరాల్లో ఉర్దూ పదాలే వాడేవారు. ఇప్పుడూ వాడుతున్నారు. తెలుగువారు ఉత్తరాలు కూడా పరస్పరం ఈ క్రింది విధంగా ప్రాసుకు నేవారు. “బఫిద్యుత్ జనాబ్ రావుస్థాపాగురికి ప్రాయటం యేమనగా నేను బాద్ధభతం మర్చుం ముమారీ బల్లా రాగలను. అప్పుడు మీకు ఇతిల్లు యిస్తాను. కాచీగూడా ఇస్టేషన్లో నా కొరకు టాంగా ఇంతెజాం చేసి ఇంతెజార్ చేస్తూ ఉండగలవు.” ఈలాగు ఉండేది వారి లేఖారచన. రాజకీయ ప్రభువం వల్ల కేవలం భాషారంగవే తెలంగాణంలో దెబ్బతిన్నది. కాని మత సాంస్కృతిక రంగాలూ, హిందువుల ఆచార వ్యవహోరాలూ మతాంతర ప్రభావితములు కాలేదు. భ్రిటీష్ పరిపాలన కాలంలో తెలంగాణాంతరాంధ్రంలో విరివిగా ఇంగ్లీషు పదాలు చేరినట్టే ఇక్కడ ఉర్దూ పదాలు చేరినాయి. రాయలసీమ తెలంగాణాలు చాలాకాలం దాకా ముసల్హునుల పాలనలో ఉండినందు చేత సర్యాజు జీల్లాల తెలుగులో కన్నా ఇక్కడి తెలుగుభాషలో ఉర్దూ ఎక్కువ కలిసింది.

“క్రూట్స్, కిస్టు, జమేదార్, బటాయి, నోకరు, జమాబంది, శిరస్తూదార్, ఇనాము, ఫసలీ, అర్జీ, తప్పాలీల్రు, హావల్లర్, తబ్బాదిలా, సీదా, దగా, హిసాబ్, హర్మార్, నిగ్రానీ, హర్షవదుకాణం, గుముస్తా, పేష్ట్ర్, కిటికీ, రోజు, మొహదీర్ (అంటే ప్రాతాక్కడ=రైటర్), తాలుకా, జిల్లా, సుబా, కెపియత్, తర్మియత్ (ఇది తర్మిమగా మారింది) మంజార్, సాల్, హయాం, చౌపస్త్, చెలామణీ, జహాల్, జనానా, గోపా, తగాదా, సబబు, సిలుకు, తక్కర్, మద్దత్, పికార్ (ఈ పదం అంధ్రలో వాహ్యశికి వాడుతారు), గస్తీ, నిపాన్, బందోబస్తు, బద్దీ, జబద్దస్తీ, మిసల్, దస్తభత్, (దస్తతుగా అయింది), దస్త్ అంటే చేయి, భల్ అంటే ప్రాలు-చేరాలు అని అర్థం-లగాయత్, సెటాన్, భేష్మ, రైతుకోలు, సిస్తు, జమీన్, జమీన్దారు, వకీలు, తాబూకు, భాబ్త్

పూమాబ్త్-(దీన్ని ఆమాంబాబ్త్ అంటారు) దామేపొ (అంటే రేషియో), బైదీ, బందీభానా, బిలా, తయారు, సహాబ్, రాజీ, సలహో-(ఈ పదం సలహోకారు, సలహోసంఘూలు అని సమాసంలో కూడా వాడుతారు), హజరీ తెలుగులో వేరే పదం వాడరు. హజార్, భామంయ, ఈ పదం పొర్టీలో భావింద అంటారు. అనగా యజమాని అని అర్థం. రస్తా, మైదాన్, నామూపి, నామర్దూ, తాఖత్, చప్రాసీ, బీడా, బీడి, దబ్బు, సీసా, డబీ, నజరానా, జేబు, జేబు రుమాల్, (రూ అంటే ముఖం, మాల్ అంటే తుడుపడం అని అర్థం), తనబ్బీ, మాఫీ, జాయిదాద్, అజమాయీపీ, తనబీ, జనాబ్, సవాల్-(ఇది భాలెంజికి వాడుక), బిచానా, మహాల్, శౌజి-రంగు, ముసాయిదా (మూల పదం మస్సీదా), భాతరు ఫస్సీ, ముంతజిం, దరఖాస్తు, సంజాయీపీ, భాతా, దస్తావేజు, అమీన్నాయబ్, జవాబుదారీ, అసల్, మెహర్బానీ, పైసా, సాలీనా, దబాయింపు, మినహోయింపు ఈ విధంగా జరుగుతుండినదువల్ల తెలంగాణంలో తెలుగు

సాధారణంగా వాడుకలో ఉన్న జీవద్యాపుల్లో పరస్పరం ఆదాన ప్రదానాలు ఉంటాయి. కనుకనే కొన్ని ఉర్దూ పదాలు తెలుగు పదాలు ఇంగ్లీషులోకి గూడా ప్రాకినాయి. ఉదాహరణకు తమర్పింద అనే అరబీ పదం, ఇంగ్లీషులో ఉదాహరింద అని అంటారు. అంటే చింతచెట్టు, తమర్ అంటే చెట్లు, హింద్ అంటే భారతదేశం.

సహస్రాద్ధమైన ఉర్దూ పదజాలం తెలుగులోకి వచ్చి అవి ఇంచుమించు తెలుగు పదాలుగానే చెలామణి అవుతూ ఉన్నవి. ఈలాగే ఇంగ్లీషు భాష పరిపాలనా భాషగా గల ప్రాంతంలో పూర్వపు ఉర్దూ పదాలతోబాటు ఇంగ్లీషు పదాలు గూడా తెలుగుభాషలో వాడుకలోకి వచ్చినవి. ఎన్నో అన్యభాషా పదాలు తెలుగులో అర్థభేదంతోనూ ఉచ్చారణ భేదంతోనూ వాడబడుతూ ఉన్నవి. ఈ విషయం చిన్న చిన్న తెలుగు కథానికలు చదువు తున్నప్పుడు, మనకు స్పష్టమవుతుంది. మహోకావ్యల్లో కూడా ఉర్దూ పదాలు ప్రాతి శిష్టములైనాయి. దీనికి ఉదాహరణంగా “తామరస నేత్రలిండ్ బందాలుకా” అను పెద్దనగారి మనుచరిత్ ప్రయోగం చూడవచ్చు. ‘బందా’ అనగా సేవకడు.

సాధారణంగా వాడుకలో ఉన్న జీవద్యాపుల్లో పరస్పరం ఆదాన ప్రదానాలు ఉంటాయి. కనుకనే కొన్ని ఉర్దూ పదాలు తెలుగు పదాలు ఇంగ్లీషులోకి గూడా ప్రాకినాయి. ఉదాహరణకు తమర్పింద అనే అరబీ పదం, ఇంగ్లీషులో ఉదాహరింద అని అంటారు. అంటే చింతచెట్టు, తమర్ అంటే చెట్లు, హింద్ అంటే భారతదేశం. చింతచెట్టు హిందూడుశ్వర్ దేవుని దీనివల్ల తెలుస్తుంది. పందికొక్కు అనే తెలుగుపదం ఇంగ్లీషులో బ్యాండికూట్ అయింది. జంగల్, భత్తా, హర్టాల్ పంబీ యితర పదాలు, ఇంగ్లీషులో చేర్చుకొన్నారు. పాశ్వాత్య భాషలైన గ్రీకు, లాటిన్, ఫ్రెంచ్, జర్జ్ర్, గాలిక్ మొదలైన భాషల సంబంధం చేతనే ఇంగ్లీషు పరిపుష్టమై ప్రపంచ భాష అయింది. ఇందులో అన్ని ప్రాచ్య పాశ్వాత్య భాషల పదాలు చేరినవి.

ఒహమనీ, కుతుబ్సాహీ, అసఫజాహీ నవాబులు కొన్ని భూదాన పత్రాలు తెలుగులో ప్రాసి యిచ్చినారు. వాటిలో అధికారి పదం వేరే, పదం వాడరు. హజార్, భామంయ, ఈ పదం వాడబడినాయి. ఉదాహరణకు—“సుల్తాన్ అబ్బుల్లా కుతుబ్సాహగారు కిల్లా కట్టుచుమునకు ప్రయత్నం చేస్తే కుదరసందు తన మురుపత్తెన సైమద్ ముస్తఫా సాహెబ్ భాదరీ, సాకిన్

జీరంగాబాద్, హోల్ మొకాం గుల్ఫ్ ర్యాగారితో భాచుపా చేసే బయాన్ యేమనగా భాగా సగరం వద్ద కిల్లా కట్టువలనని ఉన్నది. కుదరలేదు. ధనుగరు కొండయ్య చాలా కరామతు కలవాడు. అతని మారూజా యేమంట” - ఈ విధంగా సనదులు తెలుగులో ప్రాసేవారు. అవి అర్థం చేసుకోవడానికి ఆ భాషా పదాలు అలవాటులో ఉంచుకోవడం, ఆ రోజుల్లో నేమి-ఈ రోజుల్లో కూడా అవసరమై యున్నది.

ఈలాగే ఇంగ్లీషు భాషా ప్రభావం గూడా తెలుగుపై పడింది. కోర్టు, రోడ్డు, పోలీసు, మోటారు మొదలైనవేన్నే ఉన్నాయి. మనం వాడే అంకెలు, ఇంగ్లీషు అంకెలే, తెలుగు అంకెలు పొంకంగా ప్రాయడం తెలంగాణలో తప్ప ఎక్కుడా కూడా లేదు. తెలుగు గ్రంథాల ముఖపత్రాలు, వీరికలు, ఇంగ్లీషులోనే ప్రాయించే ఆచారం ఇప్పటికి గూడా ఉన్నది. ఉద్దండ తెలుగు పండితులైన కీ.శే. శ్రీ కట్టమంచి రామలింగారెడ్డిగారు తెలుగు గ్రంథములపై అభిప్రాయాలు, తెలుగు సభలకు సందేశాలు, ఇంగ్లీషులోనే యచ్చేవారు. ఇప్పటికీ ఈ ఆచారం తెలుగు పెద్దలలో ఉన్నది. కనుక రాజకీయ భాషా ప్రభావం పాలితుల భాషలపై తప్పనిసరిగా పడుతుందనడానికి యెన్నో దృష్టాంతాలు చూపవచ్చును. ఒక భాషా దాస్యమే కాక, భావదాస్యం కూడా తప్పకుండా కలుగుతుందనడానికి మనలో కొందరు ముస్లిం దుస్తులు, కొందరు ఆంగ్లీయ ఉపస్తులు వేసుకోవడం. మన భాషా వాక్యాల నడుమ ఇతర భాషా వాక్యాలు చేర్చి వాడడం తార్యాంగా తీసుకోవచ్చు. ప్రేమిచంద్ర, టాల్స్టోయి, బెర్నార్డ్ పో మొదలగువారి

ఇంగ్లీషు భాషా ప్రభావం గూడా
తెలుగుపై పడింది. కోర్టు, రోడ్డు,
పోలీసు, మోటారు
మొదలైనవేన్నే ఉన్నాయి. మనం
వాడే అంకెలు, ఇంగ్లీషు అంకెలే,
తెలుగు అంకెలు పొంకంగా
ప్రాయడం తెలంగాణలో తప్ప
ఎక్కుడా కూడా లేదు.

గ్రంథాలు ఆధునిక తెలుగు వాజ్యయంలో తర్వాతూ చేసినప్పుడు తప్పకుండా ఆయా భాషల భావాల ప్రభావం పడుతుంది. ఇవి ప్రాంతీయ సరిహద్దుల నుండి క్రమంగా ప్రాంతమంతా ప్రాకిపోతాయి. భాష ఆయా ప్రాంతాల ప్రజల వ్యవహారానికి ప్రభానంగా ఉపయోగ పడేది కనుక ప్రజలకు విషయ గ్రహణం కావడమే భాషకు

ప్రయోజనం. అందువల్ల వారు బహుళ ప్రచారంలో ఉన్న ఇతర భాషాపదాలనే తెలుగులో వాడడం ఆచారమైనది. ఇది అనివార్యము, అత్యవసరము కూడా అయింది. ఇతర భాషల సంపర్కమేమీ లేకుండా శుద్ధంగా ఉండనుకున్న సంస్కృతానికి గూడా ఈ దెబ్బ తప్పింది కాదు. జగన్నాథ పండితుడు అసఫ్ఫాన్ శతకం ప్రాసినప్పుడు కృతిభర్త సంస్కృతికి చెందిన పదాల నెన్నిటినో సంస్కృత శ్లోకాల్లోకి పండితరాజు ఎక్కించినాడు. ఆయన “భూమినాథ శహోబుదీన” అని సంస్కృత

వధ్యం నడిపినాడు. కనుక జీవద్వాషల్లో కలిగే పరస్పర సంబంధాలను గుర్తించి, వాటిని ఓర్పుతో గ్రహించి విజ్ఞానం సంపాదించడం ప్రపంచ ప్రజల కెంతో అవసరం. ఒక భాష పదాలు మరియుక భాషతో కలిసిపోవడానికి కారణం రాజుల స్వమతాభిమానం, భాషాభిమానమే కాక ప్రజల వ్యవహారం కూడా ముఖ్యమని తెలుసుకోవడం అవసరం.

- బూర్ల రామకృష్ణరావు

(జూలూరు గారీశంకర, పెన్నా శివరామకృష్ణ సంపాదకత్వంలో వెలువడిన ‘తెలంగాణ సంస్కృతి-కళలు’ పుస్తకం నుండి.
అదుగుజాడలు (ప్రచురణలు - 2019)

స్త్రీ పురుషుల కలయికే నా జిస్తుకు భీజమై మాసాల వక్కాన్ని మథించిన మేరువై పదినెలల వాంబిగెట్లో కనుతెలిచిన కపోతాన్ని

ప్రకృతిశ్లేష గాలిని ప్రాణంగా నిలుపుకుని ఎలుతురుతో ఎప్పుగా... నీళ్ళల్లో నీడగా కొమ్మ రెమ్మల తావై.. కువ కువలో కువ కువనై తుళ్ళింతుల రాగానై..

రసాయన రపస్సుయో ... ప్రకృతి శైచిత్రమో వేల వేల వర్షాలు లేవికేమి తేడాలు నా ఉప్పాశ, నిశ్శాసల పరిమితులే నీకూడా ..

నా దాపాం నా తాపం
నా చేప్పల నిడుపులశ్శీ
నీ లోసీ సమానమే నీతోసీ సమానమే
పీసమెత్తు భేదమేచి ?

-కొండూరి కోటీబాబు, 9666233115
kotibabu76@gmail.com

నల్ల కపోతాన్ని

కువకువల నాదంతో నాదేహమంతా స్నేహగీతం
కుల కలవర రోగంతో సీదేహమే రాచపుండు
పొచ్చ తగ్గు లెక్కించి.... ఎరుక చెప్పుతావా..?

జామువా స్వప్నంలో చంద్రశేఖరుడి సందేశం

తెలుగు సాహిత్యంలో పరిచయం అవసరం లేని కవి గుర్తం జామువా గారు. జామువా గారు సెప్టెంబర్-28-1895 వీరయ్య, లింగమ్మ దంపతులకు ఆంధ్రప్రదేశ్ లోని గుంటూరు జిల్లా వినుకొండ మండలం చాటుగడ్డపాడులో జన్మించారు. సమాజంలో దిగువ కులాలని చెప్పబడే కులం నుండి వచ్చిన వారు అనేక మూడు చారాలతో నిండిన సమాజంలో అవమానాలు, భీత్తారాలు, బాల్యం నుండి చదువు విషయంలో చాలా కష్టాలు పడ్డారు. బడిలో ఉ పొధ్యాయులు, తోటి పిల్లల నుండి ఎన్నో అవమానాలు ఎదుర్కొన్నారు. చిన్నప్పటి నుండి జామువాలో తిరుగుబాటు ధోరణి కనపడుతుంది. తనను ఎవరైనా ఏమైనా అంటే తిరగబడేవారు. మాటకు మాట బదులిచ్చేవారు. అవే లక్ష్మణాలను మనం జామువా గారి రచనల్లో చూడవచ్చు. తనకి ఇష్టప్పునువారైనా తప్పు చేస్తే నిర్మిశ్వామాటంగా చెప్పేస్తారు అది వ్యక్తికొనా, వ్యవస్థకొనా. చిన్నప్పటి నుండి చురుకుగా ఉండేవారు జామువా గారు ఏదైనా యిట్టే నేర్చుకునేవారు అందులో భాగంగానే హోమ్ములు గియడం, పాటలు పాడడం చేసేవారు.

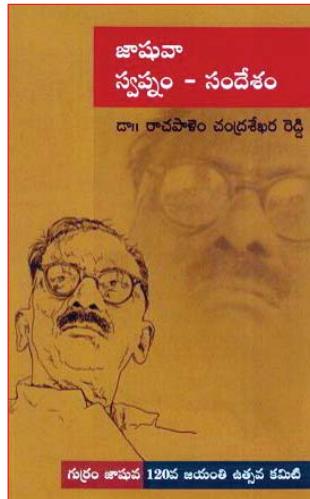
బాల్య స్నేహితులైన దీపాల పిచ్చయ్య శాస్త్రి గారి సాహచర్యంలో జామువా గారికి కవిత్వంపై ఆసక్తి కలిగింది. జాముడి వానుమశ్యాంత్రి పద్మ మేఘసందేశం, రఘువంశం, కుమార సంభవం నేర్చుకున్నారు. జామువా గారు 36 గ్రంథాలు, మరెన్నో కవితా ఖండికలు రాశారు. జామువా గారి పేరు చెప్పగానే గుర్తు వచ్చే రచన గబ్బిలం. జామువా గారి సాహిత్యంపై ప్రముఖ విమర్శకులు తీర్చాచెం చంద్రశేఖర్ రెడ్డి గారు జామువా స్వప్నం-సందేశం పేరుతో విశ్లేషణాత్మక వ్యాస సంపుటి సాహిత్య లోకానికి అందించారు. రాచపాటెం గారు జామువా గారిని జాతీయ కవిగా గుర్తించాలి అంటారు. ఏ రచయిత/కవి భారతీయ భాషల్లో రాస్తున్నట్లు అయితే వార జాతీయ కవిగానే గుర్తించాలనే అభిప్రాయపడ్డారు. అప్పును నిజమే తెలుగు భాషకు ప్రాచీన్ కాలం నుండి గుర్తింపు ఉండి మరియు దేశంలో అధికలు మాటల్డాడే భాషల్లో తెలుగు ముందు పరుసలో ఉన్నది.

గబ్బిలం జాతీయ కావ్యమని దేశంలోని అనేక చోట్ల గబ్బిలం విషారించిని చెప్పు తంజావూరు నుండి హిమాచలం వరకు తిరిగి బాధలు, కష్టాలు, నష్టాలు, రాజ్యాల ప్రస్తావన, కపుల, రాజుల గురించి ఇలా వివిధ వస్తువులు ఇందులో భాగమైనదని అందుకే గబ్బిలం జాతీయ కావ్యంగా గుర్తించాలన్నారు. ఈ పుస్తకంలో రాచపాటెం గారు దేశ భక్తి గురించి ఒక వాక్య చేశారు. “దేశభక్తి అనే మాట ఇవాళ అనేక కారణాల వల్ల అర్థం కోల్పోయి త్రిప్పు పట్టింది కాని అది చాలా విలువైన భావన అన్నారు.” దీనిపై నా అభిప్రాయం

దేశభక్తి అంటే దేశంలో ఎలాంటి అన్నాయాలు, తప్పులు, విపక్ష జరుగుతున్న సమర్థించడం కాదు. అనస్తైన దేశభక్తి అంటే దోషిదీ వర్గానికి కొమ్ము కాస్తున్న ప్రభుత్వాలపై నిరసన తెలుపడం. వ్యవస్థల లోపాలను నిర్మయింగా ఎత్తి చూడడం. ఇది ఏ రంగంలో ఉన్న వారైన చేయవచ్చు. అదే చేసి చూపించారు జామువా గారు సాహిత్యం ద్వారా అనేక విషయాలను లేవెన్నెతి తన ప్రతిఫలను, నిరసన తెలిపారు. దేశంపై భక్తి కంటే గారవం ఉన్నప్పుడు మాత్రమే లోపాలను ఎత్తి చూపి పరిపూర్ణ మార్గాలను చూపించగలుగుతారు.

జామువా గారిని కూలంకషణంగా చదివిన రాచపాలెం గారు వారి సాహిత్య నడకను 1914-16 నుండి 1926 వరకు పొరాణికి సాహిత్యాన్ని 1926 నుండి 1932 భావ కవితా యుగంలో అటు భావ కవిత్వంతో పాటు అభ్యుదయ కవిత్వంలోకి అడుగులు వేశారు అన్నారు. ఆ తర్వాత అభ్యుదయ సాహిత్యాన్ని వరుగు పెట్టించారని రాచపాలెం గారు అభిప్రాయపడ్డారు. యాష్టి సంవత్సరాల సాహిత్య చరిత్ర ఉన్న జామువా గారిని చదవడమే కాకుండా వారు రాసిన పుస్తకాలలోని ప్రతి విషయాన్నీ ప్రతి కదలికని మన ముందు ఉంచారు. జామువా గారు గాంధీని ఎక్కువగా ఇష్టపడ్డారని అందుకే వారి సాహిత్యంలో గాంధీ గురించి ప్రస్తావన ఎక్కువగా ఉన్నది అన్నారు. దేశ స్వతంత్రం వచ్చినప్పుడు సంతోషించిన జామువా గారు స్వతంత్రం వచ్చిన సంవత్సర కాలంలోనే అనేక విషయాల పట్ల అసంతృప్తి ప్రకటించారు. కులం, మతం కారణంగా దేశం విచ్చిన్నం కావడం జామువా గారిని కలచివేసింది. ఇలాంటి ఎన్నో విషయాలను కవి రాసిన అక్కరాల ద్వారా వారి అంతరంగంలోకి చొచ్చుపోయి వారి అభిప్రాయాలను, ఆలోచనలను, స్వప్నాలను తెలుసుకొని మనకు అందించారు రాచపాటెం గారు.

కవి/రచయితల సామాజిక బాధ్యత, స్వప్నం గురించి చెప్పు రాచపాటెం గారు సామాజిక బాధ్యత విషయంలో ఏ రచయితకైనా నాలుగు ప్రధాన ప్రశ్నల ఉత్సవమౌతాయని. 1. నివసిస్తున్న సమాజం ఎలా ఉంది. 2. అది అలా ఉండటానికి కారణాలు ఏంటి? 3. సమాజం ఎలా ఉండాలి? 4. ఆ సమాజం ఎలా ఏర్పడుతుంది. దీనికి నేను మరొక ప్రశ్న జోడిస్తున్నాను. 5. సమాజం మనం కోరుకున్న విధంగా ఏర్పడాలంటే మనమేమి చేయాలి, ఏ విధంగా పోరాడాలి. వాటిపై సమగ్రమైన అవగాహన ఉండాలి. మరి నేడు రాస్తున్న రచయితలకి సమాజం పట్ల ఒక స్వప్నం, సందేశం ఉన్నది. ఆ స్వప్నాన్ని అనుగుణంగా నడుచుకుంటూన్నారా అన్నది ప్రశ్న. వ్యక్తిగత ఎదుగుదల, అవార్డులు, రివర్చుల కేసం తోటి రచయితలపై, కవులపై

బురద చల్లి ఎదో సాధించాలి అనుకునేవారి రచనలు ప్రజల్లో ఎప్పటికి నానవు. సాహిత్య చరిత్రలో ఒక మాయని మచ్చలా ఉండాల్చిందే. ఈ స్వప్నుల గురించి చెప్పు పోలో ‘ఆదర్శ రాజ్యం’, గాంధీ గారికి ‘గ్రామ స్వరాజ్యం’, అల్లేడన్ హక్కులే ‘సూతన ప్రపంచం’ అంబేద్కర్ గారికి ‘సామాజిక న్యాయ సమాజం’ ఉన్నాయని తెలిపారు. మరి మీలో ఎందరికి స్వప్నం ఉన్నది. ఆ దిశగా ప్రయత్నం చేస్తున్నారో అత్యపరిశీలన చేసుకోవాలి.

జామువా గారు వసుదైక కుటుంబాన్ని స్వప్నించారు. ఆ స్వప్నం కోసమే సాహిత్యాన్ని రాశారు. ఆర్థిక అసమానతలు, కార్బూక వర్గంపై దోషించి, ఎక్కువగా కుల, మత పీడనాల గురించి ఉంటుంది. దానికి కారణాలు జామువా గారు తన చిన్నతనం నుండి కులం, మతం కారణంగా పీడించబడ్డారు. అందుకే వారి రచనల్లో ఎక్కువగా కుల, మత విముక్తం కోరుకునేవారిని రాచపాశెం గారు అభీప్రాయపడరు. కులం మతం విషయంలో నా అభీప్రాయం నాకు స్వతపోగా కులాలు మతాలు ఇష్టం ఉండడు అందుకే నా పేరు జాని బాపో చరణ్ అని ఉంటుంది. ఇది నాకు ఉన్న వ్యక్తిగత చైతన్యం కాదు నా తల్లి కుల వివక్కకు గురి కావడం వల్ల అలా నా పేరు పెట్టారు. కులాలకు మతాలకు అతీతంగా ఉండలే పెంచారు. కానీ నేడు ఆ కులమే ప్రధాన వస్తువుగా మారి నాటి కవుల నుండి నేటి సాహిత్యకారుల దాక కులం పేరుతో అణచి వేయబడుతూనే ఉన్నారు. దళిత సాహిత్యం ఒక వెలుగు వెలుగుతోంది. అగ్ర కులాల సాహిత్యం పూర్వం నుండి రాజ్యమేలుతూనే ఉంది. మరి కార్బూక వర్గపు సాహిత్యం మాత్రం ఎవరూ పట్టించుకోవడం లేదు. వారేమో ధనికులు, వీరేమో బీదవారు మరి మర్యాద తరగతి వారిని మొదటి నుండి విస్మరిస్తునే ఉన్నారు. బహుజన సాహిత్యం ఉన్నప్పటికీ చెప్పుకోదగ్గ పేరుకాని హోదా కాని లేని సాహిత్యంగా ముద్ర వేశారు కొందరు సాహిత్య మహానుభావులు.

జామువా గారికి భక్తిపై స్పష్టమైన అవగాహన ఉన్నది. దేవుడిని ఆరాధిస్తానే విగ్రహారధనను విమర్శించారని చెప్పారు రాచపాశెం గారు. అవును రచయిత లేదా కవికి విషయాలపట్ల అవగాహన ఉండాలి అప్పుడే సరైన రీతిలో స్పందించగలరు. సాహిత్యకారులే అస్ప్షంగా ఉంటే ఇక ప్రజలను ఎలా మేలుకొలుపుతారు. నేడు భక్తి పేరుతో జిరిగె దోషించి ప్రశ్నించే కవులు ఎంతమంది? ఇక్కడ ఒక కులం, మత దేవుళ్ళపై చర్చ కాదు అన్ని మతాల్లో ఉపుడు పేరు చెప్పి అమాయక ప్రజలను మోసగిస్తున్నారు. పొట్ట చించుకుంటే తమ కాళ్ళ మీదే పడుతుంది అనుకుంటున్నారు కాని మనలోనీ లోపాలను సరిదిద్దుకోని ఆ తర్వాత ఇతర మతాలను సరిదిద్దాలి. సమాజం ఎదో ఇతరుల వల్ల, ఇతర మతాల, కులాల వల్ల చెడిపోతోందనుకుంటే ఎలా మన ఇంటి నుండి మన తప్పులనే సరిదిద్దుకుంటూ ముందుకు సాగాలనేదే నా అభిమతం. ఆ విధంగా కృషి చేసినవారే జామువా గారు. ఎప్పుడైతే మీరు ఏ కులం వారు అనే ప్రశ్న మరణిస్తుందో అప్పుడే సమాజం బాగుపడుతుంది. అదే విషయాన్ని రాచపాశెం గారు అత్యంత దుర్మార్గమైన ప్రశ్న ఏదైనా ఉంది అంటే అది మీరు

రేపుట్లు? అని అడిగే ప్రశ్నేనని అభీప్రాయపడ్డారు.

స్త్రీలను పెళ్లి చేసుకొని హింసకు గురి చేస్తున్న మగవారిని ఆడవారిలా పుట్టాలని అప్పుడే వారికి ఆ బాధ తెలుస్తుందని, సాహిత్యం కూడా పురుష అహంకారమే ప్రదర్శించిదని జామువా రచనల్లో ఉన్న విషయాన్ని రాచపాశెం గారు మనకు తెలియజేశారు. అనేక పురుష రచయితలు ట్రైల పట్ల పోరాడటం వల్ల నేడు కాస్టో కూస్టో నిలదొక్కుకుంటున్నారు. చలం, గురజాడ, జామువా ఆ కోవకు చెందిన వారేనని నా అభీప్రాయం. ఎవరి బాధలు వారు రాసుకుంటే రచనలకి న్యాయం జరుగుతుంది. అందుకే నేడు స్త్రీవాద సాహిత్యం, దళిత సాహిత్యం, మైనార్టీ సాహిత్యం వచ్చాయి. ఇక్కడ ఎవరి సాహిత్యం వారే రాసుకోవాలనే నియమాలు లేవు. సాహిత్యం విషిపోయి కలుస్తూ ఉంటే పర్మాలేదు కాని సాహిత్యవేత్తలు కులాలుగా, మతాలుగా, ప్రాంతాలుగా, వర్ధాలుగా విభజించబడితేనే సమాజం తన చివరి శ్యాస విడిచినట్లే.

జామువా గారు రాజకీయంగా ఎన్నికలను, ప్రజాస్థామ్యాన్ని అంగీరిస్తునే ఎన్నికల సమయంలో కులం, మతం, ధనాన్ని వాడటాన్ని తీవ్రంగా ఖండించారు. కానీ నేడు అదే కులం, మతం రాజ్యమేలుతున్నాయని రాచపాశెం గారు తెలిపారు. రచయిత ఊహలోకంలో విహారించకూడదు సామాజిక బాధ్యతలో రాస్తున్న రచనలు ఊహల్లో తేలితే ప్రజల గుండెలకు హత్తుకోవు. అందుకే సహేతుకుమైన అభీప్రాయాలను సాహిత్యంలో వ్యక్తపరచాలి. నేడుమాత్రం సాహిత్యం సాధారణమైన ప్రజలకు రాను రాను దూరమాతోంది. కారణం ముఖ్యంగా ఆనాడు ఛందోబ్దమైన సంకేతును తెచ్చుకున్న కిఫ్ఫాల్ నేడు ఊహ ప్రపంచపు బాబులో చిక్కుకుంది అందుకే సాధారణమైన ప్రజలకు దూరం అవుతోంది. అలా రాయకపోతే సాహిత్యకారులను గుర్తించడం లేదు. ఇలాంటి సందర్భంలో కవి/రచయితకు స్పష్టమైన అవగాహన తన రచన వ్యాసంగాన్ని ముందుకు తీసుకెళ్ళగలగాలి.

జామువా గారు రాజకీయి విధానాన్ని ఎన్ని విమర్శలు చేసినా గాంధీయ మార్గాన్ని వదలలేదని, కార్బూక దోషించి కాకుండా కళల దోషించి ప్రశ్న కూడా ప్రతిఫలించిన విషయాన్ని, సంపద ఒకే చోట కాకుండా అందరి అవసరాలు తీర్చాలని, మరో గొప్ప విషయంలో జామువా గారి సాహిత్యంలో ప్రకృతి అన్ని జీవులకు సమానమేనని, అందరికి అనుభవించే హక్కు ఉందని అలాంటి సమాజాన్ని కోరుకున్నారని రాచపాశెం గారు తెలిపారు. ఈ పుస్తకాన్ని చదివితే జామువా గారిని చదివినట్లే, రాచపాశెం గారి లాంటి విమర్శకులు మన మధ్య ఉండటం తెలుగు సాహిత్యం చేసుకున్న పుణ్యం. వారు మరెంతో మంది సాహిత్యవేత్తల రచనలపై తమ విమర్శనాత్మక విశ్లేషణలు చేయాలని మనసార కోరుకుంటూ వారి పుస్తకాలను చదివే అవకాశాన్ని కల్పించనారికి పాదాభివందనాలు తెలుపుకుంటున్న.

-జాని.తక్కెడులీ,

m : 7259511956

e : johnybashacharan@gmail.com

ప్రైదరాబాద్ దక్కన్ మన వారసత్వ చరిత్రకు నిధి -ప్రాథమిక సులేషాన్ సిద్ధికి

టీఆర్ఎస్ జర్నల్ ఆఫ్ తెలంగాణ స్టడీస్ ప్రారంభించాలి

ప్రైదరాబాద్ దక్కన్ నగరం కొన్ని వందల ఏళ్ళ మనమైన చరిత్ర, సాంస్కృతిక భౌతిక వారసత్వ రంగాలకి తరగని నిధి లాంటిదిని, ఇక్కడి చరిత్ర వారసత్వం పై ఇంకా విశేష పరిశోధనలు జరగాల్సి వుందని “టీఆర్ఎస్ జర్నల్ ఆఫ్ తెలంగాణ స్టడీస్” అనే త్రిమాసిక మాస పత్రిక అవిష్కరణ సభలో పాల్గొన్న వక్తలు ఉండుటించారు. ప్రైదరాబాద్ సాలార్ జంగ్ ముఖ్యాజియం మినీ ఆడిటోరియంలో జాన్ 20 వ తేదీన జరిగిన ఈ అవిష్కరణోత్సవ సభకు తెలంగాణ రిసోర్స్ సెంటర్ చైర్మన్ మణికొండ వేదకుమార్ అధ్యక్షత వహించారు. మాజీ చీఫ్ ఎలక్షన్ కమీషనర్ డెవిల్ లింగ్ జర్నల్ ను లాంఘనంగా అవిష్కరించి, ప్రచురణ కర్తయిన వేదకుమార్ తమ శుభాకాంక్షలు అందజేశారు. గంగా యమునా తెపాజీబ్ వారసత్వం గల దక్కన్ ప్రైదరాబాద్ లో హిందూ, ముస్లిమ్ సంస్కృతి పరిధిల్లిందని, ఇక్కడ విభిన్న భాషలు, ప్రజలున్నారని, సనాతన మిత్రమ సంస్కృతికి ప్రైదరాబాద్ దక్కన్ నగరం ప్రసిద్ధి చెందిందని, ఉస్కాన్నియా యూనివరిటీ మాజీ ఉప కులపతి అచార్య సులేషాన్ సిద్ధికి అన్నారు. వారు ముఖ్య ప్రసంగం చేస్తూ, తాను వరంగల్ నగర వాసినెనప్పటికీని, ప్రైదరాబాద్ నగర సంస్కృతి అంటే తనకంతో ఇష్టుమని అన్నారు. తెలంగాణ రిసోర్స్ సెంటర్ పేరిట బహుమాటిన కార్బూక్మాలు నిర్వహిస్తున్న వేదకుమార్, ఈ జర్నల్కి ప్రచురణకర్తగా నిలవడం అనందంగా వుందని అన్నారు. తాను కాకీలీ కోటుల పైన సిద్ధాంత పరిశోధనలు చేసినట్లు తెలిపారు. చిన్ననాటి నుండి తనకు ప్రైదరాబాద్ లో సంబంధం ఉందని, తాను నాన్ గారితో కలిసి కారులో వరంగల్ నుండి వస్తుండేవాడినని, ఇక్కడ ఒక వారం రోజుల పాటు లాడ్చింగ్లో ఉండి, చారిత్రిక కట్టడాలను, వివిధ చారిత్రిక అంశాలను చూస్తుండేవాడినని అన్నారు. ఆనాడే ఒక జర్నల్ వస్తుండేదని, తదుపరి ప్రైదరాబాద్ నుండి తెలంగాణ ప్రాతిపదికగా జర్నల్ రావడం గొప్ప అంశమని వేదకుమార్ ను అభినందించారు. ఎన్నో ఉధ్యమాలు జరిపి మనం తెలంగాణ రాష్ట్రాన్ని సాధించుకోవడమే గొప్ప చరిత్రయని అన్నారు. తెలంగాణ సాధన అనేది మన తెలంగాణ చరిత్రకి, చరిత్ర పునర్ నిర్మాణానికి గర్వకారణమైనదని, పటిష్టమైన

పునాదని, మన సాంస్కృతిక వారసత్వాన్ని సాంతం చేసుకోవడానికి, రాష్ట్ర సాధన మహాత్ర అవకాశమని అన్నారు. మన తెలంగాణాను పదిలపరచుకొవడానికి మనమంతా కష్టపడి పనిచేయాల్సి ఉందని, విద్యావంతులు, మేధావి వర్గానికి పిలుపునిచ్చారు. ఉస్కాన్నియా చరిత్ర శాఖ ఆవార్యుడిగా నమర్ధవంతంగా పనిచేసిన దా. ఆడపా సత్యానూర్యాయిన సంపాదకష్టంలో ఈ జర్నల్ రావడం సముచితమంటూ ఆయన్ని సభాముఖంగా అభినందించారు. ప్రైదరాబాద్ ఆర్టిఫీస్ లో లక్ష్మలాది రాజ పత్రాలున్నాయని, వీటిని పరిశోధించాల్సి ఉందని ఆయన చరిత్ర పరిశోధకులకి పిలుపునిచ్చారు. దాదాపుగా 16 లక్షల పత్రాలున్నాయని, బహుమనీ రాజులకు చెందిన అనలైన రాజపత్రాలున్నాయని, అవి ప్రపంచ చరిత్రలోనే అతి విలువైన పత్రాలని ఆచార్య సులేషాన్ సిద్ధికి అన్నారు. ఈ జర్నల్ అర్టిఫీస్ లోని మఖ్యాలైన వివరాలను ప్రైలెచ్ చేస్తుందని నేను భావిస్తున్నానని ఆకాంక్షించారు. పని చేయండి, తర్వాత మాట్లాడుండని ఆయన చరిత్రకారులకు, పరిశోధకులకు పిలుపునిచ్చారు. ఆనాటి నిజాం రాజులు మత సామరస్యానికి పాదులు వేశారని, బెనారస్ హిందూ యూనివరిటీ స్థాపనకు పది లక్షల విరాళం ఉస్కాన్లీభాన్ ఇచ్చారని ఆయన గుర్తు చేశారు.

సభాధ్వాక్త వహించిన జర్నల్ ప్రచురణకర్త ఎం.వేదకుమార్ మాట్లాడుతూ, తాము 2010లో ఉపాధికిన తెలంగాణ రిసోర్స్ సెంటర్, తెలంగాణ మలిదశ ఉద్యమానికి వెస్తుదన్నగా నిలిచిందని, తాము తెలంగాణ సంస్కృతి, చరిత్ర, వారసత్వాలపై పలు పుస్తకాలను ప్రచురించి వెలుగులోకి తెచ్చామని, 2012 నుండి దక్కన్ ల్యాండ్ మన పత్రికను ప్రచురిస్తున్నామని, తెలంగాణ ఉద్యమాలకి ఈ పత్రిక వేదికగా నిలిచిందని అన్నారు. టీఆర్ఎస్ ద్వారా పలు అంశాలపై 200 వరకు వివిధ రంగాల ప్రమఖులు, మేధావులచే చర్చగోప్యులను నిర్మించినట్లు తెలిపారు. ప్రైదరాబాద్ ప్రపంచంలోనే గొప్ప నగరాలలో ఒకటని చెబుతూ, ఇక్కడ కుతుబ్షాహి, ఆసఫ్జాల్హి రాజులు కట్టించిన అప్రాప రాజ భవనాలున్నాయని, ఇవన్నే ప్రైదరాబాద్ దక్కన్ చరిత్ర,

సంస్కృతులకు అద్దం పడుతున్నాయని అన్నారు. తెలంగాణా సాధించుకున్న అయిదేళ్ళ తర్వాత, తాము సైంటిఫిక్ బేస్‌తో ఒక చక్కబీ త్రిమాసిక పత్రికను రెండు భాషల్లో తేవడానికి అంకురార్థం చేశామని, ఈ జర్రుల్లో చారిత్రిక, పరిశోధనాత్మకమైన నిక్షిప్తాన్ని సమాచారం ఉంటుందని అన్నారు. ఈ జర్రుల్ని వివిధ రంగాలలో ఆరితేరిన సమర్పులచేత వ్యాసాలను రాయించడలచినట్లు తెలిపారు. అమెరికాలోని చికాగో మాడల్ తరహాలో ఈ జర్రుల్ని రూపొందించాలని నిర్ణయించినట్లు తెలిపారు. దేశంలోని వివిధ యానివర్షిటీలకు, మేధావులకు, విద్యావేత్తలకు ఈ జర్రుల్ని చేరవేయాలని నిర్ణయించినట్లు తెలిపారు.

ಸೀನಿಯರ್ ಜರ್ವಿಸ್‌ನ್ನು, ತೆಲಂಗಾಣಾ ಪ್ರೇಸ್ ಅಕಾಡಮಿ ಶೈರ್ಪ್ರಣ್ ಅಲ್ಲಂ ನಾರಾಯಣ ಕೀಲಕ್ಕೇಪನ್ಯಾಸಂ ಇಸ್ತೂ, ಪದಿಪೋನು ಸಂಪತ್ತರಾಲ ತೆಲಂಗಾಣಾ ಮಲಿದಶ ಉದ್ಯಮಂ ವಿಜಯವಂತಂ ಕಾವದಾನಿಕಿ ಅಂದರೂ ತಮ ಭಾವಜಾಲಾಲು, ಸಿದ್ಧಾಂತಾಲನು ಪಕ್ಷನಬೆಟ್ಟಿ ತೆಲಂಗಾಣಾ ಸಾಧನಕ್ಕೆ ಇಕ್ಕತ್ತತೋ ಪೋರಾದಾರನಿ ಅನ್ನಾರು. ತೆಲಂಗಾಣಾ ಉದ್ಯಮಂ ಚರಿತ್ರ ಪುಲಲ್ಲೊ ಶಾಸ್ವತಂಗಾ ನಿಲಿಬಿಪೋತುಂದಿನಿ ಅನ್ನಾರು. ಎನ್ನೋ ಅಶಯಾಲತ್ತೋ ತೆಲಂಗಾಣಾ ಉದ್ಯಮಂ ಕೊನ್ಸಾಗಿ, ವಿಜಯವಂತಪ್ರೌಂದಿನಿ ಅನ್ನಾರು. ತೆಲಂಗಾಣಾ ಸಾಧಿಂಚುಕುನ್ನ ಈ ಅಯಿದೆಕ್ಕಲ್ಲೋ ಭೌತಿಕಂಗಾ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕಂಗಾ, ಚಾರಿತ್ರಿಕಂಗಾ ವಬ್ಖಿನ ಮಾರ್ಪು ಪೆಡ್ಡಿಗಾ ಲೇದನಿ ಅನ್ನಾರು. ಈ ವಿವರ್ಯಾಲ ಪಟ್ಟ ದೃಷ್ಟಿ ಪೆಟ್ಟಕಬೋವಾನಿಕಿ ಕಾರಣಂ ಹೊರ ಸಮಾಜಾಲ ಚೇತುಲ್ಲೋ ನುಂಡಿ ವ್ಯವಸ್ಥಾ ಜಾರಿಪೋಯಿಂದನಿ, ಕೊನ್ಸಾಗಿಂಪು ಲೇಕುಂಡಾಪೋಯಿಂದನಿ ಅನ್ನಾರು. ಆಧಿಪತ್ಯ ಭಾವಜಾಲಂ ಇಂಕಾ ಕಲುಪಿತಂ ಚೇಸ್ತುಂದನಿ ಅನ್ನಾರು. ಪ್ರಭುತ್ವಾಲ್ಲ ಅಲೋಚನಲು ಭಿನ್ನಂಗಾ ವುಂಟುನ್ನಾಯನಿ ವಾಪೋಯಾರು. ತೆಲಂಗಾಣಾಕಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಅಸ್ತಿತ್ವ ಚರಿತ್ರ ಉಂದನಿ ನಿರೂಪಿಂಚಾಮನಿ ಅನ್ನಾರು. 1969 ಉದ್ಯಮಂ, ಮಲಿದಶ ತೆಲಂಗಾಣಾ ಉದ್ಯಮಂಲೋನಿ ಪೋಲಿಕಲನು ವಿವರಿಸ್ತೂ, ಮಲಿದಶ ಉದ್ಯಮಂ ಬಳಪಡಾನಿಕಿ ಕಾರಣಂ, ರಚಯಿತಲು, ಜರ್ವಿಸ್‌ನ್ನಲು, ವಿದ್ಯಾವಂತಲು ವೇದಿಕಲನು ಪೆಟ್ಟುಕೊನಿ ಭಾವಜಾಲಾನ್ನಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಚೇಸಾರನಿ, ಪ್ರಜಲ್ಲೋ ಘೇತನ್ಯಾನ್ನಿ ರಗಿಲಿಂಚಾರನಿ, ಇದಿ ತೆಲಂಗಾಣಾ ರಾಷ್ಟ್ರ ಸಾಧನಾ ವಿಜಯಾನಿಕಿ ದಾರಿತೀಸಿನಂದನಿ ಅನ್ನಾರು. ಸಮೀಕ್ಷಿತ, ಸಮಭಾವ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಗಲದಿ ಮನ ಪ್ರಾದರೂಬಾದ್ ನಗರಮನಿ ಚೆಬುತೂ, ಈ ಸಂಸ್ಕೃತಿನಿ ಕಾಪಾಡುಕೋವಾಲನಿ ಫಿಲುಪುನಿಕ್ಕಾರು. ಚಾರ್ಮಿನಾರ್ ಕಿಂದ ಭಾಗ್ಯಲಕ್ಷ್ಯ ದೇವಾಲಯಂ ಉಂದನಿ, ದೀನಿವಲ್ಲ ಮತ್ತಾಮರಸ್ಯಂ ಬಳಪಡಿಂದನಿ ಅನ್ನಾರು. ತೆಲಂಗಾಣಾ ಮೂಲ ಚರಿತ್ರಲು, ಸಂಸ್ಕೃತಲನಿ ಕಾಪಾಡುಕೋವಾಲಿ. ಮನ ಚರಿತ್ರ, ಸಂಸ್ಕೃತಲ ಮೀರ ಜರುಗುತ್ತಿರು ಕಾಲಾಷ್ಯಾನ್ನಿ ತಿಪ್ಪಿಕೊಟ್ಟಾಲನಿ, ತೆಲಂಗಾಣಾ ಚರಿತ್ರಪೈ ವುಕ್ಕಿರುವು ಜರಗಾಲನಿ ಅನ್ನಾರು.

ముఖ్య అతిథిగా హజురైన సాలర్ జంగ్ మూజీయం నిర్వహణ
సంచాలకులు డా.నాగేందర్ రెడ్డి మాట్లాడుతూ, తెలంగాణ చరిత్ర
సంస్కృతులకు, ప్రత్యేకించి నగర సంస్కృతికి ఈ మూజీయం

ఆంద్రపుత్రోండని అన్నారు. ఇందులో రెండు ఆడిటోరియాలున్నాయని చెప్పారు. హైదరాబాద్ హిస్టోరికల్ సోసైటీ వారు ప్రతి రెండవ శనివారం నాడు సమావేశాలవుతుంటారని అన్నారు. ఈ మృయజియం గ్రంథాలయంలో 60 వేల పుస్తకాలున్నాయని, ఇందులో ఎనిమిది వేల వరకు తాళపత్రాలున్నాయని చెప్పారు. వీటిని పరిశోధకులు వాడుకోవాలని సూచించారు.

జర్జుల్ సంపాదకుడు, చరిత్రాకుర్చెన ఆచార్య అడపా సత్యసారాయణ మాటల్లాడుతూ, ప్రైదరాబాద్ పుస్తక ప్రదర్శన సమయంలో తమకి చరిత్ర, సంస్కృతి అంశాల పరిరక్షణలో భాగంగా మూల అంశాల ప్రాతిపదికతతో ఒక జర్జుల్ ను తేవాలన్న అలోచన వచ్చినట్లు తెలిపారు. ఆ అలోచనల కార్యరూపమే ఈ జర్జుల్ రావడానికి కారణం అన్నారు. తెలంగాణా సాధన ఉద్యమం ప్రత్యేక అస్తిత్వాన్ని సంతరించుకుండని, మనుదైన ప్రైదరాబాద్ మిత్రమ సంస్కృతి మరెవరికీ లేదని అన్నారు. తెలంగాణా సంస్కృతిలో బుద్ధిజం ఇమిడి పొయి, మిత్రమ సంస్కృతికి బీజం వేసిందని అన్నారు. బుద్ధిజమ్, జైనిజం, నాగ, యక్క, సబర వంటి సంస్కృతుల సమ్మేళనమని చెప్పారు. కొత్త ఉద్దోగార్థులు తెలంగాణా చరిత్ర గూర్చి తెలుసుకోవాలని, తెలంగాణా చరిత్ర, సంస్కృతులను ఏ సంస్కృతమౌలికంగా చేయటంలేదని అన్నారు. 1950-56 మధ్యకాలంలో బూర్జుల రామక్రిష్ణరావు పాలనలో దక్కన్ సంస్కృతి ప్రారంభమైందని అన్నారు. ఏ రాజైనా బూజేనని ఆచార్య ఘంటా చక్రవాచి అన్నాడని, మన చరిత్రని మనమే తిరిగి రాసుకోవాలని పిలుపునిచ్చారు. తెలంగాణాలో ఆధునికంగా సాగుతున్న చరిత్రని, అభివృద్ధి కార్యక్రమాలని పరిశోధించి రికార్డు చేసుకోవలసి వుందని ఆయన నొక్కి చెప్పారు. ఈ జర్జుల్ ప్రచురణికి వేదుకుమార్ ముందుకు రావడం అనందంగా వుందని అన్నారు. స్టానిక చరిత్రే ప్రైదరాబాద్ మూల చరిత్రకి నాంది పలకాలని అన్నారు. ప్రైదరాబాద్ బి. ఆర్. అంబేద్కర్ ఓపెన్ యానివర్షిటీ ప్రొఫెసర్ ఇ.సుధారాణి, ప్రైదరాబాద్ మోలానా ఆజాద్ జాతీయ ఉద్యోగిస్తుల్యాలయం ప్రొ.సల్వు అహమ్యుద్ ఘరూఖి తదితరులు వేదికనలంకరించి మాటల్డారు. జర్జుల్ లో పరిశోధక వ్యాసాలు రాసిన డా.ద్యావహనలి సత్యసారాయణ, డా. సంగునభట్లు నర్సయ్, డా.జి. అంజయ్, డా.సంగినెశ్వరీ క్రీనివాస్ తదితరులకు టీఆర్ఎస్ తరఫున నిర్వాహకులు జ్ఞాపికలను ప్రదానం చేశారు. సంజన, గీతిక జోగినపల్లి యాంకరింగ్ కార్యక్రమానికి వన్నె తెచ్చింది. నభా ప్రారంభంలో ఆక్సిఫర్ గ్రామర్ స్కూల్ విద్యార్థిలు పాడిన రెండు తెలంగాణ ఉద్యమ పాటలు సభికులను ఆకర్షించాయి. ప్రొ. సల్వు అహమ్యుద్ ఘరూఖి వందన సమర్పణ చేశారు.

-సంకేపల్లి నాగేంద్ర శర్మ,

m. 9441797650

e : nagendrasharma283@gmail.com

మంచినీళ్ళు

మామిడి తోరణాలు కట్టి, ఇంటినిండా బంతి పూలదండలతో అలంకరణ చేయడం అయిపొయింది. కొంగు నడుముకు దోపుకుంటా మూలగదిలోకి వెళ్లి ట్రంకు పెట్టినుతెరచింది నువ్వర్ల. ఇరవై సంపత్తురాలుగా దాచుకుంటున్న గుడ్డనంచిని పెట్టేలోంచి భద్రంగా బయటకు తీసి లోపలున్న చిన్న మూటను విప్పింది. విమలను పొట్టతో పున్నపుడు తన అన్నను నూలు ఉండలు తెమ్మంటే తెచ్చి ఇచ్చాడు. పుట్టబోయే బిడ్డకు ఒక స్వేచ్ఛ అలాక మిగిలిన నూలతో దర్శాజాకు తోరణం అల్లి అలంకరించింది. ఏదైనా పండగలకో పచ్చాలప్పుడో అలంకరించి, బంధువులు అంతా వెళ్లిపోయాక శుభ్రంగా ఉతికి లోపల దాచి పెట్టుకొనేది. సువర్ల తోరణాన్ని మూటలోనుంచి మురిపెంగా తీసి మిగిలిన వస్తువులు ట్రంకుపెట్టేలో జాగ్రత్తగా పెట్టి తాళం వేసింది.

ఒక వైపు ఆకుపచ్చని ఆకులు, మధ్యలో గులాబి పూలు. రంగు కాస్త వెలిని పోఱు తోరణం కళత్విపోయివుంది అప్పం తనలాగే అని అనుకునుంది. తోరణాన్ని మురిపంగా చూసు కుంటూ వచ్చి దర్శాజాకు తగిలిం చింది. ఇల్లంతా శృంగానాన్ని అలుముకున్నట్లుగా నిశ్చబ్దంగా వుంది. అత్త ఆరుబయట వరండాలో నులక మంచం పై పడుకుని విరామం లేకుండా దగ్గరుతూ మధ్యమధ్యలో మూలుగుతూ వుంది. ముందు గదిలో అనారోగ్యంగా వన్ను తన నడిపి బిడ్డకు పాలు తాగిస్తూ చిన్న కూతురు వసంత కనబడింది.

అన్నమన్నంగా పక్కనిలోకి తొంగి చూసిన సువర్లకు ఆనంది ఏడుస్తూ మంచం పై పడుకుని కనబడింది. ఆనంది పెద్దపిల్లలకిప్పుడు తోమ్మి దేళ్ళు. ఆరు బయట ఎక్కడో ఆడుకుంటూ వుండి వుంటుంది. ఆ పెళ్ల పుట్టి తోమ్మి దేళ్ళు అయినంక మళ్ళీ ఇప్పుడు ఆనంది చాన్నాళ్ళకు పొట్టతో వుంది. మొస్తుఁ ఆరు నిండి ఏడోనెల బడింది. ఈసారి కాన్ని మస్తు కష్ట వోతడని డాక్టరమ్మ చెప్పింది. ఆనంది పనులు జేయులేక పోతుంది. దెండు నెలలుగా సువర్ణే ఇంటి పనులు అన్నీ ఒక్కతే జేసుకుంటా ఇల్లు గడువుతుంది.

పోయిన నాలుగేళ్ళనాడు ఎంతజెప్పినా ఇనకుండా తన పెద్దబిడ్డ విమలకు పదహాడేళ్ళ నిండకుండానే నారాయణ తన అక్కొడుకుకిచ్చి పెండ్లి చేసిందు. పిల్ల సిన్నగుంది వద్దని ఎంత మొత్తుకున్నా ఇనకుండా

సగం ఈడు పెద్దగున్న మేసబావకు ఇచ్చి, పెండ్లిజేసి అత్తింటికి పంపించిందు. తన రెండో బిడ్డ వాణికి పుట్టినప్పటి నుండి రక్తహీనత వుంది. ఎంత తిన్నా రక్తం పెయ్యికి పడత లేదు. ఎప్పుడూ ఏదో ఒకరోగం దాన్నే ఎన్నుంటి వుంటుంది. ఆయాసంతో ఈమధ్య అసలు లేస్తలేదు. కదలతలేదు. తన మూడో కూతురు వసంతే బడికి పోయివచ్చినంక అక్కకు సేవలు చేస్తది. రోజు రెండు ఘైళ్ళ దూరం నడచి బడికి పోయివచ్చినది. పదో కొసు చదువుతుంది. ఈరోజు తనే బడికి పోకు బిడ్డా అంటే మానేసి ఇంట్లనే వుంది.

ఆనంది బిడ్డ ఎన్నెలపసంత రోజు పొద్దుగాలలేచి కోసదు దూరం నడిచిబోయి ఇద్దరూ చెరో సైకిలు తొక్కుకుంటా చెరి నాలుగు బిందలు సైకిలుకు కట్టుకుని మంచినీళ్లు తీసుకునివస్తరు. తమ ఊరోళ్ళందరు ఒక్కసారే బోతు గనుక ఇప్పుడు పిల్లల్ని వంపుడు పెద్ద కప్పువూతలేదు.

వదేళ్ళ క్రితం దాకా తనే ఊరోళ్ళతో బోఱు మంచినీళ్లు బిందపీద బింద పెట్టుకుని తీసుకొచ్చేది. మూడుకాస్తులు అయినంక తనలో సత్తువ పోయింది. ఇదివరలోలా వని జేయలేక పోతున్నది. కోసదు దూరంబోయి నీళు దెచ్చుడు మస్తు కష్టవూతోంది. నారాయణ గూడా ఇగ నీవని అయిపోయింది బోడ్డీ! నేను మారు మనువు ఆడుతా అంటే నవ్వుతాలకు చేసుకో! నాకేం భయం అంది.

సువర్లా! ఊర్లో బావుల్లో నీళ్ళు ఎండిపోయి కొన్ని సంపత్తురాలు అవతావుంది. వర్షాలు ఎప్పుడోస్తాయో! అసలు వస్తాయో రావో! గూడా తెల్వైని పరిస్థితి. నువ్వు గంతదూరం బోయి మంచి నీళ్ళు తేలేకపోతున్నవ గందా! అని చెప్పాబెట్టుకుండా ఓ దినం తనకున్నా ఇరవై ఏళ్ళ చిన్నదైన ఆనందిని మనువాడి పెండ్లిబట్టలతో ఇంటి ముందుకు వచ్చి నిలబడ్డడు. తనకప్పుడు గుండాగిపోయినట్టెంది. నెత్తి, నోరు కొట్టుకుంటా యొంత ఏప్పినా ఏమోస్తది?

అట్ల వచ్చిన ఆనంది మెల్లమెల్లగా తనను ఆక్కమించేసింది. కొన్నిరోజులు ఇద్దరూ కోపంతో మాట్లాడుకోలేదు. ఆనంది పెద్దబిడ్డను పొట్టతో వున్నపుడు తన తల్లిమననే అన్ని పక్కకు బెట్టి ఆనందిని అక్కున చేర్చుకుంది. తనకథ ముందే మగడు ఆనందిని దగ్గరకు తీసుకుంటుంటే ఉడుక్కోకుండా ఉండేందుకు మస్తు సాధన జేసింది.

జప్పుడిక అది అలవాటు అయిపోయింది.

అయినా అది మాత్రం ఏం జేస్తుది? తినటానికి వాళ్ళమ్మ గారింట్లో తిండికూడా లేదని దాన్ని నా పడచు మగడుకు కట్టబెట్టింద్రు. వద్దని చెప్పాడనికి అదేమన్నా మగాడా? ఆడదే అయిపోయే! ఈ పంచంలో అడోళ్ళకు ఇస్తోలు ఎక్కుడున్నాయి గసుక! మగాడు ఏం జేసినా చెల్లుతది. అడోళ్ళకు గా సతంత్రం ఉంటే తనకన్నా పదేళ్ళ పెద్దోడ్డి గే నారాయణను తను మాత్రం ఎందుకు జేసుకుంటది?

ఉళ్ళో గవర్నుమొంటు వాళ్ళు పదేళ్ళ కింద ఏసిన బోర్లు ఎండిపోయినయి. రెండు సంవత్సరాల క్రితం ఓట్లు అడగనీకి వచ్చిన పెద్దప్పుర్చీ వాళ్ళను మా ఊర్లో బోర్లు వేస్తేనే ఓట్లు వేస్తామని ఊరంతా ఒక్కట్టి పట్టుబట్టింద్రు. అప్పుడు వాళ్ళు నాలుగు బోర్లు వేసింద్రు. మూడిట్లో కాస్త నీళ్ళు బడ్డయి. ఒక బోరులో నీళ్ళు పడ్డత్తే పడి మళ్ళీ బందు అయినయి.

ఉళ్ళోవున్న ఏబై గడపలకు ఆ మూడు బోరుల నీళ్ళే దిక్కు తెల్లాగట్ట మొదలైన నీళ్ళ పంపకాలు మళ్ళీ ఆర్ధరాత్రి అయితేగానీ బందుగాదు. ప్రతి ఇంటికి ఇన్ని బిందెలని వంతులు వేసుకుని కొట్టుకుంటారు. వాటిని రోజువారి కార్యక్రమాలకు వాడుకుంటరు. నీళ్ళు ఉప్పుకుంటే వాంతికి వస్తుయి. అవి తాగానీకి పనికి రావు. ఆ నీళ్ళతో అన్నం వండి నా తెలియని మురుగు వాసన వస్తుది. అందుకని కోసదు దూరంలో వున్న వేగుపల్లెకు బోయి నీళ్ళను మోటబావి నుండి తోడుకొని వచ్చుడు ఆ వూరి వాళ్ళందరికి గత ఇరవై ఏళ్ళుగా రోజువారి అలవాటు అయిపోయింది.

దాచాపుగా అందరి భూములు ఎండిపోయానై. నీళ్ళ ఆధరువు లేక మంచిగ పండే పంట భూములన్నీ బీటులుబారి బీశ్లు లెక్క మారిపోయానై. దాంతో వ్యవసాయం కుంటుబడి పదేళ్ళు అయిపోయింది.

నారాయణ సువర్షను పెండ్లి చేసుకునే నాటికి పదెకారల అసామి. పొలాల్లో పెద్దపెద్ద మోటబావులు రెండు ఉండేయి. నీళ్ళు అప్పుడు పుష్టలంగా ఉండేవి. ఆ బావుల నీళ్ళే తియ్యగా అమృతం లెక్క ఉండేవి. పొలాలకు ఇల్లు దగ్గరలోనే ఉండటంతో ఇంట్లో వాడుకు, తాగానీకి కూడా వాటినే వాడేవాళ్ళు. నారాయణతో పాటు సువర్ష వ్యవసాయంలో భర్తకు సాయంగా వుండేది. తన అన్నకు తనంబే పంచప్రాణాలు. పదిషైక్కు దూరంలో తన పుట్టిల్లు వున్నా

అన్న తరచుగా కాకపొయినా అప్పుడప్పుడు వచ్చి బావకు వ్యవసాయంలో సాయబడేబోడు. బావమరిది సాయంతో నారాయణ మన్సు పంటలు తీసి భూస్వామి లెక్క చేతికి నాలుగు ఉంగరాలు బట్టుకుని రాజగారి లెక్క దర్పంగా ఉండేవాడు.

పెండ్లెన పదేళ్ళ పరకు సువర్ష ను అపురూపంగానే చూసుకునేవాడు. ఊరంతా పచ్చని పొలాలతో కళకళలాడుతూ వుండేది.. వర్షాలు పుష్టలంగా కురిసేవి. ఊర్లో వాళ్ళందరూ ఎంతో సంతోషంగా ఉండేవారు. తమ ఊరంతా ఇలా వల్లకాడు కావడానికి ఊరు సర్పంచ బుచ్చన్నే కారణం. తన మొగడు గిట్లా మారు మనువులు చేసుకోనికి దయ్యం లెక్క మారదానికి కారణం కూడా వాడే. అందుకే ఆ వూళ్ళో అడోళ్లకు బుచ్చన్న అంటే మన్సు కోపం. నాలుగేళ్ళ కింద వాడు చచ్చిపోయినప్పుడు కూడా. ఆ వూళ్ళో ఆడోళ్లు ఒక్కరంబే ఒక్కరు కూడా వాడి శవాన్ని చూడనీకి పోలేదు.. ఊరి మగాల్లందరు తలా కొన్ని పైసలు చందాలేసుకుని వాడి కర్కుండలు చేసింద్రు. వాడు చచ్చిపోయినా ఊరికిపట్టిన పీడా ఇంకా విరుగుడు ఎట్లాతదో ఎవరంకి తెలుస్తులేదు.

సువర్షకు తన పెండ్లి అయి అత్తగారింటికి వచ్చి రెండు సంవత్సరాలు అయింది. పెద్దపిల్ల కడుపులో పడ్డది. పొలపొంగులా, మంచిగా సాగే సంసారంలో విషం చుక్క ఒక్కసారిగా పడ్డట్టింది.. ఆరోజు తనకు బాగానే గుర్తున్నది.. నారాయణ ఊరిమీదకు బోయి ఒక కకబురు మోసుక వచ్చిందు. మన ఊళ్ళోకి చాలామంది పెద్దపెద్ద నాయకులు వచ్చినారని చెప్పి మరిసిపోయిందు. వాళ్ళతో పాటు సూటు, బూటు వేసుకున్న పదిమంది పెద్దశ్కు కూడా వచ్చి సర్పంచతో మాటల్లాడింద్రుని చెప్పిందు.

ఏవో పొళ్ళకీ పెళ్ళసీకి భూములు అడగుతున్నరు.. ఒక్కో ఎకారానికి బదు లక్షలు ఇస్తురంట. మనది, మా అక్కోల్లుది చేరింత ఇస్తుమని అనుకుంటున్నరు అన్నదు. అయ్యా! అట్లిస్తే మనమేం తింటం.. పంటలు లేకుంటే బతుకుటెట్లు అని తను అప్పుడే వారించింది. పొలమిచ్చినోల్లకు ఇంటికి ఒక ఉద్యోగం చొపున ఇస్తుమని అంటున్నరు. ఊళ్ళో తెరులుందరూ వాళ్ళ భూములు మొత్తం ఇస్తుమని తయారయింద్రు. మనం జీచేది సోగమే కదా దానికి ఏడుస్తవెందుకు అని కోపుడిందు.. భూములు అమ్మిన పైసలు పట్టుం బాంకులో వేసుకుండాం. వచ్చిన వఢీ, నాకొచ్చే జీతం పైసలతో ఇల్లు గడుపుకుండాం అంటే సరే అని ఒప్పుకున్నది.

అయినా ఒప్పుకోక ఏం చేస్తుది తను? అడోళ్ళకు మోకాల్లో

మెదడు ఉంటడని అనేబోడు. తను ఏ విషయం చెప్పబోయినా ఎగతాళి చేసి కసురు కునేటోడు. ఆడోళందరు తెలివితక్కువు వాళ్ళే అని, మీకు ఏం జీవ్మినా అర్థం కాదని కసురుకునేటోడు. తాళి కట్టిన మగడు గదా..తనే తగ్గి ఉండాలి.వాడు ఎంతైనా మగాడు. ఇంటికి పెద్ద. మాట ఇనుకుంటే ఎట్లా? మగడు చెప్పిన మాట ఇనుకపొతే ఇంకెవరి మాటలు బింటది.? కష్టమచ్చినా, నష్టమచ్చినా ఆయనే చూసుకుంటడు అని మెదలకుండా ఊరుకున్నది. అప్పటికి మామ బతికే వున్నదు. ‘వద్ద కొడుకా..! మంచిగా మూడుగాలాలు పండే భూములు అమ్ముకుంటే తిండి దొరకదురా అయ్యా! నామాటిని అమ్ముకు’ అని మొండిపట్టు పట్టిందు. తల్లి కూడా గా భూములు ఇప్పటివా మూడుతరాల నుండి వున్నన్నవి. వాటిని ఎట్ల వదులుకుంటం కొడుకా! వద్దని నెత్తినోరు కొట్టుకుంది. అయినా అందరిని కాదని ఊరు ఊరంతా కల్పి పైసలకు ఆశబది భూములన్నీ వాళ్ళకు అప్పజేప్పిందు.

ఏం ఫ్యాక్టరీ కడుతున్నరో, ఎందుకు కడుతున్నరో కూడా తెల్పుకోకుండానే ముందుగాలే కాయాతాలు తీసుకుని భూములు వాళ్ళ పేరుమీద రాయించుకున్నరు. ఇస్తామన్న పైసలు మొత్తం ఇయ్యుకుండా కొట్రి బెట్టి సగం పైసలు ఇచ్చిందు. మిగులు బాకీ పైసలు ఫ్యాక్టరీ కట్టినంక ఇస్తామన్ని అంటే చుప్పుడు జేయకుండా ఊళ్లోవాల్లందరూ కి కు్కురుపునకుండా మండి పోయిందు.

ఫ్యాక్టరీ కట్టినిక రెండేళ్ళు పట్టింది. రెండేళ్ళల్లో వాళ్ళు బయానా ఇచ్చిన పైసలన్నీ అందరికాడా కరిగిపోయినయి. ఫ్యాక్టరీలో ఊల్లో వాళ్లందరికీ నొకరులు ఇస్తమని చెప్పినమాట ప్రకారం ఒక్కే ఇంటికి ఒక్కే మగమనిపికి నొకరు ఇచ్చిందు. ముందుగాల బాకీ పైసలు ఇయ్యుమని అడిగితే ఫ్యాక్టరీ ఘరూ అయినంక ఇస్తమని అన్నరు. సర్వంచ బుచ్చన్న దగ్గరికి పోతే నొకరిలో అయితే ముందుగాల జేరండి.. ఇయ్యుకపోతే ఎందుకూరుకుంటాం అన్నాడని అందరూ నొకరి చేయుడు మొదలు పెట్టిందు. అలవటు లేని అవహాసన లెక్క వ్యవసాయం చేసుడుతప్పా మరేపని చేతగాని రెతులు ఫ్యాక్టరీలో పనిజేసుడు మన్న కష్టమాతున్నది. దూస్తీలు పిట్ట సిస్టం ఉండటంతో ఒక్కాక్కరు మెల్లమెల్లగా పనులకు పోవడు బందు పెట్టడం మొదలు పెట్టిందు.

ఫ్యాక్టరీ సుండి కోజు రాత్రి అయ్యేసరికి నల్లని పొగ ఊరంతా పాకిపోయ్యాడి. సాయంత్రం ఆరు గంటలకే పొగ కమ్మి ఊరంతా చీకట్లు కమ్ముకున్నట్లుగా మారిపోయ్యాడి. అర్థరాత్రి అయిందంటే ఫ్యాక్టరీ వదిలే రసాయనాలతో భరించరాని కంపువాసనతో ఊపిరి ఆగకుండా చేస్తూ ఇబ్బంది పెదుతూవుండేది. ఒకరోజు సర్వంచ కొడుకు అంజన్న నెత్తురు కక్కుకుంటూ ఇంటికి వచ్చిందు. పట్టుం తీసుకపోస్తి

ఊరోళందరూ తయారపుతనే వున్నరు.. ఆంజన్న రెండోసారి నెత్తురు కక్కి చచ్చిపోయిందు. మొదటిసారిగా ఆ ఊళ్లోకి పోలీసులు వచ్చి ఏమేమో రాసుకని, అంజన్న శవాన్ని పట్టుం తీసుకబోయి పంచనామా చేసి తీసుకొచ్చి అప్పజేప్పిందు.

మరికొన్నాళ్లకు బావుల్లో నీళ్లు చుక్క లేకుండా అయిపోయినయి. ఉన్నోళ్లు ఇళ్లల్లో బోర్రు తప్పించున్నరు.. కొండరికి నీళ్లు బడ్డాయి కొండరికి పడలేదు. ఇగ ఇట్లగాదని ఫ్యాక్టరీ యాజమాన్యంతో మాటా ముచ్చట అయింది.. కొన్నిరోజులు పట్టుం సుండి టాంకర్లతో నీళ్లు దెప్పిచ్చి పెద్ద బావిలెక్క సిమెంటుతో గట్టి దాంటో పోయిచ్చిందు. కొన్నిరోజులు ఊళ్లో అందరూ వాడుకున్నారు..

ఓరోజు అకస్మాత్తుగా ఫ్యాక్టరీ నష్టాల్లోకి పోయిందని బందు పెట్టడంతో ఊరోళ్లో జనమంతా బోయి ఫ్యాక్టరీ లోపలికి దూరి ఇష్టముచ్చినట్లు అన్నే పగలగొట్టి వచ్చిందు. అందరికీ జరిగిన మోసం అర్థం అయినంకా ఎవరిని అనుకుంటే ఏం లాభం? తామొకర్లే గాదూ పూరు ఊరంతా మోసపోయింది. ఫ్యాక్టరీ మోసం జీసిందని జెప్పి సంఘపోళ్లు వచ్చి యజమానుల మీద కేసులు పట్టుంలో పెట్టించిందు. యాజమాన్యం ఊళ్లో వాళ్ళమీద ఊరోళ్లో కేసులు పెట్టడంతో ఊళ్లో అందరి మీద కేనులు అయినయి. కొండరు జైళ్లకు బోయిందు. మరికొండరు పెంధ్యాం, బిడ్డల్ని తోలుకొని పారిపోయిందు. నారాయణ లాంటి మొండిగటాలు మాత్రం ఊరోళ్లోనే ఉండిపోయిందు.

ఇప్పుడు తన చిన్నబిడ్డకు పడెనిమిదేళ్లు వచ్చినయి. ఆనంది బిడ్డ వదేళ్లలోకి పడుతోంది. వాచ్చిద్దరికి పెండ్లిజేసి పంపాలని నారాయణ అనుకుంటున్నదు.. వాళ్ళ అతోరింటికి బోతే మంచినీళ్లు తెచ్చేబోళ్లు ఎప్పురూ? ఆంనందేమో! పొట్లతో ఉన్నది. ఎంత లేదన్న ఓ ఏదాద్దాక ఆనంది మంచినీళ్లు బాచి కాడికి పోలేదు. గందుకే మరో మనువుకు సిద్ధమైందు నారాయణ.

సువర్ష ఆలోచనలను తుంచేస్తా ఆనంది ఇక ఏడ్చింది చాలుగానీ, బయట భజంతీల శబ్దం ఇనబడుతుంది కళ్లు తుడుచుకో అక్కా అంది. సువర్ష ఆనందిలో వచ్చిన మార్పు జూసి ఆశ్చర్యబోయింది. ఒపచ్చేంలో ఎర్రనీళ్లు, హరతి పట్టుకుని నిలబడి వుంది.. చెల్లే గిదెందుకే అంది.. ఆనంది నవ్వుతా మన సపితిని లోనికి గొంటపోనిక అక్కా! అంది. అంత దుఃఖంలోనూ సువర్షకు భళ్లున నవ్వ తన్నుకొచ్చింది. ఆనందిని కౌగిలించుకుంటా.. కన్నుగీటింది.

భండారు విజయ

m : 88 019 10908

e : vijaya.bhandaru@gmail.com

తెలంగాణ కాళ్యేరం

(రుబాయలు)

వాగు వంకలు తాపులేక ఎండబట్టే
జిడుబాలన భూములు సింగివైపే చూడబట్టే
హరితహరం చేబడుతూ ఉంటే
మఱ్ఱులశ్శి ఆనంద బాప్పాలను విడియుబట్టే

బలగీసి బతికేను ఇన్నాళ్ల
గిలగీసిన గీతలన్ని కొన్నాళ్ల
కాళేశ్వర గమనంతో సాగెనులే
కరుపు బతుకుల వాయేను కశ్మీర్లు

తెలంగాణ బంగారపై నిలిచేను కాళేశ్వరం
రాష్ట్రానికి గర్వంగా మిగిలేను జలవరం
దత్తభూల సాగదీత నిర్మల్కూశ్శి చెలిపేసి
ఎత్తిపోతల పథకముగా నిలిచే జీవధారం

తెలంగాణకు కొత్త జీవధార
సంతోషాలతో సాగే ప్రాణధార
అరకకు ఆపతి రాకుండా
ముందుకు సాగేను జలధార

తెలంగాణ ముందు ఒక్కలెక్క
తెలంగాణ తరువాత ఒక్కలెక్క
ప్రాజెక్టు ప్రారంభముతో అందలి దృష్టి
కేసిఆర్ షైప్ అందలి చూపు ఇచిపక్క

అర్పుకొను నాయకులే మనవారు
అసంచీ వారికోరే జనం వారు
బంగారు తెలంగాణ వెలిగు కోరు
అందలి హృదిలో నిలిచే శ్రమవారు

మేడిగడ్డ మంత్ర హ్యామాలతో నిలిచే
బహుళార్థ సాధక ప్రాజెక్టు ప్రారంభ తలిచే
ఇరురాష్టూల ముఖ్యమంతులతో గవర్నర్ వచ్చే
కాళేశ్వరం పథకం జాతికి అంకితం ఇచ్చే

మొగులు పట్టడం మొదలైంచి
ఓగులు పోవడం భాయమైంది
వర్షకాల బుతురగాలు కలిసి
పశ్చని పైరులకు భరోసా నిజమైంది

-పగడిపల్లి సురేంద్రరు పూసల

8074846063

surenderp.tsg@gmail.com

JBR
ARCHITECTURE COLLEGE
HYDERABAD

(Approved by Council of Architecture, New Delhi - Affiliated to JNA&FAU Hyderabad)

E-mail : jbrarchitecture@jbgroup.org.in, www.jbrarchitecture.com

బాల సాహిత్య పరిమళం ‘సీతాకోక చిలుక’

పని పిల్లలకు అమ్మ గర్జం, అమ్మ ఒడి మొదటి పారశాల అయితే, ప్రకృతి ఒడి రెండవ పారశాల. పక్షులు, జంతువులు, పరిసరాలు వారి ప్రియ నేస్తాయి. ఇది ప్రతీ వ్యక్తి జీవన వికాస దశలో సాగాల్సిన సహజ పరిణామ క్రమం. అభివృద్ధి పేరుతో సమస్మాఖ్యాద్వితీని నిర్వహించే నిషిన ఆధునిక మానవుడు, ప్రకృతిని-జంతుజాలాన్నే కాదు, బాల్యాన్నే రాతి బోమ్మలా మార్చాడు. వర్తమాన ఆధునిక సాంకేతిక యుగంలో ప్రకృతిలానే బాల్యమూ శీర్షిస్తూ, మరెవరితోనూ పోల్చులేని సహజసిద్ధ గురువులను కోల్చేతుంది. విలువలూ అందులో అంతర్భాగమే. ఇటువంటి పరిస్థితులలో ఎదుగుతున్న బాల్యానికి ఆసరాగా ఉంటూ, ఇటు వ్యక్తిత్వ వికాసాన్ని, విలువలను, అటు జ్ఞాన సంపదను సమృద్ధిగా అందించే నేస్తం ఒక్క సాహిత్యమే. పూర్వం నుండి వర్తమానం వరకు భావ అభ్యర్థయ విష్వర రచనల శాతం విపివిగా పెరుగుతున్నా, బాల సాహిత్యం రావాల్సిన స్థాయిలో రావడం లేదన్నది ప్రతీ రచయితా, తల్లిదండ్రులు, గురువులూ ఆలోచించాల్సిన విషయం. ఏ కవితా ప్రక్రియలో అయినా సమాజంలోని సమస్యలపైనే ఎక్కువ రచనలు సాగుతాయి. సమాజంలో సమస్యలు ఉన్నాయింటే విలువలు మనక బారుతున్నాయని అర్థం. అలాంటి విలువలు బాల్యంలో అలవడకపోతే ప్రపంచం సుస్థిరతాన్ని కోల్చేతుంది. ప్రస్తుత గజిబిజి ఉద్యోగ ఆర్థిక జీవితాల్లో తల్లిదండ్రులు పిల్లలపై, వారి మానసిక భవిష్యత్తుపై తగినంత సమయం కేటాయించడంలేదన్నది ఒప్పుకోగలిగిన చేదు వాస్తవమే. ఇక పారశాలలు మార్చుల యంత్రాలై చాలా కాలమే అయింది. ఇటువంటి పరిస్థితుల్లో ఇటు ప్రేమను పంచే తల్లిదండ్రులుగా, విలువలు నేర్చే గురువులా, తోడుగా నిలిచే ప్రకృతిలా, ఆపదలో తోడుండే స్నేహితుడిలా, వెన్ను తట్టి ఆత్మవిశ్వాసం నిమిషి శ్రేయోభిలాషిగా విభిన్న పాత్రలు పోషిస్తూ అండగా నిలబడేది సాహిత్యమే. వ్యక్తి మానసిక పరివర్తనలో క్రియాలీల పాత్రను పోషించే సాహిత్యాన్ని బాల్య దశ నుండి వారి జీవితాల్లో అంతర్భాగం చేయడం తక్షణ కర్తవ్యం. అంతటి ప్రభావపంతమైన బాల సాహిత్యంలో, విధి ప్రక్రియల్లో అనేక రచనలు చేస్తూ, బాలల మనోవికాస అభివృద్ధి కోసం రెండు దశాబ్దాలుగా కృషి చేస్తున్న రచయితి డా.కందేపి రాణీ ప్రసాద్. బాల గేయాలు, బాల వికాస వ్యాసాలు, బాల సాహిత్య కథలు, కవిత్వం ఇలా విభిన్న ప్రక్రియల్లో రచనలు చేస్తూ కవయిత్రి ముందుకు సాగుతుండడం బాల సాహిత్యానికి ఆహ్వానించడగిన పరిణామం. అందులో భాగంగా కవయిత్రి రాణీ ప్రసాద్ సీతాకోక చిలుక్ శీర్షికన బాల గేయ సంపుటిని

డా॥ కందేపి రాణీప్రసాద్ సీతాకోక చిలుక

సాహిత్య పూదోటలో పూయించారు. ఇందలి గేయాలు పిల్లలలో చదవాలనే ఉత్సవకతను కలిగించడంతో పాటుగా, సామాజిక భాద్యతను భూజానికిత్తుకునేలా తీర్చిదిద్దుబడ్డాయి. సంపుటిలోని గేయాలు ప్రకృతితో, పష్టి జంతు జాతులతో మనుషులకున్న అవినాభావ సంబంధాన్ని తెలియజెపుతూనే, మనిషి మనుగడకు వాటి ప్రాధాన్యాన్ని, విలువను అంతర్భాగంగా గేయాలలో ప్రతిష్ఠించడంలో రచయితి విజయం సాధించారు.

సాధారణంగా బాల సాహిత్యానికి సంబంధించిన నిర్మాణ పద్ధతులలో ఎంతే జాగరూకత వహించారు.

నిర్మాణ పద్ధతి ఎంత ముఖ్యమో, అవి పిల్లల ఆలోచనా స్థాయిని అందుకునేలా వాటిని తీర్చి దిద్దుడమూ అంతే ముఖ్యం. సీతాకోక చిలుక గేయ సంపుటి నిర్మాణం అదే కోణంలో సాగింది. ఈ సంపుటిలోని గేయాలు పిల్లల భాష, భాషం, పరిస్థితితో కలిసి నడిచాయి. రోజువారీ జీవన విధానంలో పిల్లల పరిశీలనలో భాగుయ్యే అంశాలే ఈ సంపుటిలోని వస్తువులు. ‘ఓ చిన్న మాట, మగ్గిన జామ పండు, ఏ చెట్టునున్నదో చెప్పవా’, అంటూ సాగిన రామ చిలుక గేయం ఆద్యంతం వ్యాద్యంగా సాగింది. పాపురమా అనే గేయంలో పాపురం స్వేచ్ఛను వర్ణిస్తూనే, అడుగడుగునా అపదలు పొంచిఉంటాయి జాగ్రత్త అన్న సందేశం, ప్రతీ వ్యక్తి వ్యక్తిగత జీవితానికి తగిన సందేశం. స్వేచ్ఛగా ఎగురుతున్నపుడు వేటగాడి బాణాలు ఏ చెట్టు చాటు నుండైనా రావచ్చు, ఎల్లప్పుడూ అప్రమత్తతో ఉండాలన్న నీతిని ఈ గేయంలో పలికించారు

రచయితి. ఈగవ్వా అనే గేయంలో ‘జల్లలుకుతూ పేరు మర్చిపోయావా’ అనడం మంచి అభివ్యక్తి. చెడు చేసే గుణాలను పక్కన పెడితే మనుషులంతా నీ పేరును గుర్తు పెట్టుకుంటారంటూ సాగిన ఈ గేయం, పరులకు ఉపకారాన్నే చేయాలన్న చక్కని సందేశాన్ని పిల్లల మనసులలోకి తీసుకెళ్గలదు. ఇలాంటి సామాజిక కోణంలో సాగిన సందేశాలు సీతాకోక చిలుక గేయ సంపుటి నిండా పరుచుకున్నాయి. చీమ ఫ్రైండూ అను గేయాన్ని ఎంతే చక్కగా మలిచారు రచయితి. చీమలు పరుసలో నడిచే పద్ధతిని క్రమశిక్షణగా అభివర్షిస్తూ, ‘మీరే స్మాల్లో చదువుతున్నారు’ అనడం మంచి పోలిక. అమ్మ పంచదార డబ్బా ఎక్కడ పెట్టిందో కనిపించడం లేదు. కాస్త వెతికి పెట్టవా ‘పంటి వాక్యాలు, కంగారు గేయంలో ‘ఎప్పుడు నీ పిల్లలేనా/నన్నా నీ పొట్ట సంచిలో కూర్చోబెట్టుకుని పికారుకు తీసుకెళ్వా’ అన్నవాక్య ప్రయోగాలు బాలల్లో స్పృజనాత్మకతను పెంచి ప్రవంచాన్ని భిన్న కోణాల్లో దర్శించే లా చేయడంలో

దీపాదవపడతాయి. బట్టీ చదువులతో పదును కోల్పోతున్న నేటితరం చిన్ని బుర్రలకు ఇటువంటి సాహిత్యం పదును పెట్టగలదు. ‘పరి కంకులు, జొన్న కంకులు లేవు మా దగ్గర, పిజ్జలు బర్బర్లు పెడతాను, మా ఇంటికిస్తావా, నాతో స్నేహం చేస్తావా’ అన్న వాక్యాలు అంతర్లీనంగా ఎన్నో సామాజిక సమస్యలను తెరపై పలికిస్తా, మారుతున్న ఆధునిక ధోరణలను సున్నితంగా ప్రశ్నించాయి. ఎప్పుడూ పరుల మంచినే కోరుకోవాలనే సుగణాన్ని కొంగర్పించో పలికించారు కవయిత్రి. చేప ఆత్మహత్య అను గేయంలో మనిషిని చేప పిల్లతో పోల్చుడం చక్కని మెట్టాఫర్. చివరలో ‘ఊరంతా కొట్టుకు పోయింది’ అనడం భవిష్యత్తులో క్లీషించబోయే యువ శక్తికి నిదర్శనం. దానిమృకాయ గేయంలో దానిమృ గింజలను కెంపులు, రత్నాలతో పోల్చుడం మంచి మెట్టాఫర్. ఆ రత్నాలను కూడబెట్టుకున్నందుకు గాను ‘ఇన్ కమ్ టాన్స్ వారు రైడ్ చేయేదో? నీ రత్నాల సంపదను దాచుకోక చిన్నారులకి ఇస్తున్నావా! ఇంత మందికి పంచుతున్నావే, అందుకే వదిలేసారు’ అనడంలో సంపదని, ప్రేమని ఇతరులకు పంచాలన్న నీతి తత్త్వం దాగుంది. నా పేరు పాలకూర, గోంగూర, తోటకూర అంటూ సాగిన కొన్ని కవితలు ఆరోగ్యంపై తీసుకోవాలిన ప్రశ్నలో పిల్లలకు అర్థమయ్యే విధంగా సపివరంగా చెప్పాయి. బతుకు పోరాటం కోసం విదేశీయానం చేసిన వారి పిల్లల ఒంటరి ఆవేదనను ‘జో అచ్చుతానంద’ గేయంలో హృద్యంగా చిత్రీకరించారు కవయిత్రి. ఈ సంపుటిలోని ఎన్నో గేయాలు నోస్ట్రాళ్లియాను అఱువణువునా నింపుకున్నాయి. యువకులను, పెద్దవారిని సైతం ఈ గేయాలు గత

కాలపు బాల్య స్నేహితుల్లోకి తీసుకెళ్లి చక్కని అనుభూతిని పంచుతాయి. గ్లోబల్ వార్షికంగ్, అసుస్థిర ఎదుగుదల కారణంగా కుంచించుకు పోతున్న పచ్చని అడవిని వర్షించిన తీరు హృద్యంగా ఉంది. మీ మానవులే మమ్మ నరికి పోగులు పెట్టడం వల్ల ‘జీరో సైజ్ కొచ్చేసా’ అంటూ హృద్యంగా ముగించి ఎన్నో ప్రశ్నలను పసి హృదయాల్లో తట్టిలేపే విధంగా గేయాన్ని చిత్రించారు. ఇలా సీతాకోక చిలుక సంపుటిలోని గేయాలు ప్రకృతి, ఆరోగ్య ప్రాధాన్యతను, మానవత్వ విలువలను, సామాజిక శ్రేయస్సును వాటి ప్రాముఖ్యతను తెలుపుతూ చక్కగా సాగాయి. ఇటువంటి బాల సాహిత్య రచనలు ఎదుగుతున్న బాల్యంపై తమిద్దన ప్రభావాన్ని చూపగలవు. వేగంగా మారుతున్న నాగిరకత, తరుగుతున్న మానవీయ విలువలు, మానవీయ సంబంధాలు కాస్త ఆర్థిక బంధాలపడం, స్థిరత్వం లేని మానసిక దృఢత్వం, అపరిప్క్వత, బలహీనత దృష్టి భావి తరాలపై బాల్య దశ నుండి సంసూరణాత్మక దృష్టిని కేంద్రీకరించాల్సిన అవసరం ఉంది. నేటి పిల్లలలో మానసిక ప్రోఢ్యులాన్ని పెంచే ఇటువంటి బాల సాహిత్య గ్రంథాలు విరిగిగా రావాలి. భావి భారత పౌరుల భవిష్యత్తులో ఇంతటి ప్రాముఖ్యతను పోషించే బాల సాహిత్యానికి తన పంతు కృషి చేసున్న రచయిత్రికి అభినందనలు తెలుపుతూ, మరెన్నో బాల సాహిత్య రచనలు తన కలం నుండి ఉద్ఘవించాలని కోరుకుండాం.

పరపు విష్వక్షేప, m : 8328384951
e : vishwakparavastu31@gmail.com

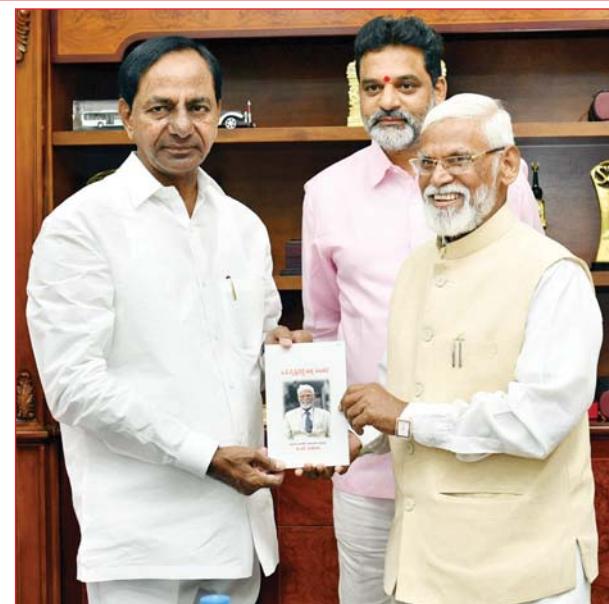

“ఒక సృష్టికర్త ఆత్మచింతన”

తోలికాపీని సీఎంకు అందజేసిన బి.ఎస్.రాములు

కష్టపడి ఎదిగిన వాలి జీవితాలను యువత అధ్యయనం చేయాలి
బి.ఎస్.రాములు గాలి జీవితం బడుగులకు ఆదర్శం

అనేక కష్ట నష్టాలను దాటుకొని స్నూంత జీవితాన్ని గెలుచు కోవడంతో పాటు తెలంగాణలో జరిగిన అనేక ఉద్యమాలలో క్రియాశీలక పాత్ర పోషించిన బి.ఎస్.రాములు “ఒక సృష్టికర్త ఆత్మచింతన” పుస్తకాన్ని అందరూ అధ్యయనం చేయాలిన అవసరం ఉండని సీఎం కేసిఅర్ అభిప్రాయపడ్డారు. ప్రగతి భవన్లలో తన “ఒక సృష్టికర్త ఆత్మచింతన” పుస్తకం తొలి కాపీని సీఎం కేసిఅర్కు రాష్ట్ర బీసీ కమిషన్ చెర్కెన్ బి.ఎస్.రాములు అందజేశారు. ఈ సందర్భంగా సీఎం కేసిఅర్ మాట్లాడుతూ తెలంగాణ రాష్ట్ర సాధన ఉద్యమంలో బి.ఎస్.రాములు భాగస్వామ్యం ప్రశంసించదగినదని అన్నారు. తెలంగాణ సమాజం ప్రగతిశీలత వైపు అడుగులు వేయడంలో బి.ఎస్.రాములు లాంటి మేధావుల భాగస్వామ్యం ఎంతో ఉండని అభిప్రాయపడ్డారు. గడిచిన ఏడు, ఎనిమిది దశాబ్దాలలో రాష్ట్ర జాతీయ స్థాయిలో జరిగిన సామాజిక, రాజకీయ పరిణామాల మీద లోతైన అవగాహనతో పాటు సామాజిక దృక్పథంతో అనేక ఉద్యమాలలో ప్రత్యక్ష భాగస్వామ్యం కలిగిన బి.ఎస్.రాములు అనుభవాలు పుస్తక రూపంలో నేటి, రేపటి తరానికి

అందుబాటులో ఉండడం అవసరమన్నారు. ఇంకా ఎన్నో రచనలు బి.ఎస్.రాములు సమాజానికి అందించాల్సిన అవసరం ఉండని అభిప్రాయపడ్డారు. ఈసందర్భంగా బి.ఎస్.రాములును సీఎం కేసిఅర్ అభినందించారు. బీసీ కమిషన్ సభ్యులు దాక్టర్ వక్రజాబరణ కృష్ణమోహన్రావు కూడా పాల్గొన్నారు.

మనవ్యాప్తభావితం చేసిన మన బాల సాహిత్యం

సిద్ధిపేటలో “బాల చెలిమి ముచ్చట్లు”

బాల సాహిత్యం -నా అనుభవాలు -సూచనలు’ అనే శీర్షికతో బాలచెలిమి పిల్లల వికాస పత్రిక, చిల్డ్రన్స్ ఎడ్యూకేషనల్ ఆకాడమీ సంయుక్త ఆధ్వర్యంలో ప్రతినెల రెండవ శనివారం ఆక్స్పర్స్ గ్రామర్ స్కూలులో “బాలచెలిమి ముచ్చట్లు” కార్యక్రమాన్ని నిర్వహిస్తున్న సంగతి అందరికీ తెలుసు.

కాలానుగణంగా మారుతున్న పిల్లల ఆలోచనా విధానంలో వస్తున్న మార్పుల గురించి, వారిలో మానసిక పరిణతిని పెంపాం దిస్తూ, ప్రజాస్ామిక భావాలను, వైజ్ఞానిక దృష్టిని పెంపాందించే

బాలసాహిత్యం గురించి గ్రామీణ ప్రాంత విద్యార్థులకు అవగాహన, అభినివేశం కలిగించాల్సిన అవసరాన్ని గుర్తించి ఈ ‘బాలచెలిమి ముచ్చట్లు’ ను వివిధ జిల్లాల్లో నిర్వహించాలని ప్రయత్నం జరుగుతోంది. అందులో భాగంగా సిద్ధిపేటలో 08.06.2019న ‘బాలచెలిమి ముచ్చట్లు-16’ కార్యక్రమం జరిగింది. దీనిలో ఉమ్మడి మెదక్ జిల్లాలోని వివిధ ప్రాంతాల నుంచి ఉపాధ్యాయులు, మేధావులు, అనేకమంది రచయితలు, వివిధ సాహిత్య సంస్థల ప్రతినిధులు పాల్గొన్నారు. సమస్యలక్రత వరుకోలు లక్ష్మయ్య ఆహాతులను వేదికపైకి ఆహ్వానించారు. కథాశిల్పి ఐతా చంద్రయ్య అధ్యక్షత వహించారు.

ముఖ్య అతిథులుగా దక్కన్ ల్యాండ్ పత్రిక సంపాదకులు, చిల్డ్రన్స్ ఎడ్యూకేషనల్ ఆకాడమీ చైర్మన్ వేదకుమార్, విశ్వాంతిథులుగా నేపసర్ బుక్స్ ట్రైప్ తెలుగు సంపాదకులు డాక్టర్ పత్రిపాక మోహన్, మీడియా ఆకాడమీ సభ్యులు కొమురవెల్లి అంజయ్య, గరిపల్లి అశోక్ పాల్గొన్నారు. ఈ కార్యక్రమానికి సమస్యలక్రతలుగా కోణం పర్సురామలు, బస్వరాజ్ కుమార్, గంగాపురం శ్రీనివాసులు వ్యవహరించారు. కార్యక్రమ వ్యాఖ్యాతగా ఉండ్రాళ్ళ రాజేశం వ్యవహరించారు.

ఎస్ట్రోవెళ్ళ రాజమాళ :జాతియ సాహిత్య పరిషత్ అధ్యక్షులు, సిద్ధిపేట

“పాపా పస్తీరు / పారం నేర్చ బేజారు”

అనే బాలగేయంతో తన ఉపన్యాసాన్ని ప్రారంభించారు. తన ఎదుగుదలను గురించి చెప్పుతా బాల సాహిత్య రచయితగా మారదానికి కారణం ప్రాథమిక పారశాల ఉపాధ్యాయుడిగా ఉండటమేనన్నారు. తన సరీసునంతా 1,2 తరగతుల పిల్లలకే బోధించడానికి ఇప్పప్పుడే వాణ్ణని. తనకు బాల రచయితగా సుఖ్రద్ది, గురువులు బాలలే అని తెలిపారు.

‘కథాశిల్పి’ ఐతా చంద్రయ్య : (అధ్యక్షపొన్నాసం)

తెలంగాణలో హైదరాబాద్ మినహా సిద్ధిపేటలోనే అత్యధికంగా రచయితలున్నారని తెలిపారు. చందులూ కథలు, బాలమిత్ర కథలు పిల్లలకు చాలా ఉపయోగపడతా యన్నారు. మొత్తమించిన వంగనిది మామై వంగదు. పిల్లలకు బాల్యం నుంచి నమాజహిత వైన సాహిత్యం అందించినప్పుడే జాతి పురోగమిస్తుందన్నారు. అంగ్రంలో ఉన్న “జానీ జానీ ఎన్ పాప”ను ఉటంకిస్తూ ఆ పాటలోనే పిల్లలకు చిన్నపుటి నుంచి అబధాలు నేర్చిస్తున్నారని ఆరోపించారు. బాలలలకు అలాంటి పాటలు తప్పుడోవ పట్టిస్తాయన్నారు.

తిరుమల కాంతికప్పు : వికాస భారతి అధ్యక్షులు,

చేర్చుల

“చిన్ని చిన్ని మాట చిందించు సిరులను” అనే బాలగేయంతో తమ ఉపన్యాసాన్ని ప్రారంభించారు. తాను బాల సాహిత్యవేత్తగా మారదానికి ఉపాధ్యాయు వృత్తి కారణమైందన్నారు. సర్వశిక్ష అభియాన్ వారు 2005లో విద్యార్థులు రాసిన కథలను పుస్తకాలుగా వేయడానికి జిల్లాస్థాయిలో నిర్వహించిన వర్క్షషాపులో పాల్గొనడం వల్ల బాలసాహిత్యంపై మక్కువ పెరిగింది. ఇప్పుడిప్పుడే బాలల కథలు

ప్రాస్తున్నామన్నారు. ఇలాంటి కార్బూక్టమాలు, వర్షపొపులు నిర్వహిం చడం వల్ల బాలసాహిత్యాన్ని మరింత ముందుకు తీసుకుకెళ్ళచ్చన్నారు.

దాస్తం లక్ష్యాలు: ఉదయ సాహితీ అధ్యక్షులు, పమస్సబాద్

బాలల కోసం ఇలాంటి కార్బూక్టమం నిర్వహిం చడం చాలా అభినందనీయమనీ, మన కృషి ప్రతి పారశాలకు అందేలా చేయాలన్నారు. బాల కవులను తయారు చేయాల్సిన అవసరం ఉండన్నారు. విద్యార్థుల రచనలు సహకార పద్ధతిలో పుస్తక రూపంలోకి తీసుకురావడం ఆవశ్యకం అన్నారు.

అమృత చంద్రాంపై: సిద్ధిపేట జిల్లా రచయితల సంఘం అధ్యక్షులు, సిద్ధిపేట

“సహితస్య భావం సాహిత్యం”. పూర్వం పిల్లలు ఏడ్చుకుంటూ బడికి వచ్చి నప్పుకుంటూ ఇంటికి వెళ్ళేవారు. కానీ నేడు నప్పుతూ బడికి వస్తూ ఏడుస్తూ ఇంటికి వెళ్ళున్నారు. బాల సాహిత్యం అంటే బాలల కోసం బాలలు ప్రాసే రచనలు, బాలల కోసం పెద్దలు ప్రాసే రచనలు. ‘చెలిమె’ అనగా ఊటు, ‘చెలిమి’ అనగా స్నేహం అని అర్థం, ఒక అక్షరం మారినా అర్థాలు మారే ప్రమాదముందని సూచించారు.

వాసరవేణి పర్యాములు: వివేక రచయితల సంఘం, అధ్యక్షులు, సిద్ధిపేట

బాలసాహిత్యం బాల్యం నుంచే ప్రాస్తున్నానని జానపద సాహిత్యం “రంగు రంగు బిల్లు రూపాయి దండ” లాంటి పాటలు తనకు ప్రేరణ కలిగించాయని, మా తల్లిదండ్రుల నుంచి కూడా నేను ప్రభావితమయ్యానని. నన్ను పరిసరాలు, సాహిత్యం ప్రభావితం చేశాయని. నేను వె తరగతిలోనే 1991లో భారతదేశం, దేశభక్తి గేయాలను రాయడం జరిగిందని, బాల సాహిత్యానికి గురువు అమ్మనే అని తనఅభిప్రాయమన్నారు. ప్రాచీనం నుంచి ఆధునికం వరకు బాలసాహిత్యాన్ని పరిశీలించాలని అన్ని ప్రక్రియల్లో బాల సాహిత్యం రాయుచ్చిని అన్నారు.

డజ్ఞికార్ సురేందర్: యువ సాహితీ అధ్యక్షులు, సిద్ధిపేట

‘Rain Rain Go Away’ అనే పాట ప్రకృతి విరుద్ధంగా ఉండనీ, “ధనా ధనా దంచనీ- ముంతా పొగలు వెయ్యేనీ” అనే మన బాల గేయం వర్షాన్ని ఆహ్వానించేదిగా ఉండని. రెండు పాటల మధ్య తేడాను వివరించారు. ఇంగ్లీష్ మీడియం పారశాలలో వని చేస్తున్నప్పుడు అలాంటి పాటలను తెలుగులోకి తర్జుమా చేసి చెప్పేవాడి నన్నారు సిద్ధిపేట యువ సాహితీ అధ్యక్షులు డబ్బికార్ సురేందర్.

పండోట వెంకటేశ్వరు: శ్రీవాణి సాహిత్య పరిషత్ అధ్యక్షులు, సిద్ధిపేట

బాల సాహిత్యాన్ని బాలల లోకంలోనే వివరింపచేయాలని, ఎన్నో సంకలనాలను పిల్లల, పెద్దల రచనలతో వేసి పారశాలలోనే

వారి సమక్షంలోనే ఆవిష్కరించి, అట్టి పుస్తకాలను విద్యార్థులకు ఉఱితంగా పంచిణి చేస్తున్నానన్నారు.

గంభీరావుపేట యాదగిలి: తెరసం, ప్రధాన కార్బూడర్ల్స, సిద్ధిపేట

తన బాల సాహిత్యానికి బాలలే ప్రేరణ అని, బాల సాహిత్యం తెల్లని కాగితం లాంటిదని, ఇలాంటి కార్బూక్టమం బాలల మధ్యన, పారశాలలో జరిగితే బాగుంటుండన్నారు. నేను కూడా మా ఇరుకోడు పారశాలలో బాల సాహిత్య కార్బూక్టమం ఏర్పాటు చేసినప్పటినుంచి పిల్లల్లో చాలా ప్రేరణ కలిగిందన్నారు.

ఎప్పాణ్ అప్పార్: చేతిపూత నిపుణులు, వ్యాఖ్యాత

“అదిగో వచ్చేను ఎలుక, ఇదిగో తెచ్చేను పలక”, / “కోతి ఒకబి చిన్నది - గోల చేయుచున్నది”, / “చినుగమ్మ చినుగు -

పెద్దవైన ఏనుగు”.... ఇలా బాల గేయాలతో తమ తరగతులు ప్రారంభించే ఉపాధ్యాయుల కోసం విద్యార్థులు ఆత్మతగా ఎదురు చూస్తారని వాటి ద్వారా ఎంతో ఆసందాన్ని, జ్ఞానాన్ని నంపాదిస్తారని తెలిపారు. చక్కని బాలగేయాలతో తమ ఉపాధ్యాయాన్ని కొనసాగించవచ్చునని పేర్కొన్నారు.

కటుకం రాజయ్యాలు: సకల జసుల రచయితల సంఘం అధ్యక్షులు, గజ్జేల్

బాలలకు స్వీచ్చను ఇస్తే ఎన్నో విషయాలు బహిర్గతమాయాయని అన్నారు.

“వచ్చే వచ్చే టీవీ వచ్చే / టీవీలోని బొమ్మ వచ్చే / బొమ్మ పేరు అచ్చమ్మ / నా పేరు బుభుమ్మ”

వంటి మౌఖిక సాహిత్యంలో గల బాల గేయాల గ్రామాలలో పిల్లలు సునాయాసంగా పాచుతుంటారనీ, కానీ కాలక్రమేణ అవి కనుమరుగయ్యే ప్రమాదముందని పేర్కొన్నారు. పిల్లలను సెల్ఫోన్లో ఆటలు ఆడే స్థాయి నుంచి కథలు చదివే స్థితికి తేవాలని చెప్పారు.

బైత దుర్గయ్యాలు: లక్ష్ర సేద్దుం ఫాండెషన్ అధ్యక్షులు, సిద్ధిపేట

తమ పారశాల పిల్లలతో “జక్కాపూర్ పిల్లల కథలను” ప్రచ రించడం జరిగిందన్నారు. చందులు, బాలమిత్ర పుస్తకాలు తనను చాలా ప్రభావితం చేశాయని తెలిపారు. రాజగోపాల్ పేట పారశాలలో విద్యార్థులచే “అక్షర” పక్క పత్రికను ప్రారంభించి నడిపించడం జరిగిందని, తద్వారా ఎంతో మంది బాలలు ప్రభావితులయ్యారని పేర్కొన్నారు.

ఎలిక్ట్రిషిపాలయ్య (చేర్చాల)

బాల సాహిత్యం బాలల్లో ఆలోచనలు రేకెట్టించే విధంగా ఉండాలన్నారు. బాల చెలిమి చేపట్టే కార్బూక్టమాలు అభినందనీయమని తెలిపారు.

“అమ్మ మొదటి దైవము / ఆపు పాలు మధురము / ఇటుక గోడ అందము / తత పళ్ళు తిందము”

ఇలా వర్షమాల అక్షరాల ద్వారా గేయాలు బాలలను ఆకర్షిస్తాయన్నారు.

శాంతకుమారి: తెలంగాణ సాహిత్య కళాఫీరం, సిద్ధిపేట

బాలచెలిమి ముచ్చుట్టు 16వ కార్యక్రమాన్ని బాల సాహిత్య అష్ట సిద్ధిపేట గడ్డపైన పెట్టడం ఆనందం కలిగిస్తోందని, ప్రస్తుతం పిల్లలకు బాల సాహిత్యం చాలా దూరమైందని తద్వారా పిల్లలకు భవిష్యత్తులో ఎదురుయే ఇబ్బందుల్ని ఎదుర్కోతున్నారని, దృఢమైన జీవితాన్ని కొనసాగించలేక పోతున్నారన్నారు. సిద్ధిపేటలో చాలామంది రచయితలు వారు ప్రాయమయే కాకుండా సాంత భర్పులతో పిల్లలచేత రాయించడం అభినందనీయమన్నారు.

గిలప్పిలశీక్: కార్య నిర్వాహక అధ్యక్షులు, మానేరు రచయితల సంఘం

మీ ముందు ఇలా మాట్లాడుతున్నానుంటే చిన్నప్పుడు నేను చదివిన సిద్ధిప్పు కథలు, కాళీమజిలీ కథలు, బాల సాహిత్యమే కారణమన్నారు. ముస్తాబాద్ రచయితలు, పత్రిపాక మోహన్తో కలిసి దాదాపు 150 బాల సాహిత్య పుస్తకాలు 2 తెలుగు రాష్ట్రాల్లో ప్రచురించడం జరిగిందన్నారు.

చిప్పదండి సుధాకర్ (ప్రముఖ కథకులు):

తన చిన్నప్పుడు చదివిన ఒక గుట్టం కథ తను ప్రభావితం చేసిందన్నారు. ఆ కథ నేను ఈ ఆరు నెలల కాలంలో గుట్టం ఎగురేలా చేస్తాను’ అనే ఇతివ్యత్తంతో సాగిన కథ అని వివరించారు.

వేముల చరణ సాయిదాన్:

నేను “ల్రీసాయి సరస్వతి విద్యా వికాస్” అనే సంస్థను కేవలం పిల్లల కోసమే స్థాపించి వారిచే సామూహిక అక్షరాభాస్యం చేయస్తూ, విలువలను, మంచి లక్షణాలను, మానవత్వాన్ని బోధించడం జరుగుతుందని తెలియజేశారు. ఇప్పటికి 36 పారశాలల్లో 5000 మంది విద్యార్థులచే అక్షరాభాసం చేయించాయన్నారు.

ఎడ్డ లక్ష్మి: బాల సాహిత్య కవి

ఆరవ తరగతి వరకే చదువుకున్న ఈమె తన మొదటి పుస్తకం 2014 నుండి ఇప్పటివరకు రెండు వేల బాల గేయాలను రచించి నాలుగు బాల గేయ సంపుటాలను వెలువరించాన్నారు.

“వస్తా వస్తా చందమామ / పైకి పైకి వస్తాను / నిన్న నేను చూస్తాను / రాకెట్ మోటారెకొను

గాలిలోనే తిరుగుతూ / మయ్యాలన్నీ దాటుతూ / గగనాన ఎగురుతూ / నీ ముందు నేను దిగుతాను”

అనే బాలగేయంలో “చందమామ రావే” కాకుండా చందమామ వర్షకే వస్తాను” అని రాసానన్నారు

వేముమాధవ్ శర్మ: భాషాపీఠాభ్యాయ సంఘం

పిల్లలు మన ద్వారా నేర్చుకునే అంశాల కన్నా పెద్దలే పిల్లల ద్వారా నేర్చుకోవాల్సిన అంశాలు ఎక్కువని, పిల్లలు రాసే సాహిత్యం ద్వారానే పిల్లల భావాలు పూర్తిగా బయటకు తీసురావడం జరుగుతుందన్నారు. మా ముస్తాబాద్ పారశాలలో గరివల్లి అశోక్ ప్రోధ్వలంతో ఎంతో మంది పిల్లలు కపులు, రచయితలు అయ్యారని, ఎన్నో పత్రికలలో సమీక్షలు చేశారని గుర్తు చేశారు. పిల్లలు వారి నిత్య జీవితంలో జరిగే సంఘటనలు, సంభాషణల ద్వారానే కథలు రాయాలన్నారు.

బసవయ్య:

నన్ను ప్రభావితం చేసిన అంశాలు చందమామ కథలు, ఆకాశవాణి బాలల కార్యక్రమాలు. గరివల్లి అశోక్, పత్రిపాక మోహన్లు నన్ను ప్రోత్సహించారు.

“చిట్టీ చిలకమ్మా / అమ్మ చెప్పిందా / బడికి వెళ్లావు / పలక తెచ్చావు /

సంచిలో వేశావు / తమ్ముడు తొక్కాడా / పుటుక్కున విరిగింది”

అనే తన స్వీయ బాలగేయాన్ని అలపించారు.

“ఊరపిచ్చుక ఊర పిచ్చుక ఎక్కుడున్నావు..? /

సెల్లుఫోను టపర్ పైన ఏం చేస్తున్నావు..?

ఊపి, ఊపి టపర్నేమో ఊడ దీస్తాను”

అనే గేయాన్ని అలపించారు.

సత్తయ్య:

ఉత్తమ సమాజాన్ని నిర్మించే సాహిత్యాన్ని బాలలకు అందించాలని పేర్కొన్నారు. చిన్నపిల్లలు వారేం చేస్తారులే అని అనుకోకుండా వారిని ప్రోత్సహించాలని తెలిపారు.

“పిల్లల్లారా మల్లెల్లారా / కిలకిల నప్పుతు రారండి /

కళకళలాడుతు ఎగరండి విరబూసిన విరజాజుల్లారా / పరిమళించే గులాబీల్లారా / సమాజ మార్పుకు రారండి”

అనే బాలగేయాన్ని పాడి వినిపించారు.

పప్పుల శైలజి: వైన ప్రిస్టిపాల్, గపర్మెంట్ డిగ్రీ కాలేజీ, సిద్ధిపేట

కథలు చెప్పడం, వెన్నముద్దలు తీవ్రించడమంత సులభంగా ఆడవారు చెప్పగలరు. కపయిత్రులు ఇంకా ముందుకు రావాలని

పిలుపునిచ్చారు.

సంకేతి నాగెంద్రశర్మ: (కలీంసగర్):

బాల సాహిత్యం పుస్తకాలు గ్రంథాలయాలలో చాలా తక్కువగా ఉన్నాయి. కావున మరిన్ని పుస్తకాలు గ్రంథాలయాలలో ఉంచాలని, బాల సాహిత్యాన్ని మరింత ప్రోత్సహించాలని పేర్కొన్నారు.

విలాసాగరం రవీంద్ర: కవి, కలీంసగర్

“అవ్యా పెళ్లిన సర్వపిండి యాదికున్నదా / ఖుష్వలోనే కారంపొడి గుర్తుకున్నదా

అయ్య దెబ్బిన రేగుపండ్ల యాదికున్నవా / మామ దెబ్బిన మాచిడి పండ్ల యాదికున్నవా”

అనే బాల గేయాలతో అలరించారు.

కోణం పర్చురాములు: బాల సాహిత్య కవి

సిద్ధిపేట జిల్లా కవులకు, కళలకు కంచు కోట. అలాంటి గడ్డమీద తెలంగాణలో ఉండ్రాళ్ళ రాజేశం ప్రోత్సహంతో అధిక సంభ్యలో బాల సాహిత్య కవులు రూపుదిద్దుకున్నారని పేర్కొన్నారు.

“దోష దోష దోష / ఎందుకే నీకు అంత ధీమా

మురికి కాల్పోలో ఉంటావు / పొద్దంతా దాక్కుంటావు

డాక్కరోలే సూదిలెక్క / ఇంజక్కప్పనే ఇస్తావు మలెరియా, చికెన్ గున్నా, / డెంగ్స్ రోగాల నిస్తావు”

అనే బాల గేయంతో అలరించారు.

శ్రీమతి రమణి: అసిస్టింట్ ప్రాఫెసర్, ప్రభుత్వ డిగ్రీ కళాశాల, సిద్ధిపేట

తాను ఒక రోజు విద్యార్థులతో ‘అమ్మ’ పైన మీకు తోచింది ప్రాయమని అడగ్గా అప్పుడు అందరూ వారి అమ్మపై అద్భుతంగా ప్రాశారు. వాటిని ఒక పుస్తకంగా తేవడం మరిచిపోలేని అనుభూతి అన్నారు. సిద్ధిపేట తెలుగు పీచీ శాఖ నుండి “తొలకరి” పుస్తకం కూడా తీసుకురావడం జరిగిందన్నారు.

ఎల్లం:

“బాల కార్యిక్లర్లా / బడితసు పిల్లల్లా
బడిలోన మీరు జేరి / బితుకు మార్పుకోండి”

అనే పాటను చక్కగా పాడి వినిపించి, వారి గురువులను తలుచుకోవడం జరిగింది.

వంగ గాలీరెడ్డి: తెలంగాణ ఉధమ నేత

బాలల మనసును, వారి ఆటలను పాటలను వారిని ఉత్తేజ పరిచేలా, టీసేంజ్ పిల్లలకు సందేశమిచ్చేలా బాలలను, యువకులను ప్రోత్సహించే సాహిత్యం రావాలని పేర్కొన్నారు.

ఉండ్రాళ్ళ రాజేశం:

సిద్ధిపేటలో వివిధ కవులు బాలసాహిత్యాన్ని వివిధ ప్రక్రియల్లో రాస్తున్నారని, మరింత ముందుకు తీసుకువేళ్ళూ బాలలకు ఉపయోగ పదే సాహిత్యం రావాలన్నారు. సిద్ధిపేట జిల్లాలో వివిధ రచయితలతో 12 పారశాలలకు వెళ్ళి విద్యార్థులకు బాలసాహిత్యం పైన తరగతులు నిర్వహించి వారికి ప్రేరణ కల్పించడం జరిగిందన్నారు. 2018-19 సంవత్సరానికి గాను పొట్టి శ్రీరాములు విశ్వవిద్యాలయం తరపున సిద్ధిపేట నుంచి తొమ్మిది బాల సాహిత్య పుస్తకాలకు 10 వేల రూపాయలు చొప్పున పారితోషికం లభించిందని, 2019-20 సంవత్సరానికి కూడా తొమ్మిది బాల సాహిత్య రచనలు పరించామని తెలియజేశారు. **పత్రిపాక మోహన్ నేషనల్ బుట్ట్ ట్రస్ట్ సహ సంపాదకులు :**

సిద్ధిపేట అనగానే శ్రీమాన్ వేముగంటి నరసింహ చార్యులు, కాపు రాజయ్య, కనపర్తి రాంచంద్రయ్య లాంటి వారిని గుర్తు చేసుకోకుండా ఉండలేనన్నారు. “Where the mind is without fear” రవీంద్రనాథ్ రాగుర్ మాటలు ఎప్పుడూ గుర్తుంచుకోవాలని తెలిపారు. ప్రపంచంలో వీదేశమైనా పిల్లల కోసం ఆలోచించని దేశం ఒక్క అడుగు కూడా ముందుకు వేయలేదని. మన ఉపాధ్యాయులు, నానమ్ములు, అమ్మమ్ములు, తాతల జ్ఞాపకాలను గుర్తు చేసుకోవాలని చెప్పారు. “బాలచెలిమి ముచ్చట్లు” లో మాట్లాడిన అంశాలను వీడియో రికార్డ్ చేయడం, పుస్తక రూపంలో తీసుకురావడం, రాబోయే తరాలకు అందించడం ప్రధాన కర్తవ్యం అని తెలిపారు పత్రిపాక మోహన్.

పారశాలలో తప్పక నిర్వహిస్తామని పేర్కొన్నారు. “బాల చెలిమి ముచ్చట్లు” కార్యక్రమం వేదకుమార్ గారి ఆలోచనలతో ముందుకు వచ్చిందని తెలిపారు. ప్రపంచ బాలల తెలుగు మహాసభల ఎందుకు జరుపరాదు అనే ఆలోచన కూడా చేస్తున్నామని, రెండు, మూడు రోజులు పాటు నిర్వహించడానికి ఆర్టిక, సహా సహకారాలను అందిస్తామని వేదకుమార్ గారు హామీ ఇచ్చారని చెప్పారు.

కొమురవెళ్ళ అంజయ్య: మీడియా అకాడమి సభ్యులు

బాల సాహిత్యం కొత్తది కాదు. అమ్మమ్ములు, తాతల కాలం నుండి మౌళికంగా, జానపదంగా ఉంది. ఒకప్పుడు చందులు, బాలమిత్రులను పిల్లలే కాదు పెద్దలు కూడా చదివేవారని, తాను ఈ మధ్య సింగపూర్ లైబ్రరీకి వెళ్ళినపుడు అక్కడ పెద్దల కన్నా పిల్లలే ఎక్కువ మంది ఉన్నారన్నారు. నాలుగు సంవత్సరాల పిల్లలు కూడా అక్కడ చదువుతున్నారన్నారు. బాల సాహిత్యం అన్ని ప్రక్రియల్లో రావాలని, ఇందుకు కవులు, పెద్దలు అందరూ మార్గదర్శకులు కావాలని పిలుపునిచ్చారు.

ఎం.వెదకుమార్: డక్ష్ లావ్హండ్ పత్రిక సంపాదకులు

ప్రపంచ తెలుగు మహాసభలలో రూపుదిద్దుకున్న బాల చెలిమి ముచ్చట్లు ప్రతి నెల రెండవ శనివారం నిర్వహించడం జరుగు తుందన్నారు. ప్రతి నెల ఒక పిల్లల సినిమా చూపించిన తర్వాత కార్బోక్రమం నిర్వహించడం జరుగుతుందన్నారు. "For Children, About Children, By Children" అనే మూడు విషయాలను పరిగణనలోకి తీసుకోవడం జరుగుతోంది. ఇప్పటి వరకు జరిగిన "మనల్ని ప్రభావితం చేసిన మన బాల సాహిత్యం" అనే అంశంపై సిద్ధిపేట జిల్లాలోని 15 సాహితీ సంస్థల ప్రతినిధులు, కవులు, రచయిత్రులు వారి వారి అభిప్రాయాలను ముక్కుస్తాటిగా తెలియజేసి సూచనలు అందించడం అభినందనీయమన్నారు. "బాల చెలిమి ముచ్చట్లు"లో మాట్లాడిన ప్రతి వక్త వీడియో YouTubeలో upload చేయడం జరగుతుందని తెలిపారు.

ఆనందం, ఆలోచింపజేయడం అనేవి బాల సాహిత్యానికి ముఖ్యమైన అంశాలు. బాల సాహిత్యంలో కూడా ప్రాథమిక, మాధ్యమిక డశలుంటాయని, Young Andults స్థాయిని కూడా ఉప్పటిలో ఉంచుకోవాలని సూచించారు. రచన ప్రారంభానికి ముందే రచయిత నిర్ణయించుకోవాలన్నారు. ఏ వయస్సు పిల్లల్ని ఉచ్చేశిస్తూ ద్వాస్తున్నాయో వారి స్థాయికి, ఆలోచనకు అనుగుణంగానే ప్రాయాల్ని ఉంటుందన్నారు. ఇంగ్లీషులో అయితే Easy Promote Chance ఉన్నా కూడా సహజత్వం, స్థానికత మిన్ కావ్యాన్ని తెలుగులోనే "బాలచెలిమి ముచ్చట్లు"ను తేవడం జరిగిందని తెలిపారు. వర్ధమాన కవులను ప్రోత్సహిస్తూ వారిని సుశిల్పిత కవులుగా మార్చాలిన బాధ్యత సీనియర్ రచయితలపైనా, నిర్వహించిన ఉండన్నారు.

"బాల చెలిమి ముచ్చట్లు"ను ప్రాదరాబాద్ తర్వాత, జిల్లాల్లో నిర్వహించాలని అనుకున్నారు ముందుగా సిద్ధిపేటనే ఎంచు కోవడానికి గల కారణం ఈ జిల్లాలో నిప్పాతులు, పెద్దలు ఉండడమే అన్నారు. గరిప్పల్ని అశోక్ కూడా సిద్ధిపేటలోనే నిర్వహించాలని పట్టబట్టడం మరొక కారణమని, సిద్ధిపేట, ఉమ్మడి మెడక్ జిల్లాల నుంచి మరిన్ని మంచి

రచనలు రావాలని ఆకాంక్షించారు. ప్రపంచ బాల సాహిత్య మహాసభల నిర్వహణలో సిద్ధిపేట రచయితలు అధిక సంఖ్యలో పాల్గొని విజయవంతం చేయాలని కోరారు. పాత ఉమ్మడి జిల్లాల నుంచి రచనలను పుస్తక రూపంలో తీసుకురావడానికి గరిప్పల్ని అశోక్ కను కన్సీనర్గా నియమించామని, స్థానిక చిత్రకారుల తోనే బొమ్మలు గియించాలని సూచించారు. సిద్ధిపేట, కరీంనగర్ జిల్లాల నుంచి 30 కథలు, నల్గొండ నుంచి 24 కథలు రావడం జరిగింది. అన్ని జిల్లా కవులను, రచయితలను ప్రశంసించారు.

రెండు తెలుగు రాష్ట్రాల్లో పారశాల విద్యార్థులకు నిర్వహించిన కథల పోటీల్లో నుంచి 59 కథలను ఎంపిక చేసిన తెలంగాణ బడి పిల్లలు కథల పుస్తకం "తీయని పలకరింపు"లో సిద్ధిపేట జిల్లాకు చెందిన విధి ప్రభుత్వ పారశాలలకు చెందిన 13 మంది విద్యార్థులకు కథలకు పుస్తకంలో బోటు లభించడం అభినందనీయమన్నారు. వీరిలో జక్కాపూర్ పారశాల నుంచి ఎం.సమనీర్చెండ్రి, కె.అరవింద్రెండ్రీలు, ఇందిరానగర్ పారశాల నుంచి ఎం.లోకిత, సిహాచ్. అపర్స్, నిఖితలు ఏటిగడ్డ కిష్టపూర్ పారశాల నుంచి కీర్తన, పి.శ్రీనివాస్రెండ్రీలు, కొత్తదొమ్మాట పారశాల నుంచి ఎవ్.అశ్విని, కొండపాక పారశాల నుంచి జి.అక్కిత రాసిన కథలకు చోటు లభించినదన్నారు. ఈ పోటీలను తెలంగాణ బాల సాహిత్య పరిషత్ నిర్వహించిని, ఉత్తమ కథలను ఎంపిక డాక్టర్ భూపాల్, డాక్టర్ వి.ఆర్. శర్మలు చేయడం జరిగిందని, ప్రచురణకు ఎంపికై విద్యార్థులకు 501 రూపాయలతో పాటు ప్రశంసా పత్రాలను అందించి వారిని, ఉపాధ్యాయులను అభినందించామని తెలిపారు.

"బాలచెలిమి ముచ్చట్లు"లో పాల్గొన్న కవులందరికి ప్రశంసా పత్రాలను అందజేయడం జరిగింది.

-గంగాపురం శ్రీనివాస్ (గంగాశ్రీ)

m : 9676305949

e : gangasri5949@gmail.com

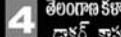

సిద్ధిపేట

చరిత్ర, సాహిత్యం, వారసత్వం, పర్యాయకం, కళలు, సంస్కృతి, సామాజిక అంశాలు, తెలంగాణ ఉద్ఘమం.. ఇలా ఎన్ని అంశాలపై తెలంగాణ ఇసోర్ట్ సంపాదకు వ్యవస్థకాలను ప్రచలించింది. ప్రచలించిన ప్రతి పుస్తకం కూడా ఆ రంగంలో లేదా విభాగంలో ఒక అశీముత్తంలా నిరిచింది.

రకరకాల కారణాలతో తెలంగాణ ప్రమఖుల చరిత్రలు అంతగా వెలుగులోకి రాకుండా పోయాయి. ఆయి ప్రమఖులపై ప్రజలకు ఒక అవగాహన కల్పించేలా వివిధ వాస్తవాల సంకలనంతో మనిషి పేరట తెలంగాణ లిస్టింగ్స్, సెంటర్ కొన్సి పుస్కాలను ప్రచురించింది.

1	జానపద ర్సోర్టింగ్ మనిషి డా. గోవిందరావు	2	హక్కుల రొంతుక మనిషి శ్రీ ఇంద్ర రాము	3	వ్రజల మనిషి కె.ఎస్. కృష్ణలింగ	4	శేంగాం కళాశాస్కరయం డాక్టర్. కాపు రాజయ్య మనిషి	5	కొండపల్లి వేపిగింయాపు మనిషి
									
ప్రమాద చిత్రం దీపిత్త 2011	ప్రమాద చిత్రం నీటి 2012								

మూల గ్రంథాన్ని చదివింపజేసే

డా. సూర్యాధనంజయ్ వ్యాస సంపుటి 'గమనం'

బంజారా భాషా సాహిత్య సంస్కృతుల పరిశోధకురాలిగా, రచయిత్రిగా వివిధ రచనలు చేసిన డా. సూర్యా ధనంజయ్ ఒక వైపు కథా రచనలో రాణిస్తానే, మరోవైపు పరిశోధనను కొనసాగిస్తున్నారు. ఇప్పటికే 'తాంగ్రి' పేరుతో పరిశోధనాత్మక వ్యాస సంపుటి వెలువరించారు. ఇటీవల రాసిన సాహిత్య, పరిశోధనాత్మక వ్యాసాలతో 'గమనం' పేరుతో మరో వ్యాస సంపుటి తెచ్చారు. ఉత్తమ విమర్శ వ్యాసాలు కలిగిన గమనంలో వ్యాసకర్త పూర్తిగా తెలుగు సాహిత్యానికి చెందిన వివిధాంశాలను చర్చించారు.

గమనం పదవోరు వ్యాసాల సమాపోరం.

ఇందులోని ప్రతివ్యాసం వస్తు వైవిధ్యంతో కూడుకుంది. ఇందులో జానపద సాహిత్యం, ప్రాచీన, ఆధునిక సాహిత్యం, తెలంగాణాకు సంబంధించిన వివిధాంశాలపైనే కాక వ్యక్తులను గురించి వ్యాసిన వ్యాసాలు కూడా ఉన్నాయి. 'జాపువా కన్నీటి కథ' అనే వ్యాసంతో ప్రారంభమై 'సినారె వాక్కుకు వయసు లేదు' అనే వ్యాసంతో ముగుస్తుంది. అన్నింటిలో విభిన్న అంశాలపై లోతైన చర్చ, అంతకు మించిన అధ్యయనం మనకు కనిపిస్తుంది. వ్యక్తుల గురించి ప్రాసిన వాటిలో వేటూరి ప్రభాకరశాస్త్రి, బోయి భీమన్న, రాళ్ళబండి కవితాప్రసాద్ వంటి వారి రచనల గురించిన వ్యాసాలు కనిపిస్తాయి.

ఈ వ్యాస 'గమనం'ను పరిశీలించి చూస్తే రచయిత్రి వెన్నుకున్న వస్తువుల్లో అంతర్లీనంగా ఒక సారూప్యత, ఒక విభిన్నత కనిపిస్తుంది. సారూప్యత కలిగిన వస్త్రాంశాల్లో విశ్లేషణాత్మక వివరణలున్నాయి. అలా విశ్లేషణాత్మకత కలిగి ఉండడంవల్ల రెండు వ్యాసాల వరుసలో దేని ప్రత్యేకత దానిదే అన్నట్లు కనిపిస్తాయి. విశాలమైన సాహిత్యాన్ని విభిన్న కోణాలతో ఒకే గ్రంథంలో చర్చించటం అంత సులభమైన విషయమేమీ కాదు. అయినా డా. సూర్యా ధనంజయ్ ప్రాచీన, ఆధునిక, జానపద సాహిత్యంపైన ఈ గ్రంథంలో ప్రధానంగా చర్చించారు. అలాగే సమకాలీన సాహిత్యంపైన దృష్టి పెట్టి తెలంగాణా కథా సాహిత్యాన్ని గురించి రాశారు. మరోవైపు కవుల కవిత్వం, వివిధ సామాజికాంశాలను, కవితా రీతులను, ఆయా కవుల దృక్పూఫ్ఫాన్ని, కవితా తత్త్వాన్ని విశేషించి రాశారు. వివిధ అంశాలపై చర్చించిన రచయిత్రి విషయ కారిన్యతను, భాషా సరళతతో గల అంశాలను సులభ వ్యక్తికరణతో ప్రదర్శించారు. ఆ వ్యాసాలను ఒకసారి పరికిస్తే

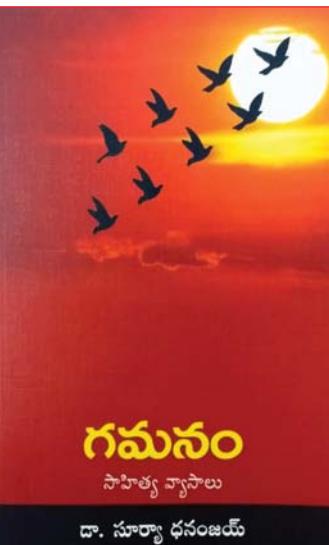
ఈ విషయం నిజమే అనిపించకమానదు.

వీటిలో జానపద సాహిత్యం గురించి రాసిన వ్యాసాల్లో 'జానపద సాహిత్యంలో ప్రీ స్థానం', 'జానపద సాహిత్యంలో ఒగ్గుకథ' అనేవి పూర్తి సారస్వత వ్యాసాలు. 'జాతీయ కవి-జానపద వ్యక్తిప్పం' వ్యాసంలో ఆచార్య కనింద్రి వ్యక్తిత్వాన్ని, జాతీయ భాషనా ప్రపంతిని, జానపద సాహిత్యంలో పరిశోధనల విశేషాల్ని రచయిత్రి సాధికారికంగా చర్చించారు. 'పాకాల యశోదారెడ్డి సాహిత్య సేవ' వ్యాసంలో డా.యశోదారెడ్డి పరిశోధనలకు, జానపద పరిశోధనలకు ఇచ్చిన

ప్రాధాన్యత ఏమిటో తెలుస్తుంది. 'జానపద సాహిత్యంలో ప్రీ' వ్యాసంలో జానపద సాహిత్యం ప్రీకి ఇచ్చిన స్థానాన్ని రచయిత్రి సోదాహరణంగా చూపించారు. అవును ఈ మాట నిజమే కదా, కారణం జానపదుల ఆటపాటల్లో, కథల్లో, సామెతల్లో, మాట ముచ్చటల్లో, విశ్వాసాల్లో, మౌలిక సాహిత్యంలో మనకు ప్రధానంగా కనిపించేది ప్రీలే, వాళ్ళకు సంబంధించిన ప్రస్తావనలూ అంశాలే. పులిబారి నుంచి పిల్లల్ని కాపాడుకునే తల్లి కథ, పేదరాశి పెద్దమ్మ కథ, బొడ్డెమ్మ పాటలు, అమృపెట్టదు వంచి ఇలా ఒకటేమిటి ప్రతీ సమయ సందర్భంలో జానపద సాహిత్యం ప్రీని స్పృశించింది.

తెలంగాణ జానపద వ్యత్తి కళా రూపాల్లో ఒగ్గుకథ విశేష ప్రాచుర్యం ఉంది. కళలకు కాణాచి అయిన తెలంగాణా కళా రూపాల్లో ఇది ఒక సజీవ సాంస్కృతిక వారసత్వాన్నికి, సంస్కృతికి నిదర్శనంగా

నిలిచిన కళ. ఒగ్గుకథ పేరు వినగానే దానికి అంతర్జాతీయ భాషానిని సంపాదించిపెట్టిన చుక్క సత్తయ్య, మిద్దె రాములు గుర్తుకువస్తారు. ఈ విలక్షణ కళను విశ్లేషణా ఆచార్య సూర్యా ధనంజయ్ చక్కని వ్యాసాన్ని రాశారు. 'తరతరాల చరిత్రన మౌలిక రూపంలో అందించే అధ్యుతమైన జీవకళ ఒగ్గుకళ' అనడం ఆ కళ గురించి, తెలంగాణ జానపద కళా రూపాల గురించి తనదైన లోతైన పరిశీలన ఉండడమే కారణం. అంతేకాక ఇది విజ్ఞానాన్ని, వినోదాన్ని, మానసికోల్డసాన్ని కలిగించే గౌప్య కళా రూపంగా రచయిత్రి అభివర్ణిస్తారు. పాండిత్య ప్రకర్ష లేకుండా విషయాన్ని పారకుడికి సులభంగా అర్థమయ్యేలా ప్రాసూర్, సూటిగా వ్యాఖ్యానించడం ఒక రచనాపరమైన ప్రతిభాంశమే. సహజంగా ప్రాచీన కవులు, పద్యాలు, శ్లోకాలు, కీర్తనలు మొదలగు సాహితీ ప్రక్రియల్లో వారి రచనా వ్యాసంగాన్ని కొనసాగించారు. ఆయా సాహితీ ప్రక్రియలను గురించి మాట్లాడుతున్న క్రమంలో కొంత దానికి

ఆనుబంధమైన గ్రాంఫిక భాషను కొన్నిసార్లు ఉపయోగించక తప్పదు. కానీ ఇందులో రచయిత్రి సూర్యా ధనంజయ్ చాలా సరళమైన భాషను తన రచనలో పొందుపరవడం విశేషం.

‘నాలుగు ఆశ్రమాల వైశిష్ట్యా’, ‘ప్రాచీన సాహిత్యంలో తెలుగు కవయిత్రులు’ వ్యాసాలు ఈ కోవలోకి చెందిన వ్యాసాలుగా చెప్పాచ్చు. భారతీయ జీవన విధానం లేదా ధర్మం ప్రకారం మానవ జీవన క్రమంలో బ్రహ్మవర్య, గృహస్థ, వానప్రస్త, సన్యాసాశ్రమాలు అనే చతుర్భ్యధ ఆశ్రమాలు ఆచరింపబడినవిగా వేదాలు, ఉపనిషత్తులు గొప్పగా వ్యాఖ్యానించాయి. రామాయణ, భారత కాలాల్లోనూ ఇవి అంతే గొప్పగా పాటించబడ్డాయని ప్రాచీన సాహిత్యం వల్ల తెలుస్తోంది. ఈ గ్రంథంలో రచయిత్రి నేటి తరానికి వాటి విలువను, గొప్పదనాన్ని తన వ్యాసం ద్వారా తెలిపే ప్రయత్నం చేశారు. అదీ సులభతరంగా అర్థమయ్యే విధంగా అలతి అలతి పదాలతో చెప్పటం ఇందులోని విశేషం. ఈ క్రమంలో మానవ జీవితాన్ని సుఖభరితం చేసుకుంటూ చక్కగా గడపడానికి ఉపకరించే నియమమే ఆశ్రమం అని చెబుతూ ‘ఆశ్రయతే ఇతి ఆశ్రమం’ అన్న వ్యతిష్ఠతిని సందర్భానుసారంగా ప్రయోగించి పారకునికి బోధపడేలా విషయాన్ని తెలుపడం రచయిత్రికి బాగా తెలుసు. కేవలం వీటి గురించి వివరణ ఇవ్వటంతోనే ఆగిపోకుండా తనదైన శైలిలో చెబుతూ వైదిక ఆశ్రమ ధర్మాల అనుసరణ నేటి కాలంలో కొంత తప్పినా, వీటిని పాటించడం మానవాల్చి క్లేమం కోరకు (ఆచరణ) అని స్వప్తం చేస్తారు. అలనే ప్రాచీన సాహిత్య తెలుగు కవయిత్రుల గురించి చెబుతూ మొల్ల, తిరుమలంబ, రంగాజమ్మ, ముద్దుపళని, తిమ్మక్క మధురవాణి మొదలగు కవయిత్రుల శక్తి యుక్తులు, ప్రతిథోక్తులను కొనియాడారు.

సాహిత్యాన్ని అధ్యయనం చేయడం వల్ల పారకునికి ఆయా సాహిత్యాంశాల్ని నుస్పట్టంగా చేరవేసే రచనా పటిమ అలవడుతుంది. ఘలితంగా అంశంలోనే వస్తువును, గాఢతను, తీవ్రతను పారకులు నేరుగా గ్రహించగలుగుతారు. దాంతో విజ్ఞానంతో పాటు, ఆత్మ సంతృప్తి, ఆనందం పారకునికి చేకూరుతాయి. ఈ విషయం ‘గమనంలో ఆధునిక సాహిత్యానికి చెందిన వ్యాసాలను చదివితే అర్థమపుతుంది. డ్రగ్ ఎడిక్టులను గురించి ప్రాసిన వ్యాసంలో దేవడు, మతం, విశ్వాసాల గురించి బోయి భీమస్తు వ్యక్తపరిచిన భావాలను ఎంతో వాస్తవిక దృష్టితో చెబుతారు రచయిత్రి. ఈ సంకలనంలో మరో మంచి వ్యాసం ‘ప్రపంచీకరణపై ప్రతిస్పందించిన తెలుగు కవిత్వం’. ఈ వ్యాసాన్ని ‘ప్రపంచీకరణ ప్రతిధ్వని’ గ్రంథాన్ని విశ్లేషిస్తూ రాసారు సూర్యా ధనంజయ్. ప్రపంచీకరణ నేపథ్యంలో ప్రసిద్ధ కవులు రచించిన కవితలను, పాటలను ఒకచోట చేర్చి, ప్రపంచీకరణపై వచ్చిన ప్రతిధ్వనుల సంకలన గ్రంథం ఇది. తన వ్యాసంలో ప్రపంచీకరణ నేపథ్యంలో కూలిపోతున్న కుల వృత్తులు, మాయమౌతున్న మనఘలను గురించి కవుల అవేదనను గురించి చక్కగా చర్చించారు తెలంగాణా కథల నేపథ్యంగా దశాబ్దాల కాలంనాటి తెలంగాణా పరిస్థితులు, సామాజిక స్థితిగతులను చూపిస్తూ రాసిన మరో వ్యాసం తెలంగాణ విముక్తి పోరాట కథలు’. తెలంగాణ

పోరాట నేపథ్యం కలిగిన కథలను విశ్లేషిస్తూ ఆచార్య సూర్యా ఆనాటి సమాజంలో ఏవిధంగా వెట్టి చాకిరి, దోపిడి, రజాకార్లు, వాళ్ల దాస్పికాలు, దౌర్జన్యాలు ఎలా ఉండేవో చెబుతూ విముక్తిని కాంక్షిస్తూ రచయితలు ఉద్యమస్వార్థితో ఏవిధంగా తమ రచనలు చేశారో ఏవరించారు. నిజాం రాజ్యం నాటి పరిస్థితులు, భారత దేశానికి స్వాతంత్యం సిద్ధించాక జరిగిన నిజాం రాజ్య యుగాంత పరిణామాలను చెప్పిస్తూ వచ్చిన ‘యగాంతం’ పంచి కథల గురించి రచయిత్రి ఈ వ్యాసంలో చర్చించారు. తెలంగాణ సాహిత్యం గురించి రాసిన వ్యాసాలో రచయిత్రికి గల అవగాహన ఇందులో అడుగుగునా కనిపిస్తాయి. రచయిత్రి దృక్కథం, ఆవేదన, వ్యక్తిత్వం స్వప్తంగా తెలుస్తాయి. తెలంగాణ పండుగలు, వాటి వైశిష్ట్యం, చారిత్రికాంశాలు, ఆదివాసీల జీవితాలు, సంస్కృతి, సంప్రదాయాలు మొదలైన అనేకానేక అంశాలను గురించి సూర్యా ధనంజయ్ లోతుగా చర్చ చేశారు. ‘కొమరం భీ’ వ్యాసంలో ఆదివాసీల దోపిడికి ఎలా గురయ్యారు, దారితీసిన పరిస్థితులు గురించి గిరిజన చిడ్డగా పరిశోధనాత్మకంగా ఏవరించారు. రాళ్లబండి కవితా ప్రసాద్ కవితా సంపటి ‘బంటరి పూల బుట్ట’ గురించి రాసిన వ్యాసం కవి అంతరంగాన్నే కాక, వ్యాసకర్తకు గల భాపుకతకు నిదర్శనంగా నిలిచింది.

వేటూరి ప్రభాకర శాస్త్రి, రాళ్లబండి కవితా ప్రసాద్, డా. సి.నారాయణ రెడ్డి పంచి కవులకు సంబంధించిన వ్యాసాలలో తళు కుపు మెరినే అందమైన కవితా పంక్కులను ఊతంగా చేసుకుని, కవిత్వంపైన, ఆయా కవులపైన తనకు గల ఇష్టాన్ని చక్కగా విశేషించారు. ఇలా ఈ వ్యాస ‘గమనం’ అంతా సరళ సుందరమైన భాషాతో వెలువడింది. ప్రతి వ్యాసంలో ఒక కొత్త అంశాన్ని చెప్పాలన్న తపస్, అందుకు తగిన పరిశోధన మనకు కనిపిస్తాయి. ఈ గ్రంథంలో అడుగుగునా ప్రాంతీయ స్వపూ, వెనుకబడిన వర్గాలు, పీడితులు, నిరంతరం దోపిడికి గుర్వపుత్రా అతలాకుతమాతున్న బతుకులకు సంబంధించిన అవేదన వ్యక్తమపుత్రాయి. ఇక కవుల గురించి రాసిన వ్యాసాలల్ని వ్యాప్తించాయి. ఇక కవుల గురించి రాసిన వ్యాసాలల్ని చెప్పాలన్న తపస్, అందుకు తగిన పరిశోధన మనకు కనిపిస్తాయి. ఈ గ్రంథంలో అడుగుగునా ప్రాంతీయ స్వపూ, వెనుకబడిన వర్గాలు, పీడితులు, నిరంతరం దోపిడికి గుర్వపుత్రా అతలాకుతమాతున్న బతుకులకు సంబంధించిన అవేదన వ్యక్తమపుత్రాయి. ఇక కవుల గురించి రాసిన వ్యాసాల వారి వారి సాహిత్య కృషి, వ్యక్తిత్వాలకు అడ్డం పట్టేలా ఉన్నాయి. మరో విషయం వ్యాసాల్ని వైపిధ్యం రంగుల పూల దండలగా పుస్తకానికి చక్కనీ గుర్తింపును తేగా, రచనా కైలి, విషయ వివరణ కొన్నిసార్లు మూలకవిని, గ్రంథాన్ని చదవాలన్న ఆసక్తిని కలిగిస్తుంది.

ప్రతులకు: గమనం (వ్యాసం)
రచయిత: డా॥ సూర్యాధనంజయ్ వెల: రూ. 150
ప్రతులకు : ఇం.నె.0.12-5-55/1/టి-2,
 విజయపురి కాలనీ, తారూక్,
 సికింద్రాబాద్-07. ఫోన్: 9949996902.
 మరియు ప్రముఖ పుస్తక కేంద్రాలలో లభించును.

- డా॥ కె.డి.డి. మృణాళీని,

m : 8106182577

e : kdd.mrunalini@gmail.com

త్వరలో జర్నల్ ఆఫ్ తెలంగాణ స్టడీస్

TRC
Journal of Telangana Studies

తెలంగాణ రిసోర్స్ (TRC) ఆధ్వర్యంలో వస్తున్న ‘టీఆర్సీ జర్నల్ ఆఫ్ తెలంగాణ స్టడీస్’ త్రైమాసిక పుస్తకం త్వరలో రానుంది. ఈ పుస్తకానికి ఓయు మాజీ ప్రొఫెసర్ అడపా సత్యనారాయణ ఎడిటర్గా, తెలంగాణ రిసోర్స్ సెంటర్ చైర్మన్ మణికొండ వేదకుమార్ పబ్లిషర్గా ఉన్నారు. ఈ జర్నల్ తెలుగు, ఇంగ్లీష్ భాషల్లో ప్రచురితమవుతుంది. తెలంగాణ చరిత్ర, సంస్కృతి, సాహిత్యంపై ప్రముఖంగా వచ్చిన వ్యాసాలను ఈ జర్నల్లో ప్రచురిస్తారు. టీఆర్సీ జర్నల్ ఆఫ్ తెలంగాణ స్టడీస్ (TRC Journal of Telangana Studies)లో వివిధ రాష్ట్రాల నుండి ఎమినెంట్ స్కూల్స్ రాసిన పరిశేధాల పత్రాలను ప్రచురిస్తారు. మేధావులైన ఎడిటర్లీరియల్ బోర్డు పర్యవేక్షణలో ఈ త్రైమాసిక పత్రిక అక్షర రూపంగా రూపుదిద్దుకుంటుంది. తెలంగాణ రాష్ట్ర చరిత్ర, ఆర్థికాలజీ, ఆర్ట్స్ అండ్ లిటరేచర్, హారిటేషన్ మొదలైన సామాజిక అంశాలపై విస్మయంగా, పరిశేధనాత్మకంగా వ్యాసాలను క్రోడీకరించి వాటిని ప్రపంచంలోని పలు యూనివర్సిటీలకు అందించేందుకు కృతనిశ్చయంతో ఉంది.

Books for reviews may be sent to the postal address:

“BHOOPATHI SADAN” 3-6-716, Street :12, Himayathnagar,
Hyderabad-500029, Telangana.

Mob: +91 8686 66 4949

email: trcjts@gmail.com

ACCOUNT DETAILS:

A/C Name :

Telangana Resource Centre

Bank Name :

Telangana Grameena Bank

A/c. No. :

79009067970

IFSC No. :

SBIN0RRDCGB;

Branch Code : 229

Subscription:

- Individual (India) : Rs. 250/issue;
- Institution (India) : Rs. 400/issue;
- Foreign Individual : US\$ 65/issue;
- Foreign Institution : US\$ 70/issue;
- Annual Subscription Rs. 800/-
- Annual Subscription Rs. 1,500/-
- Annual Subscription US\$ 260
- Annual Subscription US\$ 280

పత్రికలు - పరిచయం:

గమనిక: ఈ శీర్షకాలను ప్రమాణం చేందుకు అయి పత్రికలు, ప్రత్యేక సంపాదక విషయాలను మాకు తెలియ జేయగలరు.

టీఎస్ నోట్స్ బ్యాక్

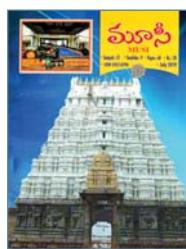
సంపాదకులు:
జ.ఎస్.రాములు

ఫోన్: 040-2339 5675

ముఖ్య

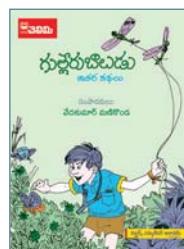
సంపాదకులు:
డా॥ సాగి కమలాకర శర్మ

ఫోన్: 93479 71177

బాల చెలిబి

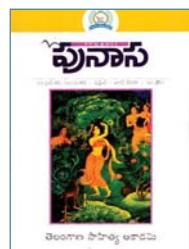
సంపాదకులు:
వేదకుమార్ మణికొండ

ఫోన్: 9030 6262 88

పునాసు

సంపాదకులు:
డా॥ నందిని సిధారెడ్డి

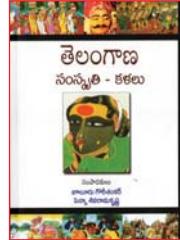

ఫోన్: 040-29703142

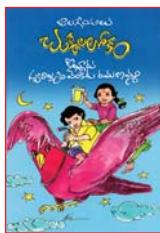
గల్లు (కవిత్వం)

రచన : గంజీరావుపేట యాదగిరి
ప్రచురణ : తెలంగాణ రచయితల సంఘం
వెల : రూ. 100
ప్రతులకు : 12-126/2, ఎస్టీపిఎస్ కాలనీ,
ప్రశాంత నగర్, సిద్ధిపేట.
ఫోన్ : 9440617611

తెలంగాణ (సంస్కృతి - కళలు)

సంపాదకులు : జాలూరు గారీసంకర్,
పెన్నా శేవరామక్కణ్ణ
ప్రచురణ : అద్భుతాదులు పజ్జకేషన్స్
వెల : రూ. 350
ప్రతులకు : ఎమ్మెల్స్ టపర్స్, హైట్ నెం. 410,
ప్రీట్ నెం. 11, పించుయత్తినగర్, హైదరాబాద్.
రాష్ట్రాలోని అన్ని పుస్తకాల పొపుల్లో.

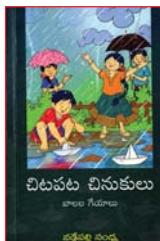
చక్కలలోకం (బాలగేయాలు)

సంపాదకులు : కొల్పల్లరు స్వారాజ్యం వెంకట రమణమ్మ
ప్రచురణ : బాల బాట
వెల : రూ. 60
ప్రతులకు : 7-1-67/3, చిస్కువాల్ట్రీ మెయిన్ రీడ్, ఇస్కు & పోస్ట్ ఐఎస్ ఎదురుగా, విశాఖపట్నం.
ఫోన్ : 0891-2526488.
ప్రముఖ పుస్తక కేంద్రాలలో లభించును.

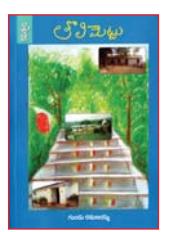
బతుకమ్మ (నానీలు)

సంపాదకులు : డా. భీంపల్లి శ్రీకాంత్
ప్రచురణ : పాలమూరు సాహితీ
వెల : రూ. 30
ప్రతులకు : ఇం.నె. 8-5-38, టీచర్స్ కాలనీ,
మహబుబ్ నగర్.
ఫోన్ : 9032844017, 8520008752

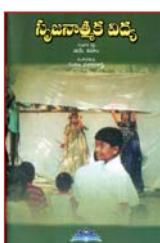
చిటపట చెనుకులు (బాలల గేయాలు)

సంపాదకులు : వ్యోప్పిల్లి సంధ్య
ప్రచురణ : మానెరు రచయితల సంఘం
వెల : రూ. 60
ప్రతులకు : ప్రముఖ పుస్తక కేంద్రాలలో లభించును

గ్రీష్మాలు (కవిత్వం)

సంపాదకులు : గుండు రమణయ్య
ప్రచురణ : శ్రీ మారుతి పజ్జకేషన్స్
వెల : రూ. 99
ప్రతులకు : గుండు స్వరూపారాధి,
పెద్దాపూర్, జాలపల్లి మండలం, పెద్దపల్లి జిల్లా

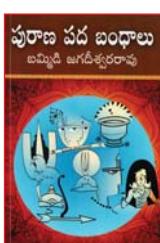
సృజనాత్మక చిత్రాలు

సంపాదకులు : నందుల ప్రభాకర శాస్త్ర
ప్రచురణ : విజ్ఞాన ప్రచురణలు
వెల : రూ. 40
ప్రతులకు : ప్రజా సైన్స్ వేబిక, ప్రచురణల విభాగం,
162, విజయలక్ష్మినగర్, నెల్లూరు.
ఫోన్ : 94405 03061

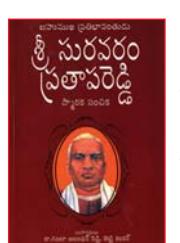
మహా జల్లా (సాహిత్య చరిత్ర)

సంపాదకులు : డా. బెల్లంకింద సంపత్కుమార్
ప్రచురణ : తెలంగాణ సాహిత్య లకాడమి
వెల : రూ. 40
ప్రతులకు : కళాభవన్, రహింద్రభారతి ప్రాంగణం,
హైదరాబాద్ - 500 004.
ఫోన్ : 040-29703142

పురాణ పద బంధాలు

సంపాదకులు : బమ్మిడి జగదీశ్వరరావు
ప్రచురణ : మంచి పుస్తకం
వెల : రూ. 90
ప్రతులకు : 12-13-439, వీధి నె. 1,
తార్కాక, సిద్ధింద్రాబాదు.
ఫోన్ : 94907 46614

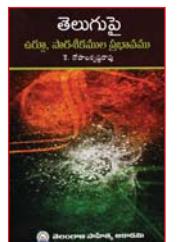
శ్రీ సురవరం ప్రతాపరెడ్డి (స్వారక సంచిక)

సంపాదకులు : డా. గంటా జలంధర్ రెడ్డి, జ్యోతి శంకర్
ప్రచురణ : తెలంగాణ భాషా సాంస్కృతిక మండలి
వెల : రూ. 100
ప్రతులకు : ఇం.నె. 9-70 ఎ, హైట్ నె. 70 ఎ,
ప్రజయ్ సుల్తైపార్ గెట్టిక కమ్మునిటీ, కుంటులూరు రోడ్,
పెద్ద లంబర్ పేట్, రంగారెడ్డి. ఫోన్ : 9848292715
ప్రముఖ పుస్తక కేంద్రాలలో లభించును.

11th అవర్ (సివిల్ విస్తేపణ రూపం)

సంపాదకులు : డా. పరుచూల గీపాలక్ష్మిష్ట
ప్రచురణ : వీ-టెక్ పజ్జకేషన్స్
వెల : రూ. 200
ప్రతులకు : నవచేతన పజ్జపింగ్ పశాస్,
విశాఖాంద్ర పజ్జపింగ్ పశాస్

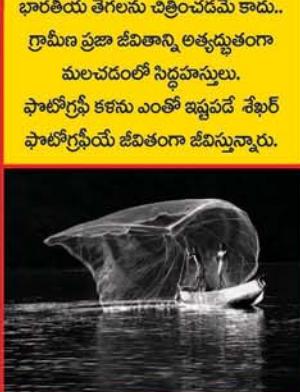
తెలుగుపై (ఉర్మి పారశీకముల ప్రభావము)

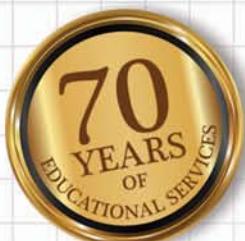
సంపాదకులు : కె. గోపాలక్ష్మిష్ట
ప్రచురణ : తెలంగాణ సాహిత్య లకాడమి
వెల : రూ. 90
ప్రతులకు : కళాభవన్, రహింద్రభారతి ప్రాంగణం,
హైదరాబాద్ - 500 004.
ఫోన్ : 040-29703142

Photographer :
M.C.SHEKHAR

సాంఘిక ప్రయాసాలలో జ్ఞానించిన
చంద్రశేఖర్ తెలంగాణ గద్వాంచే
అంతర్జాతీయ పాటిస్ట్రీపర్సన్ ఎగింగు.
143 జాతీయ, అంతర్జాతీయ లవాస్టులు
శైల్పిక పాఠాలూంతం లయ్యాడుయించే
ఆయన స్వజనాత్మకత ఏమిల్స్ ఇల్లే
తెలుస్తుని. 44 అంతర్జాతీయ గౌరవాలు,
200పైన మెఱట్ సర్కార్ఫికెట్లు ఆయన
నైపుస్కానికి లద్దం పదుతున్నాయి.
భారతీయ తెగలను చిత్రించడమే కాదు..
గ్రామీణ ప్రజా జీవితాన్ని అత్యధ్యాతంగా
మలచడంలో సిద్ధహస్తమైన
పాటిస్టీర్స్ కకసు ఎంతో జ్ఞాపుడే శేఖర్
పాటిస్టీర్స్ యే జీవితంగా బేసిన్నన్నారు.

Abids : #5-9-186, Chapel Road,
Abids, Hyderabad - 500 001.

Bairamalguda : #7-1-88, C/o.
Lalitha Gardens, Bairamalguda,
Near Sagar Ring Road, R.R. Dist - 500 079.

Ameerpet : Door No.6-3-864/4/C, Ground
Floor, Opp. Green Park Hotel, Ameerpet,
Hyderabad - 500 016.

Mumbai : #410, Dev Plaza,
Above Vijay Sales, Opp. Fire brigade,
SV Road, Andheri West - 400 058.

